

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

กนกนภา จำปาไทย

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา)
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

THAI LABORERS' WAYS OF LIFE AS REFLECTED
IN LUK THUNG SONGS

KANOKNABHA JAMPATHAI

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(THAI STUDY)

2017

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

ชื่อผู้เขียน นายกนกนภา จำปาไทย

สาขาวิชา ไทยศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์บุปผา บุญทิพย์

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์อดุลย์ ตะพัง

อาจารย์ ดร. สุวิมล อังควานิช

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. สิบพงษ์ ปราบใหญ่)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตกาน สารพัดนิค ไชยปัญญา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บุปผา บุญทิพย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อดุลย์ ตะพัง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สุวิมล อังควานิช)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง
ชื่อผู้เขียน นายกนกนภา จำปาไทย
ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ไทยศึกษา
ปีการศึกษา 2560

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์บุปผา บุญทิพย์	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์อดุลย์ ตะเพิง	
3. อาจารย์ ดร. สุวิมล อังควานิช	

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง และ (2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง โดยศึกษาจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 และ 2 (พ.ศ. 2481-2533) จากสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของนักร้องที่ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม (ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย) จากคลื่นวิทยุ FM 95 ลูกทุ่งมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะทั่วไปของแรงงาน พบใน 9 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน พบ 3 ประการ คือ สาเหตุจากความยากจน ภัยธรรมชาติ และความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพ (2) ด้านกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน พบว่า มี 2 รูปแบบ ได้แก่ จากการมีผู้นำพา และการตัดสินใจด้วยตนเอง (3) ด้านการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่แรงงานสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (4) ด้านที่พัก ส่วนใหญ่พักอาศัยตามไร่ นา ห้างเช่า หรือสถานที่ที่นายจ้างจัดให้ (5) ด้านรูปแบบการทำงานแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ

คือ รูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ (6) สถานที่และเวลาทำงาน พบว่า แรงงานในภาคเกษตรกรรมทำงานในเวลากลางวัน ภาคบริการจะทำงานเป็นกะ และภาคอุตสาหกรรมมีการทำงานล่วงเวลา รวมทั้งลักษณะอาชีพเป็นการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมและการบริการ ซึ่งในรายละเอียดจะมีการทำงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น (7) ด้านอาชีพ พบว่า มีหลากหลายที่พบมาก คือ อาชีพในภาคบริการ อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ตามลำดับ (8) ด้านรายได้ พบว่า แรงงานมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และ (9) ด้านปัญหาแรงงาน พบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับหนี้สิน การถูกเอารัดเอาเปรียบ ความขัดแย้งในที่ทำงาน และการถูกเลิกจ้าง

ผลการศึกษาวิถีชีวิตแรงงาน พบว่า การดำเนินชีวิตของแรงงานมีแบบแผนพิจารณาได้ 6 ประเด็น คือ (1) ด้านการแต่งกาย พบ 2 ลักษณะ คือ การแต่งกายแบบทั่วไป และการถูกกำหนดโดยผู้จ้างงาน (2) ด้านอาหาร พบว่า แรงงานแสวงหาจากแหล่งจำหน่ายริมทาง และหาอาหารจากแหล่งจำหน่ายใกล้สถานที่ทำงาน (3) ด้านการพักผ่อน หย่อนใจพบได้ 2 ลักษณะ คือ การเข้าชมการแสดงพื้นบ้านและการกลับไปพักผ่อนยังภูมิลำเนาเดิม (4) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานตามสถานที่ต่าง ๆ พบว่า แรงงานต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางความโดดเดี่ยวอยู่แล้ว จึงมักมีการพบปะสังสรรค์เพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายระหว่างกลุ่มแรงงานด้วยกัน (5) ด้านความรัก พบว่า มีบางส่วนที่มีคนรักในท้องถิ่นที่จากมา และมีบางส่วนที่พบรักเมื่อเข้ามาทำงานในเมือง และ (6) ด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่า มีการใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ โดยเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านกรรมวิธีการติดต่อด้วยเสียงและการส่งข้อความด้วยตัวอักษรและภาพ

สำหรับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต พบว่า มีลักษณะเด่น 2 ประการ คือ ประการแรก รูปแบบการทำงาน เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม ประการที่ 2 การติดต่อสื่อสาร เปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลโดยตรงเป็นการติดต่อสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่

ABSTRACT

Thesis Title	Thai Laborers' Ways of Life as Reflected in Luk Thung Songs
Student's Name	Mr. Kanoknabha Jampathai
Degree Sought	Master of Arts
Field of Study	Thai Study
Academic Year	2017

Advisory Committee

1. Assoc. Prof. Buppha Buntip	Chairperson
2. Assoc. Prof. Adul Tapang	
3. Dr. Suwimol Angkavanich	

In this thesis, the researcher studies (1) Thai laborers' ways of life as reflected in Luk Thung songs. The researcher also examines (2) changes in Thai laborers' ways of life as reflected in Luk Thung songs.

This study was based on Luk Thung songs receiving the first and second Half a Century of Thai Luk Thung Songs Awards (1938-1990) from the Office of the National Culture Commission in addition to Luk Thung songs by singers receiving the Luk Thung Maha Nakhon Popular Awards (Female and Male) from FM95 Luk Thung Maha Nakhon from 2004 to 2013.

Findings showed that Luk Thung songs reflected the general characteristics of laborers in nine issues as follows: (1) Reasons for being

a laborer: Three reasons were found, *viz.*, poverty, natural disasters, and the need to change occupations. (2) The process whereby one adopted the life of a laborer: Two styles were found, *viz.*, being persuaded and making one's own decision. (3) Education: The highest proportion of laborers had a primary school to higher secondary school level of education. (4) Accommodation: The highest proportion reside in locations near rice fields or rented rooms or other places provided by employers. (5) Work styles: There were three styles of work, *viz.*, the agricultural sector, the industrial sector, and the service sector. (6) Location and time of work: It was found that laborers in the agricultural sector worked during the day. Those in the service sector worked in shifts. Those in the industrial sector worked in the day time. Those in the industrial sector also worked overtime hours. Occupational characteristics in the agricultural sector and service sector are declining or remain constant. Work in the industrial sector will continue to increase. (7) Occupations: There was a variety of work found. In descending order were the service sector, the industrial sector, and the agricultural sector. (8) Income: It was found that the average monthly income of laborers was not more than 10,000 baht. (9) Labor problems: The highest proportion of laborers had problems with debts, being taken advantage of, conflicts at work, and being laid off.

In studying the ways of life of laborers, it was found that there were six issues involving their ways of life. (1) Dress or apparel was found to be in two types: General dress or apparel and as being determined by employers. (2) Regarding food, it was found that laborers searched for food sold on

roadsides and from sites near their work places. (3) Recreation was found in two types: Viewing folk performances and returning to one's original domicile. (4) The ways of life of laborers involve moving from place to place. Thus, they lead lonely lives. Nevertheless, they usually met one another at parties for the sake of relaxation. (5) Love: It was found that some had lovers in the places they left and some found lovers when working in the city. (6) Communication: It was found that they used modern communication tools, especially mobile phones. They communicated through voice mail and sent messages with letters and pictures as attachments.

In regard to changes in their ways of life, it was found that there were two outstanding characteristics. First, work styles have changed from the agricultural sector to the more prominent service and industrial sectors. Second, communication has changed from direct individual communication to communication utilizing technology and modern communication tools.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์บุปผา บุญทิพย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อศุลย์ ตะพัง และอาจารย์ ดร. สุวิมล อังวานิช กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตตภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและบุคลากรสถานีวิทยุ FM 95 ลูกทุ่งมหานคร ศิลปิน ผู้ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานคร และรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยทุกท่าน ที่เป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่ายิ่งต่อการวิจัย และขอบพระคุณเพื่อนพี่น้องที่ร่วมงาน และเพื่อนพี่น้องสาขาวิชาไทยศึกษา ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยตรีหญิงนิธิมา แก้วมณี บรรณารักษ์ประจำสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสื่อสิ่งพิมพ์แก่ผู้วิจัย ซึ่งมีความบกพร่องทางสายตา จนวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคำภู่ คุณแม่ดวงใจ จำปาไทย คุณศรีสุดา และคุณกนกวรรณ จำปาไทย ตลอดจนครอบครัวและญาติพี่น้องที่คอยห่วงใย และให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มศึกษาจนกระทั่งทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายขอขอบพระคุณ คณาจารย์ของสาขาวิชาไทยศึกษา และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เป็นแหล่งให้เรียนรู้ชีวิตและสังคมของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งนี้ ด้วยเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้การศึกษาสำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน

กนกนภา จำปาไทย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญตาราง.....	(12)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับแรงงาน	7
แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งและวิถีชีวิตผู้คนในสังคมไทย....	19
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	30
ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ข้อมูลการวิจัย	55
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
4 ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง.....	59
ลักษณะทั่วไปของแรงงาน	60
วิถีชีวิตแรงงาน.....	111

บทที่	หน้า
5 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง.....	134
การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการทำงาน	135
การเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี.....	139
6 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	143
สรุปผลการวิจัย.....	143
การอภิปรายผล	148
ข้อเสนอแนะ.....	156
ภาคผนวก	
ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล.....	158
ข รายชื่อเพลงที่ใช้ในการวิจัย.....	160
ค ตัวอย่างเนื้อเพลงที่ใช้ในการวิจัย.....	167
บรรณานุกรม	250
ประวัติผู้เขียน.....	255

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	55
2 จำนวนเพลงลูกทุ่งของนักร้องที่ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แรงงาน ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งแรงงานเหล่านี้มักจะอยู่ในระบบที่มีข้อจำกัดและระเบียบแบบแผน เช่น แรงงานในระบบไพร่ ทาส ในการปกครองระบอบศักดินา ซึ่งประเทศไทยได้รับอิทธิพลและวัฒนธรรมการปกครองนี้เข้ามาใช้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แรงงานไทยในช่วงเวลานี้เป็นแรงงานที่ต้องมีสังกัดแน่นอน ไม่สามารถไปรับจ้างเพื่อหาเลี้ยงชีพได้อย่างเป็นอิสระ เมื่อมีการทำสัญญาเบาริ่งขึ้น โดยเซอร์ จอห์น เบาริ่ง เป็นอัครราชทูตผู้อภัยเชิญพระราชสาสน์ของสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรียแห่งประเทศอังกฤษเข้ามาเจรจาขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2398 ระหว่างที่ปฏิบัติการกิจอยู่ในประเทศไทย เซอร์ จอห์น เบาริ่ง ได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากประสบการณ์และการสังเกตการณ์ไว้อย่างละเอียด อาทิ เรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของผู้คนด้วย (เซอร์ จอห์น เบาริ่ง, 2556, หน้า 4)

ในขณะนั้น แรงงานชาวจีน หรือที่เรียกว่า กุ่ลิจีน เป็นแรงงานที่สำคัญจนกระทั่งไทยได้มีการเลิกทาสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ซึ่งพระองค์ได้ทรงเห็นความสำคัญของปัญหาการมีทาสของสยามประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องธรรมเนียมการมีทาส เป็นการกดขี่ไม่ยุติธรรม แต่การจะยกเลิกทันทีนั้นไม่ได้ต้องค่อยเป็นค่อยไป เพราะจะมีนายทาสที่เสียประโยชน์ทำการต่อต้าน ทางบางส่วนก็ไม่อยากเป็นอิสระ เพราะต้องทำมาหากินเอง และต้องเสียเงินชำระค่าการมากขึ้น การดำเนินการเลิกทาสของรัชกาลที่ 5 ทรงทำด้วยความสุขุมรอบคอบ โดยในภาพรวมการเลิกทาสของรัชกาลที่ 5 ถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้าง

ความเจริญให้แก่ประเทศไทยทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รัฐมีรายได้จากภาษีอากรมากขึ้น และสามารถนำรายได้นั้นไปพัฒนาประเทศ ในด้านสังคมทำให้การกดขี่และความขัดแย้งในสังคมน้อยลง และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติสูงขึ้น ความสำเร็จในการเลิกทาสจึงเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ (นวลจันทร์ ตูลารักษ์, 2547, หน้า 203-204)

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 จึงเริ่มเกิดขบวนการแรงงานไทยขึ้น แรงงานไทยได้พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิอันชอบธรรมและได้รับสวัสดิการเช่นเดียวกันกับแรงงานในต่างประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทยจากแรงงานในภาคเกษตรกรรมมาเป็นแรงงานเพื่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น

ตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน การผลิตกระแสไฟฟ้า การสร้างถนน และการพัฒนาด้านการคมนาคม และประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ และการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกประเทศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้แรงงานไทยต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และแรงงานจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของนโยบายและจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจตามกรอบที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมุ่งเน้นที่จะนำพาประเทศก้าวไปสู่ความเจริญก้าวหน้าตามทฤษฎีวิวัฒนาการ ตลอดจนการเข้ามาของระบบทุนนิยม ทำให้แรงงานต้องเผชิญกับความเร่งรีบเพื่อให้งานที่ทำบรรลุตามเป้าหมาย

ดังนั้น สิ่งที่เกิดจากปัจจัยทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งถูกกำหนดโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบบทุนนิยม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าตามทฤษฎีวิวัฒนาการ ย่อมมีผลทำให้วิถีชีวิตของแรงงานไทยที่เคยมีมาจากรากฐานสังคมเกษตรกรรม ต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากเนื้อหาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่กำลังได้รับความนิยมจากผู้ฟังในปัจจุบัน มีเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศความเป็นลูกทุ่ง

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งนั้นมีรากฐานมาจากวรรณกรรมเพลง หรือการแสดงดั้งเดิมที่ผู้คนในสังคมมีความคุ้นเคยกันคืออยู่แล้ว และเนื่องจากเนื้อหาของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ มักมีลักษณะการประพันธ์คำร้องที่สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสะท้อนถึงภาพวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบท ทั้งด้านการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรม

ดังนั้น การศึกษาถึงภาพสะท้อนวิถีชีวิตของแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง จึงเป็นอีกแง่มุมหนึ่งของสังคมที่น่าสนใจ

และเมื่อแรงงานเป็นส่วนหนึ่งของผู้คนในสังคม ประกอบกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพชีวิตของแรงงานไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในปัจจุบัน ที่มุ่งนำเสนอถึงวิถีชีวิตแรงงานในสังคมอุตสาหกรรมที่แรงงานต้องเข้ามาประกอบอาชีพในเมือง โดยใช้แรงงานเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด

ในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีกฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ซึ่งเป็นช่องทางให้กลุ่มแรงงานได้แสดงออกถึงความต้องการและได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เช่นเดียวกับแรงงานในอารยประเทศแล้วก็ตาม แต่ยังมีบางแง่มุมของแรงงานที่มีความน่าสนใจ และกลุ่มแรงงานไม่สามารถแสดงออกผ่านกลไกที่มีอยู่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งที่สะท้อนออกมาจากความรู้สึกนึกคิดและความต้องการ ตลอดจนความปรารถนา ความคาดหวัง เช่น ความต้องการใช้ชีวิตตามคตินิยม ตลอดจนความต้องการอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี รวมทั้งการได้รับสิทธิต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

เนื่องด้วยปัจจุบัน การศึกษาเกี่ยวกับแรงงานไทยยังไม่ปรากฏมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาวิถีชีวิตแรงงานไทยในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาที่จะทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตแรงงานไทยในแง่มุมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ตลอดจน

การศึกษาครั้งนี้ จะเป็นแนวทางเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อกลุ่มแรงงานมากขึ้น และยังเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานไทยให้ดีขึ้น และเพื่อกำหนดนโยบายด้านแรงงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง
2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาใน 2 ประเด็น คือ

1. ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทย
2. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทย

ขอบเขตข้อมูลของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง 2 กลุ่ม คือ

1. วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2481-2533) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
2. วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของนักร้องที่ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม (ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย) ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556 จากคลื่นวิทยุ FM 95 ลูกทุ่งมหานคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิถีชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตหรือลักษณะการดำรงชีพของแรงงานในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง มีแบบแผนและมีกระบวนการ

รูปแบบการทำงาน หมายถึง การทำงานในภาคบริการ ภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม

แรงงาน หมายถึง บุคคลที่ทำงานในแต่ละรูปแบบการทำงาน ทั้งในเมืองและชนบท
 วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง หมายถึง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2481-2533) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของนักร้องที่ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม (ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย) ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556 จากคลื่นวิทยุ FM 95 ลูกทุ่ง-มหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง
2. ได้ทราบการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานในสังคมไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง โดยนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแรงงาน
 - 1.1 ความหมายของแรงงาน
 - 1.2 วิวัฒนาการแรงงานในประเทศไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งและวิถีชีวิตผู้คนในสังคมไทย
 - 2.1 ความหมายของเพลงลูกทุ่ง
 - 2.2 ลักษณะของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง
 - 2.3 วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งกับวิถีชีวิตผู้คนในสังคมไทย
 - 2.4 วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัล
 - 2.5 วิถีชีวิตคนไทย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
 - 3.1 ความหมายของสังคม
 - 3.2 ความหมายของวัฒนธรรม
 - 3.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - 3.4 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม
 - 3.5 ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
 - 3.6 ลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมไทย
4. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - 4.1 ทฤษฎีวิวัฒนาการ
 - 4.2 ทฤษฎีความขัดแย้ง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับวิถีชีวิตแรงงานไทย

แนวคิดเกี่ยวกับแรงงาน

ความหมายของแรงงาน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2541, หน้า 2) ได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครอง-แรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 5 โดยให้ความหมายของคำว่า ลูกจ้าง ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับผู้ใช้แรงงานไว้ว่า ลูกจ้าง หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร

ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2558, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า แรงงาน ในทางสังคมศาสตร์ไว้ว่า แรงงาน หมายถึง แรงกายและแรงความคิดของมนุษย์ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรียกกันว่า งาน เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานง่าย ๆ หรืองานที่สลับซับซ้อนเพียงใดก็ตาม นี่ถือว่าเป็นความหมายตามตัวอักษร และในทางเศรษฐศาสตร์ แรงงาน หมายถึง ปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่ง อันได้แก่แรงกายและแรงสมองของมนุษย์ ซึ่งเมื่อถูกนำไปใช้จำต้องมีการจ่ายค่าตอบแทนประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าจ้าง หรือค่าไร เป็นต้น

จากความหมายของแรงงานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า แรงงาน หมายถึง ผู้ใช้แรงกายและความคิดในการผลิตเศรษฐกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแรงงานยังแบ่งออกได้เป็น แรงงานในความหมายทางด้านสังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ ซึ่งความหมายของแรงงานทั้งสองด้านนี้ต่างให้ผลผลิตในรูปแบบของปริมาณงานเช่นเดียวกัน

สหภาพแรงงาน สหภาพแรงงานเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายอันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งนายจ้างและลูกจ้าง ทั้งนี้ หากลูกจ้างมีความเข้าใจถึงหลักการและวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป ในขณะที่นายจ้างต้องเข้าใจในระบบทวิภาคี ยอมรับ และเปิดโอกาสให้ลูกจ้างได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นเพื่อสร้างสรรค์ความสัมพันธ์อันดีอันจะนำไปสู่ความเข้าใจและการร่วมแรงร่วมใจเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในที่สุด

เพื่อให้เข้าใจถึงนิยามของสหภาพแรงงานยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงจะขอนำเสนอถึงนิยามดังกล่าว ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของสหภาพแรงงาน ดังนี้

สหภาพแรงงานไทย (2526, หน้า 11) ได้อธิบายถึงความหมายของสหภาพแรงงานว่า สหภาพแรงงาน หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มลูกจ้าง ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาและพิทักษ์ไว้ซึ่งผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ ทำให้กลุ่มลูกจ้างได้รับผลประโยชน์อื่นใด ตามสิทธิหรือเพื่อให้ได้รับการปฏิบัติตามสมควร อีกทั้งเพื่อเพิ่มพูนผลประโยชน์ที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น และรักษาผลประโยชน์ที่ดีอยู่แล้วนั้นให้คงอยู่ตลอดไป

Robbins (1982, p. 122) กล่าวว่า เป็นองค์กรของลูกจ้าง ซึ่งมีกิจกรรมร่วมกันในอันที่จะปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยสหภาพแรงงานที่ก่อตั้งเป็นองค์กรจะใช้วิธีการร่วมเจรจาต่อรองโดยผู้แทนหรือรูปแบบอื่นใด

ศูนย์บริการร่วมกระทรวงแรงงาน (2518) ได้ให้ความหมายของสหภาพแรงงานไว้ว่า เป็นองค์กรของลูกจ้างที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีวัตถุประสงค์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง และระหว่างลูกจ้างด้วยกัน

เมธี คุณยจินดา (2518, หน้า 1-3) อธิบายถึงสหภาพแรงงานไว้อย่างน่าสนใจว่า เป็นองค์กรของกลุ่มบุคคลผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นจากผลของสัญญา มีลักษณะเป็นสมาคมนิติบุคคลที่ไม่แสวงหาผลกำไรในการดำเนินงาน ในขณะที่องค์กรที่จัดตั้งขึ้นนั้นมีวัตถุประสงค์หลักในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของบรรดาสมาชิกสหภาพแรงงานด้วยกันเอง และเป็นการรวมกลุ่มที่มีลักษณะถาวร

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของสหภาพแรงงานได้ว่า สหภาพแรงงาน คือ องค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติแรงงานและเป็นองค์กรของกลุ่มลูกจ้างที่ประกอบ

อาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง หรือระหว่างลูกจ้างด้วยกันเอง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในสหภาพแรงงานจะเป็นไปเพื่อปกป้องและพิทักษ์ผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ตามสิทธิ และการได้รับการปฏิบัติตามสมควร และสหภาพแรงงานยังเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นในรูปแบบของนิติบุคคลหรือสมาคมที่มีลักษณะการรวมตัวกันแบบถาวร และนอกจากสหภาพแรงงานจะมีกิจกรรมเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มลูกจ้างในสหภาพแรงงานแล้ว สหภาพแรงงานยังเป็นองค์กรที่มักมีกิจกรรมเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ส่วนการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพิทักษ์ผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายและสิทธิของกลุ่มลูกจ้างนั้น สหภาพแรงงานจะใช้วิธีการเจรจาต่อรองโดยผู้แทนของสหภาพแรงงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ลูกจ้างในสหภาพแรงงาน

วิวัฒนาการแรงงานในประเทศไทย

เมื่อเราได้ทราบถึงความหมายของแรงงานและสหภาพแรงงานแล้ว ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอถึงการไ้แรงงานหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือ กลุ่มผู้ใช้แรงงานในสังคมไทย โดยให้รายละเอียดตั้งแต่ในยุคที่ประเทศไทยยังเป็นราชอาณาจักรสยาม จนกระทั่งเกิดสหภาพแรงงานขึ้น ซึ่งการศึกษาดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มชนชั้นแรงงาน และจะทำให้มองเห็นภาพความเคลื่อนไหวของผู้ใช้แรงงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในระบบแรงงานไทยนั้นจะเห็นได้ว่า มีการใช้แรงงานคนเพื่อการผลิตเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน ซึ่งการใช้แรงงานในสมัยโบราณ นอกจากจะเป็นการใช้แรงงานในการผลิตเพื่อการยังชีพแล้ว ยังเป็นการผลิตเพื่อส่งให้มูลนายและการผลิตเพื่อความมั่นคงของรัฐ แต่เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคของการติดต่อค้าขายและมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศมากขึ้น ตลอดจนการเลิกทาสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้ระบบการใช้แรงงานหรือสถานะของผู้ใช้แรงงานในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอถึงวิวัฒนาการของแรงงานไทยเพื่อให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงของระบบการใช้แรงงาน ดังนี้

ระบบแรงงานไพร่ในสังคมไทย แรงงานไพร่ ถือได้ว่าเป็นแรงงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบสังคมไทยในอดีต ซึ่งแรงงานเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญทั้งในทางการผลิต และมีความสำคัญต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งระบบแรงงานไพร่ในสังคมไทยนั้น อัญชลี สุสาธันธ์ (2541, หน้า 3-6) ได้ให้รายละเอียดไว้ว่า

ไพร่ เป็นคำที่ใช้เรียกประชาชนในสังคมไทยมาช้านานแล้ว และสังคมไทยก็มีระบบไพร่ เป็นรากฐานสำคัญซึ่งใช้ควบคุมและจัดสรรประโยชน์จากกำลังคน ระบบนี้เป็นทั้งระบบบริหารราชการระบบจัดเก็บภาษีอากร และเป็นระบบที่ใช้กำหนดสถานะของคนในสังคมด้วย ระบบไพร่เกิดขึ้นในสังคมไทยเมื่อไรนั้นยังคงเป็นข้อถกเถียงที่มีอาจสรุปให้แน่ชัดลงไปได้ อย่างน้อยสมัยสุโขทัยก็น่าจะมีระบบไพร่อยู่แล้ว

เนื่องจากจารึกสุโขทัยหลักที่ 38 (จารึกวัดพระมหาธาตุ-วัดพระศรี) ซึ่งเข้าใจว่าจารึกขึ้นราว พ.ศ. 1916 และเป็นกฎหมายลักษณะโจรนั้น มีถ้อยคำที่บ่งชี้ถึงการควบคุมกำลังคนอยู่หลายคำ เป็นต้นว่า ข้าท่าน คนท่าน ข้าอันขึ้นปีกท่าน และข้าชีบาพระอุปัชฌาจารย์ คำเหล่านี้แสดงนัยยะให้เห็นว่า มีการจัดสรรกำลังคนขึ้นสังกัดชนชั้นนาในสังคมทั้งบรรพชิตและฆราวาสมาแต่สุโขทัยแล้ว ดังนั้น ระบบไพร่จึงมีพัฒนาการที่ยาวนานในสังคมไทยมาหลายศตวรรษ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ก็ถือกันว่าเท่ากับยกเลิกระบบไพร่โดยปริยาย เพราะมีกองทัพประจำการเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมกำลังคนแทน

ตลอดระยะเวลายาวนานกว่า 500 ปี ระบบไพร่ทำหน้าที่สำคัญให้สังคมไทย คือ ควบคุมและจัดสรรประโยชน์จากกำลังคน ด้วยเหตุผลที่ว่าสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม และเชื่อกันว่า ที่ดินว่างเปล่ามีอยู่มากมายรอการจับจองของผู้คน สิ่งที่มีค่า และเป็นที่ต้องการมากที่สุดจึงอยู่ที่กำลังคน เนื่องจากหาได้ยาก ดังนั้น การควบคุมและจัดสรรประโยชน์จากกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของอาณาจักรหรือรัฐนั้น ๆ

ในขณะที่ระบบไพร่สมัยรัตนโกสินทร์แบ่งคนในสังคมอย่างกว้าง ๆ เป็น 2 ชั้น คือ (อัญชลี สุสาธันธ์, 2541 หน้า 4-5)

1. ผู้ควบคุมกำลังคน เรียกว่า มุลนาย หรือนาย ประกอบด้วยคนหลายกลุ่มนับแต่พระมหากษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ ขุนนาง และข้าราชการที่มีอำนาจและความสำคัญลดหลั่นกันลงมา โดยมีทำเนียบศักดินาเป็นเครื่องบ่งบอก

2. กำลังคนที่ขึ้นสังกัดต่อมุลนาย ได้แก่ ไพร่ และทาส กฎหมายตราสามดวงกำหนดไพร่ถือศักดินาระหว่าง 10 ถึง 25 ส่วนทาสถือศักดินา 5 แต่ทั้งสองสถานะนี้มีโอกาสเลื่อนขึ้นหรือลงสลับกันได้ตลอดเวลา คือ หากไพร่ขายตัวก็จะกลายเป็นทาส และหากทาสไถ่ตัวเป็นไทแล้วก็อาจกลับเป็นไพร่ได้ ประกอบกับคำว่า ไพร่ เป็นคำที่ใช้เรียกขานคนทั่วไปในอดีต ซึ่งมีนัยยะเดียวกับที่ปัจจุบันใช้คำว่า ประชาชน หรือ สามัญชน นั่นเอง ดังนั้น จึงน่าจะรวมทั้งสองกลุ่มไว้ด้วยกันโดยเรียกรวม ๆ กันไป คนทั้งสองกลุ่มต่างต้องขึ้นสังกัดกับนาย ซึ่งกรณีของทาสจะเรียกว่า นายเงิน และมีพันธะต้องทำงานรับใช้ ส่งสิ่งของหรือเงินตรามาให้นายของตนเป็นประจำ พันธะดังกล่าวนี้หากเป็นการทำให้ทางราชการก็จะเรียกว่า การเกณฑ์ราชการ หากเป็นการทำให้แก่นายตามที่นายเรียกร้องเป็นส่วนตัว ในที่นี้จะเรียกว่า การเกณฑ์นอกระบบราชการ ไม่ว่าจะเป็นการเกณฑ์แบบใดก็ตาม พันธะดังกล่าวนี้ถือเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของระบบไพร่

มุลนายมีหน้าที่ควบคุมและเกณฑ์ราชการจากคนขึ้นสังกัด หมายรับสั่ง ประกาศหรือคำสั่งออกมาภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ ตลอดจนที่ออกในนามของ ขุนนางข้าราชการที่มีส่วนรับผิดชอบ การเกณฑ์ราชการมีทั้งเกณฑ์ในรูปแรงงาน และเกณฑ์ช่วยเหลือสิ่งของ หรือเงินตรา ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า การเกณฑ์ช่วยเหลือเหมือนกับเกณฑ์แรงงานนั่นเอง เพราะผู้ถูกเกณฑ์ย่อมต้องลงแรงแสวงหา หรือผลิตสิ่งที่ถูกเรียกเกณฑ์ขึ้นมา เพื่อส่งให้ทางราชการ ถึงแม้จะมีได้เกณฑ์แรงงานโดยตรง แต่คนที่ถูกเกณฑ์ยังคงต้องใช้แรงงานอย่างดี ตัวจึงถือเป็นผลผลิตสำคัญของแรงงานไพร่ในสังคมไทย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในอดีต ระบบแรงงานไพร่เป็นระบบการใช้แรงงานที่สำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่ไพร่ คือ กำลังแรงงานที่สำคัญต่อการผลิตในทุกระดับ ตั้งแต่การผลิตเพื่อยังชีพจนกระทั่งการผลิตเพื่อให้รัฐมีเสถียรภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ทำให้การเก็บภาษีอากรเป็นระบบ และมุลนายหรือรัฐสามารถเกณฑ์แรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อมีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารประกาศใช้

ในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงทำให้ระบบแรงงานไพร่ในสังคมไทยเป็นอันยกเลิกไป ซึ่งหลังจากนี้ก็เข้าสู่ยุคของแรงงานสมัยใหม่ ซึ่งมีวิวัฒนาการก้าวหน้าไปอีกระดับหนึ่ง

กระบวนการแรงงานไทยก่อน พ.ศ. 2500 ตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์นั้น แรงงานรับจ้างในไทยเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งแรงงานรับจ้างเหล่านี้มักเป็นแรงงานรับจ้างในไร่อ้อยและโรงงานทอผ้าอ้อย แรงงานส่วนใหญ่เป็นชาวจีน นอกจากนั้นเป็นแรงงานตามอู่ต่อเรือ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญในยุคนั้น คนไทยที่ทำงานรับจ้างน่าจะพบในภาคบริการมากกว่า นั่นคือ แรงงานไทยมักจะรับจ้างทำงานโดยเป็นเสมียนตามห้างร้านฝรั่ง แต่ยังมีจำนวนไม่มากนัก

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากระบบการใช้แรงงานไพร่มาสู่การใช้แรงงานหรือมีแรงงานที่ทำงานโดยรับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง ในช่วงนี้แรงงานไทยได้มีวิวัฒนาการก้าวหน้าไปอีกระดับหนึ่ง ซึ่งหลังจากนี้นับได้ว่า เป็นยุคของกระบวนการต่อสู้ของแรงงานไทยที่มีความสำคัญ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีหลักประกัน

การต่อสู้ของแรงงานในช่วงนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ แต่ละระยะมีลักษณะการเคลื่อนไหวและทิศทางที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (กรรณชญา พูนพิช, 2541, หน้า 118-125)

1. การเคลื่อนไหวแบบเป็นไปเองก่อน พ.ศ. 2475 เหตุการณ์ที่อาจนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการสหภาพแรงงานไทย คือ การสไตรค์ของคอนกรีตกรรณชญา พูนพิช พ.ศ. 2465-2466 สาเหตุของการหยุดงานมาจาก (1) ความรู้สึกชาตินิยมของแรงงานไทยที่มีต่อนายตรวจชาวจีนซึ่งใช้อำนาจไม่เป็นธรรม (2) ความไม่พอใจของแรงงานต่อสภาพการจ้างงานของบริษัท ซึ่งมีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน และไม่มีเวลาพักที่แน่นอน ไม่มีค่าล่วงเวลา และ (3) ความรู้สึกชาตินิยม ที่แรงงานไทยมีต่อผู้จัดการชาวเดนมาร์ก และปัญหาการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกันตลอดจนวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

การหยุดงานของคอนกรีตกรรณชญา พูนพิช พ.ศ. 2465-2466 มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ขบวนการแรงงานไทย ทั้งนี้ เพราะเป็นการหยุดงานที่ส่งผลสะท้อนต่อเนื่องให้เกิดการก่อตัวของแรงงานขึ้นเป็น “สมาคมแรงงาน” ในปี พ.ศ. 2475 อันนับได้ว่า เป็นการจัดตั้งองค์กรแรกของแรงงาน นอกจากนั้น การหยุดงานครั้งนี้ได้ทำให้

เกิดการประสานความร่วมมือเป็นครั้งแรกระหว่าง “คนงานและปัญญาชนนักหนังสือพิมพ์ที่รักความเป็นธรรม” ปัญญาชนเหล่านี้เรียกตนเองว่า “คณะกรรมการ” นำโดย นายถวัติ ฤทธิเดช ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากอัตราค่าจ้างและนโยบายของรัฐบาล ทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลต่างประเทศ ที่มีนโยบายกีดกันการเข้ามาหาเงินของคนงาน นอกจากนี้ การถวายฎีกาก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่คนงานนิยมกระทำ ซึ่งจะได้กล่าวถึงการถวายฎีกานี้ต่อไป

2. สมาคมคนงานในระยะแรก (พ.ศ. 2475 - สงครามโลกครั้งที่สอง) หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2475 มีการขยายตัวของการประท้วง การนัดหยุดงานและการถวายฎีกา ในหมู่คนงานรถราง รถไฟมีกะสัน ปูนซีเมนต์ โรงสี โรงเลื่อย กรรมกรรถลาก คนขับรถแท็กซี่ คนถีบสามล้อ คนแจวเรือจ้าง ช่างตัดผม คนงานโรงพิมพ์ ตลอดจนกลุ่มผู้ว่างงาน การขยายตัวนี้มีสาเหตุมาจาก (1) วิกฤตการณ์เศรษฐกิจตกต่ำซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2471 และส่งผลให้มีการปลดคนออกจากงาน ลดค่าจ้างหรือลดสวัสดิการบางอย่างลง ตลอดจนเกิดการว่างงานขึ้นอย่างกว้างขวาง (2) เสรีภาพทางการเมือง ที่เป็นผลมาจากการปฏิวัติประชาธิปไตย ซึ่งนำไปโดยคณะราษฎร รัฐบาลใหม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนรวมตัวกันในที่สาธารณะ เพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และแสดงท่าทีเป็นมิตรต่อคนยากจน มีการประกาศหลัก 6 ประการ ซึ่งข้อหนึ่งระบุว่า รัฐบาลจะหางานให้ประชาชนทำ และ (3) การหนุนช่วยของปัญญาชนนักหนังสือพิมพ์ต่อการเคลื่อนไหวของคนงาน

เงื่อนไขดังกล่าวได้ส่งผลให้คนงานรถรางภายใต้การนำของนายถวัติ ฤทธิเดช ทำการจดทะเบียนก่อตั้งเป็น “สมาคมคนงานรถรางแห่งสยาม” ขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2475 โดยมีนายถวัติ ฤทธิเดช เป็นนายกสมาคม โดยสมาคมดังกล่าวมีลักษณะเป็นสมาคมเพื่อความสมานฉันท์ในหมู่คนงาน เพื่อบรรเทาทุกข์ในยามเจ็บป่วย ชราภาพ และเพื่อการหย่อนใจ

สมาคมฯ ได้พยายามเป็นตัวแทนของคนงานในการยื่นข้อเรียกร้องต่อบริษัท ให้ปรับปรุงเงื่อนไขการทำงานและค่าจ้าง นอกจากนี้ สมาคมฯ ยังมีอิทธิพลในหมู่คนงานขณะนั้นมีใช้น้อย กล่าวคือ ได้กระตุ้นให้คนงานโรงพิมพ์ คนแจวเรือจ้าง ช่างตัดผม

คนขับแท็กซี่ ตลอดจนคนงานโรงสี และกลุ่มผู้ว่างงาน เกิดความสนใจที่จะรวมตัวกัน
 อย่างเป็นทางการมากขึ้น

มีการนัดหยุดงานครั้งสำคัญหลายหนในช่วงนี้ เช่น การหยุดงานของคนงาน
 รถไฟมัทกะสัน และการร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากฝ่ายบริหาร การหยุดงานเกือบ
 สองเดือนของคนงานโรงสีทั่วทั้งท้องแม่น้ำเจ้าพระยา การหยุดงาน และการถวายฎีกา
 ของคนงานบริษัทปูนซีเมนต์ เป็นต้น

รูปแบบการเคลื่อนไหว ยังเป็นลักษณะกระจัดกระจายตามโรงงาน หรือแหล่ง
 สถานประกอบการ ยังไม่มีการรวมตัวตามสาขาอาชีพหรือในระดับชาติ นอกจากนั้น
 การนัดหยุดงานมักมีระยะเวลาสั้นเพียงไม่กี่ชั่วโมง ยกเว้นในหมู่คนงานจีน ที่มีการหยุด
 งานยืดเยื้อ อันแสดงถึงการจัดตั้งที่ค่อนข้างเข้มแข็ง รูปแบบสำคัญที่คนงานไทยใช้
 เคลื่อนไหว คือ การลงชื่อในบัญชีทางว่าแล้วทำเป็นหนังสือฎีกาต่อรัฐบาล

การต่อสู้ของคนงานหลังสงครามโลกครั้งที่สอง - พ.ศ. 2500 ในช่วงนี้การ-
 เคลื่อนไหวของคนงานขยายวงกว้างขึ้นมีคนงานภาคการผลิตเข้าร่วมขบวนการมากขึ้น
 เพราะอุตสาหกรรมขยายตัวมากกว่าแต่ก่อน ในหมู่คนงานที่มีการจัดตั้งก็ยกระดับองค์การ
 ขึ้นเป็นองค์กรในระดับชาติ ภายใต้การนำของสหอาชีพะกรรมกรและกรรมกร 16 หน่วย
 นอกจากนั้น การต่อสู้ยังมีเนื้อหาทางการเมืองมากขึ้น มีการเผยแพร่อุดมการณ์ทางชนชั้น
 คนงานบางส่วนพยายามจัดตั้งพรรคการเมือง หรือเข้าทำเนิรร่วมกับผู้นำทางการเมือง
 บางคนลงสมัครรับเลือกตั้งในนามคนงาน เป็นต้น (กรรณชญา พูนพนิช, 2541,
 หน้า 123-124)

เงื่อนไขประการสำคัญที่ทำให้การเคลื่อนไหวในช่วงนี้มีลักษณะดังที่กล่าวมา
 ได้แก่ อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และการขยายตัวของลัทธิสังคมนิยม
 ระหว่างประเทศ ในช่วงสงครามโลกนี้ผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้ใช้กระแสความรู้สึก
 ชาตินิยมต่อต้านญี่ปุ่น มาเป็นเงื่อนไขในการรวมกลุ่มคนงาน หลังจากนั้น การจัดตั้งได้
 ขยายตัวขึ้นในระดับชาติ ผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์บางคนอาศัยรูปแบบที่ถูก
 กฎหมายของสหอาชีพะกรรมกร เป็นเกราะในการเคลื่อนไหวในหมู่คนจีน การเคลื่อนไหว
 ค่อนข้างได้ผลส่วนในหมู่คนงานไทยตามบริษัทธรรมา (ซึ่งได้เปลี่ยนมาเป็นของรัฐบาล)

และในโรงงานรถไฟมักกะสันนั้นอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ค่อยชัดเจนเท่าในหมู่คนจีน ซึ่งคุ้นกับการเคลื่อนไหวแบบลับ ๆ มานานแล้ว

ในช่วงนี้ได้มีการตั้งสมาคมกรรมกรไทย เพื่อแทรกแซงขบวนการคนงาน และดึงเอาคนงานบางส่วนไปเป็นพวก โดยอาศัยอุดมการณ์ชาตินิยม ปลุกเร้าให้คนงานไทยรู้สึกว่าเป็นคนจีนแย่งงานพวกตน และเป็นศัตรูของชาติ นอกจากนั้น รัฐบาลยังใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมมาเป็นเครื่องมือดึงความจงรักภักดีของคนงาน กล่าวคือ ใช้ระบบอุปถัมภ์มาบั่นทอนจิตสำนึกพึ่งตนเองของคนงาน ทำให้คนงานเห็นว่าการต่อสู้เพื่อปรับปรุงสภาพการทำงานโดยอาศัยการจัดตั้งและอาศัยพลังงานของคนงานเองดูเหมือนเป็นสิ่งไม่จำเป็น ขบวนการแรงงานในช่วงนี้จึงเริ่มเกิดความแตกแยกในด้านทิศทางและยุทธวิธีในการต่อสู้

การเคลื่อนไหวเด่น ๆ ในระยะก่อนปี พ.ศ. 2500 ได้แก่ การเรียกร้องกฎหมายแรงงาน ซึ่งนำโดยสหอาชีพกรรมกรและกรรมกร 16 หน่วย การเคลื่อนไหวครั้งนี้มีนัยสำคัญ คือ เป็นการที่คนงานพยายามใช้อำนาจของกฎหมายเข้ามาเป็นเกณฑ์ในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง และในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการทำงาน มีการต่อสู้ให้สภาพแรงงานเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนงานพยายามสร้างหลักประกันให้ตนเองมีอำนาจในการเจรจาต่อรอง เพื่อปรับปรุงสภาพการทำงาน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่สุดของการต่อสู้ในช่วงนี้

อย่างไรก็ตาม คนงานไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาขบวนการของตนมากนัก เพราะหลังจากที่กฎหมายแรงงานฉบับ พ.ศ. 2499 ประกาศใช้ได้ไม่นาน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ทำการปฏิวัติ และล้มเลิกกฎหมายแรงงานฉบับดังกล่าว ตลอดจนจับกุมผู้นำคนงาน อันเป็นผลให้ขบวนการแรงงานไทยซบเซาลงชั่วระยะหนึ่ง

การฟื้นตัวของขบวนการสหภาพแรงงานไทย พ.ศ. 2501-2519 การฟื้นตัวของขบวนการสหภาพแรงงานไทย พ.ศ. 2501-2519 ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงของแรงงานไทยที่มีความสำคัญอีกช่วงหนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้ (สังศิต พิริยะรังสรรค์, 2541, หน้า 313-326)

ขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่มยุทธศาสตร์คนงาน พ.ศ. 2501-2519 เป็นการก่อตัวของกลุ่มยุทธศาสตร์คนงานที่มีมาอย่างยาวนานแล้ว ซึ่งในช่วงระยะก่อนหน้านี้นี้เริ่มเป็น

รูปธรรมมากขึ้น กล่าวคือ มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือและเป็นตัวกลางในการเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่กลุ่มคนงาน

พ.ศ. 2501-2514 การขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ลักษณะเด่นของช่วงนี้ ได้แก่ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรม การเติบโตของประชากร แนวโน้มของผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลง การขยายตัวของภาคทุนนิยม และการเติบโตของการบริโภคนิยมในภาคชนบท ตลอดจนการเติบโตของเมือง ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ แรงงานอพยพในภาคเมืองได้เพิ่มสูงมากขึ้น และได้เกิดการก่อตัวขึ้นของมวลชนคนงานในบริเวณกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ปรากฏการณ์ทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นเป็นผลมาจากการขยายตัวของวิสาหกิจ การเสนออัตราค่าจ้างที่มั่นคงกว่า และโอกาสของการเลื่อนขั้นทางสังคมที่ดีกว่าการจ้างงานในภาคชนบท ในขณะเดียวกัน ก็มีแรงกดดันให้ต้องระบายแรงงานที่จ้างงานต่ำระดับและพวกว่างงานในภาคเกษตรให้ออกมาสู่ภาคอุตสาหกรรมในสังคมเมือง

ในช่วงนี้ คนงานบางกลุ่มหันไปทำการผลิตเพื่อการยังชีพ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคของเกษตรกร อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นนี้มิได้นำไปสู่การพรากชาวนาออกจากที่ดินอย่างสมบูรณ์ บรรดาแรงงานรับจ้างส่วนใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมยังคงมีที่ดินและครอบครัวอยู่ในชนบท และยังคงมีการอพยพระหว่างเมืองกับชนบทเป็นระยะ ๆ กล่าวได้ว่า แรงงานเหล่านี้ยังมิได้เป็นแรงงานรับจ้างถาวรหรือแรงงานรับจ้างตลอดชีวิต และการขยายตัวของแรงงานรับจ้างสมัยใหม่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างทางการเมืองและสังคมที่มีความอนุรักษ์นิยมสูง ระบบราชการครอบงำ ระบบเศรษฐกิจและระบบการเมือง

พ.ศ. 2515-2517 การขยายตัวของการประท้วงของกลุ่มคนงาน ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในต้นทศวรรษที่ 1970 ซึ่งได้แก่ วิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและทางการเมือง ตลอดจนการเติบโตของขบวนการนักศึกษา กลุ่มคนงานก็ได้เริ่มแปรตนเองเข้าสู่การเป็นกลุ่มยุทธศาสตร์อีกวาระหนึ่ง

พ.ศ. 2518-2519 การเริ่มต้น ทำให้ขบวนการคนงานกลายเป็นสถาบัน การสิ้นสุดของรัฐบาลรักษาราชการ และการเกิดขึ้นของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งพร้อม ๆ กับการฟื้นตัวของขบวนการอนุรักษ์นิยม เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบาย

ทางด้านแรงงานของรัฐบาลครั้งใหญ่ในกลางปี พ.ศ. 2518 ได้เกิดการฟื้นตัวของพันธมิตร นายทุน-ทหาร-ข้าราชการ ซึ่งเป็นกลุ่มเผชิญหน้ากับพันธมิตรนักศึกษา-คนงาน-ชาวนา ด้วยเหตุนี้ ผู้นำนักศึกษา ชาวนา และคนงานหัวรุนแรงจำนวนหนึ่ง จึงได้ตกเป็นเป้าหมายของการถูกลอบสังหาร ในขณะที่ศูนย์ประสานงานฯ ก็ถูกปราบปรามโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองอย่างเป็นระบบ และในขณะเดียวกัน รัฐบาลก็พยายามดึงเอาสภาพแรงงานให้เข้ามาอยู่ภายใต้การควบคุมของตนให้ได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น โดยการทำให้การประท้วงของคนงานเข้าไปอยู่ในสถาบันที่ควบคุมโดยรัฐ และทำให้ความขัดแย้งทางด้านค่าจ้างเข้ามาอยู่ในกรอบของกฎหมาย กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ ความสัมพันธ์ในเชิงที่ขัดแย้งระหว่างทุนกับแรงงานถูกทำให้เข้าสู่ความเป็นสถาบันภายใต้ นโยบายที่เป็นปฏิบัติต่อสหภาพแรงงาน ศูนย์ประสานงานฯ ได้ถูกขจัดออกไปจากแวดวงแรงงาน พวกนักหยุดงาน มักถูกตัดสินให้เป็นฝ่ายพ่ายแพ้สำหรับพวกที่นัดหยุดงานอย่างผิดขั้นตอนของกฎหมาย ก็มักจะถูกรัฐบาลลงโทษอย่างรุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2518-2519 จึงเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มผู้ปกครองเท่านั้น ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างนายจ้างและลูกจ้างลดน้อยลงยิ่งกว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ยุทธศาสตร์การต่อต้านของนายจ้างต่อขบวนการคนงานเกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และในระดับสถาบัน กล่าวคือ ในระดับปัจเจกบุคคล นายจ้างใช้วิธีขับไล่ผู้นำคนงานและกลุ่มนักสหภาพแรงงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถออกจากงานด้วยการบีบบังคับด้วยกำลัง หรือโดยการกล่าวหาว่าเป็น คอมมิวนิสต์ ขโมย เป็นต้น ในระดับสถาบันมีการก่อตั้ง “ชมรมผู้บริหารงานบุคคล” ของฝ่ายนายจ้างขึ้น องค์กรนี้ได้นำยุทธศาสตร์เพื่อการควบคุมคนงานขึ้นอย่างเป็นระบบ ยุทธศาสตร์อันนี้มุ่งเอาชนะผู้นำคนงานและนักสหภาพแรงงานให้เป็นประโยชน์ และเอาชนะกลุ่มคนงานที่มิได้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยการปกครองแบบพ่อปกครองลูก (paternalism)

ภายใต้สถานการณ์ที่นายจ้างมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างก้าวร้าว การต่อสู้ของคนงานเอกชนแบบที่เป็นไปอย่างอิสระ กระทำได้ลำบากมากขึ้น ความคาดหวังของคนงานที่จะได้รับความเห็นอกเห็นใจจากนายจ้าง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ก็เลือนลางถึงขณะนี้ ศูนย์ประสานงานฯ ก็ถูกบีบบังคับและถูกขจัดออกไปจากวงการแรงงาน ในขณะเดียวกัน โครงสร้างของกลุ่มสหภาพแรงงานก็ยังอ่อนแอจนเกินกว่าที่จะเป็น

หลักประกันให้แก่ผู้ใช้แรงงานได้ ดังนั้น เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่คนงาน กลุ่มคนงานสามกลุ่มใหญ่ คือ จากกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งประเทศไทย และจากกลุ่มคนงานที่เคยอยู่ในกระแสนัดหยุดงานอย่างเป็นไปเอง จึงได้หันมาร่วมมือกันปรับปรุงโครงสร้างของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ให้กลายเป็นองค์กรที่เป็นทางการ และมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

จากวิวัฒนาการของแรงงานในประเทศไทยที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานในประเทศไทยได้ผ่านระบบการใช้แรงงานในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งการใช้แรงงานหรือสถานการณ์ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก

ดังจะเห็นได้จากในอดีต ผู้ใช้แรงงานในระบบไพร่มีอิสระในการทำงานน้อยมาก ต้องขึ้นสังกัดมูลนาย และต้องผลิตเศรษฐกิจตามความต้องการของรัฐหรือมูลนาย แต่เมื่อสภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป หลังจากการเลิกทาส ผู้ใช้แรงงานจึงมีอิสระ และมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจเรื่อยมา

แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ผู้ใช้แรงงานจะฝ่าฟันวิกฤตการณ์ต่าง ๆ มาได้จนกระทั่งปัจจุบันนี้ กระบวนการแรงงานไทยต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากนายจ้าง ปัญหาทางการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ การต่อสู้เพื่อเรียกร้อง ปกป้องพิทักษ์สิทธิ ตลอดจนสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่กลุ่มแรงงาน และความกดดันจากสภาพสังคมที่กำลังกลายเป็นสังคมแบบทุนนิยมมากขึ้น จากกระแสนิยมและความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศดังได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเป็นพื้นฐานให้ได้ทราบถึงความเป็นมาและได้ทราบถึงพัฒนาการของกระบวนการแรงงานไทยอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ถึงภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งและวิถีชีวิตผู้คนในสังคมไทย

ความหมายของเพลงลูกทุ่ง

จินตนา คำรงค์เลิศ (2531, หน้า 9) ให้ความหมายของเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เพลงลูกทุ่ง หมายถึง ผลงานเพลงของผู้ประพันธ์ นักร้อง นักดนตรี ที่เรียกตัวเองว่า ลูกทุ่ง มักมีเนื้อหา แสดงออกถึงชีวิตชนบท เรื่องราวรุ่นสมัยที่เกิดขึ้นในระดับสังคมชาวบ้าน

พูนพิศ อมาตยกุล (2531, หน้า 66-69) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งไว้พอที่จะสรุปความได้ว่า เพลงลูกทุ่งมีลักษณะผสมผสานของเพลงหลายประเภท มักจะบรรยายถึงสภาพชีวิตไทยในชนบท นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังมีส่วนทำให้เพลงไทยเดิมแพร่หลายออกไป

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532, หน้า 11) กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เพลงลูกทุ่ง หมายถึง เพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตสภาพสังคม อุดมคติ และวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้อง การบรรเลงที่เป็นแบบแผนมีลักษณะเฉพาะซึ่งได้บรรยายภาพของความเป็นลูกทุ่ง

สมยศ สิงห์คำ (2534, หน้า 30) ให้ความหมายของเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เพลงลูกทุ่ง หมายถึง เพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคม อุดมคติ และวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียงและลีลาการร้อง มีลักษณะเฉพาะตัว

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของเพลงลูกทุ่งได้ว่า เพลงลูกทุ่ง หมายถึง ผลงานเพลงของผู้ประพันธ์ นักร้อง นักดนตรีที่เรียกตนเองว่า ลูกทุ่ง เป็นเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตสังคมไทยตามยุคสมัย สะท้อนอุดมคติของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท และยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังเป็นวรรณกรรมอีกประเภทหนึ่ง ที่ให้บรรยากาศความเป็นชนบท มีท่วงทำนองและลีลาที่มีลักษณะเฉพาะตัว ตลอดจนให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ได้ในเวลาที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย

ลักษณะของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

พิชิต จงสถิตยวัฒนา (2517, หน้า 59-63) เสนอบทความวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งไทย เอาไว้สรุปว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สะท้อนภาพชีวิตของชาวนา สามารถเป็นกระบอกเสียงจากชนบทเป็นแนวที่เรียกว่า เพลงลูกทุ่งในคติเพื่อชีวิต อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทยจากสังคมศักดินา สู่วัฒนธรรมกึ่งศักดินา จนถึงสังคมกึ่งนายทุน ในสมัยศักดินาอาจแบ่งประเภทของบทเพลงได้ 2 ประเภท ตามลักษณะชนชั้น คือ เพลงศักดินาหรือเพลงไทยเดิม กับเพลงพื้นบ้านหรือเพลงชาวบ้าน เพลงศักดินาก็คงกล่าวถึงเรื่องราวของชนชั้นศักดินาเป็นส่วนใหญ่ เพลงพื้นบ้านก็จะพูดถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นหลักเมื่อเพลงชาวบ้าน พัฒนามาเป็นเพลงลูกทุ่ง ย่อมสะท้อนภาพของชนบทในลักษณะต่าง ๆ ออกมา เช่น ความยุติธรรมที่ชาวนาได้รับความแค้นแสน สภาพชีวิตของกรรมกร เป็นต้น

กาญจนา แก้วเทพ (2522, หน้า 54-56) ให้แนวคิดเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวไร่ชาวนามากที่สุด สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิต ความคิด ความรู้สึก ของชาวไร่ชาวนาได้อย่างใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์แห่งชนบทไทย ถ้อยคำต่าง ๆ ที่เป็นคำร้องของเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้อเท็จจริง

เจนภพ จบกระบวนวรรณ (2530, หน้า 32-35) นักอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งแสดงทัศนะไว้อย่างน่าสนใจ สรุปความว่า ความโดดเด่นของเพลงลูกทุ่งอยู่ที่คำร้องและลีลา คือ การเล่นลูกคอ ลูกเอื้อน อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนักร้องลูกทุ่งแต่ละคน พูดถึงพื้นฐานของคนไทยนั้นถึงอย่างไร ก็คือ คนชนบท มีพื้นเพจากเกษตรกร เพลงลูกทุ่งนั้นจะว่าไปแล้วก็เป็นเพลงไทยแท้ ๆ ที่ผูกติดอยู่กับชีวิตของคนไทยมาแต่อดีตแต่เมื่อเป็นอย่างนี้แล้วก็ไม่ได้หมายความว่าต้องตั้งข้อรังเกียจหรือดูถูกดูแคลนอะไรกันเลย

จินตนา คำรงค์เลิศ (2533) นำเสนองานวิจัยเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งสรุปว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าในด้านสาระเกี่ยวกับสังคมและวิถีชีวิตของชาวชนบทไทยที่ยังยึดมั่นในพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และสถาบันหลักที่จะต้องเทิดไว้ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมและปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวชนบทไทยได้อย่างเด่นชัด

พูนพิศ อมาตยกุล (2533, หน้า 66) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งไว้พอที่จะสรุปความได้ว่า เพลงลูกทุ่งมีลักษณะประสมประสานของเพลงหลายประเภท เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม เพลงชีวิต เพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่งมักจะบรรยายถึงสภาพชีวิตไทยในชนบท นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งมีส่วนทำให้ทำนองเพลงไทยเดิมแพร่หลายออกไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2534, หน้า 24) ทรงพระนิพนธ์ถึงลักษณะของเพลงลูกทุ่งไว้ในหนังสือถึงศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2 ว่า สังเกตได้ว่า เวลาเกิดสถานการณ์ใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปากท้อง ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วม ตลอดจนเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งนอกและในประเทศ เพลงลูกทุ่งก็จะออกมาใหม่ทันสมัยกับข่าวนั้นทันที ราวกับเป็นสมุดบันทึกเหตุการณ์เหล่านั้น ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเกิดสงคราม ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองได้เป็นอย่างดี ใช้ภาษาที่เรียบง่ายเข้าใจง่าย และจำง่าย ฟังแล้วไม่ต้องแปลความหมาย

ลักษณ์ สุขสุวรรณ (2521) ศึกษาเรื่อง *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง* ได้เสนอผลงานการวิเคราะห์เพลงลูกทุ่ง สรุปว่า การใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งมีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น มีการใช้คำง่าย ๆ การซ้ำคำ การเล่นคำ การใช้ภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศ การใช้สำนวนเปรียบเทียบ สุภาษิต คำพังเพย และการใช้คำให้เกิดความไพเราะด้วยฉันทลักษณ์ เมื่อเพลงลูกทุ่งได้แพร่หลายในสังคมไทยจึงมีส่วนในการแพร่คำนิยมต่าง ๆ ไปสู่คนในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม

เต็มศิริ บุญยสิงห์ (2518, หน้า 117-128) ให้ความเห็นว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมมวลชน เพราะแทรกซึมถึงจิตใจคนไทยไว้ด้วย ลักษณะของวัฒนธรรมพื้นบ้าน อันเป็นวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรมเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงคนไทยได้รวดเร็วที่สุด คำร้องเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้เพลงได้รับความนิยมสูง เพราะสามารถสะท้อนปัญหาและเหตุการณ์ในสังคมได้อย่างทันสมัย และยังแฝงด้วยอารมณ์ขันที่เป็นเอกลักษณ์ไทยไว้ด้วย

จากลักษณะและทัศนะเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สะท้อนภาพชีวิตของคนในสังคมไทย สามารถเป็นกระบอกเสียงจากชนบทเป็นแนวที่เรียกว่า เพลงลูกทุ่งในคิเพื่อชีวิต อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมไทยจากสังคมศักดินาไปสู่สังคมกึ่งศักดินา จนกระทั่งเป็นสังคมกึ่งนายทุน

ในสมัยศักดินาอาจแบ่งประเภทของบทเพลงได้ 2 ประเภท ตามลักษณะชนชั้น คือ เพลงศักดินาหรือเพลงไทยเดิม กับเพลงพื้นบ้านหรือเพลงชาวบ้าน นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังมีลักษณะเป็นการผสมผสานของเพลงหลายประเภท เช่น เพลงไทยเดิม เพลงสากล เป็นต้น

เพลงลูกทุ่งยังมีลักษณะเป็นเครื่องมือที่ช่วยบันทึกและให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ทางสังคม หรือการเมืองทั้งในและต่างประเทศ เพลงลูกทุ่งก็จะมีเนื้อหาที่มีลักษณะหรือเรื่องราว ตามเหตุการณ์นั้น ๆ อยู่เสมอ

ส่วนท่วงทำนองนั้น เพลงลูกทุ่งจะมีลักษณะเฉพาะตัวทั้งการมีลูกคอและลูกเอื้อน ตามแต่ลักษณะเฉพาะตัวของนักร้องแต่ละคน

ส่วนภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งนั้น มีลักษณะเป็นภาษาที่เรียบง่าย มีการใช้คำ ทั้งภาษาไทยกลาง ภาษาถิ่น และภาษาต่างประเทศ มีการซ้ำคำ การเล่นคำ การใช้สุภาษิต คำพังเพย และมีฉันทลักษณ์ที่หลากหลาย

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งกับวิถีชีวิตผู้คนในสังคมไทย

สุวรรณ บัวทวน (2524, หน้า 110) กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง ได้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของการย้ายถิ่นแบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เกิดจากสภาพธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประการที่สอง ความยากจน ประการที่สาม ค่านิยมในเรื่องมีความใฝ่ฝัน ความอยากดัง โดยสถานที่ที่มักกล่าวถึง คือ กรุงเทพฯ งานที่เข้ามาประกอบอาชีพมักเป็น อาชีพของผู้หญิง เช่น นักร้อง โรงงานทอผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย ร้านอาหาร บาร์ และไนท์คลับ ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะมีผลด้านลบ เช่น การรับเอาวัฒนธรรม ของสังคมเมือง การแต่งกาย การบริโภคอาหาร ใช้ภาษาที่เปลี่ยนไปจากเดิม นอกจากนั้น ยังได้สะท้อนภาพความผิดหวังจากการใช้ชีวิตในสังคมเมือง

ไพฑูรย์ มีกุล (2546, หน้า 5-6) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่สะท้อน วิถีชีวิตและประสบการณ์ของมนุษย์ที่นักประพันธ์เพลงแต่งขึ้นมาจากเรื่องราวที่ได้พบเห็น ผู้ประพันธ์ยังได้สอดแทรกให้ข้อคิดอุดมการณ์หรือคติธรรมไว้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

ได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการถ่ายทอดความจริง ข้อเท็จจริงของสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยร่วมสมัยที่ผู้ประพันธ์เพลงหรือในห้วงที่นักร้องเพลงนั้นอยู่แล้วโดยสังเขป ดังนี้

1. เพลงลูกทุ่งสะท้อนภาพของ ชนบทให้เห็นถึงสภาพชีวิตที่เรียบง่ายและยากลำบาก
2. เพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรักของหนุ่มสาวและประเพณีท้องถิ่นที่เคร่งครัด
3. เพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ชีวิตทัศน์ด้านความเชื่อและชะตาชีวิตของบุคคล
4. เพลงลูกทุ่งเป็นบทเพลงที่มีคุณค่าสามารถปลุกใจให้คนฟังมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
5. เพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยในยุคร่วมสมัยของบทเพลง

จากเอกสารข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพลงลูกทุ่งยังคงมีบทบาทและหน้าที่ในการสะท้อนสภาพสังคมไทยในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน การย้ายถิ่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรม ที่สำคัญ คือ วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยแต่ละยุคสมัย ทั้งในด้านความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ดังนั้น เพลงลูกทุ่งจึงมิใช่ เป็นเพียงสื่อที่ให้ความบันเทิงเริงรมย์เท่านั้น แต่เพลงลูกทุ่งเปรียบเสมือนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สังคมที่ได้บันทึกเรื่องราววิถีชีวิตของคนไทยในอดีตให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเข้าใจสภาพสังคมไทยได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัล

เพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ดังนี้

กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย เดิมใช้คำว่า 30 ปี เพลงลูกทุ่งไทย เกิดขึ้นประมาณกลางปีพุทธศักราช 2530 โดยพลเอกมานะ รัตนโกเศศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง-

ศึกษาธิการ (ตำแหน่งในขณะนั้น) และนายกร ทัฬหะรังสี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง-
อุตสาหกรรม (ตำแหน่งในขณะนั้น) ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันที่กระทรวง-
อุตสาหกรรม ตกลงที่จะจัด “30 ปี เพลงลูกทุ่งไทย” ขึ้น เพื่อนำเงินรายได้เข้าสมทบ
กองทุนสวัสดิการศิลปิน โดยกำหนดจะจัดกิจกรรมนี้ขึ้น ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2530

กระทรวงศึกษาธิการได้มอบเรื่องนี้ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
รับผิดชอบ แต่ด้วยปัญหาหลายประการ ทำให้กิจกรรมดังกล่าวไม่สามารถจัดขึ้นได้ เรื่องนี้
ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ) และท่านรัฐมนตรี-
ช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสกล ศรีพรหม) ได้ให้ความสนใจและติดตาม
มาโดยตลอด และได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติดำเนินการจัด
กิจกรรมนี้ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน
และมีความเห็นว่า เรื่อง “30 ปี เพลงลูกทุ่งไทย” จะเสร็จสมบูรณ์ได้ต้องแต่งตั้งคณะทำงาน
ขึ้นมา จึงได้เสนอคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมศิลปิน โดยการ จัด
“30 ปี เพลงลูกทุ่งไทย” ต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2531 โดยแบ่งเป็นคณะอนุกรรมการรับผิดชอบด้านต่าง ๆ 4 คณะ คือ

1. คณะอนุกรรมการอำนวยการ
2. คณะอนุกรรมการดำเนินการคัดเลือก
3. คณะอนุกรรมการจัดแสดงนิทรรศการและจัดพิมพ์เอกสาร
4. คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ

1. เพื่อส่งเสริมเพลงลูกทุ่ง นักร้อง นักประพันธ์เพลง และนักประพันธ์ทำนอง
เพลงลูกทุ่งให้แพร่หลายยิ่งขึ้น และเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทย

2. เพื่อหารายได้เข้าสมทบกองทุนสวัสดิการศิลปิน โดยการจำหน่ายเทป
เพลงลูกทุ่งที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงได้กำหนดแนวทาง
การดำเนินงานไว้ 6 ประการ คือ

1. ผู้ริเริ่มโครงการร่วมประชุมปรึกษาหารือแนวทางปฏิบัติทั่วไป
 2. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ คณะกรรมการอื่น และคณะทำงานตามความจำเป็น
 3. คัดเลือกเพลงลูกทุ่งให้ได้เพลงดีเด่น จำนวน 30 เพลง
 4. จัดให้มีการขับร้องประกอบดนตรีและทำการเผยแพร่พร้อมกันบนที่กลงเทปไว้เพื่อการจำหน่าย
 5. จัดให้มีการมอบรางวัลและถ้วยเกียรติยศแก่ผู้ชนะเลิศ ทั้ง 3 ประเภท คือ นักร้อง นักประพันธ์เพลง และนักประพันธ์ทำนองเพลงลูกทุ่ง
 6. จัดจำหน่ายเทปเพลงลูกทุ่งที่จัดทำไว้ เพื่อนำเงินรายได้สุทธิซึ่งหักค่าใช้จ่ายแล้วเข้าสมทบกองทุนสวัสดิการศิลปิน
- เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงว่า เพลงลูกทุ่งได้มีมาแล้วถึงศตวรรษ คณะกรรมการอำนวยการจึงมีมติให้เปลี่ยนชื่อจาก “30 ปี เพลงลูกทุ่งไทย” เป็น “ถึงศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย”
- ถึงศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยนี้ ได้กำหนดจัดในวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2532 โดยจัดรายการพิเศษที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
- การจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ จะทำให้เกิดผลพลอยได้หลายประการ เช่น
1. เพลงลูกทุ่งจะได้รับการเผยแพร่และสร้างความนิยมให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของไทย
 2. นักร้อง นักประพันธ์เพลง และนักประพันธ์ทำนองเพลงลูกทุ่ง ได้รับการยกย่องและส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น
 3. กองทุนสวัสดิการศิลปินมีเงินสมทบทุนเพิ่มขึ้น ทำให้มีโอกาสจัดสวัสดิการแก่ศิลปินไทย ได้มากขึ้นตามวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการศิลปิน
- การจัดกิจกรรมครั้งนี้จะเป็นการส่งเสริมและเป็นกำลังใจแก่ผู้ผลิตเพลงลูกทุ่ง ซึ่งได้แก่ผู้ประพันธ์เนื้อร้อง ผู้ประพันธ์ทำนอง และนักร้องเพลงลูกทุ่ง ให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงานต่อไปไม่หยุดยั้ง

เกณฑ์การคัดเลือกเพลงลูกทุ่งดีเด่น กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532, หน้า 11) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การคัดเลือกเพลงลูกทุ่งดีเด่น ดังนี้

1. เป็นเพลงที่แต่งทำนองขึ้นเอง ไม่ลอกเลียนทำนองเพลงไทยเดิม ไทยพื้นเมือง (ทำนองลิเก แห่ เพลงพื้นเมืองต่าง ๆ ฯลฯ) หรือทำนองเพลงต่างประเทศอย่างสิ้นเชิง เว้นแต่ว่าจะได้ดัดแปลงเอาเค้าโครงมาย่อหรือขยายใช้ความสามารถเรียบเรียงขึ้นใหม่ ได้รับความไพเราะและมีศิลปะ

2. เนื้อหาของเพลงไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของชาติ ส่งเสริมคุณค่าทางศิลป-วัฒนธรรม สะท้อนสภาพสังคมวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานของชีวิตไทย พร้อมทั้งให้บรรยากาศความเป็นลูกทุ่ง

3. ทำนองและคำร้องจะต้องผสมกลมกลืนอย่างสละสลวยให้คุณค่าทางวรรณศิลป์ ไม่ผิดหลักภาษาไทย ไม่ทำให้ภาษาวิบัติ คงเอกลักษณ์ทางภาษาไว้ได้อย่างครบถ้วน

4. ผู้ร้องมีความสามารถในการออกเสียงและมีลีลาขับร้องอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการขับร้องเพลงลูกทุ่ง

5. เป็นผลงานเพลงที่เผยแพร่อย่างกว้างขวางเป็นที่ยอมรับในทุกยุคสมัย จนเป็นที่แพร่หลายและรู้จักกันดีมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว

นักร้องลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556

งานประกาศรางวัล “มหานครอวอร์ดครั้งที่ 1-10” ประจำปี พ.ศ. 2547-2556 จัดขึ้นโดย ลูกทุ่งมหานคร เอฟเอ็ม 95 บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) ร่วมกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อมอบรางวัลให้ศิลปินเพลงลูกทุ่งเพลงเพื่อชีวิตและเพลงข้างเฝือกยอดเยี่ยมในแต่ละรอบปี โดยมีศิลปินเพลงลูกทุ่งและศิลปินเพลงเพื่อชีวิตทุกค่ายเข้าร่วมงานจำนวนมาก อาทิ ไผ่ พงศธร หญิงลิ ศิริจุมพล ดอกอ้อทุ่งทอง กุ้ง สุธิราช วงศ์เทวัญ จินตหรา พูนลาภ บ่าววิ อาร์สยาม มนต์สิทธิ์ คำสร้อย คริสตี้ กีบสัน โจนัส แอนเดอร์สัน และเปิ้ล ไอริน เป็นต้น (เดลินิวส์ออนไลน์, 2558)

ส่วนของรางวัลมหานครอวอร์ดนั้นมาจากการขอเพลงจากแฟนคลับทางโทรศัพท์ เอสเอ็มเอส และทางไลน์ LTM ซึ่ง FM 95 รวบรวมคะแนนเพลงจากคนไทยทั่วประเทศ จัดเป็นอันดับเพลงฮิต 20 เพลงรายงานเป็นมหานครชาร์ต และจากนั้นได้รวบรวมคะแนนความนิยมตลอดปี มาจัดมอบรางวัลยอดเยี่ยมให้กับศิลปินเพลงลูกทุ่งเพลงเพื่อชีวิต และเพลงข้างเฝือกโดยในแต่ละปีก็จะมีผู้ที่ได้รับรางวัลแตกต่างกันไป

วิถีชีวิตคนไทย

ความหมายของวิถีชีวิต มีผู้ให้ความหมายของวิถีชีวิตไว้ ดังนี้

Pender, Walker, Sechrist, and Frank-Stromborg (1990, pp. 351-355) ได้ให้ความหมายของวิถีชีวิต หมายถึง กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจหรือคิดว่ามีผลต่อภาวะสุขภาพ และเป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนการดำรงชีวิตของบุคคล

Goeppinger and Labuhn (1988, pp. 106-107) ได้อธิบายว่า วิถีชีวิตเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อม หนึ่งในสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพของบุคคล ได้แก่ ภาวะทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ การดำเนินชีวิตนี้จะเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว ลักษณะครอบครัว กลุ่มเพื่อน ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตหรือพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป

ดังนั้น วิถีชีวิต จึงหมายถึง พฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยการดำรงชีวิตของบุคคลที่ประพฤติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีผลต่อสุขภาพของบุคคลได้ทั้งทางบวกและทางลบ

แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคมไทยพัฒนาขึ้นมาจากความหลากหลายของชนพื้นถิ่น ความหลากหลายของวัฒนธรรม และอารยธรรม เรามีการผสมกลมกลืนของกลุ่มวัฒนธรรม มีความเข้าใจถึงรากฐานและความแตกต่างทางวัฒนธรรม กลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีวิถีชีวิตแตกต่างกัน แต่ก็มีความรู้หลากหลาย มีวิธีแก้ปัญหาและการจัดการในการดำเนินชีวิตของตนเองให้อยู่รอดและใช้ชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบายตามอัตภาพ

ประเวศ วะสี (2538, หน้า 19-24) กล่าวถึงการดำรงชีวิตที่มีคุณค่าหรือมีวิถีที่ถูกต้อง ทุกคนควรจะพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยการดำรงชีวิตที่มีคุณค่า 5 ประการ ดังนี้

1. ปลุกมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์จุดเริ่มต้นของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าอยู่ที่การปลุกมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ของตนเองให้ตระหนักว่าเรามีศักยภาพที่จะเรียนรู้ที่จะรัก และที่จะเป็นอิสระ คือ พ้นจากความบีบคั้นได้มโนสำนึกทำให้เกิดพลังอำนาจแห่งเจตจำนง พลังนี้ก่อให้เกิดพลังชีวิตช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ และมีความสำเร็จ

2. สัมผัสเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ ในสังคมสมัยใหม่ชีวิตและการทำงานของ คนอยู่กับความเทียม ทำให้แปลกแยกจากธรรมชาติและเพื่อนมนุษย์ ชีวิตมนุษย์ที่แปลก แยกธรรมชาติและจากเพื่อนมนุษย์ทำให้เกิดปัญหาทางจิต สังคม และปัญญา อันเป็น ต้นเหตุแห่งปัญหาต่าง ๆ เป็นอันมากในสังคมปัจจุบันชีวิตที่มีคุณค่าต้องพยายามให้สัมผัส ธรรมชาติและสัมผัสกับชีวิตเพื่อนมนุษย์ไว้เสมอ ๆ เพื่อพัฒนาจิตใจให้ละเอียดอ่อน และพัฒนาจิตวิญญาณให้สูงขึ้นซึ่งจะทำให้ชีวิตมีคุณค่ายิ่งนัก

3. ขยายความรักเพื่อนมนุษย์และความรักธรรมชาติออกไปอย่างกว้างขวางโดย ปราศจากเงื่อนไขทางลัทธิอุดมการณ์ หรือชนชั้นใด ๆ ให้จิตใจเต็มไปด้วยมิตรไมตรีและ เอื้ออาทรต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย มีความรักสากลเมื่อทำได้ดังนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ จิตใจจะสงบ ประสบความงาม ความสุข และอิสรภาพทำให้อยู่ในฐานะที่พร้อมจะเรียนรู้จากทุกสิ่ง ทุกอย่าง ทุกสถานการณ์ตามความเป็นจริงตามปกติมนุษย์เรียนรู้ได้ยากเพราะมัวไป ซึ้งคิดอยู่ในอารมณ์แต่เมื่อมีความรักสากลแล้ว สามารถเรียนรู้ได้จากคนทุกคนและ จากทุกสถานการณ์จะทำให้มีศักยภาพมาก

4. รวมกลุ่มทำให้เกิดความเป็นชุมชนการรวมกลุ่มของบุคคลจำนวนหนึ่ง ที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้และการกระทำร่วมกัน และมีองค์การจัดการจะเกิดความอบอุ่นและความสุขอย่างท่วมท้นมีพลังการเรียนรู้ และพลังการสร้างสรรค์สูงมาก เมื่อเกิดสภาพดังกล่าวขึ้นเรียกว่า ความเป็นชุมชน และเครือข่ายของชุมชน จะทำให้แก้ปัญหาได้ทุกชนิด

5. การเป็นบุคคลเรียนรู้ ในยุคสมัยสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว คนทุกคนต้องเป็นบุคคลเรียนรู้และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถ เรียนรู้ได้จากทุกคนและทุกสถานการณ์ การรู้อะไรแจ่มแจ้งทำให้เกิดความสุขเพราะทำให้ เกิดอิสรภาพ หรือการหลุดพ้นจากความไม่รู้ ความไม่รู้ทำให้เกิดความบีบคั้นการเรียนรู้ ที่ถูกต้องทำให้รู้ความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์และสังคมทั้งทางวัฒนธรรมและ นามธรรม รวมไปถึงทางวิญญูณการรู้ความจริงทำให้ศักยภาพสังคมเรียนรู้และ บุคคลจะต้องเป็นบุคคลเรียนรู้การเรียนรู้ทำให้ชีวิตมีคุณค่ายิ่ง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2544, หน้า 41-42) กล่าวถึงแนวคิดวิถีชีวิตที่จะดำรงคุณค่า หรือเพิ่มคุณค่าให้กับชีวิตไว้ดังนี้

1. สร้างสมดุลทางกายภาพ คือ การทำให้ร่างกายสุขภาพแข็งแรง สุขภาพกายดี
2. สร้างสมดุลทางจิตใจ คือ การทำให้จิตมีความมั่นคง สุขภาพจิตดี
3. สร้างสมดุลทางสังคม คือ การทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น กลุ่มเพื่อนมั่นคง
4. สร้างสมดุลทางเศรษฐกิจ คือ การทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง
5. สร้างสมดุลทางจิตวิญญาณ คือ การมีคุณธรรมจริยธรรม ทำประโยชน์ตน
พร้อม ๆ ไปด้วยประโยชน์ท่านด้วย
6. ส่งเสริมสมดุลทางธรรมชาติ คือ การทำให้ธรรมชาติคงความหลากหลาย
สามารถรักษาความสมดุลในระบบนิเวศน์

ดังนั้น อาจสรุปเกี่ยวกับวิถีชีวิตได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตนั้นมีอยู่ 2 แนวทาง คือ วิถีชีวิตที่ยึดหลักการรู้คุณค่าของมนุษย์ซึ่งเน้นถึงคุณค่าด้านความรักเพื่อนมนุษย์ และการเป็นบุคคลเรียนรู้ ส่วนอีกแนวทางหนึ่งของวิถีชีวิตนั้น มุ่งเน้นถึงการสร้างสมดุลของการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้านอย่างเป็นระบบ

วิถีชีวิตคนไทย คือ แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย วิถีไทย จึงเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประเพณี ปฏิบัติ การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตไทยที่พบเห็นในปัจจุบันแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่มคือ วิถีชีวิตในชนบท และวิถีชีวิตในเมือง แต่วิถีชีวิตไทยในชนบทเป็นสิ่งที่นักวิชาการให้ความสนใจ เพราะเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ เนื่องจากการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมหนึ่ง ๆ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างทั้งเรื่อง โลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ โดยคนไทยส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตในสังคมเกษตรกรรม ความเป็นอยู่เรียบง่าย พึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความกตัญญูทดแทน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในการประกอบอาชีพ ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ชุมชนนิยมตั้งบ้านเรือน ใกล้แหล่งน้ำ เป็นบ่อเกิดแห่งอาชีพคนไทย เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำประมงและ หัตถกรรมพื้นบ้าน โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนับถือศาสนาาร่วมกัน และเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่ามีผลการดำรงชีวิต (เสาวลักษณ์ อนันตสานต์, 2557, หน้า 408-409)

จากแนวคิดและข้อสรุปด้านวิถีชีวิตที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ได้ทราบว่า วิถีชีวิต นั้น คือ การดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละวัน ในที่นี้ การนำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตนั้น

มุ่งเน้นไปที่การดำเนินชีวิตของคนในชนบท ซึ่งยังคงผูกพันอยู่กับการดำเนินชีวิตในสังคมแบบดั้งเดิม และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดและลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วไปในสังคมชนบท มาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาว่า ในขณะที่สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยนั้น วิถีชีวิตแรงงานจะมีความเหมือนหรือแตกต่างกับวิถีชีวิตของบุคคลทั่วไปอย่างไร ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตดังได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ความหมายของสังคม

มีผู้ให้ความหมายของสังคมไว้ ดังนี้

บรรพต วีระสัย (2520, หน้า 41) ได้ให้ความหมายว่า สังคม ได้แก่ กลุ่มคนที่ใหญ่ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างถาวรมักจะมีความสนใจร่วมกันหรือคล้าย ๆ กันอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน

ณรงค์ เส็งประชา (2539, หน้า 16) สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมหรือแบบแผนในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ซึ่งเป็นแบบแผนที่สังคมนั้นได้ประมวลไว้ เป็นแบบอย่างเพื่อประโยชน์ของกลุ่มสังคม

Hoult (1969, p. 306) ได้กล่าวว่า “สังคม” หมายถึง คนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคม กลุ่มมีความเป็นอิสระและสามารถดำรงอยู่อย่างถาวร ประกอบด้วยลักษณะพิเศษ 3 ประการ ดังนี้

1. มีดินแดน
2. ประกอบด้วยบุคคลทุกเพศทุกวัย
3. มีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นของตนเองโดยเฉพาะ

Green (1972, p. 30) ได้อธิบายความหมายของ “สังคม” ไว้ว่า สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่ใหญ่ที่สุดแต่ละบุคคลเป็นสมาชิก ประกอบด้วย ประชากร สถาบัน เวลา สถานที่ และผลประโยชน์ ชีวิตทางสังคมทุกเพศทุกวัยอย่างเป็นระเบียบ เช่น การแข่งขัน

แรงงาน การอาศัยอยู่ในอาณาเขตที่แน่นอนในช่วงเวลาที่ถาวรมีผลประโยชน์ร่วมกัน ที่สนับสนุนให้แต่ละบุคคลสามารถดำรงชีวิตทางสังคมได้

ดังนั้น สังคม จึงหมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณที่มีอาณาเขตในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งหรือการอยู่อาศัยอย่างถาวร มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนมีระเบียบแบบแผนเพื่อให้ผู้ร่วมอาศัยในสังคมยึดถือเป็นแบบอย่าง มีระบบความคิด ซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคม มีระบบสถาบันและความสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยในสังคม มีการดำรงอยู่และมีดินแดนอันเป็นอิสระจากการครอบงำของสังคมภายนอก

ความหมายของวัฒนธรรม

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

พระยาอนุมานราชธน (ม.ป.ป., หน้า 6) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม วัฒนธรรม คือ วิถีแห่งชีวิตในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน (ลองดูคอตคอม, ม.ป.ป.)

ฌองส์ เล็งประชา (2539, หน้า 4) ได้อธิบายว่า ความหมายวัฒนธรรมในฐานะเป็นระบบความคิด (conceptual system) หรือในลักษณะที่เป็นระบบความรู้และความเชื่อที่คนในสังคมได้รับรู้ มีประสบการณ์ และตัดสินใจในรูปของการกระทำร่วมกัน หรือเป็นระบบความคิดประเภทสัญลักษณ์

จากนิยามความหมายของวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจจะเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจจะเป็นการกำหนดพฤติกรรมและ/หรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้น วัฒนธรรม ก็คือ ระบบในสังคมมนุษย์ สร้างขึ้นมิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สุริชัย หวันแก้ว (2531, หน้า 296) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการ แบบอย่าง หรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวร หรือชั่วคราวโดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง

คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (2529, หน้า 297) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระเบียบแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง หน้าที่ หรือกระบวนการต่าง ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง และมักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือสมัยใดสมัยหนึ่ง ยกตัวอย่างสังคมไทย สมัยภายใต้ระบบไพร่ ความสัมพันธ์ของคนภายในสังคมดังกล่าว จะมีลักษณะเป็น ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมูลนายกับไพร่ หรือมูลนายระดับสูงกับมูลนายระดับล่าง ต่อมาเมื่อเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมสมัยใหม่ไพร่ได้กลายมาเป็นสามัญชนความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมสมัยใหม่ไม่ใช่ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในระบบไพร่อีกต่อไป หากแต่เป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ ในกรณีดังกล่าวถือว่าการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ ในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงจะเป็นอย่างช้า ๆ คือ ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อวิถีชีวิตของคนเราไม่มากนักแต่ในบางขณะการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีขอบเขตกว้างขวางอันส่งผลกระทบอย่างรุนแรง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเกิดขึ้นได้จากสาเหตุภายในและ/หรือสาเหตุภายนอกสังคมก็ได้ การเปลี่ยนแปลงจากภายในที่สำคัญ ก็คือ การประดิษฐ์คิดค้นทั้งในด้านเทคโนโลยีและด้านสังคม นอกจากนั้น อาจเกิดจากกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม การก่อกบฏหรือการปฏิวัติ ส่วนรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกที่สำคัญได้แก่ การขอยืมหรือการลอกเลียนแบบทางวัฒนธรรม ซึ่งมักจะมีการนำออกมาดัดแปลงให้กลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมของตนเสียก่อน นอกจากนั้น อาจเกิดจาก

การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การย้ายถิ่นฐานของประชากร อย่างไรก็ตาม อาจสรุปสาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาสังคม-วิทยาและมานุษยวิทยา, 2529, หน้า 300)

1. การเปลี่ยนแปลงจากภายใน เช่น จากการประดิษฐ์คิดค้นวิธีการผลิตใหม่ขึ้นในสังคมนั้น จากการต่อสู้ขัดแย้งระหว่างกลุ่มและกระบวนการในสังคม จากการริเริ่มดำเนินการเปลี่ยนแปลงจากชนชั้นนำ หรือจากบวนการปฏิวัติโดยประชาชน เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงจากภายนอก เช่น การรับเอาเทคโนโลยีจากภายนอก การล่าอาณานิคมจักรวรรดินิยมอังกฤษต่ออินเดีย การเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกนี้บางครั้งก็เกิดขึ้นโดยสมัครใจ และเลือกสรรโดยสังคมผู้เปลี่ยนแปลง บางครั้งก็เป็นการใช้กำลังบังคับโดยตรงหรือทางอ้อม

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อมก็เป็นสาเหตุสำคัญเช่นกัน ไม่ว่าจะเกิดด้วยตัวของมันเอง หรือด้วยน้ำมือมนุษย์ก็ทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละสังคมเปลี่ยนไปด้วย สภาพแวดล้อมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็มีภัยแล้ง น้ำท่วม โรคระบาด แผ่นดินไหว หรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ

ที่ตั้งถิ่นฐานของสังคมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นกัน ถ้าสังคมใดตั้งอยู่บริเวณทางผ่านมีการคมนาคมที่สะดวก จะมีการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าสังคมที่อยู่ห่างไกลและเข้าถึงยาก

นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงขนาดและการกระจายตัวของประชากรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย สาเหตุที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมักเกิดจากการอพยพโดยย้ายถิ่นฐานจากชนบทสู่เมือง ทำให้สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในเมืองไทยไม่เพียงพอ มีความต้องการสิ่งบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทั้งที่อยู่อาศัย น้ำ ไฟฟ้า เกิดชุมชนแออัด ปัญหาจราจรติดขัดตามมีความสัมพันธ์ของคนในสังคมเปลี่ยนไป กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีลักษณะดังต่อไปนี้ (ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2526, หน้า 19)

1. การขอยืมวัฒนธรรมของสังคมอื่น เป็นการยืมหรือรับเอาแนวความคิด ค่านิยม เทคโนโลยี และวัตถุต่าง ๆ ของสังคมอื่น เข้ามาใช้โดยพิจารณาว่า วัฒนธรรมเหล่านั้น มีความเหมาะสมกับสังคมของเราหรือไม่ เช่น การที่สังคมไทยรับเอาเทคนิค

การผลิตสินค้าโดยเครื่องจักร เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการผลิตสินค้าในประเทศไทยอย่างมาก

2. การประดิษฐ์เป็นการนำเอาความรู้ทางเทคโนโลยี หรือความรู้ทางวิชาการ ที่มีอยู่แล้วมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ แล้วนำเอาประดิษฐ์เป็นของใหม่ขึ้นมา เช่น การนำเอาเครื่องยนต์ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาไปใส่ในเรือ ทำให้เกิดการประดิษฐ์เรือยนต์ขึ้นมา เป็นต้น

3. การค้นพบ หมายถึง การค้นพบข้อเท็จจริงที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนหรือเป็นการค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้ว และสามารถนำเอาสิ่งที่ค้นพบมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้ เช่น การค้นพบแก๊สในอ่าวไทย การค้นพบหินในจังหวัดตาก ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เปลี่ยนแปลงทางสังคมมาก เพราะผลของการค้นพบในด้านต่าง ๆ ได้

4. การกระจายทางวัฒนธรรม หมายถึง การที่วัฒนธรรมจาก สังคมหนึ่งกระจายไปสู่สังคมอื่น ส่วนใหญ่ของการกระจายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มักจะมีสาเหตุมาจากการกระจายของวัฒนธรรมของสังคมหนึ่ง ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง หรือการกระจายกันภายในสังคม

5. นวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ หมายถึง พฤติกรรมหรือสิ่งของ ซึ่งเป็นที่สร้างขึ้นหรือประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ โดยไม่เคยมีมาก่อน มีรูปแบบ หรือปริมาณแตกต่างกันไปจากเดิม

จากที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีสาเหตุ 2 ประการ คือ สาเหตุจากภายในสังคม เช่น ความตึงเครียดในทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น และสาเหตุจากภายนอก ได้แก่ การนำความคิดใหม่ทางเศรษฐกิจ อุดมการณ์ หรือลัทธิการเมืองใหม่เข้ามาในสังคม ยกตัวอย่างในกรณีของสังคมไทยในช่วงที่มีการติดต่อกับชาติตะวันตกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นและเริ่มอย่างจริงจังในรัชกาลที่ 3 นับตั้งแต่ เสนีย์ เฮอร์นี เข้ามาทำสนธิสัญญากับไทย เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2369 และทำสัญญากับอเมริกาในปี พ.ศ. 2375 มีผลทำให้รูปแบบการค้าและเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงไป และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้แนวคิดทางการเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงจากแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญก่อตัวขึ้นมา

และจากจุดเริ่มต้นดังกล่าวในที่สุดได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสามารถจำแนกได้เป็นองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ (1) วัฒนธรรมด้านวัตถุ หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้อันเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงจากหม้อดินหุงข้าวด้วยฟืน มาเป็นการใช้หม้อหุงข้าวอัตโนมัติด้วยไฟฟ้า และ (2) วัฒนธรรมทางด้านที่ไม่ใช่วัตถุ หมายถึง ระบบค่านิยม บรรทัดฐาน และสัญลักษณ์ เช่น ค่านิยมในการมอบตำแหน่งแก่บุคคลโดยยึดถือตามชาติกำเนิดของบุคคลนั้น ซึ่งอาจเปลี่ยนมาเป็นการยึดถือตามความสามารถและผลงานของตนแทน ซึ่งวัฒนธรรมส่วนแรกเป็นรูปธรรม และมักจะสังเกตเห็นง่ายกว่า แต่วัฒนธรรมส่วนหลังมักจะสังเกตเห็นยาก เพราะเป็นนามธรรมและลึกซึ้งกว่า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนี้เป็นแก่นแสมของวัฒนธรรมที่แท้จริง (คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, 2529, หน้า 298)

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม นักมานุษยวิทยาส่วนใหญ่ให้คำจำกัดความของคำว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมไม่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความที่ดูจะเป็นที่ยอมรับกัน ก็คือ หมายถึง การที่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งแพร่กระจายไปสู่อีกสังคมหนึ่ง กระบวนการนี้เกิดขึ้นโดยมีการกระทำผ่านตัวแทนต่าง ๆ เช่น นักปราชญ์นักกวี หนังสือพิมพ์ วิชยุกระจายเสียง วิชยุโทรทัศน์ หรือในรูปที่มีการแลกเปลี่ยนการค้าขาย การทำสงครามต่อกัน เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในด้านความคิดและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้น ในสังคมที่อยู่ใกล้เคียงกันจึงเป็นไปได้ที่จะเกิดวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากภายในและภายนอก และเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างสังคม เช่น สังคมไทยที่มีอาณาเขตติดกับชายแดน ก็จะมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันอย่างเห็นได้ชัดเจนมากกว่าสังคมไทยในตอนกลางของประเทศ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีรายละเอียด ดังนี้

สุริชัย หวันแก้ว (2531, หน้า 296) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change) หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราวโดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชาวชนบท ชาวเมือง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนี้ย่อมเกิดขึ้นในระดับกลุ่มบุคคลและในระดับสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นในสถาบันครอบครัว เครือญาติ การสมรส การครองเรือน และสถาบันทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีรายละเอียด ดังนี้

สุริชัย หวันแก้ว (2531, หน้า 297-299) สามารถจำแนกออกได้เป็นองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ วัฒนธรรมด้านวัตถุ (material culture) และวัฒนธรรมที่มีใช้วัตถุ

2.1 วัฒนธรรมด้านวัตถุ หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้อันเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การเปลี่ยนจากหม้อดินหุงข้าวด้วยฟืน มาเป็นการใช้หม้อหุงข้าวอัตโนมัติด้วยไฟฟ้า

2.2 วัฒนธรรมทางด้านที่มีใช้วัตถุนั้น หมายถึง ระบบค่านิยมบรรทัดฐานและสัญลักษณ์ เช่น ค่านิยมในการมอบตำแหน่งแก่บุคคลโดยยึดถือตามชาติกำเนิดของบุคคลนั้น ซึ่งอาจเปลี่ยนมาเป็นการยึดถือตามความสามารถ และผลงานของตนแทน ความเชื่อเกี่ยวกับการมีลูกหลายคนซึ่งอาจจะเปลี่ยนจากการนิยมมีลูกมากเป็นการนิยมมีลูก 2 คน เป็นต้น

วัฒนธรรมส่วนแรกเป็นรูปธรรมและมักจะสังเกตเห็นง่ายกว่า แต่วัฒนธรรมส่วนหลังมักจะสังเกตเห็นยาก เพราะเป็นนามธรรมและลึกซึ้งกว่า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านนามธรรมนี้เป็นแก่นสารของวัฒนธรรมที่แท้จริง

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างขึ้น และที่สำคัญก็คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงในแง่สิ่งของเครื่องใช้เกิดขึ้นง่ายกว่า แต่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องค่านิยมและสัญลักษณ์ทางสังคมมักจะต้องใช้เวลานานและยากเย็นกว่า ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจากสถานภาพและบทบาทชายเป็นใหญ่มาเป็นหญิงและชายเท่าเทียมกันค่านิยมในเรื่องการเลือกคู่ การแต่งงาน เป็นต้น

ในความหมายแคบแล้ว การเปลี่ยนแปลงสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอาจแยกกันแต่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิด การเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมก็ย่อมเกี่ยวข้องและเกี่ยวเนื่องเสมือนเป็นด้านหัวและด้านท้ายของเหรียญอันเดียวกัน ในที่นี้เราจึงยึดความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในความหมายกว้างอันรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไว้ด้วย

ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอาจมาพิจารณาจากระดับต่าง ๆ ของหน่วยสังคมจากหน่วยเล็กที่สุดจนถึงใหญ่ที่สุด เช่น ครอบครัวไปถึงสังคมประเทศและสังคมโลกจากการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เป็นค่านิยมบรรทัดฐานของการกระทำและรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเริ่มมาจากไหนในขั้นต้นเราสามารถจำแนกการเปลี่ยนแปลงเป็นสองประเภทตามแหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลงว่ามาจากภายในหรือภายนอก ดังนี้ (สุริชัย หวันแก้ว, 2531, หน้า 299-300)

1. การเปลี่ยนแปลงจากภายใน (endogenous change) เช่น จากการประดิษฐ์คิดค้นวิธีการผลิตใหม่ขึ้นในสังคมนั่นเอง จากการต่อสู้ขัดแย้งระหว่างกลุ่มและกระบวนการในสังคม จากการริเริ่มดำเนินการเปลี่ยนแปลง จากชนชั้นนำ หรือจากขบวนการปฏิวัติโดยประชาชน เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงจากภายนอก (exogenous change) เช่น การรับเอาเทคโนโลยีจากภายนอก การล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมอังกฤษต่ออินเดีย การเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกนี้ บางครั้งก็เกิดขึ้นโดยสมัครใจ และเลือกสรรโดยสังคมผู้เปลี่ยนแปลง บางครั้งก็เป็นการใช้กำลังบังคับโดยตรง (หรืออ้อม)

ในการพิจารณาปัจจัยอื่นเป็นมูลเหตุของการเปลี่ยนแปลง นักคิดและนักปรัชญารวมทั้งคนทั่วไปมักจะกล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (สุริชัย หวันแก้ว, 2531, หน้า 309-310)

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ เช่น บางคนเชื่อว่าภูมิอากาศอบอุ่นทำให้สังคมพัฒนาอุตสาหกรรมได้สำเร็จ

2. ปัจจัยทางชีววิทยาซึ่งรวมถึง การถ่ายทอดทางพันธุกรรมของความสามารถทางปัญญา เช่น การกล่าวถึงบทบาทของกลุ่มเชื้อชาติบางชาติในการสร้างอารยธรรมของมนุษย์

3. ปัจจัยทางการเมืองและการทหาร การศึกษาประวัติศาสตร์บางสำนักที่ผ่านมา มักจะเน้นบทบาทของสงคราม การพิชิต บางทีก็เน้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมว่าเกิดจากบทบาทของมหาบุรุษและผู้นำ

4. ปัจจัยทางเทคโนโลยี เช่น การประดิษฐ์คิดค้นบางอย่างได้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การประดิษฐ์ เครื่องจักรไอน้ำโดยเจมส์วัตต์ โทรศัพท์ เครื่องพิมพ์ ระเบิดปรมาณู คอมพิวเตอร์ การใช้แสงเลเซอร์ เป็นต้น

5. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมนุษย์จะต้องทำมาหากิน ด้วยเหตุความต้องการทางเศรษฐกิจเหล่านี้เองมนุษย์อาจก่อการเปลี่ยนแปลงได้

6. ปัจจัยศาสนาและอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และศาสนา อาจเป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ตัวอย่างที่มักนิยมนยกกัน ก็คือ ข้อที่ว่า จริยธรรมแบบโรเตสแตนท์ เป็นรากฐานของกำเนิดระบบทุนนิยมในยุโรปตะวันตก

ส่วนปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เช่น การเมือง การทหาร ศาสนา อุดมการณ์ เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันเป็นส่วนหนึ่งของระบบความสัมพันธ์ในสังคมทั้งนั้น

จึงสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่แยกกัน แต่มีความสัมพันธ์กันอยู่ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก และมีปัจจัยอื่นเป็นส่วนประกอบ ก็จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมตามไปด้วย

แต่ถ้าพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแล้ว จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเข้ามากระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจะมีลักษณะที่เป็นไปได้รวดเร็วกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ส่วนวัฒนธรรมทางความคิด หรือสัญลักษณ์ทางสังคมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยระยะเวลา ระยะเวลาหนึ่งจึงจะเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมไทย

ประดิษฐ์ มัชฌิมา (2522, หน้า 14-16) ได้แบ่งวัฒนธรรมตามแนวนักสังคมวิทยาไว้สรุปว่า ควรแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางความคิด (ideas) คือ ความคิดและความเชื่อของบุคคลในสังคม ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด การตาย การทำบุญ หรือเรื่องเกี่ยวกับนรกสวรรค์ เป็นต้น
2. วัฒนธรรมทางระเบียบแบบแผน (norms) คือ ระเบียบแบบแผน และ/หรือ ประเพณีนิยมทั่วไป ที่บุคคลในสังคมถือปฏิบัติร่วมกันมา
3. วัฒนธรรมทางวัตถุ (materials) คือ วัตถุสิ่งของหรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ หรือมีกรอบครองเพื่อประโยชน์ของสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2531, หน้า 30-32) ได้กล่าวถึงลักษณะสังคมไทยไว้ 7 ประการสรุปว่า

1. โครงสร้างสังคมแบบหลวม ๆ คือ บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนพอใจ ไม่บีบบังคับ

2. เปลี่ยนแปลงน้อย จะเปลี่ยนแปลงเฉพาะผู้หญิงที่อยู่ในเมือง ชาวชนบทไม่ค่อยยอมรับสิ่งใหม่ ๆ

3. เป็นสังคมเกษตร ประกอบอาชีพทางเกษตรมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์

4. ชอบยึดอำนาจ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นหลัก ชอบทำตามที่ตัวเองเคยทำ หรือที่บรรพบุรุษเคยทำหรือสบายใจที่จะทำ

5. มีการศึกษาค่ำ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นคนยากจนไม่ค่อยมีโอกาสเรียน

6. ไม่นิยมอพยพเคลื่อนย้ายไปสู่ถิ่นอื่น เพราะรักที่รักบ้านเกิด

7. มีโครงสร้างของชนชั้น ยกย่องความเป็นเจ้าคนนายคน เกียรติอำนาจ นิยมเงินตรา โดยการยึดทรัพย์สิน สถานภาพ ความดี เป็นตัวชี้วัด

ชาญชัย อินทรประวัติ (2533, หน้า 51) ได้อธิบายให้ทราบถึงค่านิยมพื้นฐาน (basic value) อันเป็นค่านิยมที่อยู่ในพื้นฐานของวิถีชีวิตมนุษย์ มีการถ่ายทอดสู่บุคคลอย่างถาวร มีลักษณะเฉพาะตามองค์ประกอบและบริบททางสังคมของสังคมนั้น ๆ หยั่งรากลึกกลงไปในจิตใจมากจนยากที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข ค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทยที่กำหนดไว้เพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการเมือง พอที่จะกล่าวสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งตนเองขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ

2. การประหยัดและออม

3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

5. การมีความรักชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์

วิเชียร รักการ (2529, หน้า 45-47) ได้กล่าวถึงค่านิยมของไทยไว้สรุปว่ามีอยู่ 5 ประการ คือ

1. คนไทยมีค่านิยมในการนับถือบุคคล

2. คนไทยมีค่านิยมยกย่องความเป็นผู้ใหญ่

3. คนไทยยกย่องความเป็นเจ้านาย
4. คนไทยมีค่านิยมรักความสนุก
5. คนไทยมีค่านิยมยกย่องความเป็นผู้มีกตัญญูรู้คุณคน

ทั้งนี้ อาจสรุปถึงลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมไทยได้ว่า การวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรมไทยนั้น มีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ ด้านโครงสร้าง ด้านค่านิยม และด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ

สังคมไทยนั้น มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคมแบบหลวม ๆ ผู้คนสามารถทำอะไรก็ได้ มีอิสระเสรีในการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพตลอดจนการเลือกที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้องแล้ว สังคมไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทมักจะไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากนัก ทั้งนี้ อาจเกิดจากความคุ้นเคย ลักษณะสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมซึ่งมีประมาณร้อยละ 80 ของประเทศ ทั้งนี้ ด้วยลักษณะสังคมที่เป็นสังคมเกษตรกรรมนี้ ทำให้คนในสังคมมีวิถีชีวิตผูกพันกับการทำพิธีกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพมากมาย เช่น พิธีการขอฝน แห่นางแมว เป็นต้น โดยมีความเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ของการประกอบพิธีดังกล่าวว่า เมื่อประกอบพิธีแล้ว ฝนจะตกต้องตามฤดูกาล เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ จึงทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ยึดมั่นในประเพณี และยึดถือความเชื่อต่าง ๆ ที่ปลูกฝังกันมาอย่างยาวนาน ในด้านการศึกษา นั้นยังพบว่า สังคมไทยยังเป็นสังคมที่ผู้คนยังได้รับการศึกษาน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาความยากจนและความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพ จึงทำให้ผู้คนขาดโอกาสในการรับการศึกษาตามสมควร

ในด้านประชากร พบว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรน้อย โดยเฉพาะการย้ายถิ่นฐาน ทั้งนี้ ด้วยสังคมไทยเป็นสังคมที่มีลักษณะผู้คนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด รักถิ่นฐาน ดังปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันที่มุ่งให้กำลังใจและปลุกจิตสำนึกรักบ้านเกิดของคนอีสาน เป็นต้น

ประการสำคัญอีกประการหนึ่งในลักษณะโครงสร้างของสังคมไทยก็คือ สังคมไทยยังมีลักษณะเป็นสังคมชนชั้น กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่ยกย่องบุคคลอำนาจ เงินตรา ตลอดจนการยกย่องความดีของบุคคล มีลักษณะของเจ้านายและลูกน้อง

และการมีสังคมชนชั้นนี้เอง ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน

ในด้านวัฒนธรรมนั้น สรุปได้ว่า ในสังคมไทยมีลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมสรุปได้ 3 ด้าน คือ วัฒนธรรมทางความคิด ซึ่งได้แก่ ความเชื่อต่าง ๆ วัฒนธรรมระเบียบแบบแผน ซึ่งได้แก่ ประเพณีและพิธีกรรม และจารีต อดออม หรือการปฏิบัติตามสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีแล้ว และวัฒนธรรมทางวัตถุ ซึ่งได้แก่ สิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และสิ่งปลูกสร้าง ถาวรวัตถุ เป็นต้น

นอกจากด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สังคมและวัฒนธรรมยังส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมที่สร้างค่านิยมให้แก่ผู้คนในสังคม ซึ่งมักจะมีลักษณะพอสรุปได้ว่า คนไทยมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง เช่น การทำการเกษตรปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง มีการประหยัดคอดออม การนับถือยกย่องบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยกย่องนับถือผู้ใหญ่และเจ้านาย ส่วนทางด้านจิตใจนั้น สังคมไทยมีค่านิยมของการเป็นผู้มีกตัญญูรู้คุณคน รักษา ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรักความสนุกสนาน

จากการวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรมไทยทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางสังคมไทยมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สังคมและวัฒนธรรม ยังก่อให้เกิดค่านิยมที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ทฤษฎีวิวัฒนาการ

ทฤษฎีวิวัฒนาการได้แนวคิดมาจากชาลส์ ดาร์วิน เกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต โดยการวิวัฒนาการนั้นจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า ๆ ค่อยเป็นค่อยไปในลักษณะที่เพิ่มพูนความสลับซับซ้อน มีการปรับปรุงทีละเล็กทีละน้อย ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสิ่งมีชีวิต และเพื่อการอยู่รอดของสิ่งมีชีวิตนั้น เช่นเดียวกับทฤษฎีการวิวัฒนาการนี้ได้มาประยุกต์ อธิบายการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยนักสังคมวิทยาอธิบายถึงเรื่องราวของ

สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปโดยเริ่มจากสังคม โดยนักสังคมวิทยาอธิบายถึงเรื่องราวสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปโดยเริ่มจากสังคมที่มีความอยู่ง่ายที่สุด ยังต้องอาศัยธรรมชาติ สังคมก็จะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความจำเป็นและความเจริญก้าวหน้า ที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทีละน้อย และเพิ่มความสลับซับซ้อนมากขึ้น (คณาจารย์ภาควิชาสังคม-วิทยาและมานุษยวิทยา, 2529, หน้า 321-322)

ทฤษฎีความขัดแย้ง

นักทฤษฎีความขัดแย้งศึกษาสังคมในแนวที่แตกต่างไปจากทฤษฎีอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษาชนชั้นทางสังคม ซึ่งเป็นผลจากการกระจายอำนาจที่แตกต่างกัน ตัวแปรสำคัญที่กำหนดชนชั้น คือ การใช้อำนาจหรืออิทธิพล การเข้าครอบงำ การแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว และพวกคนชั้นสูง การศึกษาทฤษฎีความขัดแย้งมักจะกล่าวอ้างชื่อของมาร์กซ์ แนวความคิดของกลุ่มมาร์กซ์มีความเห็นว่า ศตวรรษที่ 19 และ 20 เป็นศตวรรษของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจไปหมด โดยมีข้อสมมติฐานที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (พลอย เจริญสุข, 2530, หน้า 85)

1. ความไม่เท่าเทียมกันเกิดจากลักษณะของระบบการผลิต
2. การวิวัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจ เกิดจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้นและการปฏิรูป
3. ความเท่าเทียมหรือความยุติธรรมทางเศรษฐกิจจะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นตัวกำหนด

หากพิจารณาถึงทฤษฎีทั้งสองที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีทั้งการเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้ง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการจัดสรรผลประโยชน์ และปัจจัยทั้งภายในและภายนอกสังคม เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการขัดแย้งกันในสังคม ได้แก่ เหตุการณ์การหยุดงานของกลุ่มชนชั้นแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานในโรงงานรถไฟ พนักงานรกราง เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้ได้กล่าวไว้แล้วในแนวคิดเกี่ยวกับแรงงานข้างต้น

จากแนวคิดและทฤษฎีทางสังคม รวมถึงการวิเคราะห์ทางวัฒนธรรมที่ได้นำเสนอแล้วจะพบได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้คนต้องพึ่งตนเองอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การหาเลี้ยงชีพ ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจนและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ในขณะเดียวกัน การประกอบอาชีพของคนในสังคมก็ยังมีลักษณะเป็นการประกอบอาชีพแบบไม่ถาวร กล่าวคือ มีการอพยพย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรมในสังคมเมืองและการอพยพกลับสู่สังคมเกษตรกรรมในชนบท ดังจะเห็นได้จากการอพยพของผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลจากอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ที่เมื่อถึงฤดูกาลทำนา ก็จะอพยพกลับไปทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในภาคการเกษตร และเมื่อหมดฤดูทำนา ก็จะอพยพกลับสู่เมืองเพื่อทำอาชีพค้าสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นอยู่เช่นนี้เรื่อยไป

จากตัวอย่างของผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ยกมานี้ จะเห็นได้ว่า ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้การประกอบอาชีพของผู้คนต้องแปรเปลี่ยนจากการประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรเพียงอย่างเดียว มาเป็นการอพยพเข้าสู่สังคมเมืองเพื่อหารายได้เสริม แต่กลุ่มคนเหล่านี้ยังยึดอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยของสังคม ก็ยังมีความขัดแย้งที่พยายามมิให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วจนเกินไป ซึ่งนอกจากจะเห็นความขัดแย้งจากการพยายามรักษาแบบแผนการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมไว้แล้ว เมื่อสังคมก้าวสู่วิทยาการสมัยใหม่ ก็มักจะมี ความขัดแย้งเพื่อถ่วงดุลมิให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเร็วเกินกว่าที่ผู้คนจะปรับตัวได้ทัน ซึ่งจะเห็นได้จากการมีศิลปินได้รังสรรค์ผลงานวรรณกรรมเพลงออกมาในลักษณะของการให้กำลังใจ การปลุกจิตสำนึกรักบ้านเกิด และการสะท้อนภาพผู้ใช้แรงงานถึงวิถีชีวิตของผู้ใช้แรงงานที่ต้องอพยพเข้ามาหางานทำและประกอบอาชีพในเมืองหลวงและตามเมืองใหญ่ ๆ ในสังคมเมืองที่มีระบบทุนนิยมที่มีความต้องการผู้ใช้แรงงานอย่างมาก เป็นต้น ซึ่งภาพสะท้อนถึงวิถีชีวิตผู้ใช้แรงงานที่ได้สะท้อนจากวรรณกรรมเพลงในแง่มุมต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอโดยละเอียดในบทต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

ลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ศึกษาเรื่อง *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง* โดยได้ศึกษาเพลงลูกทุ่งในช่วง พ.ศ. 2498-2518 ผลการศึกษาพบว่า เพลงลูกทุ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตคนไทยส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและกำลังมีอิทธิพลมากขึ้นในสังคม เพลงลูกทุ่งทำให้ผู้ฟังทราบเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทันทั่วทั้งที่แสดงอารมณ์สนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยจึงน่าจะนำคุณสมบัตินี้ไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังมีลักษณะเป็นเพลงพื้นเมืองยุคใหม่ เมื่อกล่าวถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคม ความเชื่อทางพุทธศาสนา สำหรับเนื้อร้องของเพลงลูกทุ่ง พบว่า มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างแน่นแฟ้น เพราะเพลงลูกทุ่งได้รับอิทธิพลจากสังคมในฐานะที่ผู้แต่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงต้องมีปฏิกิริยาต่อสังคม เพลงลูกทุ่งได้มีส่วนช่วยเพิ่มค่านิยมต่าง ๆ ไปสู่คนในสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

จินตนา คำรงค์เลิศ (2531) ศึกษา *รายงานการวิจัยเรื่อง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง* เป็นการศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทย ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคมไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิต ผลการศึกษาพบว่า เพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชนบทไทยอย่างกว้างขวาง ชาวชนบทเป็นผู้ที่ยึดมั่นในพุทธศาสนาขนบธรรมเนียม ประเพณีและสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ค่านิยมของคนชนบทหลายประการ เช่น ค่านิยมในวัตถุ อนามัย สุขศาสตร์ โหราศาสตร์ การบริโภค การประกอบอาชีพ การถูกเอารัดเอาเปรียบของชาวชนบท เพลงลูกทุ่งมิใช่เป็นเพียงสื่อเพื่อความบันเทิงบริสุทธิ์ แต่เพลงลูกทุ่งจัดเป็นวรรณกรรมเพื่อชีวิตด้วย

บุปผา เมฆศรีทองคำ (2534) ศึกษาเรื่อง *ศึกษายาทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต: วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ. 2532-2533* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมในเรื่องของความรักชาติ เรื่องเพศ วรรณคดีเกี่ยวกับความรักของหนุ่ม-สาว ความคิดในเรื่องครอบครัว วิธีการดำเนินชีวิต และการสะท้อนถึงการพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาของ เพลงลูกทุ่งสะท้อนถึงค่านิยมในเรื่องเพศ การแสดงออก และทัศนคติเกี่ยวกับความรัก ของหนุ่มสาวมากที่สุด ส่วนเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิต จะกล่าวถึงเรื่องความยากจนและผลผลิตมากที่สุด

ญาณิกา อ้อมมณฑา (2548) ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากบทเพลง ของสลา คุณวุฒิ ที่ขับร้องโดยไมค์ ภิรมย์พร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2547 จำนวน 66 เพลง ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ภาพสะท้อนวิถีชีวิตพบ 2 ประเด็น คือ การทำมาหากินปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต
2. ภาพสะท้อนเศรษฐกิจพบ 4 ประเด็น คือ ความยากจนในการดำเนินชีวิต การมีหนี้สินการซื้อสินค้าระบบเงินผ่อน การขึ้นราคาของสินค้า
3. ภาพสะท้อนความเชื่อพบ 4 ประเด็น คือ เรื่องนรกสวรรค์ การทำบุญ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคชะตา
4. ภาพสะท้อนค่านิยมพบ 4 ประเด็น คือ การเลือกคู่ครอง ความกตัญญู การศึกษา และนันทนาการ
5. ภาพสะท้อนประเพณีพบ 4 ประเด็น คือ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีออกพรรษา ประเพณีทอดผ้าป่า และประเพณีการแต่งงาน

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2548) ศึกษา รายงานวิจัยเรื่อง เพลงลูกทุ่งอีสานกับการสะท้อน วัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547 จำนวน 80 เพลง ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ 3 ประการ คือ การสะท้อนภาพความรัก วิถีชีวิตของชาวนบพ และความเปลี่ยนแปลงของกระแส สังคม

งานวิจัยเกี่ยวกับวิถีชีวิตแรงงานไทย

สุธรรม นันทมงคลชัย (2546) ศึกษาเรื่อง “แบบแผนการย้ายถิ่นของแรงงานไทย ในยุควิกฤตเศรษฐกิจ” ผลการศึกษาพบว่า ในยุควิกฤตเศรษฐกิจ คือ ปี พ.ศ. 2539-2541 แรงงานที่ย้ายถิ่นภายในประเทศทั้งหมดมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากที่สุด โดยแรงงานเหล่านี้มีส่วนส่วนของเพศชายใกล้เคียงกับเพศหญิง อายุระหว่าง

20-29 ปี แต่งงานแล้ว การศึกษาในระดับประถมศึกษาใกล้เคียงมัธยมศึกษา ลักษณะเช่นนี้ ไม่แตกต่างกันมากนัก ระหว่างผู้ย้ายถิ่นเข้าภาคเหนือตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง ได้ กรุงเทพมหานคร และกลุ่มจังหวัดที่สำคัญ ส่วนสาเหตุการย้ายถิ่นพบว่า แรงงานส่วนใหญ่ มีการย้ายด้วยสาเหตุด้านการย้ายติดตามครอบครัวมากที่สุด ปรากฏการณ์เช่นนี้แตกต่าง กันไปในแต่ละถิ่นปลายทาง โดยผู้ย้ายถิ่นเข้าภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการย้ายด้วยสาเหตุด้านการย้ายเพื่อกลับบ้านสูงที่สุด ในขณะที่ภาคกลางและภาคใต้ มีแรงงานย้ายถิ่นเข้าด้วยสาเหตุด้านการย้ายติดตามครอบครัวสูงที่สุด นอกจากนั้น ยังพบว่า แรงงานย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีงานทำในถิ่นปลายทาง โดยมีสถานภาพการทำงาน ในตำแหน่งลูกจ้างเอกชนมากที่สุด แต่สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า แรงงาน ส่วนใหญ่มีสภาพการทำงานในตำแหน่งช่วยธุรกิจครัวเรือนมากที่สุด

พรรณธิพา ชีระโรจนพงษ์ (2547) ศึกษาเรื่อง *วิเคราะห์บทบาทแรงงานไทย พ.ศ. 2475-2505* ผลการศึกษาพบว่า บทบาทแรงงานไทย พ.ศ. 2475-2505 ได้สะท้อน ภาพความเคลื่อนไหวของกลุ่มแรงงานจากสมาคมเล็ก ๆ ที่ยึดถือการประกอบอาชีพ เดียวกันเพื่อการรวมกลุ่มไปสู่สมาคมระดับประเทศที่มีชื่อว่า “สหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทย” ได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2487 โดยก่อตั้งเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้แรงงาน ทุกสาขาอาชีพที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก

ตลอดช่วงระยะเวลา 30 ปี แรงงานไทยต้องพบกับอุปสรรคหลายด้าน ซึ่งมีทั้ง ความสำเร็จและความล้มเหลวเกิดสลับหมุนเวียนกันไป อย่างไรก็ตาม ทั้งความสำเร็จ และความล้มเหลวที่เกิดขึ้นนั้น มิได้เกิดจากกลุ่มแรงงานแต่เพียงอย่างเดียว ยังประกอบ ไปด้วยปัจจัยอื่น ๆ อาทิ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบต่อบทบาท แรงงานไทยทั้งสิ้น

พัฒนาและบทบาทแรงงานไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากหากแรงงานสามารถ พัฒนาสมาคมหรือองค์กรให้เกิดความเข้มแข็ง สมาคมก็สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่เป็น ประโยชน์ให้กับสมาชิกโดยการสนับสนุนให้เกิดกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มแรงงาน นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ และเป็นแรงงานที่มีคุณค่าในสังคมไทยอีกด้วย

คุชฎี อายุวัฒน์ (2553) ศึกษาเรื่อง “วิถีชีวิตแรงงานไทยในไต้หวัน: การศึกษาในถิ่นปลายทาง” ผลการวิจัยพบว่า แรงงานที่ร่วมกิจกรรม ย้ายถิ่นไปทำงานที่ไต้หวัน ส่วนใหญ่เป็นชาย จบการศึกษาประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้แรงงานบางส่วนศึกษาต่อการศึกษานอกโรงเรียน และปริญญาตรี แรงงานส่วนมากมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบางส่วนหนึ่งมาจากแถบภาคเหนือ และมีส่วนน้อยที่เป็นแรงงานมาจากภาคกลาง และภาคตะวันออก ส่วนมากอยู่ในวัยระหว่าง 20-34 ปี สมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ บางคู่ย้ายถิ่นมากับคู่สมรส แม้ว่าแรงงานหญิงจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานก็ตาม แรงงานส่วนมากทำงานโรงงาน โดยติดต่อมาทำงานผ่านนายหน้า และเครือข่ายเพราะเชื่อมั่นว่าจะทำให้มาไต้หวันได้เร็ว ติดต่อมาทำงานโดยตรงกับนายจ้าง และผ่านกระบวนการสมรสอำพราง การมาทำงานของแรงงานมิได้มีการเตรียมตัวด้านความพร้อมเกี่ยวกับแหล่งช่วยเหลือเมื่อตกทุกข์ได้ยากแต่อย่างใด มีเพียงการแสวงหาแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการติดต่อมาทำงานวิถีชีวิตแรงงานไทยปัจจุบัน แม้ว่าแรงงานบางส่วนพยายามทำงานหนักเพื่อสร้างรายได้ เพื่อให้สามารถส่งเงินกลับมาให้ทางบ้าน แต่ยังคงเอาเปรียบในการจ้างงาน ขณะเดียวกัน แรงงานก็ใช้ชีวิตที่มีความเสี่ยงเรื่องสิ่งเสพติด สุรา อันนำมาสู่การวิวาทและความเสี่ยงเรื่องเพศ ซึ่งนำมาสู่การหนีสัญญาจ้าง ทำให้การย้ายถิ่นมาทำงานต่างประเทศไม่ประสบความสำเร็จนัก

ปิยพร แก้วภิรมย์ (2554) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตแรงงานเด็กของอังกฤษในสมัยวิกตอเรียน: กรณีศึกษา แนวนิยายเรื่อง โอลิเวอร์ ทวิสต์ ผลการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตของแรงงานเด็กในสังคมอังกฤษเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมระยะที่ 2 โดยได้ศึกษาแรงงานเด็กในภาคอุตสาหกรรมผ่านมุมมองของชาร์ลส์จอร์น ฮัฟแฟม ดิกเกนส์ (Charles John Huffam Dickens) นักประพันธ์ร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับด้านงานประพันธ์มาจนถึงปัจจุบัน อันปรากฏเป็นภาพพจน์ในหนังสือเรื่อง โอลิเวอร์ ทวิสต์ (Oliver Twist) โดยผ่านตัวละครวัย 9 ขวบ ที่ถูกกดขี่จากนายจ้าง ทั้งในเรื่องการจ่ายค่าจ้างแรงงานเพื่อแลกกับที่พักอาศัยและเศษอาหารเพียงเล็กน้อย หรือค่าแรงที่ต่ำกว่าค่าแรงที่ต่ำกว่าแรงของผู้ใหญ่ถึง 6 เท่า เช่น แรงงานผู้ใหญ่ที่ทำงานทอผ้าได้ค่าแรง 10s แต่บุตรชายวัย 10 ปี ที่ทำงานต่อด้าย กลับได้รับค่าแรงเพียง 3s ในขณะที่บางโรงงานให้เพียง 4-5 ซิลลิงต่อสัปดาห์เท่านั้น ส่วนชั่วโมงการทำงานของเด็กมีระยะเวลา

ตั้งแต่ 6 ชั่วโมง หรือ 12-15 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งต้องทำงานโดยไม่ได้หยุดพัก อีกทั้งแรงงานเด็กยังถูกข่มเหงโดยนายจ้างหรือผู้ที่ดูแลการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการตี ต่อย หรือใช้ไม้ฟาด ตลอดจนการทารุณด้วยการจุดไฟ เพื่อปลุกให้เด็กตื่นจากการแอบหลับในปล่องไฟ

การศึกษาครั้งนี้ยังได้นำเสนอถึงความเป็นอยู่ของเด็กที่ใช้แรงงานซึ่งพักอาศัยอยู่กับครอบครัวและบ้านสงเคราะห์คนยากจน

อย่างไรก็ตาม แม้เด็กจะอาศัยอยู่กับครอบครัว แต่ก็จำเป็นต้องออกมาช่วยพ่อแม่ทำงาน เนื่องจากค่าแรงของพ่อแม่ก็นั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัว อีกทั้งยังได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของเด็กภายในบ้านสงเคราะห์คนยากจนที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลสำหรับดูแลเด็กกำพร้าโดยเฉพาะ แต่สิ่งที่เกิดขึ้น คือ เด็กกำพร้ามีสุขภาพที่ไม่เจริญเติบโตตามวัย เนื่องจากได้รับสารอาหารที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก ซึ่งการทำงานของเด็กได้เริ่มต้นขึ้นในบ้านสงเคราะห์คนยากจนนั่นเอง อย่างไรก็ตาม จากการนำเสนอวิถีชีวิตแรงงานเด็กผ่านมุมมองของดิกкенส์ ยังได้สะท้อนให้เห็นว่า นโยบายของรัฐบาลอังกฤษนั้นมิได้เอาใจใส่เรื่องแรงงานเด็กอย่างจริงจัง และต้องการให้สังคมหันมาให้ความสำคัญต่อการใช้แรงงานเด็กให้มากขึ้น รวมทั้งยังได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหของรัฐบาลต่อแรงงานเด็ก ทั้งในแง่ของนโยบายที่แสดงออกมาในรูปแบบพระราชบัญญัติและการบังคับใช้กฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ.1853 (Factory Act, 1853) ที่ออกโดยรัฐบาลพรรคทอรี (Tory) ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นสำหรับแรงงานเด็กโดยตรง รวมถึงพระราชบัญญัติการกวาดปล่องไฟและระเบียบการกวาดปล่องไฟ ค.ศ. 1840 (Chimney Sweepers and Chimneys Regulation Act, 1840) ที่ออกโดยรัฐบาลพรรควิก (Whig) เพื่อเพิ่มอายุแรงงานเด็กที่ทำงานกวาดปล่องไฟให้มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานไทยและภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า

การศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมไทยนั้นพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งหรือเพลงลูกทุ่งนั้น เป็นวรรณกรรมเพื่อชีวิตที่เป็นเครื่องมือ

บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนในชนบทได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา คำรงค์เลิศ (2531), ญาณิกา อ้อมมณฑา (2548), ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2548) และลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ที่พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนภาพการดำเนินชีวิตของชาวชนบทในลักษณะต่าง ๆ

ส่วนในด้านเศรษฐกิจนั้น พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งสะท้อนภาพเศรษฐกิจของประเทศและลักษณะการประกอบอาชีพของคนในสังคมไทย ซึ่งการศึกษาของ จินตนา คำรงค์เลิศ (2531), ญาณิกา อ้อมมณฑา (2548) และบุปผา เมฆศรีทองคำ (2534) ได้ให้รายละเอียดถึงการสะท้อนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบของคนในชนบท เป็นต้น

ส่วนเรื่องความเชื่อและศานานนั้น การศึกษาของ จินตนา คำรงค์เลิศ (2531), ญาณิกา อ้อมมณฑา (2548) และลักขณา สุขสุวรรณ (2521) พบว่า ในสังคมไทยและคนในชนบทนั้นยังมีความเชื่อในพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อเรื่อง โชคชะตาและไสยศาสตร์อีกด้วย

ในเรื่องของค่านิยมนั้น จากการศึกษางานวิจัยพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งสะท้อนค่านิยมทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ เช่น ค่านิยมเรื่องเพศ ความรักระหว่างหนุ่มสาว ความกตัญญู การศึกษา และนันทนาการ เป็นต้น

ส่วนประเพณีไทยที่พบจากการศึกษางานวิจัยนั้น พบว่า ประเพณีมักจะเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ จินตนา คำรงค์เลิศ (2531) และญาณิกา อ้อมมณฑา (2548) ซึ่งได้กล่าวถึงประเพณีที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีออกพรรษา ประเพณีทอดผ้าป่า และประเพณีการแต่งงาน

การศึกษางานวิจัยยังพบว่า เนื้อหาของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับสังคมในฐานะที่ผู้ประพันธ์เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม นอกจากนี้ การศึกษาของ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2548) พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง

จากการศึกษางานวิจัยด้านวิถีชีวิตแรงงานกล่าวได้ว่า การเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือการก้าวเข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงานนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยของแต่ละบุคคล ซึ่งบางคนอาจเข้าสู่วัยแรงงานด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน เช่น สภาพครอบครัว ดังจะเห็นได้จาก

การศึกษาของ ปิยพร แก้วภิรมย์ (2554) ซึ่งได้อธิบายว่า การเข้าสู่การเป็นผู้ใช้แรงงานของเด็กนั้นเกิดจากสาเหตุของค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย และแรงงานยังถูกกดขี่ข่มเหง และเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ต่อมาจึงได้มีการรวมตัวกันของแรงงานจนทำให้กลุ่มแรงงานมีบทบาทมากขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยนั้น ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง กลุ่มแรงงานเริ่มมีบทบาทชัดเจนขึ้น ซึ่งการศึกษาของ พรธนธิพา ธีระโรจนพงษ์ (2547) ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของแรงงานไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2505 ซึ่งการศึกษาสะท้อนให้เห็นภาพความเคลื่อนไหวของกลุ่มแรงงานจากสมาคมเล็ก ๆ ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน เพื่อการรวมกลุ่มไปสู่สมาคมระดับประเทศ ที่มีชื่อว่า “สหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทย” ได้สำเร็จ โดยก่อตั้งเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานทุกสาขาอาชีพที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก

ส่วนสภาพทั่วไปของกลุ่มผู้ใช้แรงงานไทยนั้น พบว่า ช่วงอายุของผู้ใช้แรงงานจะอยู่ระหว่าง 20-34 ปี ส่วนการศึกษาของผู้ใช้แรงงานนั้น พบว่า ผู้ใช้แรงงานสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาจนกระทั่งถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่สมรสแล้ว ซึ่งการศึกษาของ ดุษฎี आयुวัฒน์ (2553) และสุธรรม นันทมงคลชัย (2546) มีความสอดคล้องกันในด้านสภาพทั่วไปของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่า สภาพทั่วไปของแรงงานที่ทำงานในประเทศและแรงงานที่ย้ายถิ่นไปทำงานยังต่างประเทศนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อผู้ใช้แรงงานนั้น มักจะเป็นสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ที่ถือได้ว่ามีผลต่อสถานะและบทบาทของกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างยิ่ง

เมื่อแรงงานมีบทบาทและเข้าสู่ยุคของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น จึงทำให้แรงงานไทยมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ นอกจากจะเป็นกำลังสำคัญของการใช้แรงงานภายในประเทศแล้ว กลุ่มแรงงานยังได้มุ่งพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ ดุษฎี आयुวัฒน์ (2553) ซึ่งได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองของผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาตนเองของผู้ใช้แรงงานด้านการศึกษา และการมุ่งหารายได้จากต่างประเทศด้วยการย้ายถิ่นฐานเพื่อที่จะสามารถหารายได้ส่งกลับไปให้ครอบครัวได้มากขึ้น ซึ่ง ดุษฎี आयुวัฒน์ (2553) ยังได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของผู้ใช้แรงงานไทย

ในต่างประเทศที่เต็มไปด้วยความเสี่ยง ถูกเอารัดเอาเปรียบและเป็นที่มาของการหนีสัญญาจ้างและย้ายถิ่นฐาน

เมื่อถึงยุควิกฤตทางเศรษฐกิจนั้น กลุ่มผู้ใช้แรงงานไทยก็ได้มีการศึกษาของ สุธรรม นันทมงคลชัย (2546) ซึ่งบ่งชี้ว่า ในยุคนี้มีการย้ายถิ่นฐานของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในประเทศไทยอย่างชัดเจน ส่วนมากจะเป็นการย้ายถิ่นฐานเพื่อกลับบ้านและย้ายตามครอบครัว ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดการย้ายถิ่นของแรงงานแล้ว กลุ่มผู้ใช้แรงงานยังต้องทำงานต่อไป ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยด้านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งและงานวิจัยด้านแรงงานไทย สรุปได้ว่า การศึกษาด้านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งนั้นทำให้เห็นภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนภาพเศรษฐกิจของประเทศโดยเนื้อหาที่สื่อออกมาในลักษณะการประกอบอาชีพของคนในสังคมไทย ซึ่งการศึกษาของ จินตนา คำรงค์เลิศ (2531), ญาณิกา อ้อมมณฑา (2548) และบุปผา เมฆศรีทองคำ (2534) ได้ให้รายละเอียดถึงการสะท้อนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบของคนในชนบท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้านแรงงานของ คุษฎี อายุวัฒน์ (2553) และสุธรรม นันทมงคลชัย (2546) ที่ได้กล่าวถึงวงเวียนชีวิตของแรงงานไทยที่เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น

สรุป

ชีวิตคนไทย คือ แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย วิถีไทย จึงเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประพจน์ ปฏิบัติ การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตไทยที่พบเห็นในปัจจุบันแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่มคือ วิถีชีวิตในชนบทและวิถีชีวิตในเมือง จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาถึงวิถีชีวิตของบุคคลทั่วไปในสังคม ซึ่งพบ 2 ประการ คือ ชีวิตความเป็นอยู่และความรัก ส่วนลักษณะของการใช้ชีวิตของบุคคลทั่วไปนั้น พบว่า ประสพกับปัญหาความยากจน หนี้สิน และปัญหาเศรษฐกิจ ในขณะที่คำนิยมพบ 4 ประการ คือ การเลือกคู่ครอง ความกตัญญู การศึกษา และนันทนาการ

ส่วนในการศึกษาเกี่ยวกับแรงงานนั้น กล่าวได้ว่า แรงงาน คือ การใช้แรงงาน และความคิดในการผลิตเศรษฐกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแรงงานยังแบ่งออกได้เป็น แรงงานในความหมายทางด้านสังคมศาสตร์และ เศรษฐศาสตร์ ซึ่งความหมายของแรงงานทั้งสองด้านนี้ต่างให้ผลผลิตในรูปแบบของ ปริมาณงานเช่นเดียวกัน และการใช้แรงงานในประเทศไทยนั้น มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งแรงงานไทยได้มีวิวัฒนาการตั้งแต่การเป็นแรงงานในระบบไพร่มาเป็นแรงงาน ในระบบการจ้างงานในปัจจุบัน

ส่วนการต่อสู้ของแรงงานที่ผ่านมาพบว่าเป็นการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิ อันชอบธรรม และการผลักดันให้เกิดองค์กรของแรงงานขึ้น เรียกว่าสหภาพแรงงาน ซึ่งองค์กรนี้มีหน้าที่ระงับข้อพิพาทระหว่างนายจ้างและลูกจ้างตามพระราชบัญญัติ- แรงงานสัมพันธ์

ส่วนการศึกษาด้านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งกับวิถีชีวิตของคนไทย พบว่า เนื้อหา ของเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของการย้ายถิ่นแบ่งออกเป็น 3 ประการ ประการแรก เกิดจากสภาพธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประการที่สอง ความยากจน ประการที่สาม มีความใฝ่ฝัน ความอยากดัง โดยสถานที่ที่มักกล่าวถึง คือ กรุงเทพมหานคร งานที่เข้ามาประกอบอาชีพ มักเป็นอาชีพของผู้หญิง ซึ่งพบได้ 6 อาชีพ ได้แก่ นักร้อง โรงงานทอผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย ร้านอาหาร บาร์และไนต์คลับ

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำสิ่งที่ได้จากการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาวิถีชีวิตของบุคคลทั่วไปที่ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้แล้ว ไปประยุกต์และปรับใช้ ในการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งต่อไป ซึ่งจะ เห็นได้ว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพลงลูกทุ่งยังคงมีบทบาทและหน้าที่ในการสะท้อน สภาพสังคมไทยในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน การย้ายถิ่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรม ที่สำคัญ คือ วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยแต่ละยุคสมัย ทั้งในด้านความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ดังนั้น เพลงลูกทุ่งจึงมิใช่ เป็นเพียงสื่อที่ให้ ความบันเทิงเรีงรมย์เท่านั้น แต่เพลงลูกทุ่งเปรียบเสมือนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

สังคมที่ได้บันทึกเรื่องราววิถีชีวิตของคนไทยในอดีตให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเข้าใจ
สภาพสังคมไทยได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ตามลำดับขั้นตอน และเก็บข้อมูลโดยระเบียบวิธีวิจัย คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative approach) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรม เพลงลูกทุ่งที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตแรงงานไทย

ข้อมูลการวิจัย

เนื้อเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1

จำนวนเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ครั้งที่	จำนวนเพลง	รางวัลที่ได้รับ
1	50 เพลง	รางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย
	7 เพลง	รางวัลเกียรติยศ
2	36 เพลง	รางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย
รวม	93 เพลง	

ที่มา. จาก 1. กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 1 (หน้า 11-14), โดย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

2. กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 2 (หน้า 149-165), โดย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2534, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

เนื้อเพลงลูกทุ่งของนักร้องที่ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม (ฝ่ายหญิง และฝ่ายชาย) ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556

ตาราง 2

จำนวนเพลงลูกทุ่งของนักร้องที่ได้รับรางวัลลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556

ลำดับที่	ชื่อนักร้อง	จำนวนเพลง	ปีที่ได้รับรางวัล
1	ฝน ธนสุนทร	207 เพลง	2547
2	เควิด อินธิ	60 เพลง	2547
3	ค่าย อรทัย	136 เพลง	2548, 2549, 2550, 2555, 2556
4	หนู มิเตอร์	100 เพลง	2548
5	พี สะเคิด	80 เพลง	2549, 2550
6	ต๊ากแต่น ชลดา	71 เพลง	2551
7	ไผ่ พงศธร	92 เพลง	2551, 2553, 2555, 2556
8	หญิง ธัญิกานต์	84 เพลง	2552
9	ปอยฝ้าย มาลัยพร	118 เพลง	2552
10	จินตหรา พูนลาภ	91 เพลง	2553
11	รัชนก ศรีโลพันธุ์	30 เพลง	2554
12	ไชโย ธนาวัฒน์	30 เพลง	2554
รวม		1,099 เพลง	

ที่มา. จาก มหานคร News รวมสาระและบันเทิงครบทุกรส เติมความรักให้เต็มที่ เติมความดีให้เต็มหัวใจ: มหานครอวอร์ดส ครั้งที่ 11 วันพฤหัสบดีที่ 23 มกราคม 2558 ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย [เอกสารแผ่นพับ] (หน้า 1), โดย สถานีวิทยุ FM 95 ลูกทุ่งมหานคร, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. รวบรวมเนื้อเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และเนื้อเพลงลูกทุ่งของศิลปินที่ได้รับรางวัลนักร้องลูกทุ่งมหานครยอดเยี่ยม ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง จากคลื่นวิทยุ FM 95 ลูกทุ่งมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556 จากหนังสือเพลง แอบบันทิกเสียง ซีดี และ Internet

แต่เนื่องด้วยผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น จึงต้องใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการฟังเพลงของศิลปินที่ได้รับรางวัล ทั้งจากสื่อมัลติมีเดีย (multi-media) และการอ่านเนื้อเพลงจาก Internet โดยใช้โปรแกรมช่วยอ่านหน้าจอสำหรับผู้พิการทางสายตา คือ โปรแกรม (NVDA) ซึ่งเป็น Text to Speech เพื่อช่วยในการเข้าถึงข้อมูลจากหน้าจอคอมพิวเตอร์

เมื่อฟังและอ่านเนื้อหาของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอย่างพิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกเนื้อเพลงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตแรงงานไทยโดยใช้อักษรเบรลล์ ภาษาไทย ซึ่งเป็นอักษรที่ใช้สำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น มีลักษณะเป็นจุดนูน สามารถใช้มือสัมผัสและอ่านได้

2. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ดังนี้

2.1 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่ง

2.2 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม

2.3 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีทางสังคม

และวัฒนธรรม

2.4 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตแรงงาน

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการค้นคว้าโดยเลือกค้นหารายชื่อหนังสือจากระบบฐานข้อมูลของห้องสมุด ได้แก่ สำนักหอสมุดแห่งชาติ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง และสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยมีเพื่อนอาสาสมัครช่วยค้นหาหนังสือตาม

รายชื่อที่ผู้วิจัยได้ทำการค้นจากระบบฐานข้อมูลของสำนักหอสมุดแต่ละแห่ง และอาสาสมัครจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล โดยการอ่านให้ผู้วิจัยฟัง และผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกสิ่งที่จะนำมาประกอบการวิจัย แหล่งอ้างอิง ฯลฯ ด้วยอักษรเบรลล์เช่นเดียวกัน แล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านและจดบันทึกด้วยอักษรเบรลล์เหล่านั้น มาทำการสังเคราะห์และประมวลความรู้ที่ได้ด้วยตนเองเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่รวบรวมได้ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยครั้งที่ 1 และ 2 จำนวน 93 เพลง และวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของศิลปินที่ได้รับรางวัลนักร้องเพลงลูกทุ่งยอดเยี่ยมจากคลื่นวิทยุลูกทุ่งมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556 จำนวน 1,099 เพลง ดังนี้

1. วิเคราะห์ภาพสะท้อนลักษณะโดยทั่วไปของแรงงานไทย ได้แก่ สาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน การศึกษา รูปแบบการทำงาน สถานที่และเวลาทำงาน อาชีพ รายได้ และปัญหาของแรงงาน
2. วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทย ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร การพักผ่อนหย่อนใจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความรัก และการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี
3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงาน ได้แก่ รูปแบบการทำงาน และการสื่อสารเทคโนโลยี
4. สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

แรงงานถือได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบการผลิตตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า แรงงานเป็นกลุ่มมีส่วนสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนให้เกิดการบริโภคและก่อให้เกิดการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจในทุกระดับ

ปัจจุบัน แม้ว่าจะมีกฎหมายและพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งเป็นช่องทางให้แรงงานสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพิทักษ์สิทธิอันพึงมีพึงได้ และทำให้กลุ่มแรงงานได้รับสวัสดิการเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศแล้วก็ตาม แต่ยังมีบางแง่มุมที่เครื่องมือที่กลุ่มแรงงานใช้เป็นช่องทางในการได้มาซึ่งสิทธิอันชอบธรรมนั้น มีอาจเป็นเครื่องมือสะท้อนให้เห็นได้ถึงสภาพความรู้สึกรันทมนึกคิด ตลอดจนความต้องการทางด้านจิตใจของแรงงานได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทย ผ่านวรรณกรรมเพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ซึ่งมีเนื้อหาสะท้อนภาพวิถีชีวิตแรงงานไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

ในการศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จำนวนทั้งสิ้น 93 เพลง โดยมีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ให้ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทย จำนวน 24 เพลง และวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของศิลปินที่ได้รับรางวัลนครหลวงมหานครยอดเยี่ยมฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย จากคลื่นวิทยุ FM 95 ลูกทุ่งมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 1,099 เพลง และมีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ให้ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทย จำนวน 104 เพลง ดังนั้น จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งทั้ง 2 ส่วน จึงมีวรรณกรรมที่ให้ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยที่นำมาใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 128 เพลง

การศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในครั้งนี้เป็นการศึกษาในฐานะที่แรงงานไทยเป็นกลุ่มทางสังคมกลุ่มหนึ่งที่มีความน่าสนใจ และการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้ทราบถึงวิถีชีวิตของแรงงานในแง่มุมที่หลากหลาย โดยวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้ให้ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ลักษณะทั่วไปของแรงงาน และวิถีชีวิตแรงงาน โดยภาพสะท้อนทั้งด้านลักษณะทั่วไปและวิถีชีวิตของแรงงานผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง มีรายละเอียดที่น่าสนใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานโดยลำดับต่อไป

ลักษณะทั่วไปของแรงงาน

ในด้านลักษณะทั่วไปของแรงงาน พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้ให้ภาพสะท้อนถึงลักษณะทั่วไปของแรงงาน พิจารณาได้ 9 ประการ ได้แก่ สาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน การศึกษา ที่พัก รูปแบบการทำงาน สถานที่ และเวลาทำงาน อาชีพ รายได้ และปัญหาของแรงงาน ซึ่งลักษณะทั่วไปของแรงงานทั้ง 9 ประการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นลักษณะทั่วไปของแรงงานซึ่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้หยิบยกและสะท้อนให้เห็นภาพลักษณะพื้นฐานทั่วไปของชีวิตแรงงานเอาไว้อย่างชัดเจน โดยลักษณะทั่วไปของแรงงานทั้ง 9 ประการ มีดังต่อไปนี้

สาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน

จากการศึกษาพบว่า มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้ทราบถึงสาเหตุของการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน จำนวน 27 เพลง ได้แก่

เพลงกันกราวเข้ากรุง คิดถึงพ่อ คิดถึงแม่ คิดถึงบ้าน จากบ้านนาด้วยรัก
ซั่มมอเตอร์ไซด์ไปก่อน ดอกนีออนบานคำ ดอกหญ้าลาทุ่ง ดาวเด่น ม. ต้น เด็กป่า
แต่ทุกหัวใจที่ไกลบ้าน ธรรมชาติโหด นอนฟังเสียงฝน น้ำตาสาตก ปลายก้อยของ-
ความฮัก ผันจมน้ำตา เพื่อนกัน โรงงานเก่า มาเลี้ยงดวง มือถือไม้ไฟส่องหน้า ลูกจ้าง-
ความจน ลูกทุ่งคนยาก ศิลปินลูกจ้าง ส่งแ้วเรียนราม สาวโรงงานที่บ้านนา สาวสวนแตง
สุดท้ายที่กรุงเทพ หอมกลิ่นบ้านเกิด แหม่ของอ้าย และเอาใจช่วยเค้ออ้าย

จากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุที่แรงงานมีความจำเป็นต้องจากบ้านเกิดเพื่อหางานทำ ทั้งการทำงานในท้องถิ่น และการอพยพเข้ามาสู่ชีวิตแรงงานท่ามกลางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในทุกขณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ ๆ ของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานของกลุ่มแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งแล้วพิจารณาได้เป็น 3 ประการ โดยพบว่า สาเหตุของการเข้าสู่ชีวิตแรงงานที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ได้แก่ สาเหตุจากความยากจน ภัยธรรมชาติ และความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ซึ่งสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานทั้ง 3 ประการนั้นให้ภาพสะท้อนสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานในแง่มุมที่น่าสนใจ คือ

ความยากจน ในปัจจุบันมีอาจปฏิเสธได้เลยว่า ความยากจนเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้คนตัดสินใจเข้าสู่ชีวิตแรงงาน ทั้งนี้ ด้วยความยากจนนั้น มีอาจทำให้ผู้คนดำเนินชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางสังคมที่ต้องใช้เงินตราเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน ซื้อขาย เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพความยากจนของผู้คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความยากจนของกลุ่มแรงงานที่หลายบทเพลงได้บรรยายไว้นั้น ทำให้มองเห็นภาพที่เด่นชัดยิ่งขึ้น ดังเช่น

บ่มีอิหยังแอบแฝง ความจนบรรดลเส้นทาง ... (ดอกหญ้าลาทุ่ง)

และความยากจน ยังเป็นสาเหตุให้มีผู้คนก้าวเข้าสู่ชีวิตแรงงานด้วยความจำเป็นตั้งแต่อายุน้อย ดังจะเห็นได้จากภาพสะท้อนถึงสาเหตุความยากจน ซึ่งสาเหตุนี้ทำให้เด็กนักเรียนซึ่งอยู่ในวัยกำลังศึกษา แต่ด้วยสาเหตุจากความยากจน และสภาพความขาดแคลนที่ได้รับอยู่ ทำให้ต้องหาเงินเป็นทุนทรัพย์ในการเล่าเรียน ที่ว่า

เรียนคุณครูประจำชั้น ขอสิทธิขุ่นสั้นอย่างนี้ เงินไปโรงเรียนบ่มี ต้องหาเวททำกิน ... (ดาวเด่น ม. ต้น)

ในขณะที่แรงงานส่วนหนึ่งยอมจำนนกับสาเหตุความยากจนที่รุมเร้าต่อชีวิตหนักหนา ดังจะเห็นได้จากภาพสะท้อนชีวิตแรงงานหญิงคนหนึ่ง ที่ยอมฝากชีวิตไว้กับดวงชะตา เช่น

จนเหลือคณา เลยมาลีงดวง นั้งร่งวงตจิดตะหงิด ... (มาลีงดวง)

และแรงงานบางคนจำยอมทำงานในสถานบันเทิงด้วยสาเหตุความยากจนเช่นเดียวกัน
ดังสะท้อนให้เห็นได้จากภาพแรงงานหญิงคนหนึ่งที่ต้องร้องเพลงในสถานบันเทิงด้วย
สาเหตุความยากจนเช่นเดียวกันว่า

ยืนอยู่หลังไมค์แสงไฟส่องหน้า เพราะจน ร้องเพลงกล่อมคน หนีเมียมาเที่ยว
... (มือถือไมค์ไฟส่องหน้า)

เช่นเดียวกับภาพสะท้อนชีวิตแรงงานชายคนหนึ่งที่ต้องยอมทำงานหนักเพราะความ
ยากจนเช่นเดียวกันว่า

สองแถมมันจน นามนแฉ่วเลยไม่มอง ขับรถหัวใจลอยล่อง ต้องถือคประบุ
เข้าออกร้อง ให้... (ส่งแฉ่วเรียนราม)

เป็นต้น

ภัยธรรมชาติ สาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานประการต่อมา ก็คือ สาเหตุการเข้าสู่
ชีวิตแรงงานจากภัยธรรมชาติ ซึ่งสาเหตุนี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานต้องตัดสินใจ
เข้าสู่ชีวิตแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การหลีกหนีภัยธรรมชาติเข้าสู่การประกอบอาชีพ
ในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะภัยจากความแห้งแล้ง ซึ่งมีอาจทำให้แรงงาน
ที่มีอาชีพผูกพันอยู่กับธรรมชาติประกอบอาชีพได้ต่อไป ดังนั้น ภัยธรรมชาติจึงเป็น
เหตุนำพาชีวิตผู้คนเข้าสู่การทำงานในเมืองโดยการขายแรง ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า
แม้แรงงานจะรักในผืนนาอันเคยทำมาตั้งแต่ดั้งเดิมสักเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อภัยธรรมชาติ
แต่ภัยจากความแห้งแล้งมีอาจทำให้แรงงานทำนาต่อไปได้ ดังนั้น แรงงานจึงต้องหลีกหนี
ความแห้งแล้งและเข้ามาฝากชีวิตไว้กับความเป็นไปในสังคมเมือง ซึ่งภาพการหลีกหนี
ภัยธรรมชาตินี้ได้สะท้อนให้เห็นจากตัวอย่างตอนหนึ่งว่า

ไ้อ้บ้านนา ฝนฟ้าไม่อำนวย โชคไม่ช่วยบ้านนา ถึงคราระทม แหงนมอง เบิ่งฟ้า
เมฆฝนลา ไหลตามคลื่นลม หมู่เฮา ถึงคราวซานชม เข้าเมือง หนีความแห้งแล้ง
... (จากบ้านนาด้วยรัก)

และยังปรากฏภาพสะท้อนสาเหตุจากภัยธรรมชาติจากอุทกภัย เช่น

ท่วมแล้วท่วมอีก คนรักก็ปลื้มจะคิด โบายบิน ธรรมชาติโหดร้าย น้ำมากเกินไป
กล้าก็ตายทั่วถิ่น เท่านี้ยังไม่พอ ยังโดนโกงต่อ ไม่มีที่ทำกิน ... (ธรรมชาติโหด)

ซึ่งสาเหตุจากภัยธรรมชาตินี้ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแรงงานอย่างมาก และทำให้แรงงานต้องประสบกับความลำบากในที่สุด

ความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพ จากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพแรงงานส่วนหนึ่งที่เกิดความเบื่อหน่ายในสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพเดิมที่มีแต่ความยากลำบาก ดังจะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพแรงงานหญิง ซึ่งยอมตัดสินใจเข้ามาในเมืองหลวง ทั้งนี้ เนื่องจากเธอเห็นว่า สภาพแวดล้อมของท้องไร่ท้องนานั้น เป็นสภาพแวดล้อมที่น่าเบื่อหน่าย ที่ว่า

ก่อนข้าเคยเกลียดชัง ทุ่งนาเว้งว่างสุดตา เกลียดโคลนเกลียดควายคันไถนา
เกลียดขามข้าวกล้าตกรวง ข้าเบื่อไอหนุ่มลูกทุ่ง ที่ตัวมันฟุ้งสาบควาย ข้าทิ้ง
เข้ากรุงมุ่งหมาย หวังจะไปตายเมืองหลวง . . . (น้ำตาสาวตก)

เช่นเดียวกับภาพสะท้อนชีวิตของแรงงานอีกคนหนึ่ง ที่ได้กล่าวถึงความเบื่อหน่ายในการประกอบอาชีพชาวนาของแรงงานหญิงเช่นเดียวกัน ซึ่งเธอมีความพยายามจากท้องนามาเพื่อหางานในกรุงเทพมหานคร ดังคำร้องที่ว่า

อยู่บ้านนาดี ๆ ไม่ว่าดีจึงหนีหน้ามา เบื่อต้องทนทำนาจึงจากมาไม่สนใจ
ใครจะเตือนเหมือนคำยุ้ย้ว ตามัวมีดมองไม่เห็นใคร สุดท้ายจึงต้องเจ็บ
โอ้กรุงเทพฯ ไฟไฟแสงไฟสว่างแต่หนทางมืดมน . . . (สุดท้ายที่กรุงเทพ)

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า การเลิกประกอบอาชีพเดิมเพื่อหาอาชีพใหม่ของแรงงานนั้น มักเกิดขึ้นกับแรงงานหญิง ซึ่งเป็นการเลิกประกอบอาชีพเดิม ทั้งนี้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานะทางสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนอาชีพใหม่ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตแรงงานให้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากภาพสะท้อนชีวิตแรงงานหญิงคนหนึ่ง ที่ประกอบอาชีพชาวไร่แดง แต่เพื่อเธอต้องการเลิกประกอบอาชีพเดิมและความต้องการปรับเปลี่ยนบทบาทและสถานะทางสังคม เธอจึงได้ตามแมวมองเข้ามาเป็นดาราในเมืองหลวง ดังตัวอย่างที่ว่า

สาวสวนแดงเปลี่ยนแปลงศักดิ์ศรี ขาวภาพน้องเป็นเทพี จึงได้มีชื่อเสียงเกริกไกร
เสียงหนังสือพิมพ์ แมวมองหมายปองเข้าไป สู่ดารายิ่งใหญ่ สู่กลิ่นไอของความ-
ลาวัลย์ . . . (สาวสวนแดง)

เช่นเดียวกับแรงงานในสังคมปัจจุบันที่เลิกประกอบอาชีพทางการเกษตรแล้วหันมาประกอบอาชีพในภาคบริการ ดังเช่น

น้องสมพร บ้านอยู่เจียงฮาย เลิกเก็บลำไยก็เลยมาเสิร์ฟอาหาร . . .

หรือ

พีนกเมืองคอน บ้านอยู่ร้อนพิบูลย์ จากสวนยางทางโน้นเข้ามาอยู่แถวลาดพร้าว ทำงานเซเว่นขายของชำพร้อมซาลาเปา . . . (ดอกนีออนบานคำ)

เป็นต้น

กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน

เมื่อแรงงานตัดสินใจเข้าสู่ชีวิตแรงงานแล้ว ในที่นี้จะได้กล่าวถึงกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน ซึ่งพบได้ว่า กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานนั้น ประกอบด้วย การอพยพย้ายถิ่น จุดมุ่งหมายและลักษณะการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานไทย จำนวน 15 เพลง ได้แก่

เพลงเขียนฝันไว้ข้างฝา ดอกนีออนบานคำ ดอกหญ้าลาทุ่ง เด็กป่า ถนนคันฝัน น้ำตาเมียซาอู นายฮ้อยแรงงาน ฝนรินในเมืองหลวง เพื่อนกันโรงงานเก่า มาเลี้ยงดวง ลูกทุ่งคนยาก สาวนาพเนจร สาวร้าง สาวเย็บผ้า และอยากมีเสื้อกันเหงา

กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานนั้น เริ่มขึ้นเมื่อแรงงานมีความสามารถทำงานเพื่อหาเงินได้ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งครั้งนี้พบว่า กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานนั้น เริ่มขึ้นเมื่อแรงงานมีอายุได้เพียง 15 ปีเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากภาพที่บอกถึงนักเดินร่ำที่ต้องมาทำงานตั้งแต่อายุยังน้อยว่า

อายุสิบห้า ได้มาเป็นสาวร้าง มาใส่กระโปรงวับ ๆ แวม ๆ . . . (สาวร้าง)

การเริ่มต้นเข้าสู่แรงงานของแรงงานที่อายุยังน้อยนั้น ทำให้ได้ทราบต่อไปอีกว่า กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานของแรงงานนั้น พิจารณาได้เป็น 2 รูปแบบ ซึ่งได้แก่ กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานโดยมีผู้นำพาและกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานโดยการตัดสินใจด้วยตนเอง กล่าวคือ

กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานโดยมีผู้นำพา การเข้ามาทำงานในเมือง เช่น การเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครนั้น แรงงานบางคนยังขาดความรู้และประสบการณ์

ดังนั้น การที่แรงงานจะประสบผลสำเร็จหรือได้งานทำตามความมุ่งหวังนั้น แรงงานเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยผู้นำพาเพื่อเข้ามาหางานทำ ดังจะเห็นได้จากภาพสะท้อนชีวิตแรงงานหญิงคนหนึ่งที่ได้อธิบายถึงกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน ตลอดจนความยากลำบากที่จะมีงานทำไว้ว่า

กทม. หาเงินยากนัก เดินตามคนรู้จัก เพื่อนพาไปสมัครงาน เงินเดือนสามพัน
ลูกจ้างในห้องอาหาร ต้องล้างถ้วยล้างจาน จนไปสุดท้าย ก่อยได้นอน . . .

(สาวนาพเนจร)

และการเข้ามาทำงานตามผู้นำพาหรือคนรู้จักนี้ บางครั้งก็ก่อให้เกิดความสับสนต่อความปลอดภัยของแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานหญิงที่อยากได้งานทำ เช่น

พอรถวิ่งมา ไม่ทันเท่าไร คนนั่งใกล้จับโน่นจับนี่ จะหนักก็ไม่ใช่ที่จิตใจเขาซี
เดียวเขาจะไม่ให้งาน จีบเลยต้องปล่อยเขาจิบ จีบเลยต้องปล่อยเขาจับ ไม่กล้าขยับ
ทนนั่งอีกนาน นึกในใจนี้กว่าจะได้ทำงาน ต้องทนอีกนานเท่าไรหนา . . .

(มาเลียงดวง)

ซึ่งเพลงมาเลียงดวงนี้ ได้สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานหญิงนั้น ในบางครั้งต้องถูกคนรู้จักล่วงละเมิดในกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ นอกจากต้องยอมให้การล่วงละเมิดเกิดขึ้นต่อไป ทั้งนี้ ก็เพราะความจำเป็นที่แรงงานอยากจะได้งานทำนั่นเอง

กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานโดยการตัดสินใจด้วยตนเอง นอกจากแรงงานจะเข้าสู่ชีวิตแรงงานโดยมีผู้นำพาแล้ว จากการศึกษาพบว่า ยังมีแรงงานส่วนหนึ่งที่ตัดสินใจเข้าสู่ชีวิตแรงงานด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากภาพสะท้อนถึงหญิงคนหนึ่งที่ต้องจากบ้านมาเพื่อหางานทำโดยลำพัง เช่น

จากบ้านวันฟ้ามัว มาขึ้นรถทัวร์ที่อำเภอ หอบฝันเปื้อนน้ำตาเอ่อ เข้าเมืองเลียง
ดวงเดียวดาย . . . (เขียนฝันไว้ข้างฝา)

ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพแรงงานที่จำต้องจากบ้านในวันที่ชีวิตครอบครัวยังขาดแคลนด้วยความอาลัยรัก ภาพน้ำตาผู้ที่จะต้องจากลาบ้านเกิดและท้องถิ่นที่เคยอยู่อาศัย ซึ่งสะท้อนจากเพลงเขียนฝันไว้ข้างฝานี้ ทำให้เราได้ทราบถึงความทุกข์ยากลำบากใจของแรงงานที่จำต้องจากบ้าน ตลอดจนคนที่รักอย่างยิ่ง และเมื่อตัดสินใจเข้ามาหางานทำแล้ว จะเห็น

ได้ว่า แรงงานที่ต้องจากบ้านมา ยังรู้สึกอาลัยรักต่อญาติพี่น้องอยู่มาก ในขณะที่ความ-
หวาดกลัวผุดขึ้นในใจของผู้ที่จะเข้ามาใช้แรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ชีวิตแรงงาน
ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองใหญ่อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังเช่น

ก้าวขึ้นรถไฟ ใจสาวชาน้อยคอยอำส้อง ต้องจากพี่น้อง พ่อแม่ที่ฮักมาไกลห่าง
เมืองหลวง คนเฝ้าช่างแสนกว้าง กลัวจะหลงทาง หลงคำเฝ้าทำให้เข้าใจ ...

(สาวนาพเนจร)

ซึ่งเพลงสาวนาพเนจรก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้ได้ทราบถึงความรู้สึกของแรงงาน
ในลักษณะนี้ได้อย่างชัดเจนยิ่งนัก

นอกจากนี้ ยังมีกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานประการหนึ่งที่สำคัญ คือ
กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานในต่างแดน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีจำนวน 1 เพลง คือ
เพลงน้ำตาเมียซาอุ ที่สะท้อนให้เห็นภาพความลำบากใจของภรรยาที่มีสามีที่ตัดสินใจ
ไปขายแรงงานในต่างแดน ในขณะที่แรงงานไทยเมื่อตัดสินใจเข้าสู่ชีวิตแรงงานแล้ว
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไปใช้แรงงานในต่างแดนนั้น ต้องอาศัยการจำนองที่นาซึ่งเป็นสิ่งที่
ใช้ในการประกอบอาชีพมาแต่ดั้งเดิม ดังตัวอย่างที่ว่า

ก่อนไปใช้เงินเป็นก้อน ที่นาคอนก็เป็นของภรรยา เอาไปจำนองค่าประกัน
นายหน้า พอได้เหิรฟ้าก็ทำท่าลืมเมีย ... (น้ำตาเมียซาอุ)

เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานเริ่มต้นขึ้นเมื่อแรงงาน
มีอายุพอสมควรที่จะทำงานได้และการเข้าสู่ชีวิตแรงงานของแรงงานบางส่วนอาศัย
ผู้นำพา ในขณะที่บางส่วนตัดสินใจเข้าสู่ชีวิตแรงงานด้วยตนเอง โดยกระบวนการเข้าสู่
ชีวิตแรงงานของแรงงานนั้น ยังสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานมีการใช้พาหนะจากชนบท
สู่การทำงานในเมือง เช่น รถทัวร์ รถไฟ และการจำนองที่นาก่อนการไปขายแรงงาน
ยังต่างประเทศนั้น มักเกิดขึ้นกับแรงงานชาวชนบทที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินค่านายหน้า
เพื่อให้กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานในต่างประเทศดำเนินต่อไป

การศึกษา

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งพบว่า มีเพลงที่สะท้อนให้เห็นภาพการศึกษาของแรงงาน จำนวน 19 เพลง ได้แก่

เพลงกรรมกรแก้แค้น ก้นกราวเข้ากรุง ขอสิทธิ์ไถ่ร้องไห้ คนบ้านเดียวกัน
ใจหล่นที่หน้าราม ดอกหญ้าในป่าปูน ดอกหญ้าลาทุ่ง ดาวเด่น ม. ต้น เด็กท้องนา
ต.จ.ว. ม. 6 เตรียมนายฮ้อย ฝากเพลงถึงยาย มอเตอร์ไซค์รับแฟน ลูกจ้างความจน
สาวเย็บผ้า หนาวแสงนีออน ย่ำลี้มเมืองไทย ไอ้หนุ่มดงเก และฮักสาวอีเลคโทน

จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงการศึกษาของแรงงานใน 3 ประเด็น ได้แก่ ระดับการศึกษา ปัญหาการศึกษา และการปรับตัวทางการศึกษา

ระดับการศึกษา จากการศึกษพบว่า ระดับการศึกษาของแรงงานไทยนั้น เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา โดยวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป เช่น

วุฒิแค่ ป. 4 ถือว่ามีดีศักดิ์ศรีป่าดง เบ้าหลอมกล่อมเกลาสาวทุ่ง เสียงแคนเสียงซุง
พุงให้แกร่ง ... (ดอกหญ้าลาทุ่ง)

หรือ

ชีวิตเด็กท้องนาศึกษาก็เพียงแค่ชั้น ป. 4 อักษรตัว ก ถึง ฮ พอแล้วน้องพี่ จะจน
คันแค้นหรือมี มิใช่อยู่ที่ปริญญา ... (เด็กท้องนา)

จุดเน้นของการศึกษาในระดับประถมศึกษาของกลุ่มแรงงาน คือ การอ่านออกเขียนได้ ไม่เน้นการศึกษาในระดับสูง หรือการมีปริญญาเป็นสิ่งสำคัญ

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีแรงงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยม กล่าวคือ แรงงานบางส่วนได้รับการศึกษาเพียงการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น แล้วเริ่มทำงานดังเช่น

จบภาคบังคับจากโรงเรียนประจำตำบล ไม่หนีความจนเข้า กทม. เหมือนคนอื่น
... (เตรียมนายฮ้อย)

ในขณะที่แรงงานส่วนหนึ่งเริ่มรับงานขณะกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังตัวอย่างที่ว่า

ขอบคุณคุณครูประจำชั้นที่ปิดกั้นเขตแดน ให้สาว ม. ตัน ออกแดนซ์ รับใช้
แฟน ๆ อย่างเข้าใจ ... (ดาวตัน ม. ตัน)

ในขณะที่เดียวกันกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ได้สะท้อนให้เห็นภาพนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลายที่ต้องทำงานเป็นศิลปินในยามค่ำคืนในลักษณะเช่นเดียวกันกับ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ว่า

เปลี่ยนชุดนักเรียนม.ปลาย มาขึ้นหลังไมค์ กลายเป็นศิลปิน... (อัสสาวีเลคโตน)

ส่วนระดับการศึกษาของแรงงานที่มีการอพยพเข้าสู่สังคมเมืองในปัจจุบันนี้
พบว่า แรงงานทั้งหญิงและชายส่วนมากได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
เช่น

กราบลาแม่พ่อ หลังจากเรียนจบ ม. ปลาย ลาทุ่งดอกคูณไสว มาอาศัยชายคา
ป่าปูน ... (ดอกหญ้าในป่าปูน)

หรือ

สอบเอ็นท์ติดบ่มี เครดิตปริญญาเป็นทุน มีเพียงกองหนุนส่ง กำลังใจคือ
สาวบ้านไกลคือกัน ... (มอเตอร์ไซด์รับแฟน)

จุดเน้นของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ เพื่อให้แรงงานมีความ-
สามารถในการทำงานที่ต้องอาศัยความรู้ในระดับปานกลาง ซึ่งความรู้ของแรงงาน
ในระดับนี้ เป็นความรู้ที่เพียงพอต่อการทำงานในภาคอุตสาหกรรมและงานภาคบริการ

ส่วนระดับการศึกษาของแรงงานในระดับอุดมศึกษา พบว่า มีแรงงานที่ได้รับการ
ศึกษาในระดับอุดมศึกษาบางส่วน แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษานั้นยังเป็นสิ่งสำคัญ
ที่ผู้ใช้แรงงานถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้แรงงานได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การประกอบอาชีพที่ดีขึ้น
จึงมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ถือได้ว่าเป็นตลาดวิชาและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้โอกาสแก่คนทุกคน
ทุกชนชั้น ได้เข้าศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังจะเห็นได้จากเพลงไอ้หนุ่ม-
ตังเก ที่สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตหนุ่มตังเกคนหนึ่ง โดยมีความมุ่งหวังต่อคนรักของเขา
ซึ่งเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังตัวอย่างที่ว่า

มีแฟนกับเขาหนึ่งคน หน้ามเรียนรามคำแหงปี 4 คนถูกน้ำเค็มเหมือนกัน

เคยมีสัมพันธ์หลายปี ป่านนี้เขาลืมเราแล้วก็ไม่รู้ หม่อมองทะเลยิ่งเศร้าร้างจน

เห็นนางนวลโผบินบินหวานคอยคู่ ส้มมะละกอคนงาม จบจากเรียนราม

โฉมตรู กลับมาเป็นครูสอนเด็กบ้านเรา . . . (ไอ้หนุ่มตังเก)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ยังเป็นความหวังของแรงงานคนหนึ่ง

ที่หวังว่า คนรักของเขาซึ่งศึกษาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง จะกลับไปพัฒนาท้องถิ่นด้วยการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ไปสู่เด็ก ๆ และสังคมโดยรวม

จุดเน้นของการศึกษาในระดับนี้ คือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาหรือการถ่ายทอดความรู้จากผู้ที่มีความรู้และแรงงานยังมีความเชื่อว่า ความสำเร็จและสังคมจะเกิดการ-พัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นนั้น ต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญจากผู้ที่มีประสบการณ์สำเร็จและได้รับการศึกษาในระดับสูง

เอาแรงเป็นทุน สู้งานเงินเดือนต่ำต่ำ เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำ ก่อความหวังบนทาง
เปื้อนฝุ่น . . . (ดอกหญ้าในป่าปูน)

จากเพลงดอกหญ้าในป่าปูนนั้น เป็นอีกภาพหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นได้ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ยังถือได้ว่า เป็นแหล่งเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาที่ยังเปิดโอกาสให้คนในทุกระดับได้เข้ามาศึกษาหาความรู้เสมอมา ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไปหรือแม้กระทั่งแรงงาน ดังจะเห็นได้จากภาพซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากต่างจังหวัด เมื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครแล้ว มหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ยังเป็นมหาวิทยาลัยที่จะช่วยเติมฝันของแรงงานให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จในด้านการศึกษาที่ใฝ่คอยและสมหวังในชีวิตในที่สุด ที่ว่า

พอจบ ม. ปลาย สองเราเข้ากรุงพร้อมกัน น้องได้เรียนรามตามฝัน อ้ายเสิร์ฟ
อาหารอยู่ตะวันแดง . . . (ใจหล่นที่หน้าราม)

ปัญหาการศึกษา ปัญหาที่ถือได้ว่า มีผลกระทบต่อการศึกษาของแรงงาน พบว่าเกิดจากปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์เป็นหลัก ซึ่งปัญหานี้สะท้อนให้เห็นว่า ได้มีกลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ประสบปัญหาดังกล่าว ต้องเข้ามาขายแรงงานในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ กลุ่มนักเรียนเหล่านี้ต้องหางานทำเพื่อจะได้มีทุนทรัพย์เพื่อใช้สอยระหว่างศึกษา ดังสะท้อนให้เห็นดังเช่น

เรียนคุณครูประจำชั้น ขอสิทธินี้หน่อยแบบนี้ เงินไปโรงเรียนก็มี ต้องหาเวทีทำกิน
... (ดาวเด่น ม. ต้น)

ซึ่งสอดคล้องกับภาพสะท้อนชีวิตแรงงานหญิงคนหนึ่งที่ได้ประสบปัญหาการขาดแคลน
ทุนทรัพย์ ซึ่งทำให้การศึกษาของแรงงานมิได้อยู่ในระดับสูงมากนัก เช่น

อยู่เมืองสวรรค์เข้ามาทำงานในเมืองกรุง ความจนบังคับ ครอบครัวขาดทรัพย์
เลยเรียนไม่สูง ... (ก้นกราวเข้ากรุง)

เช่นเดียวกับภาพสะท้อนให้เห็นความพยายามของแรงงานหญิงคนหนึ่งที่จะพัฒนาตนเอง
ทางด้านการศึกษาด้วยปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ จึงทำให้การศึกษาของเธอต้อง
หยุดชะงักลงว่า

การศึกษาจบลง ตรงตอนเริ่ม ราชภัฏครึ่งเทอมเกิดปัญหา ต้องหยุดเรียนเพราะเงิน
ไม่นำพา ก่อนเข้ามาเลี้ยงดวง ในเมืองไกล ... (ขอสิทธิ์แสร้งให้)

เป็นต้น

การปรับตัวทางการศึกษา สำหรับการปรับตัวทางการศึกษาของแรงงานนั้น พบว่า
แรงงานได้พยายามที่จะปรับตัวทางการศึกษาเพื่อการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
เช่น การสอบเข้ามหาวิทยาลัยของแรงงานชายคนหนึ่ง จากเพลงมอเตอร์ไซค์รับแฟน
ซึ่งได้สะท้อนว่า ก่อนที่จะเข้ามาใช้แรงงาน ชายคนนี้ได้เคยพยายามสอบเข้ามหาวิทยาลัย
แต่เพราะไม่สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้ เขาจึงตัดสินใจเปลี่ยนเส้นทาง
ชีวิตสู่การเป็นแรงงาน ที่ว่า

สอบเอ็นท์ติดบ่มี เกรดดีปริญญาเป็นทุน มีเพียงกองหนุนส่ง กำลังใจคือ

สาวบ้านไกลคือกัน ... (มอเตอร์ไซค์รับแฟน)

และในเพลงดอกหญ้าในป่าปูน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่า ผู้ขับร้องเป็นแรงงานที่มีความ
พยายามอย่างยิ่งที่จะปรับตัวทางด้านการศึกษา โดยการเก็บเงินและมาเรียนภาคค่ำ

และเป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ว่า

เอาแรงเป็นทุน สู้งานเงินเดือนต่ำต่ำ เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำ ก่อความหวังบนทาง
เปื้อนฝุ่น ... หัวใจติดดิน สวมกางเกงยีนส์เก่าเก่า ใส่เสื้อตัวร่อยเก่าเก่า แต่ใจสาว
บ่ด้อยราคา หวังไว้วันหนึ่ง เรียนจบชั้นที่เฝ้ารอมานะ จะสวมมงกุฎดอกหญ้า ถ่ายรูป
ปริญญาหวานมาบ้านเรา ... (ดอกหญ้าในป่าปูน)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เพลงดอกหญ้าในป่าปูน เป็นอีกเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ในความยากลำบากของชีวิตแรงงานคนหนึ่ง ที่ต้องทำงานด้วยความเหนื่อยยาก ก็ยังมีความหวัง ความใฝ่ฝันทางการศึกษา ในขณะที่เธอมีความมุ่งมั่นก้าวไปสู่ความสำเร็จ ในระดับการศึกษาที่มุ่งมั่นและเฝ้ารอคอยด้วยความภาคภูมิใจยิ่ง ซึ่งจากการสำเร็จการศึกษาของศิลปินที่ได้ชื่อว่า เป็นตัวแทนของแรงงานไทยคนหนึ่งนี้ ด้วยความสำเร็จจากความพยายามในการปรับตัวทางการศึกษาจนกระทั่งประสบผลสำเร็จนั้น ได้สะท้อนให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ได้ให้โอกาสแก่ผู้คนมากมาย รวมไปถึงกลุ่มแรงงานไทยเรื่อยไปจนถึงกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วยดีเสมอมา

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีผู้ใช้แรงงานส่วนหนึ่งที่ได้รับการศึกษาที่ดี คือ ได้มีการปรับตัวทางการศึกษาไปสู่การได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ ดังเช่น

ไปเรียนเมืองนอกกลับมาบางกอก อย่าลืมหลงไปว่า ตนเป็นผู้ยิ่งใหญ่ฟุดฟิด

โฟวไฟร์จนลืมไทยแลนด์ ... (อย่าลืมเมืองไทย)

จุดเน้นของการได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ คือ เป็นการปรับตัวไปสู่การศึกษาของบุคคลส่วนหนึ่งในประเทศพัฒนาแล้ว และเพื่อการพัฒนาตนเองทางการศึกษา ไปสู่การเป็นผู้ใช้แรงงานในระดับแนวหน้า คือ การได้กลับมาทำงานที่ดี แต่ในบทเพลงยังสะท้อนให้เห็นการพัฒนาทางการศึกษา ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมทางภาษา กล่าวคือ กลุ่มแรงงานที่มีการศึกษาจากต่างประเทศไม่ควรลืมความเป็นไทยและใช้ภาษาต่างประเทศจนมากเกินไป

ดังนั้น ในด้านการศึกษาของแรงงานจึงเป็นการศึกษาที่ปรากฏให้เห็นในทุกระดับ คือ แรงงานไทยได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา จุดเน้นของการศึกษาเริ่มตั้งแต่การอ่านออกเขียนได้จนกระทั่งถึงการพัฒนาตนเองไปสู่การทำงานที่ดี ส่วนปัญหาหลักของการศึกษาในกลุ่มแรงงาน คือ ปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ ในขณะที่การปรับตัวทางการศึกษาของแรงงาน ได้แก่ การเข้าเรียนในเวลาภาคค่ำ ตลอดจนการเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยเปิด โดยเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา เช่น การเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เป็นมหาวิทยาลัยในความมุ่งมั่นของแรงงาน และผู้คนทุกชนชั้นในสังคมไทย

ที่พัก

ที่พักอาศัยถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะ เป็นที่พักถาวรหรือที่พักเพียงชั่วคราว โดยเฉพาะแรงงานที่ต้องอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองซึ่งห่างไกลจากภูมิลำเนาเดิม

จากการศึกษาภาพสะท้อนถึงที่พักของแรงงาน พิจารณาได้ว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่พักของแรงงานใน 2 ประการ คือ ลักษณะที่พักอาศัย และราคาที่พักอาศัย ทั้งนี้ มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ให้ภาพสะท้อนถึงลักษณะที่พักอาศัย และการเลือกที่พักอาศัยของแรงงาน จำนวน 20 เพลง ได้แก่

เพลงกันกราวเข้ากรุง กลิ่นโคลนสาบควาย ขอใจกันหนาว เขียนฝันไว้ข้างฝา
คนในความคิดฮอด คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก คิดถึงบ้านนา ดอกนืออนบานคำ
แค่ทุกหัวใจที่ไกลบ้าน ถนนคันฝัน นอนฟังเสียงฝน นายฮ้อยแรงงาน สาวท้ายซอย
สาวนาแพนจร สาวบักชี สาวอุดรนอนกรุง สาวโรงงานลานเปียร์ หนาวแสงนีออน
หวานใจหน้าจอ และอยากมีเสื้อกันหนาว

โดยลักษณะที่พักของแรงงานทั้ง 2 ประการ มีดังนี้

ลักษณะที่พักอาศัย ในสังคมชนบทหรือสังคมที่มีการทำงานในรูปแบบภาคเกษตรกรรมนั้น ที่ผ่านมามีพบว่า แรงงานในชนบทจะสร้างที่พักแบบเรียบง่าย อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ หรืออาศัยบนผืนนาที่ใช้ประกอบอาชีพ โดยภาพสะท้อนลักษณะที่พักของแรงงานในลักษณะนี้ได้ปรากฏให้เห็นชัด ดังตัวอย่างเช่น

เหงื่อรินหยดหลังลงรดแผ่นดินไทย จนผิวพรรณเกรียมไหม้แดดเผามีไฉ้อุทธรณ์
เพิงพักกายมีควายเคียงนอน สาบควายกลิ่นโคลนเคล้าโชยอ่อน ยามนอนหลับ
แล้วฝันใฝ่... (กลิ่นโคลนสาบควาย)

ซึ่งลักษณะที่พักเช่นนี้มีน้อยมีให้เห็นมากนักในปัจจุบัน

ส่วนแรงงานที่เข้ามาอาศัยประกอบอาชีพในสังคมเมืองหรือการประกอบอาชีพในภาคบริการหรือภาคอุตสาหกรรมนั้น เมื่อเข้ามาทำงานในเมืองหลวงหรือตามเมืองใหญ่ ๆ แล้ว สิ่งหนึ่งที่แรงงานจะต้องทำ ก็คือ การหาที่พัก ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมเมืองปัจจุบัน ซึ่งในขณะนี้ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานที่เข้ามาหางานทำในเมือง จะหาที่พักอาศัยในลักษณะของ

ห้องเช่าที่แตกต่างกันไป ซึ่งจากทุก ๆ เพลงที่เกี่ยวข้องได้สะท้อนว่า แรงงานมีที่อยู่อาศัย
ในบริเวณพื้นที่แออัดในเมือง ดังเช่น

ต้องเป็นคนพลัดถิ่นถาวร อยู่แบบปอนปอนในชอกเมืองใหญ่ จากบ้านเกิด
มานอนบ้านไกล ฝากฝันเอาไว้กับคำว่าสักวัน ... (คนในความคิดฮอด)

ในขณะที่ยังมีภาพของการอยู่อาศัยของแรงงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สภาพ
ที่อยู่อาศัยของแรงงานในแต่ละสถานที่มีสภาพที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานอาศัย
อยู่ตามตรอกซอกซอยเล็ก ๆ ในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมืองหลวง
อย่างเห็นได้ชัดว่า

มาเป็นนายฮ้อย เรขายแรงงาน เป็นลูกอีสานกำปิ่นแก่นหล่อน อาศัยชอกเมือง
มหานคร ปลุกดันฝันด้วยน้ำพักน้ำแรง ... (นายฮ้อยแรงงาน)

ส่วนลักษณะของห้องเช่าที่แรงงานได้ใช้อาศัยในขณะที่เข้ามาทำงานนั้น
เป็นห้องที่มีขนาดเล็ก แบ่งให้เช่า ซึ่งอาจเห็นได้ทั่วไปว่า

ยื่นเกาะลูกกรงมอง จากห้องฮังหนูแบ่งเช่า ดวงจันทร์ห่มหมอกหนาว เหมือนใจ
สาวนาพเนจร ... (สาวนาพเนจร)

นอกจากนี้ แรงงานมักเลือกพักในห้องเช่าที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ตามแต่สภาพ
รายได้จะเอื้ออำนวยให้เป็นไปได้ ดังเช่น

ค่าแรงถูกแค่ลูกจ้างเขา ห้องเช่าก็อยู่ลึกจนท้ายซอย เลิกงานบางวัน ไฟดับฝน
ปรอย ยิ่งเหงาน่าดู ... (สาวท้ายซอย)

เป็นต้น

ราคาที่พักอาศัย นอกจากนี้ แรงงานยังนิยมเลือกที่พักราคาถูก ทั้งนี้ เนื่องจาก
แรงงานมีกำลังความสามารถชำระค่าที่พักในลักษณะนี้ได้ ในระหว่างเข้ามาทำงาน
ในเมืองนั้น แรงงานมีความจำเป็นต้องประหยัดและลดทอนรายจ่าย ทั้งนี้ เมื่อรายได้
ไม่เพียงพอตามที่แรงงานคาดหวังแล้ว ย่อมทำให้การเก็บเงินจากการทำงานนั้นเป็นไป
ได้ยาก

นอกจากนี้ การหาที่พักของแรงงานในขณะที่กำลังเริ่มต้นชีวิตการทำงานนั้น
ในบางครั้ง งานที่ได้ก็มีอาจตอบสนองความต้องการและความจำเป็นพื้นฐานของแรงงาน
ได้ทั้งหมด แต่ด้วยความจำเป็น แรงงานจำต้องรับงานใดก็ได้ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต

อยู่ได้ ดังเช่น ภาพสะท้อนชีวิตแรงงานที่มีความจำเป็นต้องไขว่คว้าหางานทำโดยที่มิได้ตรงกับความถนัดของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ฉะนั้น ความจำเป็นที่ต้องรีบเร่งหางานทำให้เร็วที่สุดนี้เอง ที่มีผลทำให้แรงงานต้องเลือกที่พักอาศัยที่พออยู่อาศัย ในลักษณะดังได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ เพื่อจะได้ประหยัดและลดทอนรายจ่ายว่า

งานแลกรายได้ที่ใจเสาะหา ไม่ตรงที่เรียนมา ก็ต้องรีบคว่ำรอกทำไมไหว เข้าห้อง
โทรมซุกนอน เพื่อลดทอนรายจ่าย จะเก็บเงินพ้นสักใบ ต้องใช้เวลาหลายเดือน
... (เขียนฝันไว้ข้างฝา)

จึงอาจกล่าวได้ว่า ที่พักอาศัยของแรงงานนั้น ในชนบทหรือท้องถิ่นห่างไกลแรงงาน จะสร้างที่พักอยู่ใกล้กับท้องไร่ท้องนาที่ทำงาน มีลักษณะเป็นบ้านหรือเพิงพัก ส่วนแรงงานที่เข้ามาทำงานในเมือง แรงงานจะเลือกที่พักอาศัยในลักษณะซึ่งสร้างขึ้นตามตรอก ซอกซอยในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร แรงงานมักเลือกที่พักในรูปแบบห้องเช่าราคาไม่แพง ทั้งนี้ เพื่อลดค่าใช้จ่ายเนื่องจากความจำเป็นต่อการครองชีพ และเกิดจากงานที่ทำและรายได้ไม่เป็นไปตามที่แรงงานคาดหวังนั่นเอง

รูปแบบการทำงาน

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในครั้งนี้ พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการทำงานของแรงงานไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการทำงานภาคบริการ รูปแบบการทำงานภาคอุตสาหกรรมและรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรม โดยการศึกษาครั้งนี้พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการทำงานของแรงงาน ซึ่งแรงงานไทยนั้นมีการกระจายตัวในภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม ตามลำดับ

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องนั้น พบว่า มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการทำงานของแรงงานไทยจำนวน 39 เพลง ได้แก่

เพลงกรรมกรแค้นแดง ข้าวไม่มีขาย คนจีหยังควาย คนบ้านเดียวกัน ใจหล่น-
ที่หน้าราม ชมทุ่ง ดอกหญ้าในป่าปูน ดาวเด่น ม. ต้น เด็กท้องนา เด็กป่า ด้อนกระป๋อง
เตรียมนายฮ้อย แดงเถาตาย ทุ่งนางคอย ธิดาผ้าจีน ธิดาร้านลาบ นางแบบงานบุญ

บ้านไร่นาเรา ผู้ใหญ่ลี ฝากเพลงถึงยาย มือถือไม้ค้ำไฟส่องหน้า ส่งแฉ่วเรียนราม
 สวรรค์ชาวนา สัญญาหน้าคอม สาวนาขาแดนซ์ สาวนาพเนจร สาวบักชี สาวรวง
 สาวเย็บผ้า สาวสวนแตง สุดท้ายที่กรุงเทพ เสริมสวยป่วยใจ หนุ่มบ้านไคโลใจฮักจริง
 หนุ่มนาข้าวสาวนาเกลือ หวานใจหน้าจอ อีสาวทรานซิสเตอร์ เอาใจช่วยเค้ออ้าย ไอ้หนุ่ม-
 ดังเก และฮักสาวอีเลคโทน

จากการศึกษาพิจารณาถึงรูปแบบการทำงานของแรงงานไทยได้เป็น 3 รูปแบบ
 คือ รูปแบบการทำงานภาคบริการ รูปแบบการทำงานภาคอุตสาหกรรม และรูปแบบ
 การทำงานภาคเกษตรกรรม ตามลำดับ โดยแต่ละรูปแบบการทำงานมีรายละเอียด
 ดังต่อไปนี้

รูปแบบการทำงานภาคบริการ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้สะท้อนภาพ
 ของแรงงานจากท้องไร่ท้องนาที่ได้เข้ามาทำงานในรูปแบบการภาคบริการ ซึ่งเป็นรูปแบบ
 การทำงานที่ได้รับความนิยมจากแรงงานอย่างมากในปัจจุบัน เป็นรูปแบบการทำงาน
 ที่เป็นการสร้างความประทับใจและทำงานที่มีผลโดยตรงต่อความรู้สึกของลูกค้า
 หรือผู้รับบริการ ได้แก่ การทำงานในฝ่ายบริการ ดังเช่น

สาวรากหญ้า เข้ามาขายแรงเมืองใหญ่ แต่งตัวเหมือนเป็นเจ้านาย แต่อยู่ฝ่าย
 ให้บริการ ... (กรรมกรแค้นแดง)

และยังมีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานซึ่งอพยพเข้ามาจาก
 ส่วนภูมิภาคหรือต่างจังหวัดนั้น ได้กระจายตัวเข้าสู่งานทุกส่วนในภาคบริการ ดังเช่น
 ในเพลงกรรมกรแค้นแดงเช่นเดียวกันที่ได้อธิบายว่า เพื่อนแรงงานด้วยกันได้กระจายตัว
 ไปเป็นพนักงานในรูปแบบการทำงานภาคการให้บริการตามสถานที่ต่าง ๆ ว่า

แค้นโสบให้ตกลี ทำหน้าที่บ่ให้ตกล้าง รับใช้จึงได้รับดั่งค์ ต้องใช้กำลัง ทุกงาน
 ที่ทำ เป็นกรรมกรแค้นแดง ขายแรงในชุดงาม ๆ ตามร้านตามห้างตามปั้ม มีเพื่อน
 เราทำ ทุกตำแหน่งงาน ... (กรรมกรแค้นแดง)

เป็นต้น

ในรูปแบบของการทำงานภาคบริการในร้านอาหารและสถานบันเทิง พบว่า
 แรงงานจะทำงานที่มีลักษณะต้องพบปะกับผู้ที่เข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก

โดยเฉพาะแรงงานชาย ดังตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะงานของพนักงานบริการ เช่น

พอบบ ม. ปลาย สองเราเข้ากรุงพร้อมกัน นื่องได้เรียนรามตามฝัน อ้ายเสิร์ฟ
อาหารอยู่ตะวันแดง... (ใจหล่นที่หน้าราม)

และมีแรงงานบางคนที่ใช้ความสามารถเฉพาะตัวเข้ามาทำงานบริการในลักษณะของ
การให้ความบันเทิงแก่ผู้มาใช้บริการ ดังปรากฏจากตัวอย่างที่ว่า

ยืนอยู่หลังไมค์แสงไฟส่องหน้า เพราะจน ร้องเพลงกล่อมคน หนีเมียมาเที่ยว
น้ำหอมน้ำเหล้า เคล้าคว้นบุหรีและไฟแสงสีฉิมเขียว คนหัวใจเป่ลิ้ว ชอบมา
นั่งเมา... (มือถือไมค์ไฟส่องหน้า)

นอกจากนี้ รูปแบบการทำงานบริการยังมีลักษณะการทำงานที่ช่วยสร้างความ-
ประทับใจแก่ผู้รับบริการ เช่น

สระ ไคร้ คัด คัด ซอย โปรคนั่งคอยรับบริการ ช่างล้วนฝีมือทั้งนั้น รับรอง
ทุกท่านหล่อสวยสมใจ... (เสริมสวยป่วยใจ)

ซึ่งบริการร้านเสริมสวยและสถานเสริมความงามก็กำลังเป็นที่นิยมของผู้ใช้ชีวิตในเมือง
ปัจจุบันเป็นอันมาก

งานบริการอีกด้านหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีแรงงานนิยมเป็นจำนวนมาก
ก็คือ งานบริการในห้างสรรพสินค้าหรือบริการค้าปลีกที่เห็นได้ทั่วไปในกรุงเทพมหานคร
ปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการทำงานบริการค้าปลีกในห้างสรรพสินค้า เช่น
ห้างบิ๊กซี ซึ่งมีลักษณะเป็นการให้บริการและการแนะนำลูกค้าให้ได้รับบริการด้าน
การเลือกสินค้าและบริการอื่น ๆ เช่น

ชีวิตลูกจ้างมาเป็นสาวห้างบิ๊กซี ทำงานทั้งปีฐานะบ่ดีบ่รวย... (สาวบิ๊กซี)

และยังปรากฏภาพสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของการทำงานในรูปแบบการทำงาน
ภาคบริการที่แรงงานต้องให้บริการและต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้านายและลูกค้า
ตลอดเวลา เช่น

จากบ้านนอกมา ทำงานอยู่หน้าเครื่องคอม ยิ้มแบบออม ๆ ใส่ชุดฟอร์มสาวมัน
คนทางบ้านส่งเรียน ก็มันพากเพียรมาจนได้งาน พุดคำได้กะทั้งวัน ทำตามคำสั่ง
ได้ปานหุ่นยนต์... (สัญญาหน้าคอม)

เป็นต้น

นอกจากงานบริการที่ปรากฏสถานที่การทำงานเป็นที่แน่นอนแล้ว ยังมีวรรณกรรม เพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีงานบริการอีกส่วนหนึ่ง ที่แรงงานทำโดยไม่มีสถานที่ที่แน่นอน เป็นการเดินสายให้ความบันเทิงตามงานต่าง ๆ เช่น งานบุญกระถิน ผ้าป่า ดังเช่น

อายุสิบห้า ได้มาเป็นสาวร่าง มาใส่กระโปรงวับ ๆ แวม ๆ ไฟสลัวมัวเหมือน
คืนเดือนแรม อะร้าแอร่ม อยู่บนพลอร์เต็นรำ ... (สาวร่าง)

หรือ

อ้ายตามมาเชียร์หน้ามน สาวอิลเลโทนบ้านดงพงไพร วันนี้มีงานแสดง เมื่อยาม
ค่ำแสง นื่องต้องเปล่งกาย เปลี่ยนชุดนักเรียน ม. ปลาย มาขึ้นหลังไมค์ กลายเป็น
ศิลปิน ... (ฮักสาวอิลเลโทน)

นอกจากนี้ยังปรากฏภาพสะท้อนชีวิตนักร้องผู้มีความรักในเสียงเพลงที่ทำทุกอย่างด้วยแรงงานเพื่อครอบครัวและคนที่รักด้วยการให้บริการด้านเสียงเพลงไว้ว่า
เส้นทางคลให้ ทุกก้าวฝ่าไปมีคนเมตตา ตำแหน่งนักร้องที่รอมมา เหมือนทวดา
เปิดทางให้ ออกเทปเทื่อนี้ อยู่แกรมมีพุ้นค์คุณยาย เมื่อออกทีวีส่งไป ขอยายได้
เตรียมใจรอ ... (ฝากเพลงถึงยาย)

เป็นต้น

ดังนั้น ลักษณะของรูปแบบการทำงานภาคบริการจึงเป็นรูปแบบการทำงานที่มีลักษณะเป็นการพบปะกับผู้คน และงานบริการมีลักษณะเป็นการทำงานที่ต้องมอบความประทับใจแก่ผู้รับบริการ โดยงานในลักษณะนี้ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติตามความต้องการของผู้รับบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้ามากที่สุด นั่นเอง

รูปแบบการทำงานภาคอุตสาหกรรม รูปแบบการทำงานภาคอุตสาหกรรมเป็นอีกรูปแบบการทำงานหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมจากกลุ่มแรงงานเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีการเข้ามาทำงานของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมแถบชานเมืองและปริมณฑล ดังปรากฏภาพสะท้อนให้เห็นถึงการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างที่ว่า

จิกซัก จิกซัก นั่งเย็บจักรหละอยู่ในโรงงาน รับจ้างรายวันหละ ขายแรงงานมา
น้องสาวเย็บผ้า อยู่แถวชานเมือง มีนบุรีบางพลี พระประแดงนวนคร ไร่ลั่นหนอ
... (สาวเย็บผ้า)

ในขณะที่เดียวกัน แรงงานที่เข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม ต้องเผชิญกับงาน
ในลักษณะที่เรียกได้ว่า เป็นงานเปื้อนฝุ่นและควันจากการประกอบกิจการในภาค-
อุตสาหกรรม เช่น

ฝุ่นควันเปื้อนกายแต่หัวใจอย่าให้เปื้อนเหงื่อ น้ำใจและความเอื้อเฟื้อน้อง
ยังมีเหลือเฟืออ้ายเสมอ ... (เอาใจช่วยเด้ออ้าย)

หรือ

ขอสิทธิ์สวดยแค่ยามบุญ ขอเป็นวัยรุ่นน เฉพาะยามเมื่อบ้าน คำร้องจากสาวแรงงาน
ที่ฝักความฝัน ไว้กับงานเปื้อนฝุ่น ... (นางแบบงานบุญ)

เป็นต้น

ส่วนลักษณะของรูปแบบการทำงานอุตสาหกรรมลักษณะต่อมา คือ เป็นรูปแบบ
การทำงานที่มีลักษณะเป็นการทำงานเพื่อการผลิตสินค้า ดังเช่น อุตสาหกรรม ทอผ้า
จากตัวอย่างที่ว่า

อ้ายหนุ่มบ้านไกล หัวใจฮักจริงหวังแต่ง แก้มน้องแดงแดง แพงไว้ให้ไผหอม
หนอ สาวโรงงานทอผ้า อ้ายขอเป็นแฟนได้บ่ สาว ตจว. มีแล้วบ่คนเป็นยามเฝ้าใจ
... (หนุ่มบ้านไกลใจฮักจริง)

ตลอดจนอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง เช่น

กดอักษรเรียงร้อยถ้อยคำ ในนามของความคิดฮอด ส่งข้อความไปจอด กลางใจ
คนให้เบอร์มา สาวโรงงานอาหารกระป๋อง ชื่อนวลละอออรุ่นน้องจันทนา ...
(หวานใจหน้าจ่อ)

และอุตสาหกรรมที่มีลักษณะเป็นการทำงานเพื่อการผลิตสินค้าอันมีลักษณะเช่นเดียวกับ
อุตสาหกรรมทอผ้าและอาหารกระป๋องดังได้กล่าวมาแล้ว คือ อุตสาหกรรมเย็บผ้า
ดังตัวอย่างที่ว่า

น้องตักแตน เข้ามาเป็นสาวโรงงานเย็บผ้า แรงที่ใช้กับเงินที่ได้ ยังไม่เคยคุ้มค่า
นักเรียน ม. ปลาย จากภาคอีสาน กลายเป็นแรงงานถูกกดราคา น้องมาซื้อลาบ
เฮาได้เว้าจา จั่งได้อุดสาเอาก่อนเดือนา . . . (คนบ้านเดียวกัน)

เป็นต้น

ดังนั้น ลักษณะของรูปแบบการทำงานภาคอุตสาหกรรม จึงเป็นรูปแบบการทำงาน
ที่ต้องปฏิบัติงานท่ามกลางฝุ่นควันและเป็นการทำงานเพื่อการผลิตสินค้าทั้งสินค้าอุปโภค
และบริโภค เช่น อุตสาหกรรมทอผ้า อาหารกระป๋อง และอุตสาหกรรมตัดเย็บ
ซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วไปในกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และแถบชานเมือง

รูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรม รูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรม
เป็นรูปแบบการทำงานดั้งเดิมของไทยที่มีมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งลักษณะการทำงานในภาค-
เกษตรกรรมนั้น มีลักษณะเด่น คือ เป็นการทำงานกับท้องไร่ท้องนา และอาศัยธรรมชาติ
ดังตัวอย่างที่ว่า

ฝนตกมาต้องไถนาดำนาหน้าดำ งานจะหนักไม่หวั่นทำทั้งวันแต่เช้ายันค่ำ
ถึงจะเหนื่อยแค่ไหนทำเรื่อยไปไม่บ่นสักคำ โช้เอ๋ยเวรกรรมไม่ทำก็ไม่ม่มีกิน . . .
(คนจีห้หลังควาย)

ในขณะที่บางภูมิภาคของประเทศที่แรงงานต้องรอนแรมออกหาปลาเป็นระยะ
เวลานาน ตัวอย่างเช่น

ไอ้หนุ่มดั่งเกรอนเร่หาปลา ล่องลอยนาวา เห็นน้ำกับฟ้าเป็นเพื่อน ลากอวน
จับปลากลางทะเล นอนบนดั่งเกแรมเดือน ผิวคล้าดำเปื้อนควาปลา . . .
(ไอ้หนุ่มดั่งเก)

ส่วนรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรมในระยะหลังนี้ ปรากฏให้เห็นภาพสะท้อน
รูปแบบการทำงานในภาคเกษตรกรรมน้อยมาก ซึ่งภาพสะท้อนชีวิตแรงงานในภาค-
เกษตรกรรมยังเป็นภาพของสังคมเกษตรกรรมไทยแบบดั้งเดิม แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลง
วิถีชีวิตของแรงงานไปบ้างตามลักษณะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย ดังปรากฏ
ให้เห็นจากตัวอย่างที่ว่า

มองลิบลัวแถวทิวพนา ไกลค่ายำสนธยา กลุ่มชวานาก็เริ่มจากงาน คุณพ่อเดินหน้า
เราพากันเดินกลับบ้าน ท้ายสุดนั่นคือแฟนฉัน เมื่อก่อนนั้น รักปานจะกลืน ...

(ทุ่งนางคอย)

ทั้งนี้ ลักษณะของรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรมในระยะหลังนี้ พบว่า
เป็นรูปแบบการทำงานที่มีลักษณะเป็นการผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้า
โดยการขายผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าวเพื่อขายให้แก่พ่อค้า-
คนกลาง ดังสะท้อนให้เห็นได้ทั่วไปในปัจจุบัน เช่น

ได้อาศัยทุ่งกุลา เป็นตำราเรียน มีเพื่อนอ่านเขียน เป็นควายทามชื่อไอ้โตน
ปามุงปาทามน้ำมูล ยังมีพ่อเลี้ยงผู้คน ปลูกข้าวหอมให้ พ่อค้าคนกลางส่งขาย ...

(เตรียมนายฮ้อย)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ลักษณะของรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรมเป็นรูปแบบ
การทำงานที่มีลักษณะต้องอาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยขับเคลื่อน และเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ
และจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรกรรม จำหน่ายไปสู่พ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้อง
กับวิถีชีวิตของแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย และความ-
เจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางด้านอุตสาหกรรม ตลอดจนการดำเนินกิจการในภาค-
อุตสาหกรรมและภาคบริการที่กำลังขยายตัว และมีความต้องการผลผลิตทางการเกษตร
เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้ามากขึ้น ทั้งสินค้าเพื่อการอุปโภค
และสินค้าเพื่อการบริโภค รวมทั้งเพื่อใช้ในธุรกิจบริการ เช่น งานบริการในร้านอาหาร
จะได้นำผลผลิตจากการแปรรูปในภาคอุตสาหกรรมไปเพิ่มมูลค่าให้กับงานบริการมากขึ้น
ซึ่งการเพิ่มมูลค่าในรูปแบบการทำงานภาคบริการ ได้แก่ การนำผลผลิตทางการเกษตร
ไปผ่านกรรมวิธีทางอุตสาหกรรมและนำมาให้บริการแก่ผู้ใช้บริการในกิจการ โรงแรม
และภัตตาคาร ในรูปแบบของอาหารฟิวชั่น เป็นต้น

จากทั้ง 3 รูปแบบการทำงานที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า แต่ละรูปแบบ
การทำงานจะมีพนักงานที่ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ซึ่งการประกอบ
อาชีพและตำแหน่งงานที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการทำงานของแรงงานนั้น ผู้วิจัย
จะได้นำไปกล่าวไว้ในหัวข้อสถานที่และเวลาทำงาน และหัวข้ออาชีพในลำดับต่อไป

สถานที่และเวลาทำงาน

การศึกษาถึงสถานที่และเวลาทำงานของแรงงานนั้น พบว่า สถานที่และเวลาทำงานมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการทำงาน กล่าวคือ สถานที่ที่ประกอบกิจการในรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน และมีการประกอบการยังสถานที่ที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้เวลาในการทำงานแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้ได้ทราบถึงสถานที่และเวลาทำงานของแรงงานไทย จำนวน 55 เพลง ได้แก่

เพลงกรรมกรแค้นแดง กันกราวเข้ากรุง กลิ่นโคลนสาบควาย ข้อความจากเถียง-
นาน้อย ข้างกองไฟคืนนั้น ข้าวไม่มีขาย คนจี๋หลังควาย ใจหล่นที่หน้าราม ชมทุ่ง
ดอกนีออนบานคำ ดาวเด่น ม. ตัน เด็กขายมาลัย เด็กท้องนา เด็กป่า เด็กหนังสือพิมพ์
ดื้อนกระป๋อง แดงเถาตาย ถามข้าวหัวใจ ธิดาผ้าจีน ธิดาร้านลาบ นั่งอนที่โรงงาน
น้ำตาสาวตก น้ำตาเมียซาอุ นายฮ้อยแรงงาน บ้านนาสัญญารัก บ้านไร่นาเรา ปลายก้อย-
ของความฮัก ผู้ใหญ่ลี เพื่อนกันโรงงานเก่า แมงหมควันหมคคิน รักนอกเครื่องแบบ
รัชดาซอยห่าง แรงใจ แรงงาน ลูกจ้างเขาสาวโรงงาน ลูก ตจว. ส่งแอ่วเรียนราม สวรรค์
ชานา สัญญาหน้าคอม สาวนาขาแดนซ์ สาวนาพเนจร สาวบักซี สาวผักไห่ สาวเย็บผ้า
สาวร่วง สาวสวนแตง สาวอีสานรอรัก สาวอุดรนอนกรุง สุดท้ายที่กรุงเทพ หนุ่มนาข้าว-
สาวนาเกลือ หนุ่มบ้านใกล้ใจฮักจริง หวานใจหน้าจอ ให้เอาหยังไปสู้เขา อีสาว-
ทรานซิสเตอร์ ไอ้หนุ่มตังเก และฮักสาวอีเลคโทน

เมื่อพิจารณาถึงสถานที่และเวลาทำงานของแรงงานไทยนั้น อาจจำแนกสถานที่และเวลาทำงานของแรงงาน โดยอิงตามรูปแบบการทำงานได้ดังนี้

สถานที่และเวลาทำงานภาคบริการ ลักษณะสถานที่ทำงานของแรงงานในภาคบริการนั้น วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานมักเข้ามาทำงานยังสถานบริการที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นที่นิยมและรู้จักของผู้คนเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากเพลงใจหล่นที่หน้ารามและเพลงดอกนีออนบานคำ ที่สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานที่อพยพเข้ามาจากต่างจังหวัด มุ่งหมายเข้ามาสมัครทำงานในร้านอาหาร ดังเช่นร้านตะวันแดงที่ว่า

พอจบ ม. ปลาย สองเราเข้ากรุงพร้อมกัน นื่องได้เรียนรามตามฝัน อ้ายเลิฟ
อาหารอยู่ตะวันแดง . . . (ใจหล่นที่หน้าราม)

ซึ่งการเลือกงานที่มีสถานที่อันเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงของแรงงานชายนี้ สอดคล้องกับการเลือกสถานที่ทำงานของแรงงานหญิง ดังสะท้อนให้เห็นภาพของแรงงานหญิงคนหนึ่ง ที่เข้ามาจากทางภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย โดยเธอมุ่งหมายเข้ามาหางานทำในร้านอาหารตะวันตกเช่นเดียวกันว่า

อยู่ตะวันตกเดินโตะมาตั้งนาน เงินในบัญชีก็มีอยู่แค่นั้น คิดถึงคนทางบ้าน บ่มีเงินจะปึกบ้านเฮา . . . (ดอกนีออนบานคำ)

นอกจากสถานที่ที่เป็นร้านอาหารแล้ว ยังพบว่า แรงงานมีการทำงานในสถานบันเทิง เช่น ห้องอาหาร ดังปรากฏจากเพลงสาวนาพเนจร เพลงมือถือไม้ค้ำไฟส่องหน้า และแรงงานบางส่วนทำงานในสถานบริการห้างสรรพสินค้า เช่น เพลงสาวบักชี และในสถานบริการน้ำมัน จากเพลงเด็กปั๊ม ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อรูปแบบการทำงาน

นอกจากสถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการทำงานในภาคบริการดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังพบว่า แรงงานส่วนหนึ่งเข้ามาทำงานอยู่ในย่านธุรกิจ โดยวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานบางส่วนทำงานในตึกสูงย่านธุรกิจที่ต้องอาศัยความรู้และทักษะในการทำงาน ดังปรากฏให้ได้ทราบจากตัวอย่าง เช่น

ถึงทำงานตึกสูง แต่สาวบ้านทุ่งไม่ลืมหันสัญญา ส่งอีเมลล์สายตา ฝากข้ามขอบฟ้า
สู่ห้องนาบ้านเรา . . . (สัญญาหน้าคอม)

และยังมีภาพชีวิตแรงงานที่ได้สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะทำงานในสถานที่ใดก็ตาม แรงงานก็ยังคงทำงานหนักและแข่งขันกับเวลาเพื่อตอบสนองให้เกิดผลทางธุรกิจในระบบทุนนิยมเรื่อยไป ที่ว่า

ใส่ชุดปั๊บกั๊บน้ำที่พนักงาน วันทั้งวันวันงานเสียจนหัวยุ่ง นี่แหละหนาชีวิตได้
เงาตึกสูง ถูกงานหนักจุงแข่งกับเวลาทั้งวัน . . . (รักนอกเครื่องบิน)

ในขณะที่แรงงานอีกกลุ่มหนึ่งจะต้องทำงานเกี่ยวข้องกับผู้คนบนตึกสูงในลักษณะของแรงงานที่ต้องใช้กำลังกาย เป็นพนักงานในระดับล่างลงมา ซึ่งจะเห็นภาพสะท้อนถึงความเหนื่อยล้าและความวุ่นวายของแรงงานเหล่านี้ได้จากเพลงลูกจ้างเขาสาวโรงงาน ที่บรรยายไว้อย่างชัดเจนว่า

ปูทางฝันด้วยงานเหนื่อยล้า สะสางภาระที่เต็มสองไหล่ ทำงานบนดึกหลายสิบชั้น
วันเวียนวันวิ่งวนวนวาย นอกกระจกใส ที่ขอบฟ้าไกลบ้านเราคอยอยู่...

(ลูกจ้างเขาสาวโรงงาน)

ส่วนสถานที่ทำงานของแรงงานในภาคบริการที่ไม่ปรากฏสถานที่แน่นอน
หรือไม่มีสถานที่เป็นหลักแหล่งชัดเจน แต่มีการประกอบการให้บริการในเมือง ดังเช่น
การขับรถให้บริการค้าขายนั้น ได้สะท้อนให้ได้ทราบจากตัวอย่าง ดังเช่น

ขับรถสองแถวส่งแ้วเรียนราม ปีนี้คนงามเรียนอยู่ปีสามนิติศาสตร์... (ส่งแ้ว-
เรียนราม)

ซึ่งเพลงนี้ได้สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานชายที่ต้องขับรถให้บริการผู้โดยสาร
แถว ๆ มหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้เอง และยังมีภาพสะท้อนให้เห็นชีวิตแรงงานหญิง
แรงงานหญิงที่มีความเปราะบางกับการทำมาแล้วต้องมาซื้ออาชีพหญิงบริการ
ในเมืองหลวง ที่ว่า

ต้องยอมพลีกายแลกกับความจน ฉันจึงหมองหม่นก็เพราะคนกรุงเทพฯ ลวง...
(สลดท้ายที่กรุงเทพ)

และอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานที่ในเมืองหลวงซึ่งถือได้ว่า เป็นย่านการค้า
สำคัญ ซึ่งสถานที่อันเคยเป็นย่านการค้าขายนี้ ได้บ่งบอกถึงวิถีชีวิตแรงงานในภาคบริการ
ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเพลงแดงเถาตายเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ได้สะท้อนให้เห็นภาพดังกล่าวไว้
อย่างชัดเจนและน่าสนใจว่า

ตั้งแต่รังสิตไปจนถึงวัดพระอินทร์ พลโยธินมีของกินไม่น้อย แม่ค้าหน้าหวาน
นั่งร้านแผงลอย ปากนิคมูกน้อยแม่นั่งร้อยพวงมาลัย สะพานรังสิตเชื่อมติด
ใต้เหนือ มีถ้วยเตี้ยเรือคังแต่เหนือจได้ วันเสาร์วันอาทิตย์แฟนเขาติดมากมาย
แต่เดี๋ยวนี้เขาย้ายเลิกขายริมคลอง... (แดงเถาตาย)

นอกจากนี้ ยังมีแรงงานทำงานโดยไม่มีสถานที่แน่นอน ซึ่งได้แก่ แรงงาน
ที่ประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ทั่วไป โดยในที่นี้จะเห็นได้ว่า แรงงาน
เข้ามาขายอาหารในกรุงเทพมหานครด้วยรถเข็น เช่น

สาวเมืองอุดร มานอนห้องเช่าในกรุง เปิดร้านขายตำบักหุ้ง กับปิ้งไก่สุ่มื้อสุเว็น
เข้ามาที่แรก ไม่มีทุนค้าส้มรถเข็น เรื่องจริงบ่แม่นั่วเล่น... (สาวอุดรนอนกรุง)

เช่นเดียวกับภาพสะท้อนชีวิตแรงงานที่เข้ามาขายอาหารอีสานให้แก่แรงงานด้วยกันเอง และบุคคลทั่วไปแถบย่านรัชดาไว้ว่า

มาขายลาบอยู่ รัชดาซอยสี่ ข้างร้านบะหมี่ขายสี่ คนบ้านเดียวกัน เป็นที่ชุมนุม
จุดพักนักฝัน ของคนไกลบ้าน ร้านรัชดาซอยห่าง... (รัชดาซอยห่าง)

ในขณะที่ร้านอาหารนั้น เป็นสถานที่ซึ่งแรงงานใช้เพื่อบอกเล่าเรื่องราว
และถ่ายทอดความรู้สึกถึงกันและกันของกลุ่มแรงงานด้วยกันเอง เช่น
อยู่ตึกสูง หรือในโรงงาน ขับแท็กซี่โดยสาร หรืออยู่วินมอเตอร์ไซด์ นั่งเย็บผ้า
อยู่อ้อมน้อยอ้อมใหญ่ คนบ้านเดียวกันยังยิ้มได้อยู่ไหม สุขทุกข์ยังไฉน มาเล่าให้ฟัง
บ้างเถอะ... (ลูก ตจว.)

โดยลักษณะของการแบ่งปันความทุกข์ ความสุขตลอดจนเรื่องราวของแรงงานนั้น ผู้วิจัย
จะได้อธิบายเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนในหัวข้อวิถีชีวิตแรงงานต่อไป

ส่วนเวลาการทำงานของแรงงานในภาคบริการนั้น ส่วนใหญ่มักจะเริ่มขึ้น
ในตอนค่ำของทุก ๆ วัน ซึ่งงานที่แรงงานทำในช่วงเวลานี้ ส่วนมากจะเป็นงานการแสดง
งานบริการ และการทำโอที ดังเช่น

จากดอกไม้ภูธร มาเป็นดอกไม้ออนบานค่ำ ตะวันลาท้องฟ้ามืดดำ เวลาชีวิต
ก็พลุดอกออกฝัน เป็นลูกจ้างดั่งคนน้อย ลำบากเท่าใดบ่ย่น ดึกดื่น ดิ้นรน ยังยืน
สู้งาน เหนื่อยก็โทรหากันเนาะเราคนภาคค่ำ... (ดอกไม้ออนบานค่ำ)

ในขณะที่วรรณกรรมส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานผู้ทำงานเป็นศิลปิน
และนักแสดงเพื่อความบันเทิง ก็ทำงานในช่วงเวลากลางคืนเช่นเดียวกันว่า

อ้ายตามมาเชียร์หน้ามน สาวอีเลคโทนบ้านดงพงไพร วันนี้มีงานแสดง เมื่อยาม
ค่ำแลง น้องต้องเปล่งกาย เปลี่ยนชุดนักเรียนม.ปลาย มาขึ้นหลังไมค์ กลายเป็น
ศิลปิน... (ฮักสาวอีเลคโทน)

เป็นต้น

นอกจากเวลาทำงานที่กำหนดช่วงเวลาที่แน่นอนแล้ว ยังมีแรงงานที่มีเวลาทำงาน
ไม่แน่นอน กล่าวคือ แรงงานจะต้องมีการสับเปลี่ยนเวลาทำงานอยู่ตลอดเวลา นั่นก็คือ
การทำงานเป็นกะ หรือที่เรียกกันว่า การเข้ากะนั่นเอง โดยในที่นี้ ภาพสะท้อนจากเพลง-
ข้างกองไฟคืนนั้นตอนหนึ่ง ได้อธิบายให้ทราบว่า การทำหน้าที่ของพนักงานในตำแหน่ง

งานซึ่งแตกต่างกัน ก็ย่อมมีผลทำให้การเข้างานของพนักงานเป็นไปในเวลาที่แตกต่างกัน
ไปด้วย เช่น

อาชีพต่างกันชัดเจน เข้าเวรก็คนละกะ ทำงานอยู่ร่วมชายคา แต่ไม่ค่อยได้เห็น
หน้ากัน . . . (ข้างกองไฟคีนั่น)

และภาพแรงงานในสถานบริการน้ำมันที่ต้องได้รับความลำบากจากการปฏิบัติงาน
ในลักษณะของการเข้ากะไว้ว่า

แตรรถบีบก็รีบลูกโกรกราก เป็นความลำบากที่ข้อยต้องเจอ เข้าจนดิ๊กเจียบเย็น
ยิ่งเช่อ โอ้ละเหออ . . . ข้อยมันง่วงนอน . . . (เด็กป้า)

และที่เห็นได้ชัดสำหรับเวลาทำงานของแรงงานในลักษณะของการเข้ากะ คือ งานบริการ
ในห้างและร้านค้าปลีก ตลอดจนแรงงานที่ทำงานในร้านสะดวกซื้อ ที่ต้องคอยให้บริการ
ลูกค้าตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งแรงงานมักจะต้องทำงานไม่เป็นเวลา ดังปรากฏภาพสะท้อน
ให้เห็นถึงแรงงานที่ทำงานในร้านสะดวกซื้อเช่นเดียวกันว่า

ทำงานเซเว่นขายของชำพร้อมซาลาเปา ออกกะตีสองถึงห้องกึ่งเหงา อยากหลบ
บ้านแล้วหล่าวคิดถึงทิวพร้าวลมเล . . . (ดอกนีออนบานคำ)

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการทำงานของแรงงานมีผลต่อเวลาการทำงาน
ของแรงงานอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวลาการทำงานของแรงงานในภาค-
บริการ ซึ่งในแต่ละสถานที่ก็มีการกำหนดเวลาทำงานที่ไม่เหมือนกันดังได้กล่าวมาแล้ว

สถานที่และเวลาทำงานภาคอุตสาหกรรม วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้
เห็นลักษณะสถานที่ทำงานของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งกระจายตัวอยู่แถบ
ชนเมืองกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอยู่เป็นจำนวนมาก ดังปรากฏจากตัวอย่างที่ว่า
ซึกซึก ซึกซึก นั่งเย็บจักรหละอยู่ในโรงงาน รับจ้างรายวันหละ ขายแรงงานมา
น้องสาวเย็บผ้า อยู่แถวชนเมือง มีนบุรี ริมบางพลี พระประแดง นวนคร โอ้ละเหออ
. . . (สาวเย็บผ้า)

และแรงงานมักเข้าทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมทั่วไปที่มีโรงงาน
เป็นสถานที่ทำงาน เช่น

จากลูกสาวของแม่ เข้ามาเป็นลูกจ้างของนาย จากเด็กน้อยท้องนาบ้านไกล
มาเป็นสาวโรงงาน . . . (ปลายก้อยของความฮัก)

ยังมีสถานประกอบการบางแห่ง ได้จัดให้แรงงานต้องทำงานได้ชอกตึก
 ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป็นสถานที่คับแคบ ดังในเพลงสาวเย็บผ้าเช่นเดียวกันที่ว่า
 เกิดจากเหงื่อแสงผู้สาวบ้านนอก นั่งอยู่ในชอกได้แสงนีออน ถิ่นบ้านเขยนอน
 เกียงไร่เกียงนา... (สาวเย็บผ้า)

เป็นต้น

สำหรับเวลาทำงานของแรงงานภาคอุตสาหกรรมนั้น เริ่มขึ้นท่ามกลางความเร่งรีบ
 ของผู้คนในสังคมเมือง ดังนั้น การห้อยโหนดเมล์ประจำทาง เพื่อไปให้ทันเวลาทำงาน
 จึงเป็นสิ่งที่เราเห็นได้ทุกวัน ดังสะท้อนให้เห็นภาพดังกล่าวนี้ จากการบรรยายถึงภาพ
 กิจกรรมประจำวันของแรงงานในกรุงเทพมหานคร ก่อนเริ่มทำงานในแต่ละวันไว้ว่า

ตื่นแต่เช้า ห้อยโหนดเมล์ไปเข้างาน อยู่วันต่อวัน วังคอยรับใช้ใครไม่รู้
 เหนื่อยเท่าใดไม่เคยนั้งบ่น เกิดเป็นคนเมื่อยังจนก็ต้องสู้ เหมือนเป็นเวรกรรม
 ที่ข้าเราอยู่ ทุกลมหายใจ... (สาวท้ายซอย)

และเมื่อถึงสถานที่ทำงานแล้ว แรงงานจะมีการตอกบัตรเพื่อแสดงตัวตนว่า ได้มา
 ปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด ตัวอย่างเช่น

จนได้ทำงาน กินค่าแรงตามกฎหมาย ต้องใช้ร่างกาย สู้งานแม้มันลำบาก
 ตอกบัตรเข้างาน ตั้งแต่เช้าจนค่ำเย็น ถึงเหนื่อยแสนเจ็บญ่ หนักแค่ไหนก็ทนเอา...
 (แรงใจ แรงงาน)

ในขณะที่งานบางประเภทต้องทำแข่งกับเวลาเพื่อให้ได้ปริมาณงานทันตาม
 กำหนด ดังเช่น

ใส่ชุดปั๊มที่รับหน้าที่พนักงาน วันทั้งวันวันงานเสียจนหัวยุ่ง นี่แหละหนาชีวิต
 ได้เงาตึกสูง ถูกงานหนักงูแข่งกับเวลาทั้งวัน... (รักนอกเครื่องแบบ)

หรือบางครั้ง เวลาทำงานของแรงงานภาคอุตสาหกรรม ยังมีการทำงานล่วงเวลา เช่น

นั่งเย็บผ้าโหลทำโอทีมาทุกวัน เก็บสลิปเป็นร้อยเพียรสร้างเป็นทางฝัน...
 (ดอกนีออนบานคำ)

เป็นต้น

สถานที่และเวลาทำงานภาคเกษตรกรรม ในการทำงานของแรงงานในรูปแบบภาคเกษตรกรรมนั้น จะเห็นได้ว่า สถานที่และเวลาทำงานของแรงงานขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ แรงงานจะอาศัยแสงจากดวงอาทิตย์เพื่อช่วยให้แสงสว่าง ดังนั้น งานในรูปแบบภาคเกษตรกรรมจึงเป็นงานกลางแจ้ง สถานที่มักเป็นท้องไร่ท้องนา สวน หรือไร่ ดังเช่น

ฝนตกมาต้องไถนาคานาน้ำดำ งานจะหนักไม่หวั่นทำทั้งวันแต่เข้ายันค่ำ . . .
(คนปีหลังควาย)

หรือภาพสะท้อนให้เห็นลักษณะสถานที่ทำงานของแรงงาน ซึ่งเป็นสถานที่ในท้องทะเลห่างไกล ตัวอย่างเช่น

ไอ้หนุ่มดั่งเกรอนแร่หาปลา ล่องลอยนาวา เห็นน้ำกับฟ้าเป็นเพื่อน ลากอวน
จับปลากลางทะเล นอนบนดั่งเกแรมเดือน ผิวคล้าดำเปื้อนควาปลา . . .
(ไอ้หนุ่มดั่งเก)

เป็นต้น

และเวลาการทำงานของแรงงานภาคเกษตรกรรมนั้น พบว่า แรงงานจะใช้เวลาช่วงกลางวัน โดยเริ่มตั้งแต่เช้าตรู่จนกระทั่งถึงตอนเย็นเพื่อการทำงานในนา ไร่ และสวน ดังเช่น

สาวอีสานบ้านป่า เข้าก็ไปทำนา ค่ำแลงมาเหงาหงอย . . . (สาวอีสานรอรัก)
นอกจากนี้ ยังปรากฏภาพสะท้อนให้ได้ทราบว่า การทำงานของแรงงานในภาคเกษตรกรรมนี้ ทำงานโดยใช้เวลาอยู่ท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ดังเช่น
ต้นเถิดทราวม้วยดวงใจของพี่ รุ่งสาบสว่างแล้วนี้ต้นเถิดคนคือยามวันนิทรา
พี่แบกคันไถไต่ควายไปสู่ท้องนา นื่องจหงูงข้าวคอยท่ากลับมาแล้วจะได้กิน . . .
(สวรรณคำชานา)

ซึ่งเวลาการทำงานของแรงงานในช่วงนี้เป็นการใช้เวลาทำงานควบคู่ไปกับความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติที่ไม่มีการแข่งขัน ดังเช่น

ตะวันเช้าเราทำงาน ตะวันนอนเราก็นอน สายแล้วเรามา ลุยพรวนหาบคอน
ทรัพย์ฝั่งดิน สินฝั่งคอน ช้อนขุดเอา สมบูรณ์ไหนปาน บ้านไร่นาเรา เสริสำราญ
บ้านไร่นาเรา . . . (บ้านไร่นาเรา)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สถานที่และเวลาในการทำงานของแรงงานภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรมมีลักษณะสำคัญ คือ การทำงานในสถานที่ หรือสถานประกอบการภาคบริการจะมีเวลาในการทำงานที่หลากหลาย เช่น งานกลางคืน และงานที่เข้าออกเป็นกะ หรือเป็นช่วงเวลา ส่วนงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นงานที่ทำ ในเวลากลางวัน และมีการทำงานล่วงเวลา และงานในภาคเกษตรกรรมนั้นเป็นการทำงาน โดยอาศัยธรรมชาติ และทำงานในเวลากลางวัน ดังนั้น สถานที่และเวลาการทำงานของ แรงงานในภาคเกษตรกรรมจึงอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากแสงอาทิตย์จะช่วยให้ แสงสว่างและอาจให้ความอบอุ่นในฤดูหนาว ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมแก่การทำงานของ แรงงานในภาคเกษตรกรรม

อาชีพ

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า การประกอบอาชีพของแรงงาน ในภาคส่วนต่าง ๆ ยังอิงอยู่กับรูปแบบการทำงาน ซึ่งพบว่า มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของแรงงาน จำนวน 59 เพลง ได้แก่

เพลงกลับมาถามหากำลังใจ กลิ่นโคลนสาบควาย ข้าวไม่มีขาย คนจีหลังควาย
คนบ้านเดียวกัน คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก คิดถึงบ้านนา ใจหล่นที่หน้าราม ชมทุ่ง
ดอกนีออนบานค่ำ ดอกหญ้าในป่าปูน ดาวเด่น ม. ต้น เด็กขายมาลัย เด็กท้องนา เด็กปั๊ม
เด็กหนังสือพิมพ์ ต้อนกระบือ เตรียมนายฮ้อย แดงเถาตาย ถามข้าวหัวใจ ทุ่งนางคอย
ธิดาฟ้าขึ้น ธารร้านลาบ บ้านนาสัญญารัก บ้านไร่ของเรา ปลายก้อยของความรัก ผู้ใหญ่ดี
ฝากเพลงถึงยาย มอเตอร์ไซค์รับแฟน มือถือไม้ไฟส่องหน้า ยืมหน้ามาเข้าฝัน แรงงาน-
ข้าวเหนียว ไร่ฮ้อยรอยข้าว ลูกจ้างเขาสาวโรงงาน ลูกจ้างความจน ลูกจ้างอย่างเรา ลูก ตจว.
ลูกทุ่งคนยาก ส่งแ้วเรียนราม สวรรค์ชาวนา สาวท้ายซอย สาวนาขาแดนซ์ สาวนาพเนจร
สาวบักชี สาวเย็บผ้า สาวร้าง สาวสวนแดง สาวอุดรนอนกรง สุดท้ายที่กรุงเทพ
เสริมสวยป่วยใจ หนาวแสงนีออน หนุ่มนาข้าวสาวนาเกลือ หนาวใจหน้าจอ อยากมีเธอ-
เป็นแฟน อยากมีเสื้อกันเหงา อีสาวทรานซิสเตอร์ แอ้มของอ้าย ไอ้หนุ่มดั่งเก
และสักสาวอีเลคโทน

จากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงการประกอบอาชีพของแรงงานที่หลากหลาย ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งแล้วทำให้ทราบว่า การประกอบอาชีพของแรงงานนั้น พิจารณาตามรูปแบบการทำงาน ซึ่งได้แก่ ภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม โดยการประกอบอาชีพของแรงงานไทยได้สะท้อนผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งไว้อย่างน่าสนใจ โดยการประกอบอาชีพของแรงงานไทยในแต่ละรูปแบบการทำงานมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การประกอบอาชีพภาคบริการ การประกอบอาชีพในภาคบริการนั้นถือได้ว่าเป็นการประกอบอาชีพที่แรงงานให้ความสนใจและเป็นที่นิยมของกลุ่มแรงงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานจากส่วนภูมิภาคที่อพยพเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวง ดังเช่น

น้องสมพร บ้านอยู่เจียงฮาย เลิกเก็บลำไยก็เลยมาเสิร์ฟอาหาร... (ดอกนืออน-บานคำ)

ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแรงงานจากภาคเหนือคนหนึ่งที่เคยทำงานเก็บลำไย และย้ายเข้ามาทำงานเสิร์ฟอาหารที่ร้านตะวันแดง กรุงเทพมหานคร ในขณะที่แรงงานจากภาคใต้ซึ่งเคยประกอบอาชีพทำสวนยางก็เข้ามาประกอบอาชีพพนักงานในร้านสะดวกซื้อย่านลาดพร้าวซึ่งได้สะท้อนให้เห็นจากเพลงเดียวกันว่า

พี่น้องเมืองคอน บ้านอยู่ร้อนพิบูลย์ จากสวนยางทางโน้นเข้ามาอยู่แถวลาดพร้าว... (ดอกนืออนบานคำ)

นอกจากแรงงานที่ประกอบอาชีพเดิมอยู่แล้ว และอพยพเข้ามาประกอบอาชีพในภาคบริการ ยังพบว่า มีแรงงานอีกจำนวนหนึ่ง เป็นแรงงานที่เริ่มต้นชีวิตแรงงานในเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะมุ่งเข้ามาหางานทำและประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่งในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มแรงงานเหล่านี้มุ่งหมายที่จะใช้กำลังร่างกายและแรงใจที่มีอยู่เสนอตัวเข้ารับงาน ดังตัวอย่างที่ว่า

ดั่งใบตองบ้านป่า พลัดถิ่นมาเป็นใบตองกรุง ห่อแรงงานมาจากบ้านทุ่ง ฝากคน
ตึกสูงจ้างไว้ใช้สอย... (คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก)

และอาชีพส่วนใหญ่ก็เป็นอาชีพที่ต้องใช้กำลังแรงงานมากกว่าการใช้ความรู้ ดังเช่น

อกเอี้ยหัวอกลูกจ้างอย่างเรา หนทางร่ำรวยนั้นเล่า คุช่างอับเฉาทุกอย่าง ชาตินี้
มีแต่เพื่อนแท้ก็คือกำลัง หากสิ่งนี้มีหวัง คงสิ้นคนจ้างมีหวังตกงาน ...

(ลูกจ้างอย่างเรา)

จากเพลงลูกจ้างอย่างเรานี้ยังได้สะท้อนให้เห็นว่า การมีความสามารถใช้แรงงาน
เพื่อการทำงานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มแรงงาน และหากวันใดที่แรงงาน
ไม่สามารถใช้แรงงานที่มีอยู่ได้ สิ่งที่จะมีผลต่อวิถีชีวิตของแรงงาน ก็คือ การตกงาน
หรือถูกเลิกจ้างนั่นเอง

การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคบริการนั้น พบว่า แรงงานเข้ามาประกอบ
อาชีพในตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน ดังเช่น อาชีพพนักงานบริการจากเพลงใจหล่นที่หน้า
รามและเพลงดอกนีออนบานคำที่ว่า

น้องได้เรียนรามตามฝัน อ้ายเสิร์ฟอาหารอยู่ตะวันแดง ... (ใจหล่นที่หน้าราม)

และ

น้องสมพร บ้านอยู่เจียงฮาย เลิกเก็บลำไยก็เลยมาเสิร์ฟอาหาร ... (ดอกนีออน-
บานคำ)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า เพลงทั้งสองนี้ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะการทำงานของพนักงานบริกรชาย
และพนักงานบริกรหญิงได้เป็นอย่างดี

นอกจากพนักงานบริกรแล้ว ก็ยังมีอาชีพพนักงานห้องอาหาร ได้แก่ พนักงาน-
ต้อนรับ ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความนิยมจากแรงงาน จำนวนไม่น้อย ดังเช่น

แล้วหยอดเพลงออนซอนสาวเสิร์ฟ ผู้ทิ้งนาแตกเขิบมาเฮ็ดงานต้อนรับ ...

(ธิดาร้านลาบ)

ส่วนอาชีพพนักงานล้างทำความสะอาด ซึ่งถือได้ว่า เป็นพนักงานที่ต้องประกอบ
อาชีพโดยใช้กำลังกายและต้องเหน็ดเหนื่อยมากในแต่ละวัน เช่น

กทม. หาเงินยากนัก เดินตามคนสู้อัก เพ่นพาไปสมัครงาน เงินเดือนสามพัน

ลูกจ้างในห้องอาหาร ต้องล้างถ้วยล้างจาน จนใบสุดท้าย ค่อยได้นอน ...

(สาวนาพเนจร)

ในขณะที่ยังปรากฏอาชีพพนักงานในภาคบริการอีกหลายภาคส่วน ดังเช่น อาชีพ
พนักงานบริการน้ำมัน ดังตัวอย่างที่ว่า

ข้อยจากอีสานหลายปี เข้ามาอยู่กรุงศรีวิไลเลิศฟ้า ทำงานแลกกับเงินเลี้ยงชีวา
บริการเพิ่มพลังให้รตรา คนเขาขนานนามว่า เป็นเด็กปั้มน้ำมัน ... (เด็กปั้ม)
และอาชีพพนักงานบริการในห้างค้าปลีกที่ว่า

ชีวิตลูกจ้างมาเป็นสาวห้างบีกซี ทำงานทั้งปีฐานะบ่ดีบ่รวย ... (สาวบีกซี)
นอกจากนี้ ยังพบอาชีพพนักงานบริการในร้านสะดวก-ซื้อ ดังปรากฏในเพลง
ดอกนีออนบานค่ำ ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อรูปแบบการทำงานภาคบริการ

ในด้านสถานเสริมความงามหรือร้านเสริมสวยนั้น ก็ประกอบไปด้วยแรงงาน
จำนวนไม่น้อยที่เข้ามาประกอบอาชีพช่างเสริมสวยโดยอาศัยความสามารถของตนเอง
ดังปรากฏภาพสะท้อนชีวิตของแรงงานในกลุ่มนี้ที่ว่า

ช่างเสริมสวย มีหน้าที่ช่วยให้คนดูดี พกกระไรกับหวี พร้อมทำหน้าทีอย่างดี
ในร้านสระ ไดร้ คัด คัด ซอย โปรคนั่งคอยรับบริการ ช่างล้วนฝีมือทั้งนั้น รับรอง
ทุกท่านหล่อสวยสมใจ ... (เสริมสวยป่วยใจ)

เป็นต้น

นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของภาพสะท้อนการประกอบอาชีพในภาคบริการของ
แรงงานไทย ซึ่งเป็นอาชีพที่โดดเด่นและมีความน่าสนใจ

ส่วนการให้บริการอีกอาชีพหนึ่งที่มีแรงงานเลือกประกอบอาชีพ ก็คือ อาชีพ
คนรับใช้ จากการศึกษาพบว่า มีทั้งแรงงานชายและแรงงานหญิง ดังตัวอย่างเช่น

ดั่งใบตองบ้านป่า พลัดถิ่นมาเป็นใบตองกรุง ห่อแรงงานมาจากบ้านทุ่ง ฝากคน
ตึกสูงจ้างไว้ใช้สอย ... (คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก)

ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพของแรงงานชายคนหนึ่ง ซึ่งเขามีเพียงร่างกายและแรงใจที่จะ
เข้ารับงานทุกอย่างเท่าที่จะเป็นไปได้ และนอกจากนี้ เขายังฝากความหวังไว้กับนายจ้าง
เพียงเพื่อประกอบอาชีพคนรับใช้ซึ่งเขาพอทำได้ด้วยร่างกายที่มีอยู่นั่นเอง

ส่วนแรงงานหญิงที่เข้ามาประกอบอาชีพคนรับใช้ ก็เป็นแรงงานที่ต้องอาศัยกำลัง
ร่างกายเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะการทำงานของคนรับใช้ที่เป็นแรงงานหญิงนี้ ได้สะท้อน
ให้เห็นในลักษณะคล้ายกัน เช่น

อยู่เมืองสวรรค์ แต่เป็นคนชั้นติดดิน เป็นผู้รับใช้จนชิน หูได้ยินแต่คำสั่งงาน
... แต่ยังมีใจ เพราะใจเหมือนดอกหญ้าบาน ถึงอยู่ในที่ต่ำชั้น แต่ก็บานได้
ทุกเวลา... (ดอกหญ้าในป่าปูน)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า อาชีพคนรับใช้นั้นเป็นอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งของนายจ้าง
แต่จากเนื้อหาของเพลงดอกหญ้าในป่าปูนนี้ ก็สะท้อนให้เห็นถึงความอดทนและความ-
ไม่ย่อท้อของแรงงานที่มีต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาการแบ่งชนชั้น
ทางสังคมระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเอง ตลอดจนการแบ่งชนชั้นของคนในสังคม
เป็นต้น

นอกจากการประกอบอาชีพในภาคบริการที่มีสถานที่เป็นหลักแหล่งแล้ว ยังพบว่า
การประกอบอาชีพในภาคบริการของแรงงานยังมีอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นการประกอบอาชีพ
อิสระ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานบริการเล็ก ๆ น้อย ๆ ในสังคมเมือง ทั้งนี้ งานบริการอิสระ
เหล่านี้เป็นงานที่ตอบสนองความต้องการบางประการของคนในสังคมเมือง โดยงาน
บริการอิสระของแรงงานนี้ ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป เช่น การเข้ามาเป็นดาราของ
สาวสวนแตงคนหนึ่ง ที่ว่า

สาวสวนแตงแห่งเมืองสุพรรณ ชื่อเสียงน้องมาลือลั่น ดังโจษจันกันทั่วกรุง
เพราะเข้าประกวดเทพีสวนแตงดาวรุ่ง ภาพเจ้ามาถึงกรุงเจ้าจึงพ่วงคู่ความสนใจ
... (สาวสวนแตง)

ในขณะที่ตัวอย่างจากเพลงสุดท้ายที่กรุงเทพฯ ซึ่งผู้ใช้แรงงานหญิงต้องประสบ
กับความผิดหวังจากการไล่หาอาชีพเพื่อเปลี่ยนแปลงฐานะทางการทำงานของตนเอง เช่น
ต้องยอมพลีกายแลกกับความจน นั้นจึงหมองหม่นก็เพราะคนกรุงเทพฯ ลวง ...
(สุดท้ายที่กรุงเทพฯ)

สุดท้าย แรงงานหญิงคนนี้ก็จะต้องกลับสู่ท้องถิ่นและต้องประกอบอาชีพเดิม ซึ่งความ-
ผิดหวังจากการไล่หาอาชีพของแรงงานหญิงนี้ ได้สอดคล้องกับเพลงน้ำตาสาวตก ซึ่งได้
สะท้อนภาพความผิดหวังของแรงงานหญิงที่ต้องการเปลี่ยนแปลงฐานะของตนเองจาก
ความเปื้อนหนายในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองว่า

ข้าเบื่อไอ้หนุ่มลูกทุ่ง ที่ตัวมันฟุ้งสาบควาย ข้าทิ้งเข้ากรุงมุ่งหมาย หวังจะไปตาย
เมืองหลวงต้องหอบสังขารกลับบ้านนา พร้อมด้วยน้ำตาไหลร่วง ชีวิตบ้านนอก
ยังดีกว่า ไม่มีมารยาหลอกลวง... (น้ำตาสาบควาย)

ด้านการค้าขายนั้น ยังพบว่า อาชีพค้าขายของแรงงานอิสระก็มีอยู่ไม่น้อย เช่น
ขายแตง และกล้วยเขียวเรือ ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวไว้ว่า

ตั้งแต่รังสิตไปจนถึงพระอินทร์ พลโยธินมีของกินไม่น้อย แม่ค้าหน้าหวาน
นั่งร้านแผงลอย ปากนิคมถูกหน้อยแม่นั่งร้อยพวงมาลัย สะพานรังสิตเชื่อมติด
ใต้เหนือ มีกล้วยเขียวเรือตั้งแต่เหนือจรดใต้ วันเสาร์วันอาทิตย์แฟนเขาติดมากมาย
แต่เดี๋ยวนี้เขาย้ายเลิกขายริมคลอง... (แตงเถาตาย)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า อาชีพอิสระเป็นอีกอาชีพทางเลือกหนึ่งของแรงงานที่มุ่งเข้ามา
หางานทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งการประกอบอาชีพ
อิสระของแรงงานที่น่าสนใจและโดดเด่น ได้แก่ อาชีพคนขับแท็กซี่โดยสาร ซึ่งแรงงาน
มักเป็นแรงงานชายที่เข้ามาจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ด ดังสะท้อนให้เห็น
ได้จากตัวอย่างที่ว่า

อ้ายทิดเคน เข้ามาเป็นคนขับแท็กซี่ จากร้อยเอ็ด เฮ็ดนาได้ เอาไปใช้แต่หนี้
ตัดสินใจหิ้วกระเป๋าเดินทาง มาสู่กลางเมืองใหญ่เมืองนี้... (คนบ้านเดียวกัน)

จากเพลงคนบ้านเดียวกันยังสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานตัดสินใจเข้ามาหางานทำ
เพราะปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ซึ่งปัญหาของแรงงานนั้น ผู้วิจัยจะได้นำไปอธิบาย
ในหัวข้อปัญหาของแรงงานต่อไป

โดยยังมีแรงงานที่ประกอบอาชีพขับรถสองแถว ดังเช่นภาพสะท้อนชีวิตแรงงาน
ชายคนหนึ่ง ที่ประกอบอาชีพขับรถสองแถวเพื่อส่งให้คนรักของเราได้เรียนที่
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ว่า

ขับรถสองแถวส่งแ้วเรียนราม ปีนี้คนงามเรียนอยู่ปีสามนิติศาสตร์...
(ส่งแ้วเรียนราม)

ในขณะที่แรงงานหญิงเข้ามาขายอาหารริมทาง เช่น เปิดร้านขายส้มตำ กล้วย
ดังจะเห็นได้จากเพลงสาวอุดรนอนกรง ซึ่งเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ได้สะท้อนให้เห็นภาพชีวิต

แรงงานหญิงคนหนึ่ง โดยเธอต้องจากบ้านที่จังหวัดอุดรธานีเข้ามาในกรุงเทพมหานคร โดยเพลงสาวอุดรนอนกรุง ได้บรรยายถึงลักษณะและสภาพการทำงานของเธอไว้ว่า

สาวเมืองอุดร มานอนห้องเช่าในกรุง เปิดร้านขายตำบักหุ้ง กับปิ้งไก่สุ่มื้อสุเว็น
เข้ามาทีแรก ไม่มีทุนค้าส้มรดเงิน เรื่องจริงบ่แม่นเว้าเล่น พอสิ้นรดเงินเปิดร้าน
ติดทาง . . . (สาวอุดรนอนกรุง)

ส่วนการประกอบอาชีพของแรงงานเกี่ยวกับการแสดงและการให้ความบันเทิงนั้น พบว่า แรงงานชายนั้น จากท้องถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพเป็นศิลปินนักร้อง โดยเฉพาะ แรงงานที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังเช่น

ผมจรรอนแรม จากลุ่มน้ำมูล ทุ่งดินคอกคูณ เพราะความรู้้น้อย ค่ำด้อยเพียงดิน
เอาเสียงสวรรค์ สร้างสรรค์ด้านศิลปิน เป็นนักร้องลูกทุ่งพลัดถิ่น หากินอยู่กับ
เสียงเพลง . . . (ลูกทุ่งคนยาก)

ส่วนแรงงานหญิงบางคนมีความใฝ่ฝันที่จะได้รับตำแหน่งนักร้องที่มีสังกัดแน่นอน เช่น การได้เข้าร่วมในสังกัดค่ายเพลง ดังจะเห็นได้ภาพสะท้อนชีวิตผู้ประกอบอาชีพ นักร้องคนหนึ่งที่ว่าแรงงานหญิงคนหนึ่งได้บอกเล่าให้คุณยายอันเป็นที่รักของเธอผ่าน บทเพลงดังกล่าวไว้ว่า

เส้นทางคลให้ ทุกก้าวฝ่าไปมีคนเมตตา ตำแหน่งนักร้องที่รอมมา เหมือนทวดา
เปิดทางให้ ออกเทปเทื่อนี้ อยู่แกรมมีพุ้นแต่คุณยาย เมื่อออกทีวีส่งไป ขอยายได้
เตรียมใจรอ . . . (ฝากเพลงถึงยาย)

ในขณะที่แรงงานหญิงบางคนประกอบอาชีพเป็นนักร้องในสถานบันเทิง ดังภาพสะท้อนให้เห็นถึงแรงงานหญิงคนหนึ่ง ต้องยึดอาชีพจับไมค์ร้องเพลงเพราะความยากจน ไว้ว่า

ยืนอยู่หลังไมค์แสงไฟส่องหน้า เพราะจน ร้องเพลงกล่อมคน หนีเมียมาเที่ยว
น้ำหอมน้ำเหล้า เคล็ดลับวันบุรีและไฟแสงสีชิมเซียว คนหัวใจปลื้ม ชอบมา
นั่งเมา . . . (มือถือไมค์ไฟส่องหน้า)

นอกจากเพลงนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของแรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพเป็นนักร้องแล้ว เพลงนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นภาพบรรยากาศในสถานที่ทำงานของ

ศิลปินนักร้องในสถานบันเทิงได้อย่างชัดเจน และทำให้เข้าถึงความรู้สึกของแรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพด้านนี้ได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษายังพบอีกว่า มีแรงงานที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่นั้น พบว่า มีการประกอบอาชีพศิลปินและแดนเซอร์ โดยจะใช้เวลาหลังเลิกเรียน เช่น

วันนี้มีงานแสดง เมื่อยามค่ำแสง นื่องต้องเปล่งกาย เปลี่ยนชุดนักเรียน ม. ปลาย มาเป็นหลังไมค์ กลายเป็นศิลปิน ... (อัสสาวีเลคโทน)

ในขณะเดียวกัน ความจำเป็นที่เด็กต้องประกอบอาชีพนั้น มีสาเหตุเช่นเดียวกันกับผู้ใหญ่ คือ ความยากจนและต้องการเงินเพื่อใช้ในการศึกษา ดังจะเห็นภาพสะท้อนชีวิตนักเรียนที่กำลังศึกษาเพียงมัธยมศึกษาตอนต้นที่เธอได้อธิบายถึงสาเหตุและความจำเป็นของการต้องเข้ามาเป็นแดนเซอร์ไว้ว่า

หางเครื่องชั่วคราว สาวนักเรียน ม. ต้น หลบภัยความจน กระโดดขึ้นบนเวที เรียนคุณครูประจำชั้น ขอสิทธิขุ่นขันอย่างนี้ เงินไปโรงเรียนบ่มี ต้องหาเวทีทำกิน ... (ดาวเด่น ม. ต้น)

ส่วนเด็กและเยาวชนที่เราอาจเห็นได้ทั่วไปตามท้องถนนในเมืองใหญ่ ๆ นั้น ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่ประกอบอาชีพเป็นคนขายหนังสือพิมพ์และพวงมาลัย ซึ่งอาชีพของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ เป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชนทั้งต่อสุขภาพ และบางครั้งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินได้ แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ทำให้เด็กและเยาวชนต้องยึดอาชีพดังกล่าวตามท้องถนน ถึงแม้จะมีรายได้ที่ไม่มากนัก แต่เด็กและเยาวชนเหล่านี้ ก็ต้องยอมทำเพื่อหาเลี้ยงชีพ ดังสะท้อนให้เห็นได้จากตัวอย่างที่ว่า

ผมเกิดมาอาชีพเหลืงทอน วิ่งตามท้องถนนหาคนซื้อหนังสือพิมพ์ กลางแดด แดดเผาไหม้ซื้อข้าวพ้ออ้ม ค่ำคืนฝืนยืมขายหนังสือพิมพ์เลี้ยงตัวเรื่อยมา ... (เด็กหนังสือพิมพ์)

โดยอาชีพคนขายหนังสือพิมพ์นี้ มีลักษณะเช่นเดียวกันกับอาชีพคนขายพวงมาลัย ซึ่งเรามักจะเห็นเด็กและเยาวชนนำพวงมาลัยออกมาขาย ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน ซึ่งภาพความลำบากของคนขายมาลัยที่ต้องทำงานข้างถนนนั้น ได้สะท้อนให้เห็นสภาพ

การทำงานและภาพความลำบาก ตลอดจนถึงสิ่งที่เด็ก ๆ และเยาวชนต้องการสื่อให้สังคม
ได้รับรู้และเข้าใจวิถีชีวิต รวมถึงการประกอบอาชีพของพวกเขาไว้ตอนหนึ่งว่า

ชีวิตเด็กไทยขายพวงมาลัยอยู่ข้างถนน ลำบากลำบากนกร้าแตกกร้าฝนทุกวัน เสื้อผ้า
เปียกปอนแดดร้อนก็แห้งลมแรงเปลี่ยนผัน จนร่างกายหนูนั่น บางวันต้องล้ม
ป่วยลง . . . (เด็กขายมาลัย)

เป็นต้น

การประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม

การประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมนั้น เป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมจาก
แรงงานจำนวนมากเช่นเดียวกัน ซึ่งตำแหน่งงานของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ได้แก่
ตำแหน่งลูกจ้างทั่วไปในโรงงานชาย ดังเช่น

หากยังมีงาน ให้รับจ้างพอมีเงิน ก็ยังคงเดินสู้ไปไม่หวั่น อยู่บนเส้นทางคนดี
ตราบที่ยังมีแรงฝัน ฝากบอกคนทางบ้าน ไม่ต้องเป็นห่วง . . . (ลูกจ้างอย่างเรา)
สำหรับตำแหน่งลูกจ้างทั่วไปของโรงงานหญิงนั้น ได้สะท้อนให้เห็นเช่นเดียวกัน
ดังสะท้อนจากตัวอย่างที่ว่า

เด็กบ้านนอกมาอยู่บางกอกตั้งหลายปี ขายแรงรับจ้างตั้งคัมมิ ช่วยพ่อใช้หนี้เงิน
ผ่อน ดิ้นเช้าเข้างานเย็นกลับมาเหงาห้องเช่าปอนปอน ความฝันนับวันสั้นคลอน
โดนแสงนีออนเปื้อนใจ . . . (คิดถึงบ้านนา)

และยังปรากฏให้เห็นภาพสะท้อนถึงชีวิตของลูกจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นแรงงานหญิงที่ต้อง
เข้ามาทำงานด้วยความลำบากและต้องใช้ชีวิตในเมืองหลวงอย่างไร้จุดหมายที่ว่า

จากบ้านนา เข้ามาหางานในเมืองหลวง เลี่ยงตามดวงจะหนักแค่ไหนก็ยังไม่ถอย
ค่าแรงถูกแค่ลูกจ้างเขา ห้องเช่าก็อยู่ลึกจนท้ายซอย เลิกงานบางวัน ไฟดับ
ฝนปรอย ยิ่งเหงาน่าดู . . . (สาวท้ายซอย)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า อาชีพลูกจ้าง เป็นตำแหน่งงานที่แรงงานต้องรีบไขว่คว้า
ในยามที่ไม่สามารถเลือกประกอบอาชีพได้ตามต้องการ ซึ่งเป็นตำแหน่งงานหรืออาชีพ
ที่มีการว่าจ้างได้หลายรูปแบบ เช่น การเป็นลูกจ้างรายวัน ที่ว่า

ลูกจ้างรายวันก็งานประจำ ในยามเลิกงานบ่ได้ . . . (มอเตอร์ไซค์รับแฟน)

และหากวันใดที่แรงงานไม่สามารถประกอบอาชีพได้โดยใช้กำลังร่างกาย
ที่มีอยู่แล้ว ผลจากการสิ้นกำลังความสามารถในการทำงานก็คือ

หากสิ่งนี้มีหวัง คงสิ้นคนจ้างมีหวังตกงาน . . . (ลูกจ้างอย่างเรา)

ในขณะที่มีแรงงานเลือกประกอบอาชีพพนักงานก่อสร้าง ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้อง
เหน็ดเหนื่อยจากการใช้ร่างกายไปกับการทำงาน ดังตัวอย่างที่ว่า

ผู้สาวในฝัน วาดในใจนั้นวันนี้ได้เจอ เฮ็ดงานก่อสร้างบางวันก็เพลอ กิดฮอดหน้า
เธอ สาวญวนของอ้าย . . . (แหมของอ้าย)

ส่วนอาชีพหนึ่งที่มีลักษณะการทำงานคล้าย ๆ กับพนักงานก่อสร้างก็คือ อาชีพ
กรรมกร ซึ่งความลำบากของผู้ประกอบอาชีพนี้ ได้สะท้อนให้เห็นจากบทเพลงที่ว่า

ก็รู้ว่าเธอ คอยอยู่เสมอทุกลมหายใจ ก็รู้ว่าใคร สิ่งที่อยู่ในหัวใจคนจร กลับมา
กอบก่า คำรักทุกคำที่เคยว่าวอน ก่อนหวนมหานคร เป็นกรรมกรเหงื่อริน
แลกเงิน . . . (กลับมาถามหากำลังใจ)

และที่เห็นได้ทั่วไป ก็คือ แรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพพนักงานโรงงาน ซึ่งพนักงาน
เหล่านี้ เป็นพนักงานที่ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญเช่นเดียวกันกับผู้ประกอบอาชีพในตำแหน่ง
อื่น ๆ แต่พนักงานโรงงานนั้น ต้องเข้ามาเผชิญกับสภาพสังคมเมืองที่มีผลต่อวิถีชีวิต
เช่นเดียวกัน ดังสะท้อนให้เห็นได้จากตัวอย่างที่ว่า

จากลูกสาวของแม่ เข้ามาเป็นลูกจ้างของนาย จากเด็กน้อยท้องนาบ้านไกล
มาเป็นสาวโรงงาน อยู่กับงานกับเหงา ใจกิดฮอดบ้านเฮาทุกวัน อยู่ตรงนี้มีเงิน
มีงาน แต่คนน้ำใจแล้งนัก . . . (อยากมีเสื่อกันเหงา)

นอกจากนี้ ยังมีการเข้ามาประกอบอาชีพของแรงงานในตำแหน่งพนักงานแปรรูป
และอาชีพช่างซ่อม ดังเช่น

กุดอักษรเรียงร้อยถ้อยคำ ในนามของความคิดฮอด ส่งข้อความไปจอด กลางใจ
คนให้เบอร์มา สาวโรงงานอาหารกระป๋อง ชื่อนวลละอองรุ่นน้องฉันหนา . . .

อ้ายบ่าวลูกจ้าง ร้านซ่อมชอยห่า แอบยืมหน้าน้องมาเข้าฝัน . . . (หวานใจหน้าจ่อ)

นอกจากอาชีพพนักงานโรงงานแล้ว ยังมีอีกอาชีพหนึ่งที่ได้รับนิยมนิยมเป็น
อย่างมาก โดยเฉพาะกับแรงงานหญิง นั่นก็คือ พนักงานตัดเย็บหรือสาวเย็บผ้านั่นเอง

ซึ่งในที่นี้ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของแรงงานที่ประกอบอาชีพพนักงานตัดเย็บไว้อย่างน่าสนใจ

แรงงานหญิงจำนวนมากที่เข้ามาประกอบอาชีพเป็นพนักงานโรงงานและร้านเย็บผ้า ซึ่งกระจายตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อสถานที่ทำงานของแรงงานนั้น ส่วนการประกอบอาชีพพนักงานตัดเย็บหรือสาวเย็บผ้าของแรงงานหญิง ได้สะท้อนให้เห็นจากเพลงดอกนีออนบานค่ำ ซึ่งบอกเล่าถึงบรรยากาศของแรงงานที่ประกอบอาชีพพนักงานตัดเย็บไว้ว่า

ชลดา บ้านอยู่โคราช ความจนพาพัดเข้ามาอยู่ในโรงงาน นั่งเย็บผ้าโหลทำโอทีมา
ทุกวัน เก็บสลิปเป็นร้อยเพียรสร้างเป็นทางฝัน อยากมีร้านอาหารขายของกินบ้าน
เอง . . . (ดอกนีออนบานค่ำ)

จึงอาจกล่าวได้ว่า อาชีพพนักงานตัดเย็บหรือสาวเย็บผ้านี้ เป็นอาชีพในภาคอุตสาหกรรมที่ถือได้ว่า เป็นส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งแรงงานเหล่านี้มีส่วนสำคัญในฐานะฟันเฟืองเล็ก ๆ ของระบบอุตสาหกรรมในทุกระดับ และมีส่วนอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ดังสะท้อนให้เห็นจากตัวอย่างจากบทเพลงตอนหนึ่งว่า

เสียงแอมแกมแกมยี่หื้อ เอาไปขายต่อติดป้ายแพงแพง เกิดจากเหงื่อแสง ผู้สาว
บ้านนอก นั่งอยู่ในชอกใต้แสงนีออน ถิ่นบ้านเคยนอนเถียงไรเถียงนา คึดฮอด
หลับตาฝันเห็นเนือง ๆ เฟื่องน้อย ๆ อุตสาหกรรม . . . (สาวเย็บผ้า)

ในขณะที่ตัวอย่างต่อไปนี้ ได้สะท้อนและตอกย้ำให้เห็นถึงความยากลำบากของแรงงานในฐานะฟันเฟืองของภาคอุตสาหกรรมเช่นเดียวกันว่า

จากลูกสาวชานา มาเป็นลูกจ้างเขา เพื่อนรักคือความเหงา เพื่อนแท้ คือ ใจสู้
เป็นฟันเฟืองของเมืองเจริญ ลำบากเหลือเกินใครบ้างจะรู้ . . . (ลูกจ้างเขา-
สาวโรงงาน)

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพในกลุ่มแรงงานไทยที่มีความโดดเด่นเป็นที่นิยม และน่าสนใจ

การประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม การประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมนั้น เป็นการประกอบอาชีพดั้งเดิมของแรงงานไทยที่ยังปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน ทั้งนี้ การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคเกษตรกรรมเกิดขึ้นจากแรงงานที่สืบทอดการทำ การเกษตรมาจากบรรพบุรุษ และเกิดจากกลุ่มแรงงานที่อพยพกลับคืนสู่ท้องถิ่นที่จากมา ซึ่งวรรณกรรมเพลงส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับ วิถีชีวิตในภาคเกษตรกรรมไว้อย่างน่าสนใจว่า

อยู่ถิ่นไหนไม่อุ่นใจ เฝ้าอยู่บ้านเฮา ใจดินกลิ่นรวงข้าว ผู้คนยังหอมงานน้ำใจ
 ปู่ย่าเฟิ่นพาพอเพียง ควายเลี้ยงคนคนเลี้ยงควาย ยืนหยัดเพื่อสืบสาย ดำนา
 ขาวนา . . . (เตรียมนายฮ้อย)

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า อาชีพชาวนา เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทยที่ยังมีการถ่ายทอดจาก รุ่นสู่รุ่น เช่นเดียวกันกับภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวนาที่ยังคงปรากฏให้เห็นเป็นเอกลักษณ์ ที่โดดเด่น เช่นที่ว่า

มองลิบลัวแถวทิวนา ใกล้ค่าย่าสนธยา กลุ่มชาวนาก็เริ่มจากงาน คุณพ่อเดินหน้า
 เราพากันเดินกลับบ้าน ท้ายสุดนั่นคือแฟนฉัน เมื่อก่อนนั้น รักปานจะกลืน . . .
 (ทุ่งนางคอย)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพของกลุ่มชาวนาที่ทำงานกันเป็น กลุ่มอย่างมีความสุขท่ามกลางธรรมชาติที่อบอุ่น

ในการประกอบอาชีพของแรงงานไทยในภาคเกษตรกรรมนั้น จากการศึกษา พบว่า มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพชาวนา ดังสะท้อนให้เห็นจากจากบทเพลงอีกเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานที่ประกอบ อาชีพชาวนานั้น มีความสุขท่ามกลางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม เช่น

ว่างจากงานหวานไฉจะร้อยมาลัยใบข้าวห้อยคอสาวจำปา เจ้าเป็นเทพธิดาของ
 บ้านนาบ้านทุ่งนง้าตุงไทยเดิม . . . (ธิดาผ้าซิ่น)

ในการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมนั้น ยังคงมีการประกอบอาชีพอื่น ๆ ของ กลุ่มแรงงานในภาคเกษตรกรรม เช่น การทำไร่ฮ้อยและไร่แดง ดังเช่น

. . . กินฮ้อยจนเสียความหวานหมด ก็กลับทรยศเสียจนข้าตรมเหลือที่ เห็นไร่แดง
 คนอื่นเขาดี พี่ก็มาหลบเลือดฝิ่นที่มาหลอกกัน . . . (ไร่ฮ้อยรอยจ้ำ)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรมที่ประกอบอาชีพชาวนาแต่ดั้งเดิม ก็ได้หันมาเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพด้วย โดยตัวอย่างต่อไปนี้ ได้สะท้อนให้เห็นว่า ทางราชการ ได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรรมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการหาอาชีพใหม่ให้ผู้ใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม ตัวอย่างเช่น

พ.ศ. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ลี้ตีกลองประชุม ชาวบ้านต่างมาชุมนุม มาประชุมที่บ้านผู้ใหญ่ลี้ ต่อไปนี้ผู้ใหญ่ลี้จะขอกว่า ถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา ทางกรเขาสั่งมาว่า ทางกรเขาสั่งมาว่า ให้ชาวนาเลี้ยงเป็ดและสุกร ... (ผู้ใหญ่ลี้)

ในขณะที่การประกอบอาชีพชาวประมงนั้น ได้สะท้อนให้เห็นผ่านบทเพลงไว้อย่างน่าสนใจเช่นเดียวกันว่า

ไ้หนุ่มดั่งเกรอนแร่หาปลา ล่องลอยนาวา เห็นน้ำกับฟ้าเป็นเพื่อน ลากอวนจับปลากลางทะเล นอนบนดั่งเกแรมเดือน ผิวคล้าคำเปื้อนคาปลา ... (ไ้หนุ่ม-ดั่งเก)

ส่วนการประกอบอาชีพทำนาเกลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งการทำนาเกลือนั้น เป็นการประกอบอาชีพที่มีให้น้อยมากในปัจจุบัน แต่อาชีพการทำนาเกลือนี ก็เป็นอาชีพหนึ่งของแรงงานไทย เช่น

ช. บ้านของพี่ทำนา ทำนาปลูกข้าวทุกเมื่อ
ญ. น้องก็ทำนาเกลือ ขายเกลือไว้ซื้อข้าวกิน
ช. บ้านของพี่ อยู่ที่กาฬสินธุ์
ญ. ส่วนตัวยุพินอยู่สมุทรสาคร ...

เป็นต้น

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพของแรงงานไทยนั้น ยังอิงอยู่กับรูปแบบการทำงาน ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยการประกอบอาชีพของแรงงานไทยพบได้ว่า แรงงานไทยมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยการศึกษาครั้งนี้พบได้ว่า แรงงานไทยมีการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่นิยม จำนวน 28 อาชีพ และเมื่อแบ่งการประกอบอาชีพของแรงงานไทยตามรูปแบบการทำงานนั้น พบว่า

การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคบริการพบ 16 อาชีพ ได้แก่ พนักงานบริการ พนักงานต้อนรับ พนักงานล้างทำความสะอาด พนักงานบริการน้ำมัน พนักงานบริการ

ในห้างค้าปลีก พนักงานร้านสะดวกซื้อ ช่างเสริมสวย คนรับใช้ คารา นักร้อง แคนเซอร์
ค้าขาย ขับแท็กซี่ ขับสองแถว ขายหนังสือพิมพ์ และขายมาลัย

การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมพบ 7 อาชีพ ได้แก่ ลูกจ้าง-
ทั่วไป พนักงานก่อสร้าง กรรมกร พนักงานโรงงาน พนักงานแปรรูป ช่างซ่อม
และพนักงานตัดเย็บ

การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคเกษตรกรรมพบ 5 อาชีพ ได้แก่ ชาวนา
ชาวไร่ เลี้ยงสัตว์ ชาวประมง และทำนาเกลือ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การประกอบอาชีพของแรงงานในช่วงนี้ ยังขึ้นอยู่กับรูปแบบ
การทำงาน กล่าวคือ แรงงานมีการประกอบอาชีพตามรูปแบบการทำงาน ซึ่งได้แก่
การประกอบอาชีพในภาคบริการ การประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม ตลอดจน
การประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมตามลำดับ

รายได้

รายได้ถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของแรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจาก
การศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งนั้น หลายเพลงได้สะท้อนให้เห็นว่า การมีรายได้ของ
แรงงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ไปแล้ว
ซึ่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนภาพการมีรายได้ของแรงงาน จากการศึกษาพบว่า
มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง จำนวน 15 เพลง ได้แก่

เพลงกรรมกรแค้นแดง ขอสิทธิ์แค่ร้องไห้ ดอกนีออนบานค่ำ นายฮ้อยแรงงาน
มอเตอร์ไซค์รับแฟน แม่หมควั่นหมดคิ่น แรงใจแรงงาน ส่งแ้วเรียนราม สาวท้ายซอย
สาวนาพเนจร สาวเย็บผ้า สาวร่าง เสริมสวยป่วยใจ ให้เอาหยังไปสู้เขา และหนาวแสง-
นีออน

จากการศึกษาพบว่า ในด้านการมีรายได้ของแรงงานไทยนั้น พิจารณาได้เป็น
2 ประการ ได้แก่ ประเภทรายได้และปริมาณรายได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเภทรายได้ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้สะท้อนให้เห็นว่า การมี
รายได้ของแรงงานนั้น ได้ปรับเปลี่ยนไปตามระบบเศรษฐกิจและรูปแบบการทำงาน
ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อแรงงานเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองแล้ว

จะมีการรับรายได้ที่แตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของงานและการตกลงระหว่าง นายจ้าง ลูกจ้าง ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องไขว่คว้าหางานทำของแรงงานเอง โดยประเภทรายได้ที่เห็นเด่นชัดมากในระบบการทำงานของแรงงานไทยในปัจจุบัน คือ การรับรายได้เป็นเงินเดือน ซึ่งรายได้ประเภทนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาของแรงงาน เช่น งานรายได้สูงสุด วุฒิ ม. 6 เงินเดือนตกสามพัน เริ่มหั่นไหว เก็บส่งน้องส่งแม่ ดูแลยาย หักค่าน้ำค่าไฟ ไม่ชนเดือน ... (ขอสิทธิ์แค่ร้องไห้)

จากบทเพลงที่ยกมานี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่า การสำเร็จการศึกษาของแรงงานนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาจากนายจ้าง ซึ่งการสำเร็จการศึกษานั้น ย่อมมีผลโดยตรง ต่อการรับรายได้ของแรงงาน แต่เมื่อมีวุฒิทางการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก การประกอบ อาชีพในเมืองจึงก่อให้เกิดค่าครองชีพที่สูงตามมา จึงทำให้แรงงานต้องประสบกับปัญหา เนื่องจากภาระความรับผิดชอบที่มีอยู่

นอกจากการรับรายได้แบบรายเดือนแล้ว ยังมีแรงงานที่ต้องรับรายได้แบบรายวัน ซึ่งพนักงานรายวันนั้น ส่วนมากจะเป็นงานที่เหนื่อยหนักและต้องใช้กำลังร่างกายเป็น อันมาก โดยตัวอย่างต่อไปนี้ ถือได้ว่า เป็นตัวแทนของการบอกเล่าถึงสภาพชีวิตของ แรงงานรายวันไว้อย่างชัดเจนว่า

ลูกจ้างรายวันคืองานประจำ ในยามเลิกงานบ่ได้ ... (มอเตอร์ไซค์รับแฟน)

ส่วนแรงงานที่ประกอบอาชีพโดยได้รับค่าตอบแทนทั้งแบบรายเดือนและแบบ รายวันนั้น เมื่อแรงงานมีความต้องการรายได้เสริม ซึ่งสถานประกอบการหลายแห่ง มักจัดให้เป็นสวัสดิการหนึ่งแก่แรงงาน ก็คือ การทำงานล่วงเวลานั่นเอง ซึ่งการทำงาน ล่วงเวลานี้ จะทำให้แรงงานได้รับรายได้พิเศษ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า O.T. (Over Time) ซึ่งการได้รับรายได้ค่าล่วงเวลานี้ ก่อให้เกิดความหวังแก่แรงงานที่จะต่อสู้กับงานเพื่อนำ รายได้พิเศษนี้ไปใช้ในสิ่งที่แรงงานมีความต้องการ ดังสะท้อนให้เห็นได้จากภาพชีวิต แรงงานคนหนึ่ง ที่แรงงานชายคนหนึ่งจำต้องทำงานล่วงเวลาเพื่อจะได้นำเงินที่ได้รับเพิ่ม จากค่าล่วงเวลานี้ ไปซื้อแหวนหมั้นให้แก่คนรักของเขาไว้ตอนหนึ่งว่า

เห็นคนน้อยเพียงใด หยิบรูปน้องมาดูต่างหน้า เห็นภาพแก้วตา น้อยแค่ไหน
ก็คงบรรเทา โทง โทที ปีนี้จำเป็นต้องเอา สิ้นปีจะกลับบ้านเรา หอบเอาแหวน
ไปหมั้นกานดา ... (แรงใจ แรงงาน)

ในขณะที่งานบริการ แรงงานจะได้รับรายได้จากค่าบริการ ดังเช่น งานบริการ ในสถานเสริมความงามหรือร้านเสริมสวย ที่แรงงานเป็นผู้ให้บริการแก่ลูกค้าและรับรายได้เป็นค่าบริการ ส่วนรายได้อื่น ๆ ของแรงงานที่ประกอบอาชีพด้านบริการนี้ จะได้รับรายได้ในลักษณะของทิป ที่ผู้ใช้บริการจะให้เป็นส่วนรวมหรือให้เป็นรายบุคคล ดังสะท้อนให้เห็นในเพลงดังกล่าวนี้ว่า

พูดคุยกันถูคอ คบอะไรหนอหล่อแท้ถูกใจ คัดเสร็จมีพิเศษให้ คำพูดสุดท้าย
มีไหมเบอร์โทร ... (เสริมสวยป่วยใจ)

ส่วนแรงงานที่อยู่ในกลุ่มแดนเซอร์และร่าวก ก็มักจะได้รับรายได้พิเศษในลักษณะ คล้าย ๆ กัน ดังจะเห็นได้จากเพลงสาวร่าวก ที่สะท้อนภาพของแรงงาน ผู้อยู่ในอาชีพนี้ และหวังรายได้จากบัตร์ร่าวก ในขณะเดียวกัน เพลงสาวร่าวก ก็เป็นเสียงสะท้อนของ แรงงานต่อผู้ร่วมร่าวกและรักความสนุกเพลิดเพลินทั้งหลาย ให้คำนึงถึงความเหมาะสม และยังขอให้คู่เต้นรำโปรดชื่นชมสาวร่าวก โดยเธอได้ขอให้ผู้รักในความสนุกเพลิดเพลิน ทั้งหลาย ได้โปรดชื่นชมและทักทายทั้งตัวเธอเอง และผู้ร่วมอาชีพเดียวกัน โดยให้ถือว่าเป็นการชื่นชมคู่เดียวกับการชื่นชมความงามแห่งศิลปะ โดยจากเพลงนี้ ได้กล่าวไว้อย่าง น่าสนใจยิ่งว่า

สาวน้อยใจกล้า ต้องมาเป็นสาวร่าวก นั่งตีคิวโก่ง รอบัตรโค้งจากชาย ปากพูดจา
ขอย่ำมากล้ำกราย นิดเดียวพอได้ ขอย่ำมากไปนะพี่จ๋า โปรดมองฉัน เป็นแค่เพียง
อาหารตา เห็นใจเถิดหนา คู่ขาเต้นร่าวก ... (สาวร่าวก)

เป็นต้น

ปริมาณรายได้ ในด้านปริมาณรายได้ของแรงงานนั้น พบว่า วรรณกรรมเพลง ถูกท่วงได้สะท้อนให้เห็นถึงการรับรายได้ของแรงงานในปริมาณที่แตกต่างกันไปตาม ประเภทของการรับรายได้ คือ แรงงานที่ได้รับรายได้ในรูปแบบการรับรายได้เป็นราย เดือนหรือเงินเดือนนั้น พบว่า แรงงานได้รับรายได้ในปริมาณหลักพันบาทในงานภาค บริการ เช่น

เดินทางมาจากบ้านนอก ทำงานหนักเงินเดือนหลักพัน ... (กรรมกรแถมแดง)

ซึ่งปริมาณรายได้ของพนักงานในภาคบริการสอดคล้องกับรายได้ของแรงงาน ในภาคอุตสาหกรรม โดยพบว่า รายได้ของแรงงานมีความสอดคล้องกัน คือ ปริมาณ

รายได้ประมาณจำนวนหลักพันบาท ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไป ที่ให้เห็นภาพปริมาณรายได้ของแรงงานในโรงงานซึ่งได้กล่าวเปรียบเทียบรายได้ของแรงงานในโรงงานที่มีปริมาณรายได้เพียงหลักพันบาท ต่อปริมาณรายได้ของผู้ที่ประกอบอาชีพในด้านอื่นที่มีปริมาณรายได้มากกว่านี้ว่า

เงินเดือนหลักพัน คงแพ้เงินเดือนหลักหมื่น สยามหวาน อม ขมกลืน ปลอดภัยให้ชื่น อ้ายบ่แม่นคู่ ... (ให้อาหยังไปสู้เขา)

ในขณะที่ปริมาณเงินเดือนของแรงงานถือได้ว่าค่อนข้างน้อย ดังปรากฏให้เห็นจากภาพชีวิตแรงงานที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครคนหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวถึงปริมาณเงินเดือนที่ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษา ซึ่งเป็นค่าตอบแทนที่แทบจะไม่พอใช้ในแต่ละเดือนคือ แรงงานได้รับเงินเดือนเพียง 3,000 บาท ไว้ตอนหนึ่งว่า

งานรายได้สูงสุด วุฒิ ม. 6 เงินเดือนตกสามพัน เริ่มหวั่นไหว ... (ขอสิทธิ-ແກ້ອງให้)

และมีอัตราเดียวกันกับปริมาณรายได้ของแรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพพนักงานล้างทำความสะอาดในห้องอาหาร โดยสะท้อนให้เห็นปริมาณรายได้ของแรงงานที่ได้รับเป็นเงินเดือนในระดับเดียวกัน คือ ประมาณเดือนละ 3,000 บาท และยังได้สะท้อนให้เห็นถึงความลำบากของพนักงานในห้องอาหารที่กว่าจะได้เงินมาในแต่ละเดือนว่าต้องได้รับความลำบากสักเพียงใดไว้ว่า

เงินเดือนสามพัน ลูกจ้างในห้องอาหาร ต้องล้างถ้วยล้างจาน จนใบสุดท้ายค่อยได้นอน ... (สาวนาพเนจร)

ส่วนแรงงานที่รับรายได้ในรูปแบบรายวันนั้น พบว่า แรงงานที่ได้รับรายได้ประเภทนี้ มีรายได้ต่อวันเป็นจำนวนหลักร้อยบาท ดังเช่น เพลงนายฮ้อยแรงงานที่สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ปริมาณเงินค่าจ้างจะไม่มากนัก แต่แรงงานก็ต้องยอมรับ เนื่องจากยังมีภาระความรับผิดชอบ ดังตัวอย่างที่ว่า

มาเป็นนายฮ้อย นายฮ้อยแรงงาน สัญชาติอีสานคนหัวใจแกร่ง ก้มหน้าสู้ไปแลกเงินใบแดง ซ่อมแซมความจน ของคนทางบ้านที่รอ ... (นายฮ้อยแรงงาน)

ส่วนปริมาณรายได้สำหรับค่าล่วงเวลาของแรงงาน เป็นค่าตอบแทนที่มีปริมาณไม่มากเช่นเดียวกัน ซึ่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นปริมาณเงินรายได้

ค่าล่วงเวลาของแรงงานที่ประกอบอาชีพพนักงานตัดเย็บหรือสาวเย็บผ้าซึ่งเธอค่อย ๆ เก็บสะสมเงินจากการทำงานล่วงเวลาเพื่อต่อเติมความฝันที่อยากจะประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่ว่า

นั่งเย็บผ้าโหลทำโอทีมาทุกวัน เก็บสิบเป็นร้อยเพียรสร้างเป็นทางฝัน อยากมีร้านอาหารขายของกินบ้านเอง ... (ดอกนีออนบานคำ)

ส่วนแรงงานซึ่งประกอบอาชีพอิสระนั้น ถือได้ว่าเป็นแรงงานที่ได้รับรายได้ในปริมาณที่น้อยมากและไม่แน่นอน ซึ่งจากอาชีพเด็กขายพวงมาลัย นั้นได้สะท้อนว่า เพราะภาระความรับผิดชอบจึงทำให้เขาต้องยอมเหน็ดเหนื่อย ถึงแม้ว่าจะได้รับกำไรจากการขายพวงมาลัยเพียงพวงละ 1 บาท ไว้ว่า

ชีวิตเด็กไทยขายพวงมาลัยจะได้การดูแล ช่วยกันเอาบุญนี้กว่าอุดหนุนคนจน พวงเดียวบาทเดียว อย่าเหนียวเลยท่าน รางวัลสักหน เหนื่อยกายเท่าไรไม่บ่น น้องทั้งคนพี่ทนชีพพลี ... (เด็กขายมาลัย)

ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพของคนขายหนังสือพิมพ์ที่ได้รับรายได้ในลักษณะคล้ายกัน คือ รายได้ในแต่ละวันมีปริมาณที่น้อยมากว่า

ผมเกิดมาอาภัพเหลือทน วิ่งตามท้องถนนหาคนซื้อหนังสือพิมพ์ กลางแดด แดดเผาไหม้ซื้อข้าวพ้ออ้ม ค่ำคืนฝืนยืมขายหนังสือพิมพ์เลี้ยงตัวเรื่อยมา ... (เด็กหนังสือพิมพ์)

ส่วนในกลุ่มแรงงานที่มีอาชีพขับรถ เช่น สองแถวนั้น ในอดีตก็พบว่ามีความรายได้ที่น้อยมากเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

ออกรถทุกวันเหนื่อยจนใจนั้นแทบจะขาด ค่าโดยสารคนละบาท อุตส่าห์ประหยัด ส่งแ้วเรียนราม ... (ส่งแ้วเรียนราม)

เป็นต้น

เมื่อศึกษาถึงมุมมองของแรงงานต่อปริมาณรายได้ที่ได้รับนั้น พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนถึงมุมมองของแรงงานไปในทิศทางเดียวกันว่า รายได้ที่แรงงานได้รับนั้น ยังคงเป็นรายได้ที่มีปริมาณไม่มากนัก ดังสะท้อนให้เห็นดังตัวอย่าง เช่น

อยู่ห้องเช่ากินข้าวริมทาง ทำงานรับจ้างได้ตั้งคั่นคดน้อย คือความจริงที่ทำให้ถอย แต่ใจดวงน้อยไม่ยอมไหวหวั่น ... (หนาวแสงนีออน)

และแรงงานมีมุมมองต่อไปว่า อาชีพที่ต้องเข้ามาเป็นลูกจ้างนั้น เป็นอาชีพที่ได้รับอัตราค่าตอบแทนถูก เช่น

จากบ้านนา เข้ามาหางานในเมืองหลวง เสี่ยงตามดวงจะหนักแค่ไหนก็ยังไม่ถอย
ค่าแรงถูกแค่ลูกจ้างเขา ห้องเช่าก็อยู่ลึกจนท่ายซอย . . . (สาวท่ายซอย)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า แรงงานมีการรับรายได้ที่แตกต่างกันไป โดยการรับรายได้นั้น แรงงานมีรายได้เป็นรายเดือน รายวันในรูปแบบของค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ทิป และจากบัตรร่วมรางวัลตลอดจนกำไรจากการค้าขาย ซึ่งรายได้ของแรงงานนั้น ถือได้ว่าเป็นรายได้ที่ยังไม่มากนักเมื่อพิจารณาจากปริมาณของรายได้ดังได้กล่าวมาแล้ว ส่วนมุมมองต่อการรับรายได้ของแรงงานนั้น พบว่า แรงงานยังมองว่ากลุ่มแรงงานเป็นกลุ่มพนักงานที่ได้รับอัตราค่าจ้างในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ แต่เนื่องด้วยรายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานเอง ตลอดจนผู้ที่แรงงานมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ จึงทำให้แรงงานต้องอดทนและยังคงต่อสู้ต่อไป ถึงแม้ว่ารายได้ที่ได้รับยังไม่มีความสะดวกคล่องกับค่าครองชีพและภาระความรับผิดชอบต่อแรงงานแบกรับอยู่ในปัจจุบันก็ตาม

ปัญหาของแรงงาน

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง พบว่า หลังจากกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานได้ผ่านไปแล้ว แรงงานได้เข้าสู่ชีวิตแรงงาน และเมื่ออพยพเข้าสู่เมืองเพื่อประกอบอาชีพ ตลอดจนการได้รับรายได้ดังกล่าวแล้วนั้น แรงงานได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยปัญหาของแรงงานแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป ซึ่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นภาพปัญหาของแรงงาน มีจำนวนทั้งสิ้น 12 เพลง ได้แก่

เพลงกรรมกรแค้นแดง ข้อความจากเถียงนาน้อย คนบ้านเดียวกัน คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก ธรรมชาติโหด นายฮ้อยแรงงาน สันมิไฟใจเกินร้อย ภูมิคุ้มกันในวันบ่มีเจ้า สัญญาหน้าคอม สู้เด้อพี่น้อง อย่าคอยวาสนา และแอมของอ้าย

ซึ่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นปัญหาที่มีผลต่อวิถีชีวิตของแรงงานโดยตรง ดังนี้

ปัญหาหนี้สิน ปัญหาหนี้สินนั้นถือได้ว่า เป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นมากที่สุด ทั้งนี้ ด้วยเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แรงงานสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น

ดังนั้น เมื่อประสบกับวิกฤตต่าง ๆ ทางด้านการเงินแล้ว ย่อมทำให้แรงงานจำเป็นต้องแบกรับภาระหนี้สิน ทั้งแรงงานในภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม โดยจะเห็นได้ว่า ปัญหาหนี้สินนั้นเป็นปัญหาที่ลุกลามตั้งแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่ประกอบอาชีพอยู่ในชนบทไปจนกระทั่งแรงงานที่อพยพเข้าสู่เมืองในภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรม เช่น

ทั้งจนทั้งเจ็บ เหมือนโดนตอกเล็บ เมื่อมองผืนดิน สู้ กัดฟันท่ามา ถางดงพงป่า
ปักกล้าลงดิน หนี้สินรุงรัง ต้นบ้างดอกบ้าง เพราะกู้เขามากิน ... (ธรรมชาติโหด)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในสังคมเกษตรกรรมปัจจุบันที่มีเงินตราเป็นปัจจัยสำคัญ ในการดำเนินชีวิตของผู้คน เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายด้วยเงินตราแล้ว ย่อมทำให้เกิดความขาดแคลนทุนทรัพย์ขึ้นได้ ซึ่งจากเพลงธรรมชาติโหดที่ยกมานี้ ยังสะท้อนให้เห็นอีกว่า เมื่อเกษตรกรผู้ประสบปัญหาหนี้สินบางรายอาจสูญเสียผืนดินที่ได้ใช้เพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งจากเพลงดังกล่าวตอนหนึ่งที่ว่า

ช่วยไม่ได้จ้องเขาขาด ถ้าแก่มาวัด ยึดกรรมสิทธิ์ผืนดิน ... (ธรรมชาติโหด)
ซึ่งปัญหาการมีหนี้สินของเกษตรกรหรือชาวนาก็อาจเป็นเครื่องมือให้แก่เผ่าแก่หรือนายทุนที่อาศัยลักษณะสังคมชนบทที่ผู้คนยังมีการศึกษาน้อย เพื่อนำเอาเปรียบ จึงก่อให้เกิดการอพยพเพื่อหาที่ทำกินใหม่ ซึ่งบางครั้งการหาที่ทำกินใหม่ของเกษตรกรที่จะต้องหลบหนีจากปัญหาหนี้สินเหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะตามมาได้ โดยเพลงธรรมชาติโหดนี้ก็ยังได้สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อแรงงานในชนบทหรือเกษตรกรไม่มีที่ทำกินและจะต้องหลบเลี่ยงนายทุนหรือที่เรียกว่าเจ้าหนี้แล้ว ก็จำต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด โดยการถางป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ประกอบอาชีพซึ่งปรากฏในเพลงเดียวกันตอนหนึ่งว่า

ย้ายแล้วย้ายอีก จำต้องหลีก เพราะกู้หนี้ยืมสิน บุกป่าต่อไป ถางดงพงใหม่
ก็เพื่ออาศัยทำกิน อยากเกิดมาจน แม้พวกเราบ่น ก็ไม่มีคนเขาได้ยิน ...
(ธรรมชาติโหด)

ในขณะที่ปัญหาหนี้สินในครอบครัวทำให้แรงงานต้องทิ้งอาชีพเกษตรกรเพื่อใช้แรงงานแลกกับเงินจากการประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมที่เริ่มขยายตัวจากในเมืองสู่ภูมิภาคมากขึ้น ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป เช่น

เมื่อโรงงานยึดครองบ้านเฮา อ้ายเลยเอาแสงมาเสนอ . . . (แหมของอ้าย)

ส่วนปัญหาหนี้สินของแรงงานในสังคมเมืองนั้น พบว่า แรงงานบางคนยังต้องรับภาระจากปัญหาการมีหนี้สินของครอบครัวในชนบท ดังปรากฏให้เห็นได้จากภาพสะท้อนชีวิตแรงงานชายคนหนึ่งที่มีความมุ่งมั่นอย่างหนัก เมื่อเข้ามาใช้ชีวิตเป็นแรงงานในกรุงเทพมหานคร โดยเขามุ่งทำงานเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินของครอบครัว และยื่นหยัดต่อสู้กับการทำงานในเมืองด้วยใจที่เป็นห่วงผู้ที่เขาจากมาอยู่เสมอว่า

อดทนสักก่อน หนี้สินผัดผ่อนยังบ่บางเบา ต่อสัญญาอีกหนึ่งลมหนาว ให้พ่ungsี้
เข้าหัดยื่นสู้ต่อ . . . (คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก)

ในขณะที่แรงงานหญิงบางคนต้องประสบกับปัญหานี้สิน เนื่องจากภาระการรับผิดชอบต่อครอบครัวเช่นเดียวกัน ประกอบกับค่าครองชีพในสังคมเมืองที่สูงขึ้น ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณรายได้ที่ได้รับจากการทำงาน จึงทำให้แรงงานต้องต่อสู้ด้วยความท้อถอยโดยไม่มีทางเลือก ดังเช่น

เก็บไม่ทันกิน หนี้สินมิให้จ่ายประจำ โอ้ย มันเวรกรรม แรงใจทยอยถอยร่น
ยังต้องกระเบียดกระเสียน เจียดให้น้องเรียนอีกตั้งหลายคน ถึงหนักเท่าใดก็ทน
นั่งบ่นไปก็ใจเหี่ยวฟรี . . . (สัญญาหน้าคอม)

แรงงานบางคนประสบกับปัญหานี้สินเนื่องจากความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน หรือความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้าน รถ ฯลฯ ดังตัวอย่างที่ว่า

พอยู่พอกิน หนี้สินรุงรังก็ยังทำ เหล้ายาไม่สน หาเช่ากินค่าอยู่เสมอ อยากมีบ้าน
เล็ก ๆ สักหลัง อยากมีรถมอเตอร์ไซด์สักคัน นอนฝันเอาสิเออ . . . (อย่าคอยวาสนา)
เป็นต้น

ปัญหาความขัดแย้งในที่ทำงาน ปัญหาที่มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องจากปัญหาการมีหนี้สินของแรงงาน คือ ปัญหาความขัดแย้งในที่ทำงานของแรงงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัญหาความขัดแย้งในที่ทำงานหรือเกี่ยวกับการทำงานของแรงงานนั้น เริ่มตั้งแต่ปัญหาความขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย จนกระทั่งปัญหาความขัดแย้งที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

โดยจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัญหาความขัดแย้งของแรงงานนั้น เริ่มจากปัญหาความขัดแย้งต่อรายได้ที่ได้รับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความขัดแย้งที่ไม่รุนแรง โดยจากตัวอย่างต่อไปนี้จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้ให้ภาพสะท้อนปัญหาความขัดแย้งในของแรงงานต่อรายได้ที่ได้รับจากการทำงาน เช่น

น้องตึกเตน เข้ามาเป็นสาวโรงงานเย็บผ้า แรงที่ใช้กับเงินที่ได้ ยังบ่เคยคุ้มค่านักเรียน ม. ปลาย จากภาคอีสาน กลายเป็นแรงงานถูกกดราคา น้องมาซื้อลาบเฮาได้เว้าจา จั่งได้ออดสาเอาก่อนเดือนาง ... (คนบ้านเดียวกัน)

เมื่อแรงงานกลายเป็นแรงงานรายได้ต่ำหรือได้รับค่าจ้างน้อยมากนั้น ทำให้ค่าแรงหรือรายได้ ถูกจำกัดอยู่ในปริมาณที่เท่าเดิม ไม่มีความก้าวหน้าด้านรายได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในตัวแรงงานขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนงานของแรงงานเพื่อความก้าวหน้าของการมีรายได้ตามมา ดังสะท้อนให้เห็นจากตัวอย่างที่ว่า

เส้นทางสายเก่า ที่เราก้าวเดิน เหนื่อยหนักเหลือเกิน หัวใจมันล้า ข้าวของก็แพง ค่าแรงไม่ก้าวหน้า คัดสินใจออกค้นหา เส้นทางสายใหม่ ... (ฝันมีไฟ-ใจเกินร้อย)

ในขณะที่แรงงานบางคนเกิดปัญหาการต่อต้านทางสังคมของนายจ้างที่ไม่ตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทน กล่าวคือ แรงงานในที่ทำงานบางแห่งได้รับรายได้ไม่เป็นไปตามกำหนด หรือปัญหาการจ่ายเงินค่าตอบแทนล่าช้าหรือการไม่จ่ายค่าตอบแทน แต่แรงงานก็มีอาจทำสิ่งใด ๆ ได้ ดังสะท้อนจากภาพชีวิตแรงงานหญิงคนหนึ่ง ซึ่งได้บรรยายภาพของแรงงานที่ต้องประสบปัญหาด้านการจ่ายเงินเดือนของนายจ้างที่ว่า

เหนื่อยหามื้อ หน้างอเงินเดือนบ่ออก ท้องคำเจ้านายเพิ่นบอก ยืมให้ออกถึงใจซานชม แอบร้องไห้ในห้องน้ำ เมื่อโดนคำย่ำใจขึ้นชม คนจนละบ่มีสิทธิ์จ่ม ซ่อนอารมณ์หลังรอยยิ้มงาม ... (กรรมกรแก้แค้น)

เป็นต้น

นอกจากปัญหาความขัดแย้งที่ไม่มีความรุนแรง คือ ปัญหาความขัดแย้งในตัวเองแล้ว ยังพบได้ว่า แรงงานยังประสบกับปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งในที่ทำงานดังปรากฏปัญหาการเอาโรคเอาเปรียบจากผู้ว่าจ้างหรือผู้มีอำนาจในที่ทำงาน

ดังสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานนั้นถูกโกงและได้รับการกดขี่ ท่ามกลางสถานะค่าครองชีพที่ขยับขึ้นไปอย่างไม่หยุดยั้งที่ว่า

ค่าน้ำมันค่าแก๊ส ขึ้นไม่ยอมลง นายจ้างก็คอยแต่ โกงค่าแรงรำไป ลาบก้อยส้มตำ กวยเตี๋ยวขึ้นราคาใจหาย ก็ช่วยช่วยกันไป เตื่อพี่น้องบ้านเฮา... (ผู้เคื่อพี่น้อง)
หรือ

ขอความเห็นใจผู้ใหญ่เจ้านาย อย่าเอาเปรียบหลายบางที่มันท้อ เป็นคนเหมือนกัน แก่ออยู่ ต.จ.ว. ไม่ได้แบมือขอ แต่เอาแรงมาขาย... (นายฮ้อยแรงงาน)

ในขณะที่แรงงานทำได้เพียงแต่ร้องขอความเห็นใจจากนายจ้าง ดังสะท้อนจากตัวอย่างที่ว่า

เป็นกำลังใจให้ คนเฮ็ดไร่เฮ็ดนา ยามข้าวขึ้นราคา ให้ได้เงินหลายหลาย พี่น้อง ชาวโรงงาน ก็ให้นายทุนเห็นใจ อย่ากดขี่กันหลาย เฮาคนไทยเหมือนกัน... (ผู้เคื่อพี่น้อง)

โดยสิ่งที่ช่วยจรรโลงใจให้แก่แรงงานเมื่อพบปัญหาหรือมีปัญหาเกี่ยวกับนายจ้างนั้น ก็คือ การได้รับกำลังใจจากคนที่รัก ซึ่งความรู้สึกของแรงงานที่ได้บรรยายถึงภาพความรัก ความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นของแรงงานนี้ ได้สะท้อนให้เห็นดังตัวอย่างที่ว่า

คำค่าเจ้านาย เลื่อนลบได้ด้วยเสียงเจ้า สู้งานหนักเบา ก้าวผ่านปัญหาวุ่นวาย ปากทางเข้าบ้านมีเจ้ายืนรอ นั่นคือจุดหมาย ชอนความเหงาซุกความแพ้วพ่าย มีเจ้าเข้าใจก็พอ... (ภูมิคุ้มกันในวันบมีเจ้า)

ซึ่งการได้รับกำลังใจจากคนรักหรือบางครั้งการได้กลับไปอยู่กับครอบครัวนี้เอง เป็นพลังให้แรงงานมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยความอดทน และก้าวผ่านพ้นช่วงเวลาที่ถูกกรุมเร้าด้วยความรู้สึกละแ่นต่าง ๆ นานาไปได้ในที่สุด

ปัญหาการถูกเลิกจ้าง ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยและถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง ก็คือ ปัญหาการถูกเลิกจ้าง ซึ่งแรงงานมักประสบกับปัญหานี้เมื่อเกิดเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ทางสังคมที่ไม่แน่นอน ดังสะท้อนให้เห็นได้มากในสังคมปัจจุบัน เช่น

ข่าวพาดหัวปิดตัวโรงงาน ห่วงเจ้านั้น สิเป็นตายร้ายดี หากเขาปิดกิจการ ให้คืน เมื่อบ้านงานให้เฮ็ดพอมิ ฟ้าฝนเป็นใจปีนีข้าวราคาดี สิโทรตามน้องนี้มาคืน สัญญากกข่อย... (ข้อความจากเถียงนาน้อย)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ปัญหาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตแรงงานนั้นพบได้ 2 ลักษณะ คือ ปัญหาด้านการเงินและปัญหาด้านการงาน ปัญหาการเงิน ได้แก่ ปัญหาหนี้สินและปัญหารายได้ที่ยังไม่เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณงาน ส่วนปัญหาการงานนั้น ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งในที่ทำงาน และปัญหาการถูกเลิกจ้าง ซึ่งปัญหาการถูกเลิกจ้างนั้น เกิดขึ้นจากเหตุการณ์และสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนในสังคม ซึ่งสถานการณ์และเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการเลิกจ้างแรงงาน ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความไม่แน่นอนทางการเมือง และปัญหากฎธรรมชาติ

วิถีชีวิตแรงงาน

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องพบว่า มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตของแรงงานในด้านต่าง ๆ จำนวน 77 เพลง ได้แก่

เพลงกรรมกรแค้นแดง กันกราวเข้ากรุง กลับบ้านกันบ่ กลับมาถามหากำลังใจ
กินข้าวหรือยัง ขอความจากเถียงนาบ่อย ขอสิทธิ์แค่ร้องไห้ ขอแค่มีเธอให้รัก ขอใจ-
กันหนาว ข้างกองไฟคืนนั้น คนใกล้เมื่อไกลบ้าน คนในความคิดซอด คนบ้านเดียวกัน
คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก คิดถึงบ้านนา คิดสอควันละหน้อย จากบ้านนาด้วยรัก
ใจหล่นที่หน้าราม ชอบทำให้คนคิดถึง ซ่อนมอเตอร์ไซด์ไปก่อน ด้วยใจที่รักกัน
ดอกหญ้าในป่าปูน ดอกหญ้าลาทุ่ง เด็กขายมาลัย เด็กป่า แต่ทุกหัวใจที่ไกลบ้าน
เตรียมนายฮ้อย ต.จ.ว. ม. 6 ถนนคันฝุ่น ถามข่าวหัวใจ ทุ่งนางคอย โทรมาอีกแหม่นเคื้อ
โทรหาแหม่นเคื้อ ธรรมชาติโหด วิชาร้านลาบ นอนฟังเสียงฝน นั่งอนที่โรงงาน นางแบบ
งานบุญ บอกใจยังงี้ดี เบอร์โทรนี้มีแฟนหรือยัง ปลายก้อยของความฮัก เป็นห่วงเคื้อจำ
ฝนรินในเมืองหลวง ฝนจมน้ำตา ฝนมีไฟใจเกินร้อย เพื่อนกันโรงงานเก่า ภูมิคุ้มกัน
ในวันบ่มีเจ้า มอเตอร์ไซด์รับแฟน มือถือไม้ค้ำไฟส่องหน้า ยิ่งห่างยิ่งคิดสอ ยืมหน้า-
มาเข้าฝัน รักนอกเครื่องแบบ รัชดาซอยห่าง แรงใจแรงงาน ไร้อัยร่อยซ้ำ ลูก ต.จ.ว.
ลูกจ้างความจน ลูกจ้างอย่างเรา สบายคิบอ้าย สัญญาหน้าคอม สัญญาหน้าฮ้าน สาวท้ายซอย
สาวนาพนจร สาวบักซี่ สาวโรงงานลานเปียร์ สาวอุดรนอนกรุง สู้เคื้อพี่น้อง เสริมสว-
ป่วยใจ แสงเดือนถามข่าวแสงดาวนำทาง หนาวแสงนีออน หอมกลิ่นบ้านเกิด ให้น้อง-

เอาหยังไปสู้เขา หวานใจหน้าจ้อ แหม่ของอ้าย โอ. เค. เนาะ อยากมีเชอเป็นแฟน
และอยากมีเลื้อกันเหงา

จากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้อง ได้สะท้อนวิถีชีวิตของ
แรงงาน โดยพิจารณาได้เป็น 6 ด้าน ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร การพักผ่อนหย่อนใจ
ชีวิตความเป็นอยู่ ความรัก และการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี โดยวิถีชีวิตแรงงานในแต่ละ
ด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการแต่งกาย

การแต่งกายพบว่า มี 2 ลักษณะ คือ การแต่งกายแบบทั่วไป และการแต่งกาย
ตามแบบที่กำหนดโดยผู้จ้างงาน

การแต่งกายแบบทั่วไป การแต่งกายในแบบทั่วไปนั้นพบว่า เป็นการแต่งกายที่มี
ลักษณะเช่นเดียวกันกับบุคคลทั่วไป เช่น แรงงานในสังคมชนบทนั้นยังแต่งกายเรียบง่าย
โดยแต่งกายด้วยเสื้อที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ การสวมใส่ผ้าฝ้ายและผ้าถุง
สวมรองเท้าแตะตราดาวเทียม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างซึ่งสะท้อนภาพการแต่งกาย
ของหญิงคนหนึ่ง ซึ่งเธอได้บรรยายไว้ขณะที่บอกเล่าเพื่อน ๆ ก่อนเข้ามาใช้แรงงาน
ในกรุงเทพมหานครว่า

เสื้อฝ้ายลายเทาผ้าจีนเก่า ๆ เก็บดาวเทียมห้าง หน้าตามอมแมมค้ำค่าง ตัดใจ
เดินทางห่างไกลเพื่อนฝูง ... (ดอกหญ้าลาทุ่ง)

ส่วนการแต่งกายของแรงงานวัยรุ่นที่กำลังจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา-
ตอนปลาย และกำลังจะเข้ามาเป็นแรงงานในเมืองใหญ่นั้น พบว่า การแต่งกายเริ่มมีความ-
ทันสมัยมากขึ้น กล่าวคือ มีการแต่งกายโดยเสื้อที่มีขายทั่วไป ราคาประมาณ 199 บาท
เพียงเท่านั้น และยังมีการนำกางเกงมาสวมใส่แทนการนุ่งผ้าถุง โดยเฉพาะกางเกงที่ตัดเย็บ
ด้วยผ้ายีน ดังสะท้อนให้เห็นได้จากตัวอย่างที่ว่า

หัวใจติดดิน สวมกางเกงยีนส์เก่า ๆ ใส่เสื้อตัวร้อยเก่าเก่า กอดกระเป๋าใบเดียว
ติดกาย ... (ดอกหญ้าในป่าปูน)

ในขณะที่การแต่งกายของแรงงานในสังคมเมืองนั้น แรงงานบางคนต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้ามือสองที่วางขายอยู่ตามริมทาง และผัดหน้าด้วยแป้งชนิดกระป๋องที่มีขายทั่วไปเช่นเดียวกัน ดังเช่น

กะพยายามสวยแล้วละเด้อ คงหาเจอความงามน้องได้ ปากบ่แดงทาแป้งกระป๋องใส่เสื้อมือสองริมทางเด้ออ้าย เว้าสู่ฟังให้ลองซังใจ ว่าอ้ายสิรับได้บ่...

(ต.จ.ว. ม. 6)

การแต่งกายตามแบบที่กำหนดโดยผู้จ้างงาน เมื่อแรงงานเข้าเป็นพนักงานโดยเข้าทำงานในโรงงานหรือสถานประกอบการแล้ว พบว่า การแต่งกายของแรงงานได้ถูกกำหนดโดยนายจ้างหรือโดยระเบียบของสถานประกอบการ กล่าวคือ สถานประกอบการหรือนายจ้างได้มีการกำหนดถึงรูปแบบการแต่งกายของแรงงานที่เป็นพนักงาน ซึ่งเพลง-นางแบบงานบุญ เป็นอีกเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานที่ต้องสวมชุดทำงานตามคำสั่งของนายจ้าง โดยบางครั้งรูปแบบของการแต่งกายที่กำหนด อาจไม่เป็นที่พึงพอใจของแรงงาน ดังเช่น

ชุดทำงานใส่ตามนายสั่ง แบบจ๋มสีจาง แกรมยังบ่เข้ากับหุ่น... (นางแบบงานบุญ) ที่เห็นได้ชัด คือ แรงงานที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานในสถานบริการน้ำมัน ที่ต้องแต่งกายด้วยชุดฟอร์ม เนื่องจากการทำงานของพนักงานบริการน้ำมันนั้นมีเวลาทำงานที่ไม่แน่นอน จึงทำให้พนักงานเหล่านี้ต้องแต่งชุดฟอร์มเพื่อเตรียมพร้อมอยู่เสมอ และการแต่งกายก็ได้หุหุรา เนื่องจากพนักงานเหล่านี้มีข้อจำกัดด้านรายได้ ดังตัวอย่างที่ว่า

แต่งตัวกาบ่แม่นตำอาง ย้อนซ้อยบ่มีสตางค์จับจ่ายถ่ายถอน ชุดทำงานเด็กปั๊ม
นั้แหละชุดนอน คู่ชมคู่ควงคู่เว้าวอน ซ้อยยังบ่ออนซอนย้อนซ้อยมันยังจน...
(เด็กปั๊ม)

นอกจากนี้ การแต่งกายของแรงงานในภาคบริการนั้น ยังต้องแต่งกายให้ดูดี ทั้งนี้ด้วยงานบริการนั้น แรงงานจำเป็นต้องแต่งกายในลักษณะเป็นการเสริมบุคลิกภาพเพื่อให้พร้อมสำหรับการบริการ เช่นคำกล่าวที่ว่า

จากบ้านนอกมา ทำงานอยู่หน้าเครื่องคอม ยิ้มแบบอ้อม ๆ ใส่ชุดฟอร์มสาวมัน
... (สัญญาหน้าคอม)

เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบการทำงานภาคบริการนั้น การแต่งกายเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่แรงงาน ทั้งนี้ ด้วยงานบริการเป็นงานที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนอยู่ตลอดเวลา การแต่งกายของแรงงานจึงถือได้ว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อผู้รับบริการ

ด้านอาหาร

อาหารเป็นวิถีชีวิตอีกด้านหนึ่งของแรงงานที่ถือได้ว่าเป็นความน่าสนใจ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตของแรงงานในด้านอาหาร โดยพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะอาหารที่แรงงานนิยมรับประทาน และลักษณะแหล่งอาหารของแรงงาน โดยทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวมานี้ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้ให้ภาพสะท้อนให้ได้ทราบถึงรายละเอียดไว้อย่างชัดเจน คือ

อาหารที่ได้รับความนิยมจากแรงงาน ในการรับประทานอาหารของกลุ่มแรงงานพบว่า อาหารที่แรงงานนิยมรับประทาน เป็นอาหารที่มีจำหน่ายทั่วไปในสังคมเมืองปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาวิถีชีวิตแรงงานจะเห็นได้ว่า แรงงานชาวนั้น นิยมรับประทานอาหารอีสานประเภทลาบก้อย ดังปรากฏให้เห็นได้จากภาพการพบปะกันระหว่างกลุ่มแรงงานที่ร้านอาหารอีสานตอนหนึ่งว่า

ตัดสินใจหิ้วกระเป๋าเดินทาง มาสู่กลางเมืองใหญ่เมืองนี้ ได้เจอกันอยู่ร้านลาบหลายที เป็นจิ้งใต้พี่โซคหมานบ่น้อ ... (คนบ้านเดียวกัน)

ซึ่งสอดคล้องกับภาพสะท้อนถึงความนิยมรับประทานอาหารอีสานประเภทลาบก้อย แม้ว่าแรงงานจะประสบกับปัญหาจากการขึ้นราคาอาหารของผู้จำหน่ายไว้ตอนหนึ่งว่า
ลาบก้อยส้มตำ กว๊ายเดี่ยวขึ้นราคาใจหาย ก็ช่วยช่วยกันไป เต๋อพี่น้องบ้านเฮา
... (ผู้เต๋อพี่น้อง)

ส่วนความนิยมในการรับประทานอาหารของแรงงานหญิงนั้นพบว่า ส้มตำไก่ย่าง เป็นอาหารที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ดังสะท้อนให้เห็นจากภาพแรงงานชายคนหนึ่ง ที่ซื้อส้มตำและไก่ย่างไปฝากคนรักของเขาที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตอนหนึ่งว่า

ส้มตำปิ้งไก่ ซื้อไปฝากเป็นประจำ ยามว่างเที่ยวมาเยี่ยมยาม ย่านผู้บำราวม
แคะกล่องดวงใจ ... (ใจหล่นที่หน้าราม)

และยังพบว่า อาหารประเภทส้มตำนี้ เป็นที่นิยมในหมู่แรงงานหญิงซึ่งเป็นพนักงาน-
โรงงานเช่นเดียวกันว่า

อ้ายบอกว่าฮัก เป็นหยั่งคือเฮ็ดจั่งชั้น ให้สาวโรงงาน ต้องเสียน้ำตาจนได้
บ่สมแท้น้อคนไว้ใจ เจอคนสวยสวย ก็ลาไกล ตำบักหุ่งก็เลิกซื้อมาฝากให้ หยูกยา
เคยถึงเวลาที่น้องเป็นไข้ วันนี้ความห่วงใย เอาไปฝากใครเล่า น้อ ... (นั่งนอน-
ที่โรงงาน)

ในขณะที่แรงงานบางคนเลือกที่จะรับประทานอาหารง่าย ๆ เช่น ข้าวแกง
โดยอาหารประเภทข้าวแกงนี้ เป็นอาหารที่หาซื้อได้ง่ายทั่วไป โดยแรงงานอาศัย
การรับประทานอาหารประเภทนี้เพื่อความสะดวกและพอที่จะประทังชีวิตในสังคมเมือง
ให้แรงงานได้รับประทานพออิ่มท้อง ดังเช่น

อาศัยข้าวแกง เป็นข้าวแกงในห้องน้อย ๆ ยามแลงแสงตะเวนคล้อย คิดฮอด
คนคอยอยู่ทางบ้านเฮา ... (คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก)

เป็นต้น

แหล่งอาหารของแรงงาน แหล่งอาหารถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิต
ของแรงงานเช่นเดียวกันกับวิถีชีวิตในด้านอื่น ๆ ซึ่งจากการศึกษาพิจารณาถึงแหล่งอาหาร
ของแรงงานได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แรงงานจะหาอาหารจากแหล่งจำหน่ายริมทาง เช่น
ร้านอาหารที่มีขายตามริมทาง ร้านอาหารทั่วไป และหาอาหารจากแหล่งจำหน่ายใกล้
ที่ทำงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่า แหล่งอาหารสำคัญที่กลุ่มแรงงานรับประทานนั้น ได้สะท้อน
ให้เห็นจากภาพที่แรงงานซึ่งได้ซื้ออาหารจากร้านแผงลอยริมทาง ซึ่งชวนให้แรงงาน
มีความรู้สึกคิดถึงบ้านและท้องถิ่นที่จากมาว่า

หอมผักกะแยง จากถุงแกงแผลงลอยริมทาง สะกิดใจลอยท่ามฟ้ากว้าง คืบสู่
กองฟางทุ่งนาเคยเนา อุ่นใจเหงา เหมือนเฮาได้คืน กลับไปยืน ที่บ้านหลังเก่า
พร้อมหน้าพ่อแม่แก่เฒ่า นั่งตากแสงดาว กินข้าวนอกชาน ... (หอมกลิ่น-
บ้านเกิด)

ส่วนใน โอกาสพิเศษต่าง ๆ นั้น แรงงานมักใช้ร้านอาหารประเภทจิ้มจุ่ม
และลานเบียร์เพื่อการเลี้ยงฉลอง ดังเช่น

ยืนหน้าปากซอยหลัง เลิกงาน โอกาสสำคัญ นัดกันมากอย สัญญาสิ้นเดือน
เย็นนี้คงบ่เลือนลอย ที่ร้านจิ้มจุ่มปากซอย นัดคอยอ้ายคง บ่ลืม ... (คนใกล้-
เมื่อไกลบ้าน)

เช่นเดียวกับภาพบรรยากาศการร่วมรับประทานอาหารของแรงงานใน โอกาสวันหยุด
สุดสัปดาห์ที่ว่า

บ่อยากกลับไปเหงา ในห้องเช่าคนเดียวหลังเลิกงาน บ่อยากไปรับประทานอาหาร
กับข้าวถุงปากซอยคือเก่า เพื่อนชวนมานั่งอยู่หน้าฮ้านลานเบียร์ ลบรอยละเหี่ย
จากแรงงานให้บางเบา รินความเหงาจากใจ ... (สาวโรงงานลานเบียร์)

นอกจากแหล่งอาหารที่มีจำหน่ายทั่วไปแล้ว แรงงานยังมีการหาอาหารจากแหล่ง
จำหน่ายใกล้ที่ทำงาน เช่น แหล่งอาหารที่มีขายใกล้โรงงาน ซึ่งเป็นอาหารที่เรียบง่าย เช่น
ส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว ดังสะท้อนให้เห็นภาพแรงงานคนหนึ่งที่นั่งนอนอยู่หน้าโรงงาน ในขณะที่
ปรากฏภาพสะท้อนบรรยากาศการไปรับประทานอาหารของกลุ่มเพื่อน ๆ แรงงาน
ซึ่งกำลังออกไปหาอาหารจากแหล่งอาหารที่อยู่ไม่ไกลจากที่ทำงานที่ว่า

นั่งนอนอยู่หน้าโรงงาน เพื่อนเพื่อน เดินผ่านก็บ่มีแสงเว้าจา กินก๋วยเตี๋ยว
ก็คิดเห็นแต่ใบหน้า กินน้ำอัดลม ก็ชมในคอขึ้นมา คืดฮอดแสง ๆ ทุกครา น้ำตา
ก็ย้อยลงใจ ... (นั่งนอนที่โรงงาน)

เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า อาหารที่แรงงานนิยมรับประทานนั้น ได้แก่ ลาบก้อย
และส้มตำไก่ย่าง และแรงงานนั้นนิยมรับประทานอาหารที่เรียบง่าย เช่น ข้าวแกง
และอาหารสำเร็จจากแผลงลอย ส่วนโอกาสสำคัญนั้นผู้ใช้แรงงานมักเลี้ยงฉลองกันในร้าน

จิมจุ่มและร้านอาหารกลางแจ้งประเทลานเบียร์ ซึ่งแหล่งอาหารสำคัญของแรงงาน คือ
ร้านอาหารริมทาง และแหล่งอาหารใกล้ที่ทำงาน

ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจพบว่า แรงงานจะมีการพักผ่อนหย่อนใจในยามว่าง
ใน 2 ลักษณะ คือ การพักผ่อนหย่อนใจหลังเลิกงานและในวันหยุด และการกลับไป
พักผ่อนหย่อนใจยังภูมิลำเนาเดิม ซึ่งลักษณะการพักผ่อนหย่อนใจของแรงงานนั้น
มีรายละเอียดดังนี้

การพักผ่อนหย่อนใจหลังเลิกงานและในวันหยุด การพักผ่อนหย่อนใจของ
แรงงานนั้น เป็นสิ่งที่เห็นได้ทั่วไปในเวลาเย็นและช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยการพักผ่อน
หย่อนใจของแรงงานจะมีลักษณะเป็นการพบปะกันระหว่างกลุ่มแรงงานเอง ทั้งนี้
เพื่อความผ่อนคลายความตึงเครียดและความเมื่อยล้าจากการทำงาน โดยการพักผ่อน
หย่อนใจของแรงงานในช่วงหลังเลิกงานและในวันหยุดนั้นพิจารณาได้ว่า การพักผ่อน
หย่อนใจของแรงงานในบางครั้งต้องรอให้ถึงวันหยุด ซึ่งเป็นสิ่งที่แรงงานเฝ้าคอยทั้งนี้
เพื่อจะได้พักผ่อนอยู่ร่วมกับคนรัก ไม่ว่าจะเป็นคนรักหรือเพื่อนแรงงานด้วยกันเอง
ดังเช่น

ฟากฝั่งเมืองขวางกัน ที่ทำงานห่างกันสองเฮา วันอาทิตย์ค่อยเจอหน้ากัน
สู้กับงานวันจันทร์สอเดสาร์ บอกใจเหงาเหงาคิดสออด อดเอาสาก่อน ... (ยิ่งห่าง-
ยิ่งคิดสออด)

ส่วนแรงงานบางกลุ่มใช้วันหยุดเพื่อการพบปะสังสรรค์ในหมู่เพื่อน ๆ โดยการนัด
รวมกลุ่มในร้านอาหารกลางแจ้งหรือลานเบียร์ ดังปรากฏภาพของแรงงานที่ได้รับความ-
สนุกสนานจากการร่วมพบปะสังสรรค์ผ่านภาพสะท้อนรายละเอียดและบรรยากาศ
ความสนุกสนานดังกล่าวจากตัวอย่างที่ว่า

ลืมหูลืมเหงา มาพวกเราเต้นกันสุดสุด พรุ่งนี้วันหยุดต้องกลั้วหลุด บ่ย่าน
เป็นข่าว บ่ได้ไปหาเต้นหน้าฮ้าน หมอลำคือเก่า จึงให้ลืมหูลืมเศร้า หน้าฮ้านลานเบียร์
สุดสออด ... (สาวโรงงานลานเบียร์)

เป็นต้น

การเข้าชมการแสดงพื้นบ้าน นอกจากนี้ ยังมีการพักผ่อนหย่อนใจโดยทั่วไปของแรงงานในยามว่างงานหรือหลังเลิกงาน เช่น การไปเที่ยวชมการแสดงพื้นบ้านที่จัดขึ้นตามเวทีต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไปชมการแสดงหมอลำและคอนเสิร์ต ดังจะเห็นได้จากภาพความน่ารักและความเอื้ออาทรของแรงงานหญิงชายที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันท่ามกลางสายฝนที่กำลังตกลงมา และมอเตอร์ไซค์คู่ใจที่ไม่สามารถเดินทางต่อไปได้จนแรงงานทั้งสองต้องร่วมกันเข็นรถไปตามถนนเพื่อให้ถึงจุดหมายด้วยกันที่ว่า

กลับจากเที่ยวงาน คอนเสิร์ตหมอลำฝนฮารตฮ้าง จูงเดินไหล่ทางหลู โตนน้อย
จูงยूरธฮ้างนำกัน มอเตอร์ไซค์รับแฟน มั่นขยันเล่นแบบวันเว้นวัน กัดแซ่ส่อย
กันขันขี้บ่ไหว ค่อยไปเซาฮ่มเซเวน . . . (มอเตอร์ไซค์รับแฟน)

เป็นต้น

การกลับไปพักผ่อนหย่อนใจยังภูมิลำเนาเดิม ถึงแม้ว่าในสังคมเมืองที่มีความเจริญและเต็มไปด้วยแสงสีอันตระการตาจะเป็นเครื่องคลายเหงาและความเหนื่อยล้าจากการทำงานของแรงงานได้บ้าง แต่การกลับไปพักผ่อนยังบ้านเกิดและท้องถิ่นที่จากมาก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้แรงงานคลายความเหงาได้ เช่น

สาวบ้านนอกจะลาบางกอกกลับบ้านเรา พาใจไปลบความเหงา เดิมรักบ้านเรา
แทนที่ ฟังเพลงลูกทุ่งได้เงาดีสูงหล่อเลี้ยงชีวิต ถึงอยู่ในเมืองแสงสี แต่ใจดวงนี้
คิดถึงบ้านนา . . . (คิดถึงบ้านนา)

นี่เป็นเพียงตัวอย่างที่สะท้อนว่า การได้กลับไปพักผ่อนและเติมพลังจากบ้านเกิดและท้องถิ่นที่จากมานั้น ยังเป็นสิ่งที่แรงงานมีความปรารถนาและเฝ้าคอยอยู่เสมอ

การกลับไปพักผ่อนหย่อนใจของแรงงานยังภูมิลำเนาเดิมนั้น เป็นที่นิยมมาก กล่าวคือ การกลับไปพักผ่อนหย่อนใจยังภูมิลำเนาเดิมหรือท้องถิ่นที่จากมานั้นจะเกิดขึ้นโดยแรงงานจะอาศัยวันหยุดยาวช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อหาโอกาสผ่อนคลายความเหนื่อยล้าและความอ่อนล้าจากการทำงาน และถือเป็นการพักผ่อนหย่อนใจไปด้วย ในขณะเดียวกัน การกลับไปยังภูมิลำเนาเดิมและท้องถิ่นที่จากมานั้น ก่อให้เกิดกำลังใจแก่แรงงานที่จะอดทนต่อสู้กับการทำงาน ซึ่งภาพแรงงานที่มีการกลับไปพักผ่อนยังภูมิลำเนาเดิมในต่างจังหวัดนั้น มิให้เห็นได้ทุกเทศกาลของไทย ดังเช่น เทศกาลปีใหม

และเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น โดยภาพการชวนกันกลับบ้านของแรงงานนั้น ได้สะท้อน และปรากฏให้เห็นได้เสมอ ดังเช่น

ทำงานอยู่เมืองนี้ นานปีเหนื่อยบ่ ทางบ้านยังรออ้อมอุ่นความรักยังคอยกอด
บ่ต่างกันเคื้อเพื่อนพี่น้อง เขาต่างมีคนคิดฮอด ปีใหม่สงกรานต์ชวนกลับบ้านตลอด
ไปซาร์จแรงมาสู้ใหม่... (กลับบ้านกันบ่)

ในขณะที่เดียวกัน ภาพความสนุกสนานจากการได้กลับไปพักผ่อนหย่อนใจยังบ้าน เกิดในยามเทศกาลนั้น ได้สะท้อนผ่านบทเพลงลูกทุ่งไว้เช่นเดียวกันว่า

อยากสวຍยังต้องรอนะคนจน ได้ปีละหน เฉพาะยามเมื่อบ้าน หลุดไปเวอร์ไป
บ่ว่ากัน ขอสร้างสีสัน เป็นการชั่วคราว... (นางแบบงานบุญ)

และยังพบตัวอย่างบรรยากาศที่ได้สะท้อนให้เห็นภาพความสนุกของแรงงานผู้ได้กลับมา ยังบ้านเกิดของตนเพิ่มเติมต่อไปอีกว่า

หน้าฮ้านหมอลำ จำได้หรือเปล่า ฝากถึงหมู่เฮา อยู่บ่อนได้กะตาม กลับเมื่อ
ยามบ้าน ให้ถือเป็นงานประจำ ถึงยามฟังลำ อย่าลืมคำสัญญา... (สัญญาหน้าฮ้าน)
เป็นต้น

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การพักผ่อนหย่อนใจของแรงงานนั้นเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ที่เกิดขึ้นช่วงหลังเลิกงานและในวันหยุด ซึ่งกลุ่มแรงงานจะมีการนัดพบกันระหว่าง แรงงานเองตามร้านอาหารและงานแสดงต่าง ๆ และการกลับไปพักผ่อนหย่อนใจ ยังภูมิลำเนาเดิม ซึ่งการกลับไปพักผ่อนหย่อนใจยังภูมิลำเนาเดิมนี เป็นที่นิยมมากในช่วง วันหยุดยาวตามเทศกาลต่าง ๆ ทั้งนี้ แรงงานมีลักษณะการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อลดความ เมื่อยล้าและผ่อนคลาย ตลอดจนความต้องการกำลังใจจากผู้ที่รอคอยการกลับมาของ กลุ่มแรงงานยังภูมิลำเนาเดิมนั่นเอง

ด้านชีวิตความเป็นอยู่

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ พบว่า แรงงานดำเนินชีวิตและมีความเป็นอยู่ทั้งในสังคม ชนบทและสังคมเมือง ซึ่งแรงงานเหล่านี้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ด้วยลักษณะ การทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความแตกต่างดังกล่าว โดยชีวิตความเป็นอยู่ของ

แรงงานทั้งในสังคมชนบท และแรงงานที่เข้ามาใช้ชีวิตในสังคมเมืองมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานในสังคมชนบท แรงงานที่ยังประกอบอาชีพอยู่ตามชนบทนั้น ยังมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน โดยภาพความเป็นอยู่ของแรงงานที่ประกอบอาชีพในชนบทนั้น ได้สะท้อนให้เห็นว่า

มองลึบลั่วแถวทิวพนา ไกลล่ำย่ำสนธยา กลุ่มชวานาก็เริ่มจากงาน คุณพ่อเดินหน้า
เราพากันเดินกลับบ้าน ท้ายสุดนั่นคือแฟนฉัน เมื่อก่อนนั้น รักปานจะกลืน ...

(ทุ่งนางคอย)

ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพกิจวัตรประจำวันที่แรงงานต้องออกไปทำนาตั้งแต่เช้าและกลับเข้าบ้านในตอนเย็น ขณะที่ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานยังผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ดังเช่นภาพที่สะท้อนให้เห็นว่า แม้ผู้คนจะอพยพเข้าไปทำงานในเมืองเป็นจำนวนมาก แต่สิ่งที่ยังหลงเหลือตามธรรมชาติในทุ่งกุลายังคงมีความอุดมสมบูรณ์ และสิ่งที่หลงเหลือตามธรรมชาตินั้น ยังสามารถหล่อเลี้ยงชีวิตแรงงานได้อย่างเพียงพอ โดยได้บรรยายชีวิตความเป็นอยู่ดังกล่าวผ่านเพลงนี้ว่า

ได้อาศัยทุ่งกุลา เป็นตำราเรียน มีเพื่อนอ่านเขียน เป็นควายทามชื่อไอ้โตน
ป่าบุงป่าทามน้ำมูล ยังมีพอเลี้ยงผู้คน ปลุกข้าวหอมให้ พ่อค้าคนกลางส่งขาย ...

(เตรียมนายฮ้อย)

และชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานในชนบทนั้น ก็ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ได้จากผืนนา และผลผลิตทางการเกษตร ดังเช่น

ขาดผลประโยชน์จากนา ครอบครัวยากจนข้าก็แทบจะไม่มีกิน ... (ธรรมชาติโหด)

ซึ่งปัจจัยทางธรรมชาตินั้นถือได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และการได้รับผลประโยชน์ของเกษตรกร ซึ่งความมากน้อยของผลประโยชน์ที่ได้รับย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานในสังคมชนบทตามมาอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานในสังคมเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานในสังคมเมืองนั้น พบว่า แรงงานในสังคมเมืองต้องเผชิญกับกิจวัตรประจำวันที่น่าว้าว

ตั้งแต่เช้าจนกระทั่งเย็น ดังภาพที่สะท้อนให้เห็นภาพแรงงานที่กำลังออกจากที่พักไปทำงานโดยใช้รถประจำทางท่ามกลางผู้คนมากมายว่า

ตั้งแต่เช้า ห้อยโหนรถเมล์ไปทำงาน อยู่วันต่อวัน วังคอยรับใช้ใครไม่รู้
เหนื่อยเท่าใดไม่เคยนั่งบ่น เกิดเป็นคนเมื่อยังจนก็ต้องสู้ เหมือนเป็นเวรกรรม
ที่ข้าเราอยู่ ทุกลมหายใจ ... (สาวท้ายซอย)

และยังปรากฏภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานที่ได้สะท้อนให้เห็นว่า หลังจากทำงานแล้ว แรงงานจะต้องตอบบัตรเพื่อเข้าทำงานตามเวลาที่กำหนด ซึ่งชีวิตความเป็นอยู่ก็กลายเป็นกิจวัตรประจำวัน ได้ถูกบรรยายผ่านเพลงไว้ว่า

จนได้ทำงาน กินค่าแรงตามกฎหมาย ต้องใช้ร่างกาย สู้งานแม้มันลำบาก ตอกบัตร
เข้างาน ตั้งแต่เช้าจนค่ำเย็น ถึงเหนื่อยแสนเหนื่อย นึกแค่ไหนก็ทนเอา ... (แรงใจ-
แรงงาน)

ในขณะที่ทำงานนั้น แรงงานอาจไม่มีความเป็นส่วนตัว เนื่องจากต้องทำงานอยู่ใน
สายตาของนายจ้างตลอดเวลา ตลอดจนต้องอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งตัวอย่างด้านล่างนี้
ได้สะท้อนว่า ในขณะที่ทำงานนั้น แรงงานต้องทุ่มเทร่างกาย แรงใจ และเวลาให้กับการ-
ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ดังเช่นที่ได้บรรยายไว้ในเพลงตอนหนึ่งว่า

ยืนบนถนนคนสู้เพื่อฝันล้ำฟ้า กว้างดังเศษฟางที่ถูกลมพัดมาไกล จากเช้าจรดเย็น
ต้องเป็นคนมีเจ้านาย เลิกงานค่อยมีลมหายใจ เป็นของตัวเอง ... (ถนนคันฝัน)

ในขณะที่แรงงานบางคนต้องอยู่ด้วยความหวาดระแวงต่อสายตานายจ้าง
เช่นเดียวกัน ดังเช่น

คิดถึงเธอคนเคยโทรมาดั่งหนึ่งอง คนที่กองหัวใจให้เลยไม่อัน อยู่ในเครื่องแบบ
เจ้านายห้ามแอบคุยกัน นึกที่เราฝันต้องรอเลิกงานจึงมีสิทธิ์ทำ ... (รักนอก-
เครื่องแบบ)

แรงงานบางคนต้องใช้ชีวิตอยู่กับการรับคำสั่งจากนายจ้างด้วยน้ำเสียงที่วางอำนาจ
เช่น

ขาดคนร่วมฝัน แลกเงินด้วยงานเหงื่อเม็ดเค็ม ๆ ให้เจ้านายน้ำเสียงเข้มเข้ม
ชีวิตรันทดอย่างนั้นอย่างนี้ ... (อยากมีเธอเป็นแฟน)

โดยการใช้น้ำเสียงและคำพูดจากนายจ้าง เป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อจิตใจของ
แรงงานได้ทั้งทางบวกและทางลบ โดยแรงงานบางคนนั้นอาจได้รับความกดดันจาก
การทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ประกอบกับการใช้คำพูดของผู้คนบางครั้ง
ก็อาจทำให้แรงงานเกิดความน้อยใจขึ้นมาได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ภาพสะท้อนชีวิต
แรงงานหญิงคนหนึ่ง ดังต่อไปนี้ จึงเป็นอีกมุมหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า การร้องไห้
เป็นทางออกหนึ่งของแรงงาน ดังเช่น

เหนื่อยหามื้อ ท้อ หน้าเงินเดือนบ่ออก ท่องคำเจ้านายเพิ่นบอก ยิ้มให้ออก
ถึงใจซานชม แอบร้องไห้ในห้องน้ำ เมื่อโดนคำย่ำใจขึ้นชม คนจนละบ่มีสิทธิ์จ่ม
ซ่อนอารมณ์หลังรอยยิ้มงาม . . . (กรรมกรแก้แค้น)

จะเห็นได้ว่า การที่แรงงานต้องเข้าไปร้องไห้ในห้องสุขาในขณะที่ทำงานนั้น
ได้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานที่น่าเห็นใจยิ่ง

ส่วนความไม่แน่นอนของงานที่ทำหรือการที่แรงงานอยู่อย่างไรหลักประกันนั้น
เป็นสิ่งที่มิพผลกระทบต่อสภาพจิตใจของแรงงานอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะการก่อให้เกิด
ความกังวลใจของแรงงาน เช่น ภาพสะท้อนชีวิตแรงงานชายคนหนึ่งที่มีความกังวลต่อ
ความมั่นคงและความหวังที่มีต่อการสร้างครอบครัวและการแต่งงานกับคนรักของเขา
ที่ว่า

ไร้หลักประกัน งานการบ่แน่นอน กลัวเจ้าบ้ายบายไปก่อน บ่ทนเที่ยวทาง
สร้างฝัน ถ้าอ้ายอีกปี สิสู้โอทีเพื่อเร่งคืนวัน ปลายทางเคียงข้างพาขวัญ บ่แนน
คงซอดดอกหนอ . . . (ซ่อนมอเตอร์ไซด์ไปก่อน)

ขณะที่แรงงานบางส่วนยังไม่มีทางออกให้กับชีวิต เช่น

หน่อแนวอีสาน มาหางานในเมืองหลวง เสียงโชคเดินตามดวง เหมือนแมงละงำ
บินตำแสงไฟ บ้างก็โชคดี มีงานทำได้เงินกลับไป บางคนสู้จนแพ้พ่าย เมื่อบ่ได้
อยู่ไม่มีหวัง . . . (ฝนรินในเมืองหลวง)

ในขณะเดียวกัน แรงงานยังต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ท่ามกลางสภาพเศรษฐกิจ
ที่ฝืดเคืองทำให้แรงงานต้องต่อสู้ดิ้นรนในทุกวิถีทาง ดังภาพซึ่งบรรยายจากตัวอย่างที่ว่า
เศรษฐกิจ มันตกสะเก็ด คนกรุงเทพฯ หรือร้อยเอ็ด ก็ทุกข์ยากพอกัน โชคดีที่ยังได้ทำงาน
โชคดีที่ยังมีข้าวใส่จาน สู้ไปวันต่อวัน พอไม่ให้อดตาย . . . (ลูก ต.จ.ว.)

จากภาพสะท้อนดังกล่าวนี้ ทำให้แรงงานต้องใช้ชีวิตอย่างประหยัดคอดอม เพื่อจะได้มีเงินเก็บส่งให้คนรออยู่ทางบ้าน และด้วยความเป็นอยู่ที่ต้องประหยัด และอดออมนี้ ได้สะท้อนผ่านการซื้อของใช้นอกห้างสรรพสินค้า เนื่องจากมีราคาถูก เช่น เก็บใจมัน อดออมทุกวันทุกอย่าง ของใช้ก็ซื้อนอกห้าง จึงพอมีดังค์ส่งให้ทางบ้าน ... (กรรมกรแก้แค้น)

ในขณะที่แรงงานส่วนหนึ่งต้องใช้ชีวิตด้วยความรู้สึกเจ็บเหงาและอ้างว้าง เนื่องมาจากการเข้ามาหางานทำในเมืองเพียงลำพัง โดยจากมุมมองหนึ่งในความรู้สึกของแรงงาน ได้สะท้อนให้เห็นภาพอย่างชัดเจนยิ่งว่า

เมื่อเลิกงานเดินเหงา มีเงาเป็นเพื่อนเข้าชอย ผู้สาวบ้านไกลใจลอย บ่มีคนคอยเคียงเงา อยู่ในเมืองใหญ่ อุ่นกายแต่หัวใจหนาว วัน ๆ มีหลายเรื่องราว รุมเร้าให้คอยหวนไหว ... (ขอใจกันหนาว)

ดังนั้น สิ่งเดียวที่แรงงานจะนำมาใช้เพื่อต่อสู้และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น นั่นก็คือ ความขยันและอดทน เช่น ความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ดังสะท้อนภาพของแรงงานหญิงคนหนึ่ง ที่ใช้ความอดทนต่อส้วงานและเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงแห่งนี้ เพื่อที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเธอดีขึ้น โดยสะท้อนภาพดังกล่าวจากตัวอย่างในบทเพลงตอนหนึ่งว่า

เอาแรงเป็นทุน สู้งานเงินเดือนต่ำต่ำ เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำ ก่อความหวังบนทางเปื้อนฝุ่น ... (ดอกหญ้าในป่าปูน)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแรงงานจะเข้ามาทำงานในเมืองและมีชีวิตความเป็นอยู่ท่ามกลางความเจริญของสังคมในปัจจุบัน แต่แรงงานยังมีความผูกพันอันแนบแน่นกับบ้านเกิดและท้องถิ่นที่จากมา เช่น ความผูกพันกับความเป็นธรรมชาติ ท้องไร่ท้องนา เช่น

ไอ้ออกเหงา สาวไกลบ้าน กลับจากงาน วันฟ้าเศร้า ฟังเสียงฝน หล่นเม็ดพราว คึดฮอดคราว เนาบ้านนา ... (นอนฟังเสียงฝน)

และยังมีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้ให้บรรยากาศความผูกพันระหว่างแรงงานกับ
ท้องถิ่นที่จากมา โดยบรรยายถึงความผูกพันของแรงงานที่มีต่อสภาพธรรมชาติตาม
ท้องไร่ท้องนาเพิ่มเติมอีกว่า

ฝนตกริน ๆ หอมหื่น ๆ อยู่ในหัว คือกลิ่นขี้ควายขี้วัว กลิ่นดอกสเบงเบ้งบาน
เป็นพวง ส่งสายตาเหงาผ่าน ม่านฝนโค้งฟ้าเมืองหลวง ฝากใจกลับไปถามทวง
คิดสอช้อยบ่อีพ้ออีแม่... (ฝนรินในเมืองหลวง)

ตลอดจนแรงงานยังมีความรักและความผูกพันกับผู้คน ดังเช่น ภาพสะท้อนชีวิตของ
แรงงานชายคนหนึ่งที่ได้เข้ามาทำงานในเมืองหลวงเช่นเดียวกัน ซึ่งได้บรรยายถึง
ความผูกพันของแรงงานชายคนหนึ่งที่มีต่อผีนนาและพ่อกแม่ ดังตัวอย่างที่ว่า

คิดสอผีนนา ยามฟ้าอุ้มฝน ลุ่มน้ำของเขาคนจน ตจว. ได้ไต่ทางเกยยีน บ่เคยลืม
กลิ่นดินนาดอกหนอ กราบหมอนขอพรให้แม่พ่อก อยู่ดีมีแสงคอยลูกคืนเมื่อ...
(คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก)

และยังปรากฏภาพสะท้อนความผูกพันระหว่างแรงงานกับคนรัก ที่ว่า

เก็บใจที่สั๊กมัน ฝึาคอยวันที่หวัง ยามอ้างว้าง นั่งคิดถึงวันคืนเก่า ท้องทุ่งนา
สีทอง เคยมีอาย้น้องหยอกเย้า สักวันหนึ่งสองเฮา คงได้ทบทวนความหลัง...
(คิดสอวันละหน่อย)

ซึ่งความรักและความผูกพันกับบ้านเกิดและท้องถิ่นที่จากมา รวมถึงสภาพธรรมชาติ
ตลอดจนคนรักนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แรงงานสามารถอดทนต่อชีวิตความเป็นอยู่
อันแสนลำบากจากการเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมเมืองด้วยความหวังและกำลังใจ

ด้านความรัก

ด้านความรักพบว่า แรงงานมีความรักที่แตกต่างกันไป โดยรายละเอียดเกี่ยวกับ
ความรักของแรงงานนั้นมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรักของหนุ่มสาวแรงงาน
ในสังคมปัจจุบัน โดยเมื่อพิจารณาแล้วพบได้ 2 มิติ คือ ความรักระหว่างแรงงานในสังคม
ชนบท และความรักของแรงงานในสังคมเมือง โดยความรักของแรงงานทั้ง 2 มิติ
มีความน่าสนใจ ดังนี้

ความรักของแรงงานในสังคมชนบท ด้านความรักของแรงงานในสังคมชนบทพบว่า การพบปะกันของแรงงานหรือหนุ่มสาวในชนบทนั้น ยังเป็นการนัดพบกันระหว่างคู่รักเมื่อสบมีโอกาส ซึ่งยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากขนบธรรมเนียมดั้งเดิม คือ คู่หนุ่มสาวจะนัดพบกันตามงานเทศกาลต่าง ๆ เป็นครั้งคราวเท่านั้น โดยวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้กล่าวถึงการพบปะกันระหว่างแรงงานหนุ่มสาวชาวนาดังตัวอย่างที่ว่า

สองเราเดินเคียงคู่สุสานต์ อยู่อย่างนี้ทุกวัน เธอกับฉันรักกันหวานชื่น เป็นบางโอกาส เรานัดพบกันกลางคืน ว่ารักจะไม่เป็นอื่น จะยังจะยืนไม่จากไม่จร ...

(ทุ่งนางคอย)

ในขณะที่การเลิกคบกันของแรงงานหนุ่มสาวชาวนาดังก็มีความเป็นไปได้เช่นเดียวกัน ดังปรากฏจากภาพที่สะท้อนถึงความทุกข์ใจของหญิงแรงงานชาวนาคนหนึ่ง ที่บรรยายถึงความผิดหวังจากคนรักและถูกซ้ำเติมด้วยสภาพแวดล้อมที่ยากแก่การต่อสู้กับโชคชะตาอย่างน่าเห็นใจว่า

ท่วมาแล้วท่วอีก คนรักก็ปลิกจะคิดโบยบิน ธรรมชาติโหดร้าย น้ำมากเกินไป กล้าก็ตายทั่วถิ่น เหนื่อยยังไม่พอ ยังโดนโกงต่อ ไม่มีที่ทำกิน ... (ธรรมชาติโหด)

ซึ่งจากเพลงธรรมชาติโหดนี้ ทำให้เห็นได้ว่า หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีฐานะหรือประสบความทุกข์ยากลำบาก การทอดทิ้ง และความผิดหวังจากความรักก็ย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ

ความรักของแรงงานในสังคมเมือง หนุ่มสาวแรงงานในสังคมเมืองนั้น มักจะเข้ามาหางานทำและพบปะกันโดยบังเอิญ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่แรงงานชายคนหนึ่งไปพบปะกับแรงงานหญิง ซึ่งเป็นแม่ค้าขายส้มตำไก่อ่าง ก็กลายมาเป็นแฟนกันในที่สุดว่า

ลูกจ้างรายวัน คือ งานประจำ ในยามเลิกงานบ่ได้ จนเจอหวานใจขายส้มตำปิ้งไก่ออยู่ได้ร่มหมากทัน ไปแะกินบ่อยก็เลย ค่อยค่อยกลายเป็นแฟนกัน ...

(มอเตอร์ไซด์รับแฟน)

และแรงงานหญิงคนหนึ่งได้พบกับคนที่เธอรักเมื่อเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ และเขาคอนั้นจะคอยเป็นที่พึ่งพา ให้เธอนึกถึงได้ในยามเกิดปัญหาขึ้นเสมอ และเขามักจะเป็นคนแรกที่ก้าวเข้ามาในชีวิตยามที่ไม่มีใคร ดังเช่น

คนแรกที่ใจนึกเห็นหน้า ยามเจอปัญหา เทียวผ่านครึ่งใด คืออ้ายคนดี คนที่น้อง
กล้าไว้ใจ รู้จักกันที่เมืองใหญ่ ในวันที่ไกลบ้านมา . . . (คนใกล้เมื่อไกลบ้าน)

นอกจากนี้ ยังมีการพบกันของแรงงานหนุ่มสาวในที่ทำงาน ตลอดจนการสานต่อ
ความสัมพันธ์โดยการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน ทั้งนี้ เพื่อสานสร้างความสัมพันธ์
ให้ดียิ่งขึ้น ดังเช่น

เจ้าของเบอร์นี้ มีแฟนหรือยัง อยากถามสักครั้ง ก่อนวางสายเธอวันนี้ เพื่อว่า
คำตอบตรงกับใจฝันไว้พอดี จะได้ทุ่มเทเต็มที่ ทุ่มคใจนี้คิดถึงแต่เธอ . . .
(เบอร์โทรนี้มีแฟนหรือยัง)

และที่น่าสนใจ ก็คือ การพบร้กระหว่างแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว ซึ่งเข้ามาทำงาน
ในเมืองเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากภาพการพบกันของผู้ใช้แรงงานชายคนหนึ่ง
และแรงงานสาวชาวเวียดนามที่เข้ามาทำงานเป็นแม่ค้าขายเฟอในตลาดอินโดจีน จังหวัด-
มุกดาหารที่ว่า

แอมของอ้าย ขายเฟออยู่มุกดาหาร สองเฮาพบกันที่ท่าตลาดซื้ออินโดจีน
อ้ายคนพลัดบ้าน ขายแรงงานเพื่อซื้อข้าวกิน ฮักหลานสาวลุงโฮจิมินห์ เจ้าดอก
กระถินริมโขงบ้านเฮา . . . (แอมของอ้าย)

เป็นต้น

สำหรับคนรักของแรงงานนั้น พบว่า แรงงานบางส่วนมีคนรักอยู่แล้วจาก
ภูมิลำเนาเดิม โดยภาพสะท้อนความรักของแรงงานชายคนหนึ่ง ที่คิดถึงคนรักของเขา
ที่รออยู่ยังท้องถิ่นที่จากมาด้วยความคิดถึงสุดหัวใจว่า

เก็บคำว่าคิดฮอด หยอดกระปุกหัวใจ สะสมไว้ ในยามสองใจต้องห่าง น้องคอย
อยู่บ้านเฮา หากเหงาหรือคิดถึงจัง เบิ่งดอกจานข้างทาง แทนอ้ายพลาง ๆ ก่อนเคื่อ
. . . (คิดฮอดวันละหน่อย)

ส่วนแรงงานหญิงบางคนที่ต้องจากคนรักมาไกลบ้านนั้น มักมีความกังวลต่อ
ความมั่นคงในรักที่ห่างไกลกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

สาวเมืองอุดร มานอนห้องเช่าในกรุง สาวเซย ๆ บ้านทุ่ง จากที่นอนอุดรธานี
จากคนรักเก่า อ้ายเอาลูกเมียแล้วดี ถ้าน้องแห่นรอไม่ถึงปี ห้ามอ้ายมีผู้ใดก่อคนนอน
. . . (สาวอุดรนอนกรุง)

ซึ่งสอดคล้องกับความรู้สึกของหญิงคนหนึ่งที่มีคนรักเข้ามาเป็นแรงงานในเมือง และเธอก็มีความกังวลถึงสถานการณ์ด้านความรักของเธอและคนรักเช่นเดียวกันว่า เห็นภาพความกังวลของแรงงานหญิงอีกคนหนึ่งที่มีต่อความรักและคนรักของเธอว่า

อย่าลืมเค้ อย่าเกรเมื่อไปหางตา อยากให้รู้ว่า ตลอดเวลาคิดถึงอดแท้เค้ นื่องหวั่น
ยามไกล อ้ายเจอใครแล้วใจเกร โทรมาพูดคำเทห์ ๆ โอ. เค. แต่บ่ตกลง ...

(โอ. เค. เนาะ)

สำหรับแรงงานที่มีคนรักซึ่งเข้ามาทำงานในเมืองเช่นเดียวกัน พบว่า โดยเฉพาะแรงงานหญิง มักมีคนรักไว้คอยให้คำปรึกษา โดยเฉพาะแรงงานหญิงมักจะมีคนรักไว้คอยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ดังกล่าวไว้ว่า

เป็นที่ปรึกษาแทนแม่และพ่อ ผืนที่ใจรอมีย้ายนำพา รู้สึกปลอดภัย อุ่นใจ

ในการคบหา เคียงข้างกลางฝุ่นเมืองฟ้า แวดลามีความห่วงใย บ่สบาย อ้ายคอย
หยิบยื่นหยูกยา น้ำไฟบ่มา อ้ายอาสาแก้ปัญหาให้ ... (คนใกล้เมื่อไกลบ้าน)

จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ภาพสะท้อนความเอื้ออาทรระหว่าง คู่รักที่พบกัน ในสังคมเมืองด้วยความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนการมีคนรักและความรัก เป็นเครื่องจรรโลงใจและทำให้มีกำลังใจก้าวเดินไปสู่จุดหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะต้องต่อสู้เพื่อให้บรรลุจุดหมายในการทำงาน ซึ่งกำลังใจจากคนรักนั้นได้สะท้อนผ่านคำกล่าวจากบทเพลงที่ว่า

กำลังใจของคนสู้งาน เชนั้นยกเป็นที่หนึ่ง เกิดมาได้เจอครั้งหนึ่ง ไม่อยากให้เดิน

ผ่านเลย ไม่อยากเป็นแล้วแค่เพื่อนกัน เบื่อเป็นแล้วคนคุ้นเคย มันจะดีมากเลย

ถ้าได้เป็นแฟนเธอ ... (ชอบทำให้คนคิดถึง)

ในขณะที่แรงงานบางคนประสบกับความรักที่เต็มไปด้วยภาพมายาและความหลอกลวง ซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจเงินตราเพื่อทำให้แรงงานหลงผิดคิดว่าเป็นความรักที่สวยงาม ดังสะท้อนให้เห็นจากภาพแรงงานหญิงคนหนึ่งซึ่งทำงานเป็นศิลปินในสถาบันเท็กซัสเพอร์ ที่ถูกเสนอความรักจากชายผู้มีเงินและทรัพย์สินมหาศาล ซึ่งภาพเช่นนี้ ได้สะท้อนให้เห็นอยู่เสมอ ดังตัวอย่างที่ว่า

หนุ่มแก้มียะพลอเสนอให้ฉัน จะยกสวรรค์ขึ้นดามมาให้ เพชรทองแก้วแหวน
บ้านรยนต์ ฉันไม่เคยสนใจใคร ถนอมตัวไว้เรื่อยมา... (มือถือไม้ค้ำไฟส่องหน้า)
เป็นต้น

ความผิดหวังในรักของแรงงาน จากการศึกษายังพบว่า มีแรงงานไม่น้อยที่ต้อง
ผิดหวังกับความรัก โดยมีสาเหตุที่แตกต่างกันไป ซึ่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อน
ให้เห็นว่า สาเหตุของความผิดหวังจากความรักของแรงงานพบได้ 3 สาเหตุใหญ่ ๆ คือ
สาเหตุแรก เนื่องมาจากแรงงานถูกหลอกให้หลงรักจากคนที่ไม่จริงใจ ดังเช่น
คนไข่น้ำเจอสักหน เจอะแต่คนแฉมาตัวกัน รอลายก้อย ฮักจริงเนิ่นนาน
ยังเป็นไปได้ยาก... (ปลายก้อยของความฮัก)

และภาพสะท้อนความผิดหวังจากช่างเสริมสวยคนหนึ่งที่ถูกผู้ใช้บริการหลอกให้รัก
แต่ในที่สุดก็เป็นความรักที่ถูกหลอกหลวง ทำให้ต้องอับอายจากการที่คนรักของเธอนั้น
มีเจ้าของอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความผิดหวังที่น่าเห็นใจยิ่งที่ว่า

โทรมาจีบ พุดย้าตั้งสามเวลา รักกันนะ คอนเฟิร์มเสริมสวยมือโปร โทรจีบกัน
ไม่นาน เมียพี่ที่บ้านคั่นเจอบอร์โทร โทรค่าอารมณ์โมโห หล่อนแจกเบอร์โทร
ผัวฉันทำไม... (เสริมสวยป่วยใจ)

สาเหตุต่อมา คือ ความผิดหวังจากความรักที่แรงงานนั้นไปรักคนที่มีเจ้าของแล้ว
โดยไม่รู้ตัว ตัวอย่างเช่น

หายเหงาได้เพียงไม่นาน ผู้หญิงคนนั้น ก็มาทวงใจ บอกว่าอ้ายกับเขา ชีวิต
ขาดกันไปได้ เขาขอ ให้น้องถอนใจ อย่าให้ เขาต้องเจ็บเลย... (บอกใจยังงิด)

โดยในที่สุดผู้มาทีหลังก็ต้องยอมรับความเจ็บปวดและยอมถอนตัวออกมาจากปัญหา
ที่เกิดขึ้น และจำต้องยอมเป็นผู้ผิดหวังและแพ้พ่ายให้แก่ความรักในที่สุด และสาเหตุ
การรักคนที่มีเจ้าของอยู่แล้วนี่เอง ที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาการหึงหวง
ที่สร้างความอับอายเสียชื่อเสียงให้แก่ผู้คนอย่างมากมาในปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุและปัญหา
ความหึงหวงและทำให้เสียชื่อเสียงนี้ ได้สะท้อนผ่านเพลงขอสิทธิ์แสร้งให้ไว้ตอนหนึ่ง
ว่า

หวังมีเพื่อนพึ่งพา ครายากไร ได้พบคนที่รู้ใจ หาใครเหมือน คบหาเป็นคู่รัก
ไม่ถึงเดือน ก็ถูกเตือนว่าลูกเมีย เขามาตาม... (ขอสิทธิ์แสร้งให้)

สาเหตุประการสุดท้าย คือ การถูกคนรักนอกใจ ซึ่งจากตัวอย่างต่อไปนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพแรงงานชายคนหนึ่งที่มีคนรักเป็นนักศึกษา ซึ่งเรียนอยู่คณะนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง และเมื่อเขามาพบคนรักของเขาในวันหนึ่งนั้น เขาได้พบว่าเพราะการศึกษาต่างกัน ทำให้เขาและหล่อนอยู่ในฐานะต่างกัน ซึ่งเขามองว่า การที่เขามีการศึกษาน้อยนั่นเอง ที่ทำให้เขาถูกคนรักนอกใจในที่สุด ซึ่งเพลงใจหล่นที่หน้ารามยังได้บรรยายให้เห็นถึงความผิดหวังของผู้ชายคนนี้ซึ่งมีอาชีพขายแรงงานเป็นเด็กเสิร์ฟในร้านอาหาร ซึ่งเป็นภาพความผิดหวังที่น่าเห็นใจอย่างยิ่งว่า

ค่อยการศึกษา น้ำตาจึงต้องตกใน สาวรามคนเรียนกฎหมาย แหกกฎใจอาย
ง่ายดายใจดำ เด็กเสิร์ฟคืออาย หอบฮักมาพ่ายผู้บ่าวเรียนราม ฮักเขาสะเด้อคนงาม
ลาก่อนสาวรามคนลืมหูลึก... (ใจหล่นที่หน้าราม)

และยังเห็นภาพสะท้อนสาเหตุการถูกคนรักนอกใจของแรงงานหญิงคนหนึ่ง ซึ่งเธอเป็นแรงงานในโรงงาน โดยเธอถูกคนรักนอกใจจนต้องมาบรรยายถึงความผิดหวังและไม่รู้จะทำอย่างไรหลังจากถูกนอกใจ เช่น

บ่ายวันเสาร์ อ้ายคงไผ่น้อเดินห้าง คึดฮอดความหลัง แล้วอดใจแป้วบ่ได้
ฮอดวันสงกรานต์บ่มีใคร กลับบ้านด้วยกันเป็นเพื่อนใจ งานสู้บ่อดความฮัก
มีแต่แพ้วพ่าย เป็นสาวโรงงานน่องนี้ก็มีหัวใจ ฮอดมือเสี่ยอ้ายไป หัวใจก็เฝ้า
ฮำฮอน... (นั่งอนที่โรงงาน)

เป็นต้น

มุมมองบางประการต่อการมีความรักของแรงงาน

จากลักษณะความรักของแรงงานที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้มีแรงงานบางส่วนที่มีมุมมองในเรื่องความรักจากประสบการณ์ของคนรอบข้าง จึงทำให้แรงงานยังต้องพิจารณาก่อนการตัดสินใจในเรื่องความรัก ดังปรากฏและสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตตลอดจนมุมมองต่อความรักของแรงงานในสังคมปัจจุบันจากตัวอย่างซึ่งสะท้อนถึงความไม่แน่ใจที่จะรักใคร่สักคนของแรงงานหญิงคนหนึ่งที่ว่า

มาอยู่กรุงก็มุ่งแต่งงาน ทางบ้านยังรอพร้อมหน้า เรื่องตั้งค้ก็ยังไม่ขาดแคลน เรื่องแฟน
จึงยังบ่กล้า ขอบพระคุณที่อ้ายมองมา เกรงใจสายตาย่านน้องสาวบ่พอ ...

(ต.จ.ว. ม. 6)

ในขณะที่แรงงานบางคนมีมุมมองว่า ตนเองมีความต้องการและอยากมีคนรัก
ดังนี้

มีเบ้าผู้บ่าวคนดีจริงใจสักคน มาร่วมฟุมฟัก ผูกสมักรเป็นสายแนน เลือกสาว
บักซีพิจารณาเป็นแฟน รับรองหนักแน่นว่าจะบ่ทำให้ผิดหวัง ... (สาวบักซี)

นอกจากนี้ ยังพบว่า แรงงานบางส่วนยังไม่คิดที่จะมีคนรัก ทั้งนี้ เนื่องจากแรงงาน
มองว่า แรงงานยังประสบกับปัญหาและมีภาระในด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งภาพสะท้อนมุมมอง
เช่นนี้ ได้สะท้อนผ่านเพลงเด็กป๊มที่ได้บรรยายถึงมุมมองของแรงงานในทัศนะดังกล่าว
ไว้ว่า

แต่งตัวกាប់ແ່ນลำอาง ย้อนซ้อยบ่มีสตาจ้จ๊ายถ่ายถอน ชุคทำงานเด็กป๊ม
นั้แหละชุนอน กุ่มมกุ่มวักว้าวอน ซ้อยยังบ่ออนซอนย้อนซ้อยมันยังจน ...
(เด็กป๊ม)

ซึ่งการที่แรงงานไม่ต้องการมีคนรักหรือต้องการอยู่เป็นโสดในวัยแรงงานนี้ เป็นค่านิยม
ที่กำลังเกิดขึ้นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า แรงงานมีการพบปะคนรักทั้งที่ชนบทและในเมือง
โดยส่วนมากจะมีคนรักเป็นที่ปรึกษาและคอยให้กำลังใจ ในขณะที่แรงงานส่วนหนึ่ง
ประสบกับความผิดหวังและบางส่วนต้องการอยู่โดยยังไม่มีคนรัก

จากการศึกษา จึงอาจกล่าวได้ว่า ความรักของหนุ่มสาวแรงงานนั้น เริ่มขึ้นเมื่อ
มีการพบปะกัน มีคู่รักในวัยแรงงานมากมายที่เริ่มจากการคบหากันและนำพาชีวิตทั้งคู่
สู่ความสำเร็จและสมหวังในชีวิตรัก ในขณะเดียวกัน ก็มีแรงงานอีกจำนวนไม่น้อยที่ต้อง
ประสบกับความแพ้วายในความรักที่มีได้เป็นไปตามที่คาดหมาย

ด้านการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี

การติดต่อสื่อสารของแรงงานในปัจจุบันนั้น ถือได้ว่า เป็นการติดต่อสื่อสารที่มี
ความทันสมัยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ก็โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิวัฒนาการ

สมัยใหม่ ที่เข้ามาตามความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการติดต่อสื่อสารของแรงงานพบได้ 2 รูปแบบ คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการติดต่อสื่อสารทั้ง 2 รูปแบบ มีลักษณะ ดังนี้

การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานในชนบทนั้นมีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคล ซึ่งการติดต่อสื่อสารระหว่างแรงงานในชนบทนั้น มีลักษณะเป็นการสื่อสารโดยการพูด และมีจุดมุ่งหมายเพื่อการบอกกล่าว และการแจ้งเพื่อทราบจากผู้นำชุมชน ซึ่งตัวอย่างการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลนั้น ได้สะท้อนผ่านการใช้สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น การตีกลอง ทั้งนี้ เสียงกลอง จะเป็นสัญญาณให้ผู้คนหรือแรงงานทราบว่า จะมีการติดต่อสื่อสารเกิดขึ้น ดังเช่น

พ.ศ. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ตีกลองประชุม ชาวบ้านต่างมาชุมนุม มาประชุม
ที่บ้านผู้ใหญ่ลี ต่อไปนี้ผู้ใหญ่ลีจะขอกว่า ถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา ทางการ
เขาสั่งมาว่า ทางการเขาสั่งมาว่า ให้ชานาเลียงเปิดและสุกร ... (ผู้ใหญ่ลี)

จากตัวอย่างในเพลงผู้ใหญ่ลีนั้นจะเห็นได้ว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในชนบท เป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และเป็นการติดต่อสื่อสารที่เป็นไปอย่างช้า ๆ และมีข้อจำกัด

การติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ การติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ พบว่า เป็นการติดต่อสื่อสารที่มีลักษณะซับซ้อน ไร้ข้อจำกัดและไร้พรมแดน สามารถกระทำได้ทุกที่ ทุกเวลา มีความสะดวกและรวดเร็วมากกว่าการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

แรงงานใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารถึงกันและกัน การติดต่อสื่อสารระหว่างแรงงานมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างกำลังใจ โดยการติดต่อสื่อสารของแรงงานในลักษณะนี้ ได้สะท้อนผ่านตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นภาพการใช้แรงงานชายคนหนึ่งที่ใช้การติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์เพื่อเติมแรงใจจากคนรักของเขาที่ว่า

คิดฮอดกันวันละน้อย ทอยฮักกันให้นาน ห่างหลายกิโลพื้น สัญญาอย่าให้
เลือนหาย คิดฮอดกันวันละน้อย ทอยโทรเติมแรงใจ ให้ฮ้ายยังคงฮักได้
ยามเหนื่อยล้าใจทุกคราว . . . (คิดฮอดวันละน้อย)

และยังใช้การติดต่อสื่อสารด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่แรงงาน
หมายปอง หรือแอบรัก ดังเช่น

หากเธอเข้าใจชีวิต เดียวดายของคนไกลบ้าน แล่หันมาสบตากันสักครั้งต่อวัน
แทนการเฉยเมย หรือเธอจะให้โอกาส เลขหมายสร้างความคุ้นเคย โทรมาฟัง
ถ้อยคำเขยเขย ที่ใช้เฉลยทุกอย่างในใจ . . . (อยากมีเธอเป็นแฟน)

เป็นต้น

ส่วนวิธีการติดต่อสื่อสารนั้น นอกจากแรงงานใช้วิธีการโทรด้วยเสียงแล้ว
แรงงานยังใช้วิธีการส่งข้อความตัวอักษรเพื่อการติดต่อสื่อสารอีกทางหนึ่ง ซึ่งวิธีการ
ติดต่อสื่อสารของแรงงานวิธีนี้ ปรากฏดังตัวอย่างเช่น

กดอักษรเรียงร้อยถ้อยคำ ในนามของความคิดถึง ส่งข้อความไปจอด กลางใจ
คนให้เบอร์มา . . . (หวานใจหน้าจอ)

สำหรับเวลาในการติดต่อสื่อสารของแรงงานนั้น มักเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ ดังภาพ
ชายคนหนึ่งที่รอการติดต่อจากคนรักของเขาที่ไปทำงานในเมือง เช่น

ห่างกันไกลย่านมีใครแทรกกลาง โทรหากันบ้างหากน่องมีเวลา . . . (ข้อความ-
จากเถียงนาน้อย)

ส่วนแรงงานหญิงบางส่วนใช้เวลาว่างเพียงเล็กน้อยเพื่อที่จะได้ติดต่อกับ
คนรักทางโทรศัพท์ เช่น

ว่างยังจ๊ะ ว่างยังจ๊ะ นะนะโทรกลับมาหน่อย โทรได้ไม่บ่อยแต่ก็แอบดูประจำ
ส่งความคิดถึงจากข้างข้างห้องน้ำ อย่าเพิ่งใจดำกดเบอร์โทรทิ้งไป . . .
(รักนอกเครื่องแบบ)

ส่วนแรงงานชายบางคนใช้เวลาช่วงพักรับประทานอาหาร ติดต่อกับคนรัก
เช่นเดียวกันว่า

ในเวลาหนึ่งวัน นั้นทำแต่งงานวันวาย มีเวลาคุยสาย ก็ตอนที่พักกินข้าว งานที่โดนมอบหมาย ดึงตัวให้มาไกลเข้า คิดฮอดอยู่คือเก่า ห่วงเจ้าก็เหงาทุกที . . . (โทรมา-อีกหนะเด้อ)

และมีแรงงานบางส่วนใช้เวลาหลังเลิกงานในการติดต่อสื่อสารโดยใช้วิธีการโทรศัพท์ ด้วยเสียงไปยังคนที่เธอรักเช่นเดียวกัน เช่น

เราแลกเบอร์โทรคุยกัน หลังจากเลิกงานมีแรงกลับหอ เดิมแรงใจที่ท้อ ให้ชื่นชุ่มพอมิแรงสู้งาน . . . (สาวบักซี)

เป็นต้น

สำหรับรูปแบบของเลขหมายที่ใช้นั้น พบว่า เป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้เลขหมายแบบเติมเงิน (prepaid) ดังที่แรงงานหญิงคนหนึ่ง ต้องใช้บัตรเติมเงินเพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับคนที่เธอรักได้ว่า

ใช้บัตรเติมเงิน ให้กลายเป็นบัตรเติมใจ โทรศัพท์มาซบเหงื่ออาย ถ้ามได้ให้ความ-เพลิดเพลิน กินข้าวแช่บับ พักผ่อนเพียงพอ หรืองานหนักเกิน วอนอ้ายอย่าทำงานเพลิด มุ่งทำเงินจนเกินกำลัง . . . (กินข้าวหรือยัง)

เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การติดต่อสื่อสารของกลุ่มแรงงานเป็นการสื่อสารโดยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล มีลักษณะเป็นการติดต่อสื่อสารด้วยการพูด มีจุดมุ่งหมายเพื่อการบอกกล่าวและการแจ้งเพื่อทราบ ในขณะที่การติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่นั้น เป็นการติดต่อสื่อสารที่มีลักษณะที่ซับซ้อน ไร้ข้อจำกัด และไร้พรมแดน สามารถกระทำได้ทุกที่ ทุกเวลา มีความสะดวกและรวดเร็วมากกว่าการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์เป็นเครื่องมือ และจุดมุ่งหมายของการติดต่อสื่อสารระหว่างแรงงานก็เพื่อผลต่อสภาพจิตใจ ส่วนวิธีการติดต่อสื่อสารนั้น มีการส่งข้อความตัวอักษรซึ่งมีความสามารถที่โทรศัพท์และเทคโนโลยีในปัจจุบันทำได้ มีความสะดวก รวดเร็วกว่าการส่งจดหมายเป็นอันมาก ในขณะที่รูปแบบของเลขหมายโทรศัพท์นั้น เป็นเลขหมายแบบเติมเงินที่ต้องใช้บัตรเติมเงินเข้าไปจึงจะสามารถใช้งานได้

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานในสังคมไทยนั้น เป็นสิ่งที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ท่ามกลางกระแสสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องด้วยความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ ตลอดจนความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ และความต้องการมีชีวิตรอดของผู้คน ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ในขณะนี้ สิ่งที่กำลังกล่าวมาแล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทยจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในบทที่ผ่านมานั้น ทำให้ได้ทราบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนวิถีชีวิตแรงงานที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของแรงงานที่กำลังกล่าวมาแล้วนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเป็นไปอย่างมีระบบ มีกระบวนการ และมีวิธีการ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ ลักษณะทั่วไปของแรงงานและวิถีชีวิตของแรงงาน ในด้านลักษณะทั่วไปของแรงงานนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน และในด้านวิถีชีวิตนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอให้ได้ว่าถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งสองประการนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความน่าสนใจ

ในขณะที่เนื้อหาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งปัจจุบัน ได้เน้นย้ำให้ทราบว่า รูปแบบการทำงานตลอดจนการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีนั้น มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตแรงงาน โดยการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ประการดังได้กล่าวแล้ว มีรายละเอียด ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการทำงาน

ปัจจุบัน พบว่า รูปแบบการทำงานของแรงงานไทยนั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของแรงงานนั้นขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเช่นเดียวกัน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พิจารณาได้ 3 ประเด็น ได้แก่ สาเหตุการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน และผลจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของแรงงานไทยนั้น พบได้ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจาก สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งได้แก่ สภาพความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้แรงงานไม่สามารถประกอบอาชีพในรูปแบบการทำงานในภาคเกษตรกรรมได้อีกต่อไป ดังเช่น การที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ย่อมก่อให้เกิดความแห้งแล้งตามมา จึงทำให้แรงงานในภาคเกษตรกรรมไม่สามารถทำไร่นาต่อไปได้ เช่น

ไ้บ้านนา ฝนฟ้าไม่อำนวย โชคไม่ช่วยบ้านนา ถึงคราระทม แห้งนมอง เบ้งฟ้า
เมฆฝนลา ไหลตามคลื่นลม หมู่เฮา ถึงคราวซานชม เข้าเมือง หนีความแห้งแล้ง
... (จากบ้านนาด้วยรัก)

หรือเมื่อเกิดสภาพธรรมชาติที่แปรปรวน ทำให้เกิดอุทกภัยซึ่งสร้างปัญหาแก่แรงงานในรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรมได้เช่นเดียวกัน เช่น

ธรรมชาติโหดร้าย น้ำมากเกินไป กล้าก็ตายทั่วถิ่น ... (ธรรมชาติโหด)

เป็นต้น

นอกจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมแล้ว ยังพบว่า แรงงานมีทัศนคติต่อรูปแบบการทำงานในภาคเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังเช่น ภาคสะท้อนความเบื่อหน่ายการทำงานซึ่งสะท้อนให้เห็นจากตัวอย่างที่ว่า

อยู่บ้านนาดี ๆ ไม่ว่าดีจึงหนีหน้ามา เบื่อต้องทนทำนาจึงจากมาไม่สนใจ ...
(สุดท้ายที่กรุงเทพฯ)

และยังพบว่า แรงงานบางส่วนมีความต้องการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม จึงเลิกประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมแล้วหันไปประกอบอาชีพในภาคบริการด้านความบันเทิง เช่น

สาวสวนแตงเปลี่ยนแปลงศักดิ์ศรี ขำภาพน้องเป็นเทพี จึงได้มีชื่อเสียงเกริกไกร
เสียงหนังสือพิมพ์ แมวมองหมายปองเข้าไป คู่ดารายิ่งใหญ่ คู่กลิ่นไอของความ-
ลาวัลย์... (สาวสวนแตง)

นำไปสู่การเลิกประกอบอาชีพในรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรมของ
แรงงานโดยสิ้นเชิง ดังเช่น

น้องสมพร บ้านอยู่เจียงฮาย เลิกเก็บลำไยก็เลยมาเสิร์ฟอาหาร ... (ดอกลีออน-
บานคำ)

ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของแรงงาน
ในสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
ซึ่งเป็นสาเหตุจากภายในสังคมชนบท เป็นกลไกผลักดันให้กระบวนการเปลี่ยนแปลง
รูปแบบการทำงานเกิดขึ้นได้ง่าย ทั้งนี้ ประกอบกับสภาพความแปรปรวนของสิ่งแวดล้อม
ทางกายภาพดังได้กล่าวมาแล้ว ก่อให้เกิดปฏิกิริยาของแรงงานและมีผลต่อทัศนคติของ
แรงงานที่มีต่อรูปแบบการทำงานในภาคเกษตรกรรมตามมาอีกด้วย

กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน

กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน เริ่มขึ้นเมื่อเกิดการอพยพของ
แรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง ซึ่งในขั้นแรกนั้นพบว่า สาเหตุของการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน
ดังได้กล่าวมาแล้ว ตลอดจนสาเหตุการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญ
ที่เร่งให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของแรงงานในสังคมปัจจุบัน
อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน มีรายละเอียด ดังนี้

การขยายตัวของอุตสาหกรรม กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของ
แรงงานเกิดขึ้นเมื่อความเจริญทางด้านเศรษฐกิจได้ขยายตัวเข้าสู่สังคมไทยในรูปแบบ
ระบบงานสมัยใหม่ ดังเช่น งานด้านอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัด โดยอุตสาหกรรมได้
ขยายตัวและมีการกระจายไปในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และเมื่อมีการขยายตัวของ

ระบบอุตสาหกรรมไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศแล้ว ความเจริญของอุตสาหกรรม และรูปแบบการทำงานที่มีรายได้และสวัสดิการที่จูงใจแก่แรงงาน จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของแรงงานผู้งานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ดังตัวอย่างจาก ภาพสะท้อนชีวิตของแรงงานชายคนหนึ่ง ที่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานตาม กระแสความเจริญก้าวหน้าและการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมที่ว่า

ผ่อนส่งหนี้สิน บ่ค่อยพอกินจนอายเป็นป่าว เมื่อโรงงานยึดครองบ้านเฮ
อายเลยเอาแสงมาเสนอ ... (แถมของอาย)

การอพยพย้ายถิ่น การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานนั้น เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการทำงานที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุด ทั้งนี้ จากการศึกษาที่ผ่านมาจะพบได้ว่า ได้มีการประกอบอาชีพของแรงงานในรูปแบบการทำงานภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม เป็นจำนวนมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับลักษณะสังคมไทยดั้งเดิม ที่เป็นสังคมเกษตรกรรม เมื่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานเริ่มจากความเจริญของสังคมยุคใหม่ ทำให้มีแรงงานจำนวนมากอพยพเข้ามาทำงานในเมือง พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การทำงานจากภาคเกษตรกรรมมาสู่การทำงานในภาคบริการ ดังเช่น

พีนกเมืองคอน บ้านอยู่ร้อนพิบูลย์ จากสวนยางทางโน้นเข้ามาอยู่แถวลาดพร้าว
ทำงานเซเว่นขายของชำพร้อมชาลาเปา ... (ดอกนีออนบานคำ)

และภาพสะท้อนชีวิตแรงงานหญิงคนหนึ่ง que เข้ามาทำงานในรูปแบบการทำงาน ภาคบริการ โดยเธอได้จากบ้านนอกเข้ามารับงานบริการลูกค้าที่ว่า

จากบ้านนอกมา ทำงานอยู่หน้าเครื่องคอม ยิ้มแบบอม ๆ ใส่ชุดฟอร์มสาวมัน
คนทางบ้านส่งเรียน ก็มันพากเพียรมาจนได้งาน พูดคำได้กะทั่งวัน ทำตามคำสั่ง
ได้ปานหุ่นยนต์ ... (สัญญาหน้าคอม)

ซึ่งการที่แรงงานเข้ามาทำงานในรูปแบบการทำงานภาคบริการเป็นจำนวนมากนั้น ก็เพื่อสนองความต้องการของผู้คนในสังคมเมือง ในด้านการตอบสนองความต้องการ พื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวัน ท่ามกลางความเร่งรีบแก่บุคคลโดยทั่วไป และสนอง ความต้องการในการใช้ชีวิตในสังคมเมืองแก่แรงงานด้วยตนเอง เป็นต้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานอันเกิดจากการอพยพของแรงงาน จากชนบทสู่เมือง และอาจเปลี่ยนแปลงเป็นการอพยพจากเมืองสู่ชนบทนั้น ได้สะท้อน

ผ่านภาพวิถีชีวิตแรงงาน ซึ่งอพยพระหว่างชนบทและเมือง โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอพยพนั้น ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ และปัจจัยด้านการเมือง ดังเช่น

เปิดทีวีก็มีแต่ข่าวปลุกมือบ ที่ยังไม่มีคำตอบให้กับสังคม ชีวิตถูกจ้างอย่างเขา
ก็เลยปลิวตามลม พายุเศรษฐกิจ พัดจนตกไกล ... (ผู้เคื้อพี่น้อง)

หรือ

หนีความจน จาก ตจว. บ้านเฮา ขายวัยหนุ่มสาว ให้กับโรงงานชานเมือง ...
(ฝันจมน้ำตา)

และ

น้ำตาเหือดหาย หัวใจผลิฝันอีกที คืนวันดี ๆ ถูกโลกหมุนมาเปิดทาง พี่น้อง
บ้านเฮา คงได้ส่งข่าวบอกเล่าความหวัง หอบแรงเข้าเมืองอีกครั้ง สองมือก่อสร้าง
ฝันคนบ้านไกล ... (ฝันจมน้ำตา)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน เกิดจากสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานและทัศนคติของแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานที่สะท้อนให้ได้ทราบจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่ขยายตัวเข้ามาอย่างรวดเร็ว และการอพยพของแรงงานจากชนบทสู่เมืองนั่นเอง

ผลจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน

จากสาเหตุและกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน พบว่า ทั้ง 2 ประเด็นที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงต่อรูปแบบการทำงานของแรงงานไทย คือ

เมื่อพิจารณาจากการประกอบอาชีพของแรงงานไทย โดยพิจารณาจากการประกอบอาชีพในแต่ละรูปแบบการทำงานในหัวข้ออาชีพในบทที่ผ่านมา พบว่า แรงงานไทยประกอบอาชีพในรูปแบบการทำงานภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรตามลำดับ ซึ่งจากการประกอบอาชีพของแรงงานยังสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานไทยประกอบอาชีพในรูปแบบภาคบริการและอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ในขณะที่การประกอบ

อาชีพในรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับรูปแบบการทำงานของแรงงานในสังคมไทยดั้งเดิมที่ยึดการประกอบอาชีพในรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก

การเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี

การติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นยิ่งต่อคนในสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้ การติดต่อสื่อสารที่มีความสะดวก รวดเร็วนั้น มีผลต่อความรู้สึก ตลอดจนการตัดสินใจของผู้คนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดต่อสื่อสารระหว่างแรงงานด้วยกันเอง เป็นการติดต่อสื่อสารโดยวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนว่าแรงงานส่วนมากติดต่อสื่อสารด้วยเหตุผลด้านความรู้สึกทางจิตใจมากกว่าการติดต่อสื่อสารเพื่อการทำงาน โดยการเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีพิจารณาได้เป็นประเด็น เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการทำงาน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการติดต่อสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงวิธีการติดต่อสื่อสาร และผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยี โดยมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงดังนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารของแรงงานไทยในปัจจุบันนั้น ถือได้ว่าเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความทันสมัยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิวัฒนาการสมัยใหม่ ที่เข้ามาตามความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตผู้คนในสังคมปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการติดต่อสื่อสารของแรงงานพบได้ 2 รูปแบบ คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลโดยตรง และการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการติดต่อสื่อสารทั้ง 2 รูปแบบได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยจะเห็นได้จากภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการติดต่อสื่อสารของกลุ่มแรงงานดังตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงการติดต่อสื่อสารด้วยการพูดระหว่างบุคคลที่ว่า

พ.ศ. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ลีตักลองประชุม ชาวบ้านต่างมาชุมนุม มาประชุม
ที่บ้านผู้ใหญ่ลี ต่อไปนี้ผู้ใหญ่ลีจะขอก้าว ถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา ...

(ผู้ใหญ่ลี)

จากเพลงผู้ใหญ่ลี เป็นตัวอย่างของการติดต่อสื่อสารในรูปแบบการติดต่อสื่อสาร
ระหว่างบุคคลต่อบุคคล ซึ่งมักใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในขอบเขตที่จำกัดในอดีต
ที่ผ่านมา

ปัจจุบัน พบว่า รูปแบบการติดต่อสื่อสารของแรงงานนั้นได้ก้าวข้ามข้อจำกัด
ที่เป็นอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลโดยตรง ตลอดจนกระบวนการ
เปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยีที่ได้เริ่มพัฒนาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
และเทคโนโลยีไปสู่การติดต่อสื่อสารด้วยระบบโครงข่าย ที่ทำให้ผู้คนสามารถติดต่อ-
สื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดนด้วยระบบเครือข่ายอย่างไม่จำกัด กระบวนการและการ-
พัฒนาเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบการติดต่อสื่อสารจากอดีต
จนถึงปัจจุบันอย่างมาก กล่าวคือ แรงงานไทยมีการติดต่อสื่อสารกันด้วยรูปแบบของ
การติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีและเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ ผ่านระบบเครือข่าย
โทรคมนาคมที่มีให้บริการในปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด ดังภาพสะท้อนจากบทเพลง เช่น
หรือเธอจะให้โอกาส เลขหมายสร้างความคุ้นเคย โทรมาฟังถ้อยคำเชยเชย ที่ใช้
เฉลยทุกอย่างในใจ ... (อยากมีเธอเป็นแฟน)

การเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการติดต่อสื่อสาร

วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและแรงงานไทย ในอดีตได้สะท้อนผ่าน
วิธีการใช้สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น การตักลอง ทั้งนี้ เสียงกลองนั้นถือได้ว่าเป็นนวัตกรรม
การสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีมาในอดีต โดยเสียงกลองจะเป็นอาณัติสัญญาณให้ผู้คน
หรือแรงงานทราบว่าจะมีการติดต่อสื่อสารเกิดขึ้นในชุมชนหรือหมู่คณะ ดังเช่น

พ.ศ. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ลีตักลองประชุม ... ทางการเขาสั่งมาว่า ทางการ
เขาสั่งมาว่า ให้ชวานาเลี้ยงเป็ดและสุกร ... (ผู้ใหญ่ลี)

จากตัวอย่างในเพลงผู้ใหญ่ลึ้นนั้นจะเห็นได้ว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในชนบทนั้น เป็นการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีที่มีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และเป็นการติดต่อสื่อสารที่เป็นไปอย่างช้า ๆ และมีข้อจำกัด

ส่วนการเปลี่ยนแปลงวิธีการติดต่อสื่อสารของแรงงานในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการติดต่อสื่อสารในอดีต มาเป็นการติดต่อสื่อสารด้วยเสียงและตัวอักษรผ่านการใช้ความสามารถของเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยวรรณกรรมส่วนมากได้สะท้อนภาพการใช้เครื่องมือสื่อสารด้วยวิธีการโทรด้วยเสียง ซึ่งมีผลต่อจิตใจและความรู้สึกของแรงงานได้ในทันที ดังเช่น ภาพสะท้อนชีวิตของแรงงานที่เข้ามาทำงานในเมืองหลวง และห่างไกลคนรักของเขา โดยเขาได้บรรยายให้ทราบถึงวิธีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความรู้สึกมีกำลังใจไว้ว่า

คิดฮอดกันวันละน้อย ทอยโทรเติมแรงใจ ให้ยายยังคงยิ้มได้ ยามเหนื่อยล้าใจ

ทุกคราว . . . (คิดฮอดวันละน้อย)

และการติดต่อสื่อสารด้วยข้อความตัวอักษร ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป รวมถึงแรงงานอย่างกว้างขวาง ดังเช่น

กดอักษรเรียงร้อยถ้อยคำ ในนามของความคิดฮอด ส่งข้อความไปจอดกลางใจคน ให้เบอร์มา . . . (หวานใจหน้าจอ)

ผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสาร

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า ผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่นั้น มีผลทำให้เครื่องมือสื่อสารไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการสื่อสารสองทางเข้ามา มีบทบาทสำคัญยิ่งในการติดต่อระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานในปัจจุบันเป็นอันมาก

ระบบโทรศัพท์มือถือแบบ Digital ยุคนี้ จะเน้นการสื่อสารทั้งการพูดคุยแบบเสียงตามปกติและแบบรับส่งข้อมูลซึ่งในส่วนของการรับส่งข้อมูล ที่ทำให้ระบบ 3G นั้นต่างจากระบบเดิม 2G ที่มีพื้นฐานในการพูดคุยแบบเสียงคล้ายกับวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและแรงงานในรูปแบบเดิมอยู่มาก มาเป็นระบบการสื่อสารที่ช่วยอำนวยความสะดวก

ความสะดวกแก่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นระบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่เพื่อให้รองรับกับการรับส่งข้อมูลโดยตรง เช่น การส่งข้อความตัวอักษรและภาพที่มีความสะดวกและรวดเร็วอย่างมากในปัจจุบัน

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในครั้งนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่พบได้ใน 2 ประการดังกล่าวมาแล้ว คือ การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการทำงานและการเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี โดยการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ประการนั้นได้ผ่านกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้ก้าวไปสู่รูปแบบและวิธีการที่มีความสลับซับซ้อนและเจริญก้าวหน้า นำไปสู่ความทันสมัยมากยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาของสังคมไทยและสังคมโลกอย่างไม่หยุดยั้ง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่า แรงงาน ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในทุกระดับ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทย และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากข้อมูลวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง 2 ส่วน คือ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 และ 2 จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดยศิลปินนักร้องผู้ได้รับรางวัลศิลปินยอดเยี่ยมฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย จากคลื่นวิทยุ FM95 ลูกทุ่งมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556 โดยการวิจัยพบว่า เนื้อหาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตแรงงานที่หลากหลายและมีความน่าสนใจ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลทั้ง 2 ส่วน พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาทั้ง 2 ส่วน จำนวน กว่า 1,100 เพลงนั้น ปรากฏว่า มีวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งซึ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตแรงงานไทยในแง่มุมต่าง ๆ จำนวนกว่า 100 เพลง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านมานั้น ผลการวิจัยได้บ่งชี้ถึงรายละเอียดด้านแรงงานที่มีความสำคัญและน่าสนใจ โดยพบใน 3 มิติ คือ ด้านลักษณะทั่วไปของแรงงาน ด้านวิถีชีวิต และด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานไทย โดยมีผลสรุป ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของแรงงานไทยนั้น พบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะทั่วไปของแรงงาน พบใน 9 ประเด็น ได้แก่

1. ด้านสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานพบ 3 ประการ คือ (1) สาเหตุจากความยากจน โดยสาเหตุความยากจนนี้สามารถพบได้ในกลุ่มแรงงานทุกระดับ ทุกภาคส่วนอุตสาหกรรม และพบได้ในทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งเป็นสาเหตุที่พบบ่อยมาก (2) สาเหตุจากภัยธรรมชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุที่มีผลแรงให้เกิดกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานของแรงงานไทยมากขึ้น โดยพบว่า แรงงานไทยต้องเผชิญกับสาเหตุจากภัยธรรมชาติ 2 ประการ คือ จากสภาพธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากสภาวะภัยแล้ง และอุทกภัย และ (3) สาเหตุจากความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของแรงงานในการประกอบอาชีพในชนบทสู่ความต้องการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานะทางสังคม อันนำไปสู่การเลิกประกอบอาชีพเดิม ในที่สุด

2. ด้านกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน พบได้ 2 รูปแบบ คือ จากการมีผู้นำพา เช่น ญาติหรือคนรู้จัก ในรูปแบบของนายหน้าจัดหางาน และกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงาน โดยการตัดสินใจเข้าสู่ชีวิตแรงงานด้วยตนเอง ซึ่งพบบ่อยหลังจากแรงงานสำเร็จการศึกษาในระดับหนึ่ง โดยกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานนี้ จากการเปลี่ยนด้านวิถีชีวิตแรงงาน จะพบได้ว่า กระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานนั้นเกิดขึ้นขึ้นได้ง่าย เนื่องสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนทัศนคติของผู้คนด้านการประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดกระบวนการในด้านรูปแบบการทำงานของแรงงานดังกล่าว ในขณะที่สาเหตุจากความยากจน เป็นสิ่งเร้าให้เกิดกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานของแรงงานจากชนบทสู่เมืองเป็นอันมาก

3. ด้านการศึกษา พบว่า มีแรงงานไทยสำเร็จการศึกษาในทุก ๆ ระดับ เริ่มตั้งแต่ การสำเร็จการศึกษาของแรงงานไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป จนถึงระดับ-อุดมศึกษา แต่แรงงานส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัญหาด้านการศึกษาที่เห็นเด่นชัด คือ ปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ ส่วนการปรับตัวทางการศึกษาของแรงงานนั้น วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานมีความต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยการเข้าศึกษาภาคค่ำและการเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยตลาดวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย-

รามคำแหง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ให้โอกาสแก่ผู้คนในสังคมไทยในทุกระดับ และให้โอกาสแก่ผู้คนทุกชนชั้นได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

4. ด้านที่พัก สะท้อนให้เห็นได้ใน 2 ลักษณะ คือ แรงงานในชนบท ส่วนหนึ่งพักอาศัยที่พักตามไร่นา ในลักษณะของที่พักตามธรรมชาติ เช่นเพิงพัก บ้าน ในขณะที่แรงงานที่อพยพเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองจะอาศัยห้องเช่าราคาถูกเป็นที่พัก และแรงงานส่วนหนึ่งมีที่พักอยู่ยังสถานที่ที่นายจ้างจัดให้

5. ด้านรูปแบบการทำงาน แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยลักษณะของรูปแบบการทำงานภาคเกษตรกรรม เป็นรูปแบบการทำงานที่มีลักษณะต้องอาศัยปัจจัยทางธรรมชาติเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้งานสามารถดำเนินต่อไปได้ มีลักษณะเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ และจำหน่ายผลผลิตที่ได้ไปยังพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางด้านอุตสาหกรรม ส่วนรูปแบบการทำงานภาคอุตสาหกรรม เป็นรูปแบบการทำงานที่ต้องปฏิบัติงานท่ามกลางฝุ่นควัน และเป็นการทำงานเพื่อการผลิตสินค้า ทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค และลักษณะรูปแบบการทำงานภาคบริการเป็นรูปแบบการทำงานที่มีลักษณะต้องพบปะกับผู้คน เพื่อการมอบบริการและสร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการ

6. ด้านสถานที่และเวลาทำงาน พบว่า แรงงานในภาคเกษตรกรรมทำงานตามท้องไร่ ท้องนา ทำสวน และทำไร่ โดยแรงงานจะใช้เวลาทำงานในตอนกลางวัน ส่วนแรงงานในภาคบริการจะมีสถานที่ทำงานในร้านอาหาร สถานบันเทิง ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ โดยแรงงานในภาคบริการมีการทำงานในช่วงกลางคืน เช่น งานร้านอาหาร งานแสดงต่าง ๆ ส่วนงานบริการในรูปแบบร้านสะดวกซื้อและห้างค้าปลีกนั้น แรงงานจะมีการทำงานโดยมีช่วงเวลาที่ไม่นอน หรือที่เรียกว่า การเข้ากะ และแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีโรงงานเป็นสถานที่ทำงาน ส่วนเวลาทำงานจะมีการทำงานในเวลากลางวันและมีการทำงานล่วงเวลา

7. ด้านการประกอบอาชีพของแรงงานไทยนั้นพบได้หลากหลาย โดยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า แรงงานไทยมีการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่นิยม จำนวน 28 อาชีพ และเมื่อ

แบ่งการประกอบอาชีพของแรงงานไทยตามรูปแบบการทำงานแล้ว พบว่า การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคบริการพบ 16 อาชีพ ได้แก่ พนักงานบริการ พนักงานต้อนรับ พนักงานล้างทำความสะอาด พนักงานบริการน้ำมัน พนักงานบริการในห้างค้าปลีก พนักงานร้านสะดวกซื้อ ช่างเสริมสวย คนรับใช้ ดารา นักร้อง แคนเซอร์ ค้าขาย ขับแท็กซี่ ขับสองแถว ขายหนังสือพิมพ์ และขายมาลัย

การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมพบ 7 อาชีพ ได้แก่ ลูกจ้างทั่วไป พนักงานก่อสร้าง กรรมกร พนักงานโรงงาน พนักงานแปรรูป ช่างซ่อม และ พนักงานตัดเย็บ

การประกอบอาชีพของแรงงานในภาคเกษตรกรรมพบ 5 อาชีพ ได้แก่ ชาวนา ชาวไร่ เลี้ยงสัตว์ ชาวประมง และทำนาเกลือ

8. ด้านรายได้ของแรงงานไทยพบว่า แรงงานไทยได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง ทั้งนี้ แรงงานไทยรับรายได้จากการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยแต่ละอาชีพที่กล่าวมาแล้วนำมาสู่การได้รับค่าตอบแทนและการมีรายได้ของแรงงานไทย ซึ่งประเภทของรายได้ของแรงงานที่ได้รับนั้น ได้แก่ ค่าจ้าง เงินเดือน ค่าบริการ ค่าล่วงเวลา และเงินทิป ส่วนปริมาณรายได้ของแรงงานไทยโดยเฉลี่ยนั้นมีปริมาณไม่เกิน 10,000 บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

9. ด้านปัญหาแรงงาน พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับหนี้สิน ซึ่งเกิดจากรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และภาระความรับผิดชอบ ตลอดจนความต้องการอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต การถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น การถูกกดราคา ค่าแรง ความขัดแย้งในที่ทำงาน ได้แก่ การจ่ายค่าตอบแทนหรือเงินเดือนไม่ตรงเวลา และปัญหาการถูกเลิกจ้างอันเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น การเกิดอุทกภัย ซึ่งก่อให้เกิดการปิดตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการเลิกจ้างแรงงาน

ในด้านวิถีชีวิตแรงงานไทยนั้น สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตของแรงงานไทยในปัจจุบันเป็นไปอย่างมีแบบแผนพิจารณาได้เป็น 6 ด้าน คือ (1) การแต่งกาย พบว่าแรงงานไทยมีการแต่งกายใน 2 ลักษณะ คือ การแต่งกายแบบทั่วไป โดยการแต่งกายของแรงงานแบบทั่วไปมักใช้เสื้อผ้าที่มีขายทั่วไป เป็นการแต่งกายตามสมัยนิยม

และการแต่งกายด้วยแบบฟอร์มที่ถูกกำหนดโดยผู้จ้างงาน (2) อาหาร พบว่า แรงงานนิยมรับประทานอาหารที่เรียบง่าย และแรงงานมีการแสวงหาอาหารจากแหล่งจำหน่ายริมทาง และจากแหล่งจำหน่ายใกล้สถานที่ทำงาน (3) การพักผ่อนหย่อนใจ พบได้ 2 ลักษณะ คือ การเข้าชมการแสดงพื้นบ้านประเภทหมอลำ ซึ่งการแสดงพื้นบ้านเหล่านี้มักจัดในรูปแบบการแสดงคอนเสิร์ตตามสถานที่ต่าง ๆ และการกลับไปพักผ่อนยังภูมิลำเนาเดิมในลักษณะของการกลับบ้านในช่วงวันหยุดตามเทศกาล เช่น เทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ (4) ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานพบว่า แรงงานต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางความโดดเดี่ยว แรงงานบางคนอยู่กับความเงียบเหงา และคิดถึงบ้าน ตลอดจนผู้ที่รอคอยการกลับไปยังบ้านเกิดของกลุ่มแรงงานเหล่านี้ ดังนั้น ในระหว่างวันหยุดหรือระหว่างเลิกงาน กลุ่มแรงงานจึงมักมีการพบปะสังสรรค์ ทั้งนี้ เพื่อการพูดคุยและส่งผ่านความรู้สึกนึกคิดระหว่างเพื่อนแรงงาน และเพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายระหว่างกลุ่มแรงงานด้วยตนเอง (5) ด้านความรัก พบว่า แรงงานบางส่วนมีคนรักในท้องถิ่นที่เข้ามาและมีบางส่วนที่ได้พบคนรักเมื่อเข้ามาทำงานในเมือง ในขณะที่วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพความรักของแรงงานไทยทั้งที่ประสบความสำเร็จ ผิดหวัง ในขณะที่แรงงานบางส่วนต้องการมีคนรัก บางส่วนต้องการใช้ชีวิตโสดเนื่องจากภาระการรับผิดชอบต่อทางบ้านที่มากมาย และ (6) การติดต่อสื่อสาร พบว่า แรงงานมีการใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ โดยเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่ ผ่านกรรมวิธีการติดต่อด้วยเสียง และการส่งข้อความด้วยตัวอักษรและภาพ โดยใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบเติมเงินเพื่อการเสริมสร้างกำลังใจและการสานความสัมพันธ์กับคนรัก

สำหรับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของแรงงานไทยนั้น มีลักษณะเด่น 2 ประการ คือ ประการแรก คือ การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการทำงาน เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม มีสาเหตุการเปลี่ยนแปลงมาจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้คนในด้านการประกอบอาชีพ ผ่านกระบวนการขยายตัวของระบบอุตสาหกรรม ยังผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการทำงานในอย่างมากในปัจจุบัน และประการที่ 2 การติดต่อสื่อสาร เปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลโดยตรง เป็นการติดต่อสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนด้านรูปแบบการติดต่อ-

สื่อสารของแรงงาน คือ จากการติดต่อโดยการพูดคุย การประชุมเป็นหมู่คณะ มาเป็น การติดต่อสื่อสารผ่านอุปกรณ์ที่ทันสมัย และด้านเทคโนโลยีการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงไป ผ่านกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาในด้านสัญญาณ คือ เปลี่ยนแปลงจากการใช้เสียง- กลองเป็นสัญญาณเพื่อให้ทราบว่า การสื่อสารกำลังจะเริ่มขึ้น เป็นการส่งสัญญาณผ่าน ระบบเทคโนโลยีไร้สายในปัจจุบัน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ในครั้งนี้ พบว่า จากข้อมูลการวิจัยที่ใช้วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งกว่า 1,200 เพลงนั้น กว่า 100 เพลง ได้สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตแรงงานไทยที่น่าสนใจ โดยเนื้อหาวรรณกรรม เพลงลูกทุ่งกว่าร้อยเพลงนี้ ได้บ่งชี้ถึงภาพวิถีชีวิตแรงงานไทยที่สำคัญเป็น 3 มิติหลัก คือ ลักษณะทั่วไปของแรงงานไทย วิถีชีวิตแรงงานไทย และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต แรงงานไทย โดยจากผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ลักษณะทั่วไป

ด้านสาเหตุการเข้าสู่ชีวิตแรงงานของแรงงานไทยนั้น พบได้ 3 ประการ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณ บัวทวน (2524, หน้า 110) กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เนื้อหาของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุ ของการย้ายถิ่นของแรงงาน แบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เกิดจากสภาพ ธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศ ประการที่สอง ความยากจน และประการที่สาม การเปลี่ยนแปลงด้าน ทัศนคติและค่านิยมในเรื่องการมีความไฝ่ฝัน และความต้องการมีชื่อเสียงโด่งดังในสังคม

ด้านการศึกษา พบว่า แรงงานไทยสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา และแรงงานไทยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาของ ดุษฎี อายุวัฒน์ (2553) ศึกษาเรื่อง “วิถีชีวิตแรงงานไทยในได้หวัน: การศึกษาในถิ่นปลายทาง” ผลการวิจัยพบว่า แรงงานที่ร่วมกิจกรรม ย้ายถิ่นไปทำงาน

ที่ได้หวั่น ส่วนใหญ่เป็นชาย จบการศึกษาประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้แรงงานบางส่วนศึกษาต่อการศึกษานอกโรงเรียน และปริญญาตรี ซึ่งจะเห็นได้ว่า แรงงานมีการปรับตัวทางด้านการศึกษาอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะแรงงานไทยนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา และระดับการศึกษาที่สูงขึ้น อาจมีผลต่อการได้งานที่ดีขึ้นของแรงงานไทยด้วยเช่นกัน

ส่วนด้านปัญหาของแรงงานนั้น พบว่า แรงงานไทยประสบกับปัญหาการมีหนี้สิน การถูกเอารัดเอาเปรียบ ปัญหาความขัดแย้งในที่ทำงานและปัญหาการถูกเลิกจ้าง โดยปัญหาการมีหนี้สิน และปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา คำรงค์เลิศ (2531) ที่ได้ทำการศึกษา รายงานการวิจัยเรื่อง *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง* เป็นการศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทย ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน เพลงลูกทุ่ง มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชนบทไทยอย่างกว้างขวาง โดยปัญหาในเรื่องการมีหนี้สินและปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบของแรงงานในสังคมไทยนั้น ยังเป็นปัญหาที่มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

ในขณะที่การวิจัยครั้งนี้ ได้พบลักษณะทั่วไปของแรงงานเพิ่มเติม ซึ่งได้แก่รูปแบบการทำงานของแรงงาน ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่การมีรายได้ของแรงงานไทยนั้น มีความแน่นอนและแรงงานสามารถรับรายได้จากหลายช่องทาง เช่น จากเงินเดือน ค่าล่วงเวลา และค่าจ้างอื่น ๆ โดยจากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยรายได้ (average income) ของแรงงานไทยนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่มีอัตราการเติบโตค่อนข้างต่ำ และอาจเป็นเพราะแรงงานที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานต่างกัน ได้รับรายได้ในปริมาณที่แตกต่างกัน

ส่วนวิถีชีวิตแรงงานไทยนั้น พบว่า วิถีชีวิตแรงงานไทยเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับวิถีชีวิตของบุคคลทั่วไปใน 4 ด้าน คือ การแต่งกาย อาหาร ชีวิตความเป็นอยู่ และความรัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ญาณิกา อ้อมมณฑา (2548) ศึกษาเรื่อง *การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากบทเพลงของสลา คุณวุฒิ ที่ขับร้องโดยไมค์ ภิรมย์พร* ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2547 ในภาพสะท้อนชีวิตผู้คนในสังคม การเลือกคู่ครอง ความกตัญญู และนันทนาการ

การเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตแรงงานไทย จากผลการวิจัยพบว่า มีลักษณะสำคัญพบได้ 2 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการทำงานและการเปลี่ยนแปลงด้านการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ประการ เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิวัฒนาการสมัยใหม่อย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในด้านลักษณะทั่วไปของแรงงานไทยนั้นมีข้อค้นพบเพิ่มเติมจากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ด้านรูปแบบการทำงาน สถานที่และเวลาทำงาน และรายได้

ส่วนข้อค้นพบด้านวิถีชีวิตพบว่า มีข้อค้นพบด้านวิถีชีวิตแรงงานไทยเพิ่มเติมจากการศึกษาวิถีชีวิตของบุคคลทั่วไป โดยพบได้ใน 2 มิติ คือ การพักผ่อนหย่อนใจและการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี โดยจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านวิถีชีวิตนั้นจะเห็นได้ถึงการมีวิถีชีวิตด้านนันทนาการด้วยการมีกิจกรรมรื่นเริง ในขณะที่การวิจัยครั้งนี้ พบว่าการพักผ่อนหย่อนใจของแรงงานไทยมีความแตกต่างไปจากวิถีชีวิตของบุคคลทั่วไป กล่าวคือ การพักผ่อนหย่อนใจของแรงงานไทยนั้น ได้สะท้อนให้เห็นได้ในลักษณะการเที่ยวชมงานแสดงพื้นบ้าน และการกลับไปพักผ่อนยังภูมิลำเนาเดิม ซึ่งเราจะเห็นการอพยพของแรงงานเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อถึงช่วงเทศกาลสำคัญ ๆ ทั้งนี้ เนื่องด้วยการพักผ่อนหย่อนใจโดยการกลับไปยังภูมิลำเนาเดิมนั้น อาจเป็นสิ่งที่ทำให้แรงงานเกิดความผ่อนคลาย และได้ผลัดเปลี่ยนบรรยากาศในการใช้ชีวิต และอาจเป็นไปได้ว่าการพักผ่อนหย่อนใจของแรงงานไทยในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเที่ยวชมการแสดงพื้นบ้านหรือการกลับไปพักผ่อนยังภูมิลำเนาเดิมก็ตาม อาจเป็นสิ่งจรรโลงใจและอาจเป็นไปได้ว่า การพักผ่อนหย่อนใจยังท้องถิ่นที่จากมานั้น จะเป็นสิ่งเร้าให้เกิดกำลังใจ และเป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้แรงงานต่อสู้กับความยากลำบากจากการต้องเข้ามาทำงานเพียงลำพัง

ในขณะที่ด้านการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีของแรงงานนั้น จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบว่า แรงงานไทยมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มแรงงานที่อพยพเข้ามาจากชนบทมีความรู้สึกละแวก

อ้างอ้าง คิดถึงคนรักและท้องถิ่นที่จากมา จึงอาจเป็นสาเหตุให้แรงงานต้องติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้แรงงานและคนรักทั้งที่อยู่ในสังคมเมืองด้วยกันเอง และมีการติดต่อสื่อสารไปยังบุคคลที่อยู่ห่างไกล ทั้งนี้ การติดต่อสื่อสารระหว่างแรงงานและคนรักนั้น ก็เป็นไปเพื่อการได้รับกำลังใจ และการติดต่อสื่อสาร น่าจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยจรรโลงใจให้แรงงานมีความอดทน และยืนหยัดต่อสู้กับความเหน็ดเหนื่อย และความยากลำบากในสังคมเมืองปัจจุบัน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยส่วนหนึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิจัยส่วนหนึ่งเป็นข้อค้นพบเพิ่มเติม และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเห็นได้ชัด โดยทฤษฎีทั้ง 2 ได้แก่ ทฤษฎีวิวัฒนาการ และทฤษฎีความขัดแย้ง กล่าวคือ

ด้านวิวัฒนาการ

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผลการวิจัยในหลายประเด็นที่เป็นไปในลักษณะของการวิวัฒนาการตามแนวคิดของชาลส์ ดาร์วิน โดยจะเห็นได้จากด้านลักษณะทั่วไปของแรงงานซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า แรงงานได้มีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเอง และคนในครอบครัวโดยการอพยพหลีกเลี่ยงความยากจนและสภาวะการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยจากสภาวะภัยแล้ง และการเกิดอุทกภัย ตลอดจนการปรับทัศนคติด้านการประกอบอาชีพให้เข้ากับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ แรงงานจะมีการอพยพเพื่อแสวงหาแหล่งทำกิน มีการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของสังคมที่กำลังเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของแรงงาน

ในขณะที่รูปแบบการทำงานนั้นมีการวิวัฒนาการเพื่อความอยู่รอดทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า จากเดิมที่สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม มีเพียงการประกอบอาชีพของแรงงานในภาคเกษตรกรรม แต่เมื่อสังคมโลกก้าวเข้าสู่ยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมและประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเครื่องจักรและเทคโนโลยีทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงทำให้การประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมของผู้คน

ในสังคมหรือแรงงานดั้งเดิมค่อย ๆ ลดลง และวิวัฒนาการไปสู่การประกอบอาชีพ และกิจการในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น

ในขณะเดียวกัน จะเห็นได้ว่า แนวคิดของชาลส์ ดาร์วิน ตามทฤษฎีวิวัฒนาการนี้ ยังได้สอดคล้องไปกับการปรับตัวในด้านวิถีชีวิตของแรงงานไทยอย่างเห็นได้ชัด ดังจะเห็นได้จากการต่อสู้ของแรงงานด้วยการทำงานล่วงเวลา และการมีที่อยู่อาศัยที่คับแคบ และราคาถูก ทั้งนี้ เพื่อการประหยัดและทำให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตของแรงงาน ท่ามกลางสังคมปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูง ซึ่งอาจไม่สัมพันธ์กับอัตรารายได้ของแรงงานที่ได้รับในปัจจุบัน

จากข้อจำกัดด้านรายได้และสถานะสังคมที่บีบบังคับให้แรงงานต้องฝ่าฟันและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เป็นสิ่งสำคัญทำให้แรงงานต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ก้าวผ่านพ้นความยากลำบากในชีวิต ซึ่งจากผลการวิจัยที่ผ่านมา นั้น ทำให้ได้ทราบว่า แรงงานเริ่มเปลี่ยนแปลง และปรับตัวท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยแรงงานได้เริ่มจากการประกอบอาชีพในสังคมเกษตรกรรมสู่การประกอบอาชีพในสังคมเมืองที่ลักษณะการทำงานและการประกอบอาชีพวิวัฒนาการไปสู่ระบบการทำงานที่มีรูปแบบหลากหลายในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ซึ่งเป็นการทำงานของแรงงานด้วยระบบการทำงานที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้แรงงานและครอบครัวตลอดจนผู้ที่แรงงานรัก ก้าวพ้นจากความยากจนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการกระทำเช่นนี้ เป็นไปตามทฤษฎีวิวัฒนาการ กล่าวคือ

ทฤษฎีวิวัฒนาการ เป็นทฤษฎีที่ได้แนวคิดมาจากชาลส์ ดาร์วิน เกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต โดยการวิวัฒนาการจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า ค่อยเป็นค่อยไปในลักษณะที่เพิ่มพูนความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, 2529, หน้า 321-322)

ด้านความขัดแย้ง

จากข้อมูลการวิจัยและผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า เนื้อหาของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ที่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยบางส่วน ได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งทางสังคมของ

แรงงาน ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีตั้งแต่ความขัดแย้งที่ไม่รุนแรง เรื่อยไปจนกระทั่งความขัดแย้งที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในสังคมได้ กล่าวคือ

จากผลการวิจัยพบได้ว่า จากสาเหตุของการเข้าสู่ชีวิตแรงงานและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของแรงงานที่พบ แสดงให้เห็นว่า แรงงานในสังคมชนบทมีความขัดแย้งและพยายามต่อต้านทางสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งจะเห็นได้จากความเบื้อหนายในการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม และสาเหตุจากความยากจนรวมทั้งความต้องการในการดำรงชีวิตและการก้าวพ้นความยากลำบากของแรงงาน ทำให้ความขัดแย้งและการต่อต้านทางสังคมของแรงงานในชนบทมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากความขัดแย้งและการต่อต้านทางสังคมดังกล่าว นำไปสู่ความขัดแย้งที่เกิดเป็นความพึงใจแก่แรงงาน นำไปสู่การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคมเกษตรกรรมตามมา ดังจะเห็นได้จากการละทิ้งไร่นาของแรงงานในชนบท โดยเฉพาะแรงงานหญิงมีความพยายามในการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานะทางสังคมไปสู่การประกอบอาชีพในสังคมเมือง ตลอดจนการมีบทบาทและสถานะทางสังคมที่ดียิ่งขึ้น เช่น จากความขัดแย้งและการต่อต้านทางสังคม ซึ่งสะท้อนออกมาในลักษณะของความเบื้อหนายในการประกอบอาชีพชาวไร่ชาวนา หรือจากสาวสวนแตง เข้ามาเป็นคารานักร้อง ซึ่งเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในเมืองหลวง เป็นต้น

จากความขัดแย้งทางสังคมของแรงงานในชนบทดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะปัญหาการถูกหลอกลวงจากความไม่รู้และการขาดประสบการณ์ของแรงงานเอง รวมทั้งกระบวนการเข้าสู่ชีวิตแรงงานจากผลการวิจัยยังพบปัญหาทางสังคมที่เกิดจากการล่วงละเมิดและการทำอนาจาร ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากการตัดสินใจเพื่อลดและขจัดความขัดแย้งและการต่อต้านทางสังคมของแรงงานทั้งสิ้น

ส่วนแรงงานในสังคมเมืองนั้น จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อแรงงานเข้ามาประกอบอาชีพในสังคมเมืองแล้ว เนื้อหาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ บางส่วนสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานซึ่งอาศัยอยู่ในสังคมเมืองนั้น มีความขัดแย้งและการต่อต้านทางสังคมเช่นเดียวกัน โดยเนื้อหาของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ใช้ในการวิจัยบางส่วน สะท้อนว่า แรงงานมีความต้องการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมชนบทและท้องถิ่น

ที่จกมา แต่ด้วยความจำเป็นบางประการจึงทำให้แรงงานต้องอดทนต่อสู้กับการทำงาน เพื่อคุณภาพชีวิต ซึ่งความขัดแย้งเช่นนี้ เป็นความขัดแย้งที่ไม่รุนแรงมากนัก

ส่วนความขัดแย้งของแรงงานในสังคมเมืองที่ถือได้ว่าเป็นความขัดแย้งทางสังคมของกลุ่มแรงงานที่สำคัญ ได้แก่ ความขัดแย้งในที่ทำงาน และความขัดแย้งจากการมีชนชั้นทางสังคม โดยจากผลการวิจัย พบว่า ในด้านปัญหาความขัดแย้งในที่ทำงานนั้น มักเป็นปัญหาที่เกิดจากรายได้ เช่น การถูกเอารัดเอาเปรียบ การถูกโกง และการกดราคาค่าแรง เป็นต้น ส่วนความขัดแย้งที่เกิดจากการมีชนชั้นทางสังคมนั้น ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเรื่องหนึ่ง โดยความขัดแย้งดังกล่าวเกิดจากตัวแรงงานและผู้มีอำนาจ เช่น หัวหน้างานในที่ทำงานหรือนายจ้างที่มักจ่ายค่าจ้างไม่เป็นไปตามที่กำหนด ซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนงานของแรงงานเนื่องจากมีข้อต่อสู้และอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในที่ทำงานได้ ซึ่งความขัดแย้งของแรงงานทั้งในสังคมชนบทและสังคมเมืองนั้น เป็นไปตามทฤษฎีความขัดแย้ง โดยทฤษฎีนี้เป็นการศึกษาสังคมในแนวที่แตกต่างไปจากทฤษฎีอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษาชนชั้นทางสังคม ซึ่งเป็นผลจากการกระจายอำนาจที่แตกต่างกัน ตัวแปรสำคัญที่กำหนดชนชั้น คือ การใช้อำนาจหรืออิทธิพล การเข้าครอบงำ การแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวและพวกคนชั้นสูง การศึกษาทฤษฎีความขัดแย้งมักจะกล่าวอ้างชื่อของมาร์กซ์ แนวความคิดของกลุ่มมาร์กซ์มีความเห็นว่า ศตวรรษที่ 19 และ 20 เป็นศตวรรษความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจไปหมด (พลอย เจริญสุข, 2530, หน้า 85) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวมีสมมติฐานใน 3 ประการ คือ ประการแรก ความไม่เท่าเทียมกันเกิดจากลักษณะของระบบการผลิต ประการต่อมา การพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจ เกิดจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้นและการปฏิรูป และประการสุดท้าย คือ ความเท่าเทียมหรือความยุติธรรมทางเศรษฐกิจจะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เนื่องจากมีประวัติศาสตร์เป็นตัวกำหนด

การปรับตัวด้านวิถีชีวิตแรงงานสู่ความลงตัวทางสังคม จากผลการวิจัยทั้งในด้านลักษณะทั่วไปของแรงงาน ด้านวิถีชีวิตและด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแรงงานที่ผ่านมานั้นพบได้ว่า แรงงานไทยได้มีการปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จากการเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการทำงานและการติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี แต่อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าและระบบ

เศรษฐกิจที่พัฒนาการไปอย่างไม่หยุดยั้ง ย่อมก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางสังคม ซึ่งความไม่สมดุลของสังคมย่อมมีผลต่อแรงงานโดยตรงในฐานะที่แรงงานเหล่านี้ เป็นกลุ่มทางสังคมกลุ่มหนึ่ง

ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งทางสังคมของชนชั้นแรงงานไทย ดำเนินไปนั้น จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานในสังคมเมืองมีการนัดพบ รวมกลุ่ม ซึ่งจากผลการวิจัยจะพบการพักผ่อนหย่อนใจและการพบปะสังสรรค์ ซึ่งเป็น หนึ่งในเครื่องมือที่จะช่วยผ่อนคลายความรู้สึก และความขัดแย้งและการต่อต้านทาง สังคมของกลุ่มผู้ใช้แรงงานลงไปได้บ้าง นอกจากนี้ ยังพบการจัดความขัดแย้งภายในตัว ของแรงงานจากการต้องห่างไกลบ้านและคนรักในท้องถิ่นชนบทด้วยการกลับไป พักผ่อนยังภูมิลำเนาเดิมของแรงงานในช่วงเทศกาล รวมทั้งการแสวงหาเครื่องจรรโลงใจ จากการติดต่อสื่อสารที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งพลังทางใจที่สำคัญ ทำให้ความขัดแย้งทาง สังคมลดน้อยลงไปได้มาก ในขณะที่เนื้อหาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งและผลการวิจัยด้าน ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงาน ได้สะท้อนถึงความลงตัวของวิถีชีวิตแรงงานระหว่าง การเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งทางสังคม โดยการสร้างความรู้สึกความเป็นพวก เดียวกันและวรรณกรรมส่วนเพลงลูกทุ่งส่วนหนึ่งยังมีเนื้อหาปลุกจิตสำนึกรักบ้านเกิด และเมื่อวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับมีเนื้อหาดังที่กล่าวมาแล้ว ย่อมมีอิทธิพล ทำให้แรงงานเกิดความรู้สึกคล้อยตาม และอาจเป็นสาเหตุให้ความขัดแย้งและการต่อต้าน ทางสังคมของแรงงานที่เกิดขึ้นจากปัญหาทั้งความขัดแย้งในที่ทำงานและปัญหาชนชั้น ทางสังคมอยู่ในสถานะสมดุลได้ในที่สุด

หากพิจารณาถึงทฤษฎีทั้งสองที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีทั้งการเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดสรร ผลประโยชน์ที่ลงตัวและก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งน้อยที่สุด และผลการ- วิจัยครั้งนี้ เป็นผลการวิจัยที่ได้สะท้อนถึงสภาพสังคมตามทฤษฎีทั้ง 2 ได้อย่างดียิ่ง รวมทั้งความพยายามอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมอย่างมีความสมดุลและเกิดปัญหา น้อยที่สุด ได้สะท้อนผ่านการปรับตัวด้านวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง นำไปสู่แนวทางการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยเพื่อต่อยอดความรู้ด้านแรงงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้พบว่า มีสิ่ง ที่ควรนำเสนอเพื่อให้เป็นประโยชน์ ต่อแรงงานในสังคมไทยและเพื่อการศึกษา ตลอดจนการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ ในด้านต่าง ๆ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ เช่น สถานศึกษา ควรมีการเตรียม ความพร้อมให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ที่จะเข้าสู่ชีวิตแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ ให้มีความรู้ และได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ผ่าน การจัดกิจกรรมและการแนะแนวอาชีพจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ในทุกรูปแบบ การทำงาน

2. หน่วยงานระดับอุดมศึกษาควรร่วมมือกันสร้างองค์ความรู้และมีการจัดทำ หลักสูตรสำหรับการพัฒนาแรงงานที่ได้มาตรฐาน มีความเป็นเอกภาพ และสามารถ นำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพของแรงงานในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้านวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้แรงงานได้ใช้ในการ- พัฒนาทักษะการทำงานให้ได้เต็มตามศักยภาพทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรมที่ตัวและมีแนวโน้มขยายตัว และมีแนวโน้มเติบโตมากยิ่งขึ้น ในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้แรงงานที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการ- ผลักดันและขับเคลื่อนสังคม นำไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและกรอบการ- พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตาม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และก้าวไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 “Thailand 4.0” อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งไทยแลนด์ 4.0 “Thailand 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาลไทยที่ใช้ในการ ผลักดันเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (middle income trap) โดยมี จุดมุ่งเน้นที่จะเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาคอขวดด้านรายได้และฐานะความยากจน ของประเทศ

3. องค์กรที่รับผิดชอบด้านการคุ้มครองแรงงานควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มแรงงานได้ทราบถึงสิทธิ และหน้าที่ ตามกฎหมายแรงงาน ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มแรงงานมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิ

และหน้าที่ของแรงงานตามกฎหมาย และเพื่อให้แรงงานสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมายและพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน สามารถนำผลการศึกษารั้ครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดนโยบายด้านแรงงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของแรงงานมากที่สุด

5. นายจ้างและลูกจ้างหรือแรงงานควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีการรับทราบและรับฟังปัญหาของแรงงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้งในที่ทำงานและปัญหาอื่น ๆ ที่อาจตามมาได้

ส่วนการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตแรงงานนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจไปยังผู้ที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงงาน คือ ผู้สนใจศึกษาในประเด็นนี้ควรศึกษาถึงภาพสะท้อนวิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติในสังคมไทย ซึ่งในสังคมไทยปัจจุบันนั้น พบว่า มีแรงงานข้ามชาติเข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก ทั้งแถบชายแดนและในเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ ทั้งนี้ การศึกษาถึงวิถีชีวิตแรงงานข้ามชาติในสังคมไทยจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านแรงงานอันเป็นประโยชน์ในวงวิชาการเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีการหลั่งไหลของแรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมาก โดยหากมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยมองว่า น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมไทย ตลอดจนการศึกษาถึงวิถีชีวิตแรงงานข้ามชาติในสังคมไทย จะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือด้านแรงงานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความร่วมมือด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของแรงงานในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง และความร่วมมือที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยด้านแรงงานที่เพิ่มขึ้น จะทำให้สามารถนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และต่อยอดสู่เป้าหมาย ตลอดจนประสบผลสำเร็จในการปรับปรุงคุณภาพแรงงานไทยให้ดียิ่งขึ้นได้อีกทางหนึ่ง

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

ที่ ศธ. ๐๕๑๘.๐๔/บศ. ๕๔

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอมอบความอนุเคราะห์ข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการวิทยุ F.M. ๙๕ ลูกทุ่งมหานครแฟมมิลี

ด้วย นายกนกนภา จำปาไทย รหัสประจำตัว ๕๕๑๒๒๐๐๓๖ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภาพสะท้อนวิถีชีวิตแรงงานไทยผ่านวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง โดยมีรองศาสตราจารย์บุญผา บุญทิพย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล รายชื่อนักร้องที่ได้รับรางวัลนักร้องลูกทุ่งยอดเยี่ยมฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๘ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลแก่นายกนกนภา จำปาไทย ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้นักศึกษาจะนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภัยสิทธิ์ โตพึงพงศ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์

เรียน คุณกนกนภา จำปาไทย

เพื่อจัดระเบียบข้อมูลให้ถูกต้อง

จัดข้อมูล

นายกนกนภา จำปาไทย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา ปี.๕๙

โทร. ๐-๒๓๖๙-๒๖๖๗

นายกนกนภา จำปาไทย โทร.๐๘๓๓-๐๙๐๒๔๖๐

เรียน พล.อ.สุจินต์ เกียรติราษฎร์

ในโอกาสที่เข้ารับตำแหน่ง

คณ. มทร.ธัญบุรี

สวัสดีครับ พะเพรา พ.ศ. ๒๕๖๑

นันทวัฒน์ พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายวินัย ปลั่งพินิจกิจการ)

ผู้อำนวยการฝ่ายคลื่นวิทยุ FM 95 MHz

ภาคผนวก ข
รายชื่อเพลงที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อเพลงที่ใช้ในการวิจัย (ส่วนที่ 1)

ลำดับที่	ชื่อเพลง	คำร้อง/ทำนอง	ศิลปินผู้ขับร้อง
1.	กลืนโคลนสาบควาย	ไพฑูลย์ บุตรขัน	ชาญ เย็นแข
2.	ข้าวไม่มีขาย	โผผิน พรสุพรรณ	สรเพชร พรสุพรรณ
3.	คนจีหยังควาย	ดาว บ้านดอน	ดาว บ้านดอน
4.	ชมทุ่ง	เพลิน พรหมแดน	เพลิน พรหมแดน
5.	เด็กท่อนา	สุรพล สมบัติเจริญ	ละอองดาว โสธรบุญ
6.	ต้อนกระบือ	พระยาโกมารกุลมนตรี/ ม.ล. พวงร้อย อภัยวงศ์	พระยาโกมารกุลมนตรี/ ม.ล. พวงร้อย อภัยวงศ์
7.	แดงเถาตาย	ทองใบ รุ่งเรือง	ไวพจน์ เพชรสุพรรณ
8.	ธิดาฟ้าขึ้น	ชลธิ์ ธารทอง	เสรี รุ่งสว่าง
9.	น้ำตาเมียซาอุ	สรเพชร ภิรมย์	พิมพ์า พรศิริ
10.	น้ำตาสาวตก	พยงค์ มุกดา	ศรีสอางค์ ตรีเนตร
11.	บ้านไร่นาเรา	ขุนวิจิตรมาตรา/ พระเจนดุริยางค์	ขุนวิจิตรมาตรา/ พระเจนดุริยางค์
12.	บ้านนาสัญญารัก	นิยม มารยาท	นิยม มารยาท
13.	ผู้ใหญ่ลี	เพลงพื้นบ้านอีสาน/ ศักดิ์ศรี ศรีอักษร	ศักดิ์ศรี ศรีอักษร
14.	แรงงานข้าวเหนียว	ชลธิ์ ธารทอง	จินตหรา พูนลาภ
15.	ส่งแ้วเรียนราม	สถิตพงษ์ สถาพร	ศรเทพ ศรทอง
16.	สวรรค์ขาวนา	ป.ชื่นประโยชน์	ก้าน แก้วสุพรรณ
17.	สาวผักไห่	ชาตรี ศรีชล	ชาตรี ศรีชล
18.	สาวสวนแดง	พยงค์ มุกดา	สุรพล สมบัติเจริญ
19.	สาวอีสานรอรัก	สุมทุม ไผ่ริมบึง	อรอุมา สิงห์ศิริ
20.	สุดท้ายที่กรุงเทพ	จิตรกร บัวเนียม	สุนารี ราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อเพลง	คำร้อง/ทำนอง	ศิลปินผู้ขับร้อง
21.	หนุ่มนาข้าวสาวนาเกลือ	สรเพชร ภิญโญ	สรเพชร ภิญโญ/ น้องนุช ดวงชีวัน
22.	อย่าลืมเมืองไทย	เฟลิิน พรหมแดน	เฟลิิน พรหมแดน
23.	อีสานทรานซิสเตอร์	ชลธิ์ ธารทอง	อ้อยทิพย์ ปัญญาธร
24.	ไอ้หนุ่มตังเก	ชลธิ์ ธารทอง	ไพรวลัย ลูกเพชร

รายชื่อเพลงที่ใช้ในการวิจัย (ส่วนที่ 2)

ลำดับที่	ชื่อเพลง	ชื่อศิลปิน	ชื่ออัลบั้ม
1.	กรรมกรแก้แค้น	ค่าย อรทัย	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน
2.	กลับบ้านกันบ่	ไผ่ พงศธร	เป็นเพื่อนไม่ได้ หัวใจอยากเป็นแฟน
3.	กลับมาถามหากำลังใจ	ไผ่ พงศธร	อยากบอกว่าอ้ายเหงา
4.	กันกราวเข้ากรุง	จินตหรา พูนลาภ	จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 5
5.	กินข้าวหรือยัง	ค่าย อรทัย	ขอใจกันหนาว
6.	ขอแค่มีเธอให้รัก	ต๊ิกแตน ชลดา	ดอกไม้ออนบานค่า
7.	ขอใจกันหนาว	ค่าย อรทัย	ขอใจกันหนาว
8.	ข้อความจากเถียงนาน้อย	ไผ่ พงศธร	อยากบอกว่าอ้ายเหงา
9.	ขอสิทธิ์แค่ร้องไห้	ค่าย อรทัย	ดอกหญ้าในป่าปูน
10.	ข้างกองไฟคืนนั้น	ต๊ิกแตน ชลดา	หนาวแสงนีออน
11.	เขียนฝันไว้ข้างฝา	รัชนก ศรีโลพันธุ์	เขียนฝันไว้ข้างฝา
12.	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน	ค่าย อรทัย	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน
13.	คนในความคิดซอด	ค่าย อรทัย	คนในความคิดซอด
14.	คนบ้านเดียวกัน	ไผ่ พงศธร	อยากบอกว่าอ้ายเหงา
15.	คนมีผู้สาว	ไผ่ พงศธร	เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ

ลำดับที่	ชื่อเพลง	ชื่อศิลปิน	ชื่ออัลบั้ม
16.	คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก	ไผ่ พงศธร	คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก
17.	คิดถึงบ้านนา	ค่าย อรทัย	ภาษารักจากดอกหญ้า
18.	คิดถึงพ่อ คิดถึงแม่ คิดถึงบ้าน	ค่าย อรทัย	ดอกหญ้าในป่าปูน
19.	คิดสอวันละหน่อย	ไผ่ พงศธร	ฝนรินในเมืองหลวง
20.	จากบ้านนาด้วยรัก	ค่าย อรทัย	ภาษารักจากดอกหญ้า
21.	ใจหล่นที่หน้าราม	ไผ่ พงศธร	คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก
22.	ชอบทำให้คนคิดถึง	ไผ่ พงศธร	เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ
23.	ซ่อนมอเตอร์ไซด์ไปก่อน	ไผ่ พงศธร	อยากบอกว่าอ้ายเหงา
24.	ด้วยใจที่รักกัน	ค่าย อรทัย	ภาษารักจากดอกหญ้า
25.	ดอกนีออนบานค่ำ	ต๊ากแตน ชลดา	ดอกนีออนบานค่ำ
26.	ดอกหญ้าในป่าปูน	ค่าย อรทัย	ดอกหญ้าในป่าปูน
27.	ดอกหญ้าลาทุ่ง	ฝน ธนสุนทร	เรียกที่รักได้มั้ย
28.	ดาวเด่น ม. ต้น	ค่าย อรทัย	ขอใจกันหนาว
29.	เด็กขายมาลัย	หนู มิเตอร์	ลูกทุ่งมิเตอร์
30.	เด็กบ๊ม	ค่าย อรทัย	ภาษารักจากดอกหญ้า
31.	เด็กหนังสือพิมพ์	หนู มิเตอร์	ลูกทุ่งมิเตอร์
32.	แต่ทุกหัวใจที่ไกลบ้าน	ค่าย อรทัย	ฝันยังไกล ใจยังหนาว
33.	ต.จ.ว. ม. 6	ค่าย อรทัย	คนในความคิดสอ
34.	เตรียมนายฮ้อย	ไผ่ พงศธร	อยากมีเธอเป็นแฟน
35.	ถนนคันฝัน	ต๊ากแตน ชลดา	ถนนคันฝัน
36.	ถามข่าวหัวใจ	ไผ่ พงศธร	เป็นเพื่อนไม่ได้ หัวใจอยากเป็นแฟน
37.	ทุ่งนางคอย	ฝน ธนสุนทร	แก้วตาดวงใจ
38.	โทรมาอีกแหม่นเด้อ	ไผ่ พงศธร	อยากเป็นใครคนนั้น ที่เธอฝันถึง

ลำดับที่	ชื่อเพลง	ชื่อศิลปิน	ชื่ออัลบั้ม
39.	โทรหาแม่เต๋อ	ค่าย อรทัย	ดอกหญ้าในป่าปูน
40.	ธรรมชาติโหด	ฝน ธนสุนทร	แก้วตาดวงใจ
41.	ธิดาร้านลาบ	ไผ่ พงศธร	ฝนรินในเมืองหลวง
42.	นอนฟังเสียงฝน	ค่าย อรทัย	ขอใจกันหนาว
43.	นั่งนอนที่โรงงาน	ค่าย อรทัย	มาจากดิน
44.	นางแบบงานบุญ	ค่าย อรทัย	ส่งใจมาใกล้ชิด
45.	นายฮ้อยแรงงาน	ไผ่ พงศธร	ตั้งใจแต่ยังไม่ถึง
46.	บอกใจยังงี้ดี	ค่าย อรทัย	ส่งใจมาใกล้ชิด
47.	เบอร์โทรนี้มีแฟนหรือยัง	ไผ่ พงศธร	คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก
48.	ปลายก้อยของความฮัก	ค่าย อรทัย	ไม่ร้องไห้ ไม่ใช่ไม่เจ็บ
49.	ปลายทางของความคิดถึง	ต๊ากแตน ชลดา	ถนนคันฝัน
50.	เป็นห่วงเคี้ยว	ค่าย อรทัย	คนในความคิดฮอด
51.	ฝนรินในเมืองหลวง	ไผ่ พงศธร	ฝนรินในเมืองหลวง
52.	ฝันจนน้ำตา	ไผ่ พงศธร	เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ
53.	ฝันมีไฟใจเกินร้อย	ไผ่ พงศธร	มีเธอจึงมีฝัน
54.	ฝากเพลงถึงยาย	ค่าย อรทัย	อยู่ในใจเสมอ
55.	เพื่อนกันโรงงานเก่า	ค่าย อรทัย	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน
56.	ภูมิคุ้มกันในวันบ่มีเจ้า	ไผ่ พงศธร	เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ
57.	มอเตอร์ไซค์รับแฟน	ไผ่ พงศธร	เป็นเพื่อนไม่ได้ หัวใจอยากเป็นแฟน
58.	มาเลี้ยงดวง	ฝน ธนสุนทร	เป็นแฟนกันมะ
59.	มือถือไม้ไฟส่องหน้า	ฝน ธนสุนทร	แก้วตาดวงใจ
60.	แมงหมควันหมดคีน	หนู มิเตอร์	เข็ดรักจากเจ้าพระยา
61.	ไม้คัลอยลำฟาง	ต๊ากแตน ชลดา	คนเหงาที่เข้าใจเธอ
62.	ยี่งห่างยี่งคิดฮอด	ไผ่ พงศธร	อยากมีเธอเป็นแฟน

ลำดับที่	ชื่อเพลง	ชื่อศิลปิน	ชื่ออัลบั้ม
63.	ยืมหน้ามาเข้าฝัน	ไผ่ พงศธร	ฝนรินในเมืองหลวง
64.	รักนอกเครื่องแบบ	ต๊ากแต่น ชลดา	ถนนคันฝัน
65.	รักษาขอยห่าง	ไผ่ พงศธร	เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ
66.	แรงใจ แรงงาน	หนู มิเตอร์	วอนฟ้าห่มดาว
67.	เราจะสู้ไปด้วยกัน	หนู มิเตอร์	เชิดรักจากเจ้าพระยา
68.	ไร้อัยรอยซ้ำ	ค่าย orts	ภาษารักจากดอกหญ้า
69.	ลูก ตจว.	ไผ่ พงศธร	มีเธอจึงมีฝัน
70.	ลูกจ้างเขาสาวโรงงาน	ต๊ากแต่น ชลดา	คนเหงาที่เข้าใจเธอ
71.	ลูกจ้างความจน	ไผ่ พงศธร	อยากบอกว่าอายเหงา
72.	ลูกจ้างอย่างเรา	หนู มิเตอร์	ลูกทุ่งมิเตอร์
73.	ลูกทุ่งคนยาก	หนู มิเตอร์	ลูกทุ่งมิเตอร์
74.	ศิลปินลูกจ้าง	ค่าย orts	มาจากดิน
75.	สบายดีป้า	ค่าย orts	ฝันยังไกล ใจยังหนาว
76.	สักคนที่เข้าใจ	ไผ่ พงศธร	อยากมีเธอเป็นแฟน
77.	สัญญาหน้าคอม	ต๊ากแต่น ชลดา	หนาวแสงนีออน
78.	สัญญาหน้าฮ้าน	ค่าย orts	ดอกหญ้าในป่าปูน
79.	สาวเย็บผ้า	ไผ่ พงศธร	มีเธอจึงมีฝัน
80.	สาวโรงงานที่บ้านนา	ค่าย orts	ไม่ร้องไห้ ไม่ใช่ไม่เจ็บ
81.	สาวโรงงานลานเบียร์	ค่าย orts	เจ้าของชีวิต
82.	สาวท้ายซอย	ต๊ากแต่น ชลดา	คนเหงาที่เข้าใจเธอ
83.	สาวนาขาแดนซ์	ไผ่ พงศธร	คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก
84.	สาวนาพนจร	ค่าย orts	คนไกลเมื่อไกลบ้าน
85.	สาวบักชี	จินตหรา พูนลาภ	จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 5
86.	สาวร่วง	ค่าย orts	ภาษารักจากดอกหญ้า

ลำดับที่	ชื่อเพลง	ชื่อศิลปิน	ชื่ออัลบั้ม
87.	สาวอุดรนอนกรง	จินตหรา พูนลาภ	จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 3
88.	สู้เคื่อพี่น้อง	ไผ่ พงศธร	อยากมีเธอเป็นแฟน
89.	แสงเดือนตามข่าวแสงดาว นำทาง	ไผ่ พงศธร	อยากมีเธอเป็นแฟน
90.	เสริมสวยป่วยใจ	จินตหรา พูนลาภ	จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 5
91.	หนาวแสงนีออน	ต๊ากแตน ชลดา	หนาวแสงนีออน
92.	หนุ่มบ้านไกลใจฮักจริง	ไผ่ พงศธร	ตั้งใจแต่ยังไม่ถึง
93.	หยดสุดท้าย	หนู มิเตอร์	คนสำคัญ
94.	หวานใจหน้าจ่อ	ไผ่ พงศธร	คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก
95.	หอมกลิ่นบ้านเกิด	ต่าย อรทัย	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน
96.	ให้น้องเอาหยังไปสู้เขา	จินตหรา พูนลาภ	จินตหรา ครบเครื่อง ชุดที่ 3
97.	อยากฝันดีที่บ้านเรา	ต๊ากแตน ชลดา	ดอกนีออนบานคำ
98.	อยากมีเธอเป็นแฟน	ไผ่ พงศธร	อยากมีเธอเป็นแฟน
99.	อยากมีเสื้อกันหนาว	ต่าย อรทัย	ไม่รู้จะให้ ไม่ใช่ไม่เจ็บ
100.	อย่าคอยวาสนา	หนู มิเตอร์	ความรัก ความหวัง ความฝัน
101.	แหม่ของอ้าย	ไผ่ พงศธร	อยากบอกว่าอ้ายเหงา
102.	โอ. เค. เนาะ	ต่าย อรทัย	คนใกล้เมื่อไกลบ้าน
103.	เอาใจช่วยเคื่ออ้าย	ต่าย อรทัย	มาจากดิน
104.	ฮักสาวอีเลคโทน	ไผ่ พงศธร	ฝนรินในเมืองหลวง

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเนื้อเพลงที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างเนื้อเพลงที่ใช้ในการวิจัย (ส่วนที่ 1)

กลืนโคลนสาบควาย

คำร้อง: ไพบุลย์ บุตรขัน

ทำนอง: ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง: ชาญ เย็นแะ

อย่าดูหมิ่นชานาเหมือนคังตาสี เอาผีนนาเป็นที่พำนักพักพิงร่างกาย ชีวิตเอย
ไม่เคยสบาย ฝ่าเปลวแดด แผลร้อนแทบตาย ไส้ควายไถนาป่าคอน เหงื่อรินหยดหลังลง
รดแผ่นดินไทย จนผิวพรรณเกรียมไหม้แดดเผา มิได้อุทธรณ์ เพิ่งพักกายมีควายเคียงนอน
สาบควายกลืน โคลนเคล้าไส้อ่อน ยามนอนหลับแล้วฝันใฝ่ กลืนโคลนสาบควายเคล้ากาย
หนุ่มสาวแห่งชาวบ้านนา ไม่ลอยเลศฟ้าเหมือนชาวสวรรค์ หอมกลิ่นน้ำปรงคลุ้งอยู่ทุกวัน
กลิ่นกระแจะจันทร์ หอมเอยผิวพรรณนั้นต่างชานา อย่าดูถูกชานาเห็นว่าอับเฉา
มือถือเคียวขันเข้า เกี้ยวข้าวเลี้ยงเราผ่านมา ชีวิตคนนั้นมีราคา ต่างกันแต่ชีวิตชานา
บูชากลืนโคลนสาบควาย

ข้าวไม่มีขาย

คำร้อง: โสณิน พรสุพรรณ

ทำนอง: โสณิน พรสุพรรณ

ขับร้อง: ศรีเพชร ศรีสุพรรณ

พี่เป็นคนจน ต้องสู้จำทนทำงานเหนื่อยแรง เหมือนดั่งกรรมบันดาล นงคราญ
โอ๊ยก็แกล้ง เรียกสินสอดเสียแพง ให้พี่แต่ง โอ๊ยเงินไม่มี ไร่นาที่ทำเวรกรรมโอ๊ยก็แกล้ง
เกิดความแห้งแล้ง แห้งแล้งไปเสียทั้งปี แห้งนมองคูฟ้า ก้มหน้ามองดินอีกที พี่ยากจนเช่นนี้
จะรักพี่ได้ไหม พี่จนปัญญาจะแตงน้องมาเป็นแฟนอย่างไร ข้าวในนาปีนี้ ไร้พี่ไม่มีจะขาย
ขายวัวขายควาย พี่ก็อายคนเขาจะนิทา รักเจ้าก็รักยากนัก โอ๊ยคราวนี้ กลัวน้องจะหน่ายหนี

ตอนนี้พื่อนักหนา คิดดูเถิดน้องพี่ต้องทนทรมาน พี่ยากจนเหลือคณา น้องจำรักพี่บ้างไหมเอ๋ย

คนจีหลังควาย

คำร้อง: ดาว บ้านดอน

ทำนอง: ดาว บ้านดอน

ขับร้อง: ดาว บ้านดอน

กลุ่มใจจริงจัง รักผู้หญิง หญิงก็ไม่สน เรามั่นคนจน แม่ให้น้ำนมจึงไม่มอง
เรากจนไร้เงิน ไร้เงิน ไร้ทอง สาวก็ไม่มอง เพราะเราจนกระเป๋aben คนรวย ๆ เขาคง
ซื้อน้องด้วยเงินแสน เรามั่นคนจนคงไม่ได้น้องเป็นแฟน คนมีเงินเขาขี่รถเบนซ์รถแลนด์
เราจีหลังควายตามท้องนา มันน่าขำ ฝนตกมาต้องไถนาดำนาหนาดำ งานจะหนักไม่หวั่น
ทำทั้งวันแต่เช้ายันค่ำถึงจะเหนื่อยแค่ไหนทำเรื่อยไปไม่บ่นสักคำ โช้เอ๋ยเวอร์กรรมไม่ทำ
ก็ไม่มีกิน โอ้โชคชะตาว่าสนาเราเกิดมาจน คิดขึ้นมาว่าตามันไหลริน จะมีสาวใดสนใจรัก
ไม่สูญสิ้น ขอเป็นทาสเธอจะรักเธอเพียงคนเดียว

ชมทุ่ง

คำร้อง: เพลิน พรหมแดน

ทำนอง: เพลิน พรหมแดน

ขับร้อง: เพลิน พรหมแดน

เห่ เฮ่ ฮา ฮ้า เสร็จจากงานมาแล้วเมื่อเวลาเย็น ๆ เป่าขลุ่ยแล้วพาเจ้าทวยเดินเล่น
ลมพัดเย็น ๆ มาเดินเล่นไปตามคันนา แสนสุขใจนั่งบนหลังควาย ควายก็และเล็มหญ้า
น่านกปรืออ๊ပ် ๆ อยู่กลางนา เสียงเจี๊ยบร้องจ้าเมื่อเวลาฝนพรำ นกน้อยบินจรจนเขาคืนคอน
เมื่อตอนจะค่ำ ลมทุ่งพัดโชยชื่นฉ่ำ สาวเจ้าอาบน้ำอยู่ที่ลำประโดง นก กระยาง ย่างเดิน
เหลียวมองจ้องหาปลาตัวโก่ง นันปุ่นบรื้อย นันตัวหอยโข่ง ผีงลำประโดง สาวยังคง
ลอยคอ เขียวเหลืองเรืองรองข้าวรวงสีทองมองไปสาวชู้ขอ นันคันไถเอ๊ะนั่นไครยกยอ

เสียงกอไผ่สีซอ ฟังเป็นเพลงตะลุง มันหมายใจปองถ้าได้นวลเนื้อทองมาจีหลังควาย
ชมทุ่ง คงสุขคงสันต์ทั้งวันย่นรุ่ง เต็มจังหวะตะลุงบนหลังควายในยามเย็น เห่ เฮ้ ฮา ฮ้า
เสร็จจากงานมาแล้วเมื่อเวลาเย็น ๆ เป่าขลุ่ยแล้วพาเจ้าทวยเดินเล่น ลมพัดเย็น ๆ มาเดินเล่น
ไปตามคันนา

เด็กท้องนา

คำร้อง: ละออငดาว โสธรบุญ

ทำนอง: ละออငดาว โสธรบุญ

ขับร้อง: สุรพล สมบัติเจริญ

ชีวิตเด็กท้องนา เกิดมาท่ามกลางสายลมแสงแดด อยู่กับพี่น้องร่วมท้องสองคน
ฝาแฝด ท่ามกลางสายลมแสงแดด ที่แผดเผาอยู่กลางทุ่งนา เข้าตื่นขึ้นตอนควาย แบกไถ
ไปทุ่งหมายมุ่งดำกล้า กลิ่นโคลนสาบควายติดกายหน้าอายขายหน้า นุ่งผ้าสวมผ้าไร่คำ
วาสนาอภัพอัปจน เด็กท้องนาเกิดมาช่างเหมือนมีกรรม ตากแดดหน้าดำ ซอกซ้าหัวอก
เหลือทน ถึงใครจะว่าช่างเขาเพราะเรามันจน เกิดมาทั้งที่เป็นคน กลัวอะไรกับเรื่องจนมี
ชีวิตเด็กท้องนาศึกษาก็เพียงแค่ชั้น ป. 4 อักษรตัว ก ถึง ฮ พอแล้วน้องพี่ จะจนกันแค่ไหน
หรือมี มิใช่อยู่ที่ปริญญา

ตอนกระบือ

คำร้อง: พระยาโกมารกุลมนตรี

ทำนอง: ม.ล. พวงร้อย อภัยวงศ์

ชาวไคใจกล้า เหมือนชาวนางานเก่ง ยากไม่เกรงหนักหาญทน ถึงเราจนเราขวนา
ไม่กลัว หาเลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัวเอ๋ย ในนามีข้าว หาปลาแต่ในบึงใหญ่ ท้อปล้นไย
หว่านไถเป็น ถึงลำเค็ญเราขวนาไม่กลัวหาเลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัวเอ๋ย (ร้องรับ) หากิน
กลางวันด้าวดิน หากินมาแต่จ่าย คำแล้วควายกลับคอกที เร็วเถิดซี เสียไยชา กลับกินมา
แหล่งควายเอ๋ย

แดงเถาตาย

คำร้อง: ทองใบ รุ่งเรือง

ทำนอง: ทองใบ รุ่งเรือง

ขับร้อง: ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

ตั้งแต่รังสิตไปจนถึงพระอินทร์ พลโยธินมีของกินไม่น้อย แม่ค้าหน้าหวาน
นั่งร้านแผงลอย ปากนิคมูกหน้อยแม่นั่งร้อยพวงมาลัย สะพานรังสิตเชื่อมติดได้เหนือ
มีถ้วยเตี๋ยเรือตั้งแต่เหนือจดใต้ วันเสาร์วันอาทิตย์แฟนเขาติดมากมาย แต่เตี๋ยนี้เขาย้าย
เลิกขายริมคลอง ริมทางระหว่างที่กล่าว มีแฟนแม่สาวหน้าขาวคิ้วผ่อง ผัดหน้าทาแก้ม
เสียดแดง ตั้งร้านขายแดงอยู่ที่ริมคลอง ผ่านแดงแดง ๆ เป็นแผ่น เหมือนหนึ่งเชิญแฟน
ให้ชิมลิ้มลอง รอยยิ้มเหมือนน้ำผึ้งหยด ทำให้ผมไวพจน์ต้องจอดรถลงมามอง แดงเล็ก
แดงใหญ่ที่วางขายเป็นตับ เจ้าของต้อนรับด้วยรอยยิ้มย่อง ชาติเจ้าผู้ประตูนดิน ผมไม่ได้ซื้อ
แดงกินอยากจิบเจ้าของ เลยแกล้งถามเนื้อความนัย ๆ ว่าแดงน้องสองใบน้องจะขาย
ไหมน้อง เพลินคุยอยู่กับแม่ค้า นั้นเจ้าของแดงมาตั้งท่าคอยจ้อง ไม่พูดจาไว้ท่าอุมมิ
ในมือพอหนูนั่นกุมไม้พอง แม่ค้าแถวนี้แม่คงจะมีเจ้าของ ลาก่อนนะน้องแม่แดงเถาตาย
ตั้งแต่วันนั้นผมผ่านไปมา ไม่เคยมองหน้าแม่ค้าคนไหน เพราะเบื่อรอยยิ้มมองไม่อึด
หัวใจ ล้วนแต่แดงเถาตายเจ้าของเธอมี

ธิดาผ้าจีน

คำร้อง: ชลธิ์ ธารทอง

ทำนอง: ชลธิ์ ธารทอง

ขับร้อง: เสรี รุ่งสว่าง

ว่างจากงานหวานไถจะร้อยมาลัยใบข้าวห้อยคอสาวจำปา เจ้าเป็นเทพธิดาของ
บ้านนาบ้านทุ่งนุ่งผ้าถุงไทยเดิม หน้าสวยด้วยแดดแรงแก้มแดงไม่แต่งเติม เจ้าไม่เคยเห่อ
เหิมเติมตอดินสอพอง ช่างขยันงานเรือนมิเชเชือนหน้าทีสิ่งที่ดีที่ควร ฝ้าถนอมอมนวน
หอมหวลทวนลมทุ่ง หนุ่มก็มุ่มหมายปอง คำลงก็เข้าเรือนฟังแม่เตือนให้ใคร่ตรง

หากมีชายหมายปองระวังเจของเหลือเดน แม่ดอกบัวที่อยู่ในสระ จะบานคอยพระ
หรือบานคอยเณร ถ้าบานคอยพี่ ไร่พรั่งนี้ตอนเพล คอยได้ไหมคนดี พ่อเคยพูดหลายที
คิดจะมีแม่บ้านเชื้อโบราณดีแล หากเลือกัวดูหาง แม่เลือกนางดูแม่นั้นแหละแน่เข้าที่
บ้านเรือนสะอาดตาพุดจาเสนาะดี คำน้ำพริกทุกทีเสียงคำถึจนทุ่งสะท้อน

น้ำตาเมียซาอุ

คำร้อง: สรเพชร ภิญ โญ

ทำนอง: สรเพชร ภิญ โญ

ขับร้อง: พิมพา พรศิริ

คิดมาอุราข้าหนัก ผัวรักไม่เคยส่งเงิน รู้ข่าวปวดร้าวเหลือเกิน เมื่อรู้ว่าเงินไม่มา
ถึงเมีย พ่อแม่ผัวรับเต็มที เพราะเงินจากพี่ที่ซาอุดีอาระเบีย ส่งมาให้ใช้กันนัวเนีย
ส่วนลูกเมียนั่งเลียน้ำตา ก่อนไปใช้เงินเป็นก้อน ที่นาคอนก็เ็นของภรรยา เอาไปจำนอง
ค่าประกันนายหน้า พอได้หิรฟ้าก็ทำท่าลืมเมีย เสียใจเค้ ออกเพแตกแหล่ง พี่บ่น่ากลั่นแกล้ง
กลั่นแกล้ง ให้เมียเศร้าเก่าหมอง พ่อแม่น้องฮ้องไล่เมียหนี ชังลูกเขยอัปรีย์ ไล่หนีสู่แสงเช้า
แก้ไม่ตกก็คือห้วอกผู้เป็นเมีย เรื่องไหนเสียกว่าแต่เมียซาอุ สิ่งทำดีทำไมไม่มีใครรู้
เมียซาอุไม่ได้ชั่วทุกคน ที่เขาชั่วเนื่องผัวไม่กลับมา คอยตั้งตาไม่เห็นผัวมาหาตน
ทราบภายหลังแทบคลั่งในกมล ว่าผัวของตนมีเมียน้อยคอยรอ รู้แล้วท้อ แล้วท้อ แทบลิบ
ยังเหลือ นี่คือห้วอกเมียแม่นบ่มีไผ่สู้

น้ำตาสาวตก

คำร้อง: พยงค์ มุกดา

ทำนอง: พยงค์ มุกดา

ขับร้อง: ศรีสอางค์ ตรีเนตร

ทุ่งนาฟ้ากว้างมองทุกอย่างเจนตา แผ่นดินมารดาของข้านี้เอย ทุก ๆ อย่างยังคง
ต้อนรับดังเคย โปรดฟังเฉลยที่ข้าเคยผิดพลั้งทั้งปวง บ้านเอยบ้านนา บัดนี้ข้ากลับมา

ด้วยน้ำตาไหลร่วงเออ ก่อนข้าเคยเกลียดชัง ท่งนาเว้งว่างสุดตา เกลียดโคลนเกลียดควาย
 คันไถนา เกลียดยามข้าวกล้าตรวง ข้าเบื่อไอ้หนุ่มลูกท่ง ที่ตัวมันฟุ้งสาบควาย ข้าทิ้ง
 เข้ากรงมุ้งหมาย หวังจะไปตายเมืองหลวง ข้าหลงแสงสีอันวิจิตร ข้าหลงชีวิตชาวกรุง
 ชอบกลิ่นน้ำอบน้ำปรุง การมคนกรุงชานทรวง ผู้คนรตเก่งเสียงเพลงเพราะ
 เหมือนพาข้าเหาะขึ้นฟ้า เห็นเทพบุตรเทพธิดา ที่จุติมาจากสวรรค์ กว่าข้าจะรู้สึกตัว
 ต่อความมืดมัวปกคลุม มันเหมือนข้าเดินบนปากหลุม ที่คลุมไว้ด้วยความหลง ผู้หญิง
 คนเดียวบ้านนอก พอเข้าบางกอกก็หลง เสมือนลูกแกะพลัดเข้าคอก ลู่วางเลื้อยร้ายทั้งปวง
 ข้าพบแต่ความหม่นเวียน ทุกสิ่งแลเปลี่ยนด้วยเงิน กระทั่งหัวใจข้ายับเยิน ก็เพราะมา
 เพลินเมืองหลวง ข้าหาไม่พบความมุ่งหวัง ข้าพบแต่ทางชั่วช้า ต้องหอบสังขารกลับ
 บ้านนา พร้อมด้วยน้ำตาไหลร่วง ชีวิตบ้านนอกยังดีกว่า ไม่มีมารยาหลอกลวง

บ้านไร่ของเรา

คำร้อง: ชุนวิจิตรมาตรา

ทำนอง: พระเจนดุริยางค์

เรื่องแสงทอง กระจิดก้องกริ่งมา เป็นคำสัญญา ออกท่งนาจับทำงาน ฟังเสียง
 กระจิดคูฝั่งบินคลุกคลาน กินน้ำหวาน เก็บไปสร้างรังถาวร แสงทองงามตา เหลืองนา
 ป่าดอน ตะวันเช้าเราทำงาน ตะวันนอนเราก็นอน สายแล้วเรามา ลอยพริ้วหาบคอน
 ทรัพย์ฝั่งดิน สิ้นฝั่งดอน ช้อนขุดเอา สมบูรณ์ไหนปาน บ้านไร่ของเรา เสร็จสำราญ บ้านไร
 ของเรา

บ้านนาสัญญารัก

คำร้อง: นิยม มารยาท

ทำนอง: นิยม มารยาท

ขับร้อง: นิยม มารยาท

พี่นี้มีความสุข สนุกกับสาวบ้านนา รักกันหนักหนา ต่างสัญญาว่าจะอยู่คู่กัน
ถึงหน้านาทำนา หน้าแล้งน้องจำพี่จะค้ำน้ำตาล ขอแต่เพียงได้เห็นหน้า ขอแต่เพียงได้
เห็นหน้า ยามพี่เหนื่อยมา เห็นหน้าหายพลัน โนนแนจันทรกระจ่าง ดุจดั่งเวียงวังเทวา
สวงามหนักหนา เหล่านางฟ้าคงจะเคียงคู่กัน เห็นไหมเล่าคนดี อ้อมแขนของพี่คอยแต่
น้องนงคราญ ขอแต่น้องเป็นของพี่ ขอแต่น้องเป็นของพี่ ฟังสิคนดี ฟังพี่รำพัน แม้นถึง
วันพระหน้า พี่จะพาน้องไปทำบุญ น้องจงเกื้อหนุนสร้างผลบุญเราดักบาตรร่วมกัน
น้องจับมือพี่มือ มือต่างคนต่างถือสารภีเดียวกัน อธิฐานเสียก่อนเจ้า อธิฐานเสียก่อนเจ้า
ว่าขอให้สองรักเรารักชั่วชีวิต แม้นเหมือนเป็นบุญพี่ ที่คนดีเจ้าตอบว่ารัก แสนชื่อยิ่งนัก
โอ้ยอครรักรักจนสุดประมาณ แม้นแต่ยามจะนอน หลับแล้วกลับย้อนไปถึงน้องพี่ฝัน
ฝันว่าน้องมานอนหนุนคอก ฝันว่าน้องมานอนหนุนคอก ที่ได้ร่วมเงารัก ตอนเมฆบังจันทร์

ผู้ใหญ่ลี

คำร้อง: จากเพลงพื้นบ้านอีสาน

ขับร้อง-ทำนอง: ศักดิ์ศรี ศรีอักษร

พ.ศ. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ลิตีกลองประชุม ชาวบ้านต่างมาชุมนุม มาประชุม
ที่บ้านผู้ใหญ่ลี ต่อไปนี้ผู้ใหญ่ลีจะขอก้าว ถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา ทางเขาสั่งมาว่า
ทางเขาสั่งมาว่า ให้ชวานาเลี้ยงเป็ดและสุกร ฝ่ายดาตีหัวกลอนถามว่า สุกรนั้นคืออะไร
ผู้ใหญ่ลิลุกขึ้นตอบทันใด ผู้ใหญ่ลิลุกขึ้นตอบทันใด สุกรนั้นไซ้รู้ คือ หมาน้อยธรรมดา
หมาน้อย หมาน้อย ธรรมดา หมาน้อย หมาน้อยธรรมดา สายัณห์ตะวันร้อนนี้ ผู้ใหญ่ลี
จี่ม้าบักจ้อน แดดฮ้อน ๆ ไล่แวนตาดำ ผู้ใหญ่ลิลักลัวฝนจะตกฮ่า ผู้ใหญ่ลิลักลัวฝนจะตกฮ่า
ถอดแวนตาดำ ฟาแเง้งจางปาง ฟาแเง้ง ฟาแเง้ง จางปาง ฟาแเง้ง ฟาแเง้ง จางปาง คอกลม

เหมือนคั้งค้อซ้าง เอวบางเหมือนยางรถยนต์ รูปหล่อเหมือนตอไพลน หน้ามนเหมือน
เจียงน้อยชอยซา เจียงน้อย เจียงน้อย ชอยซา เจียงน้อย เจียงน้อย ชอยซา

แรงงานข้าวเหนียว

คำร้อง: ชลธิ์ ธารทอง

ทำนอง: ชลธิ์ ธารทอง

ขับร้อง: จินตหรา พูลลาภ

เสียงแคนผู้ได้กล่อมตัวไหมให้กินใบหม่อน ยามรอนแค้นอ่อนสาวเก็บหม่อน
เอามาเลี้ยงไหมตรอยเล่นแตรเพลงแคนกล่อมแดนไหมไทย สาวนั่งฟังไฟฟังผู้บ่าว
เป่าแคน ไหมไทยนั้นหรือเกิดจากมือช้าน้อยสาว ๆ ดินแดนอดอยากทุกซ้ากมานาน
เหลือแสน แด่เจ้าฟ้าเหลืองเขาเอ็นว่าเมืองหมอแคน เลี้ยงไหมหน้าแคนค้ำลงเป่าแคน
กล่อมไหม จากภูธรเส้นไหมก็จรเข้าเมือง ส่งสิเรือเรืออยู่ตามโรงแรมน้อยใหญ่ คุณนาย
คุณหญิงพราพรรณด้วยชุดไหมไทย แจกบ้านผ่านมาผ่านไป ชอบไหมไทยแท้เทียว
เสียงแคนขับขานกล่อมอีสานดอกจานดอกหม่อน อีนางเนื้ออ่อนรับจ้างเก็บหม่อนไปซื้อ
ข้าวเหนียว คนที่เลี้ยงไหมไม่มีไหมใส่เลยเชียว ยากจนหน้าเซียวลูกข้าวเหนียวเฮาเอ๋ย

ส่งแ้วเรียนราม

คำร้อง: สติชัยพงษ์ สถาพร

ทำนอง: สติชัยพงษ์ สถาพร

ขับร้อง: สรเทพ สรทอง

ข้าบรรดสองแควส่งแ้วเรียนราม ปีนี้คนงามเรียนอยู่ปี 3 นิติศาสตร์ ออกรถทุกวัน
เหนื่อยจนใจนั้นแทบจะขาดคำโดยสารคนละบาท อุตส่าห์ประหยัดส่งแ้วเรียนรามฯ
ข้าบรรดสองแควส่งให้แ้วเรียน แ้วก็หมั่นเพียร ขยันไปเรียนรอบค้ำ ทุกเย็นทั้งวันรับส่ง
ยุพินถึงบ้านประจำ รักกันไม่เคยเกินกล้าสำเร็จจากรามเราหวังแต่งงาน

พอขึ้นปีสี่คนดีไยมาเปลี่ยนแปลง แ้วไปนั่งรณมาสแดงคิดแอร์สีแดงรับส่งทุกวัน

เป็นลูกเศรษฐีห้อยกระบี่นายร้อยสามพราน แพนใหม่แฉ้วมีหลักฐานสองแถวโดยสาร
แฉ้วเลยไม่มอง เคี้ยวนี้สองแถวขาดแฉ้วนั่งเคียง เหลือไว้แต่เพียงเบาะเปล่าที่ไร้เจ้าของ
สองแถวมันจนน่ามนแฉ้วเลยไม่มอง ขับรถหัวใจลอยล่อง ต้องลือกประตูเข้าอุ้งร้องไห้

สวรรค์ชานา

คำร้อง: ก้าน แก้วสุพรรณ

ทำนอง: ก้าน แก้วสุพรรณ

ขับร้อง: ป. ชื่นประโยชน์

ตื่นเถิดทรมว้ยดวงใจของพี่ รุ่งสาบสว่างแล้วนี้ตื่นเถิดคนคือยามวันนิทรา พี่แบก
คันไถไต่ควายไปสู่ท้องนา น้องจูงข้าวคอกย่ำเท้ากลับมาแล้วจะได้กิน เหน็ดเหนื่อย
เพียงไรทนไปไม่บ่น เมื่อยล้ากายาเหลือทน พี่จะผจญเพื่อแม่ยุพิน ถูกแดดถูกลมเหงื่อไทร
ท่วมกายไหลริน แล้วปล้นมลายหายสิ้น เห็นหน้ายุพินช่างสุขทุกยาม หน้าเราทำนา
ด้วยกัน ตื่นปล้นพี่แบกคันไถ เจ้านั้นจูงควายติดตาม นี่แหละสวรรค์สร้างหมดจด
งดงาม รวงทองสีทองอร่าม มองเมฆสีครามเมื่อยามเย็น โอ้สุขใด ๆ ที่ไหนเทียมเท่า
สวรรค์นั้นเป็นของเรา ไม่มีเรื่องเศร้าความทุกข์ลำเค็ญ พวกเราทั้งผองทำนามิได้ว่างเว้น
บ้านนาบัดนี้คั่งเป็น นิมพลีแห่งแดนวิมาน

สาวผักไห่

คำร้อง: ชาตรี ศรีชล

ทำนอง: ชาตรี ศรีชล

ขับร้อง: ชาตรี ศรีชล

โอกาสหน้า พี่จะมาหาใหม่ คิดถึงคนชื่อวิไล บ้านผักไห่อยุธยา แม่คุณคนสวย
พี่จะมาช่วยทำนา เห็นข้าวมันขึ้นราคาอยากมีพ่อตาทำนา ดู พี่คนจรหาถิ่นนอนคู่ดวงแด
ต้องกลับไปบอกพ่อแม่เพื่อให้แก่ได้รับรู้ ลูกมีภรรยาได้เป็นชานาคงน่าดู จะได้เป็นยา
เป็นปู เพราะเลือดไ้หนูเป็นชานา ข้าวขึ้นราคาอย่าหลงว้าจ้อไ้เสียหนุ่ม พี่อยู่ไกลหัวใจ

มันกลุ่ม ร้อนรุ่มดั่งเดือนเมษา น้ำตาลใกล้ล้นคอย่าให้พี่หมดอาลัยหา ไม่นานพี่ก็กลับมา
มาหมั้นสาวนาชื่อว่าวิไล โอกาสหน้าเข้าพรรษาเทศกาล จงรอพี่ก่อนไม่นาน พี่กลับบ้าน
กรุงไกร พี่คนบางกอกไม่เคยคิดหลอกดั่งคำใคร ก็เพราะพี่รักปักใจ แม่สาวผักให้อยูรยา

สาวสวนแตง

คำร้อง พยงค์ มุกดา

ทำนอง: พยงค์ มุกดา

ขับร้อง: สุรพล สมบัติเจริญ

สาวสวนแตงแห่งเมืองสุพรรณ ชื่อเสียงน้องมาลือลั่น ดังโจษจันกันทั่วกรุง
เพราะเข้าประกวดเทพีสวนแตงดาวรุ่ง ภาพเจ้ามาถึงกรุงเจ้าจึงพ่วงสู่ความสนใจ
สาวสวนแตงเปลี่ยนแปลงศักดิ์ศรี ขาวภาพน้องเป็นเทพี จึงได้มีชื่อเสียงเกริกไกร
เสียงหนังสือพิมพ์ แมวมองหมายปองเจ้าไป สู่คารายิ่งใหญ่สู่กลิ่นไอของความลวลย์
ข่าวสังคมเขามไม่สร้าง วิทยุต่าง ๆ มีคนขอเพลงให้ฟังทั้งวัน กลัวเจ้าเพลินจนลืม
สุพรรณ สวนแตงแหล่งเรารักมัน ฝากคอยวันให้เจ้ากลับไป สาวสวนแตงแห่งเมืองสุพรรณ
พี่คิดถึงเจ้าทุกวัน คอยแหม่มจันทร์แม่แตงร่มใบ พื้นดินเลี้ยงแห่งไร่นาเหมือนคนหมองไหม้
โปรดไปเป็นขวัญใจ กลับสู่ไร่นาสาวสวนแตง

สาวอีสานอรัก

คำร้อง: สุมทุม ไผ่ริมบึง

ทำนอง: สุมทุม ไผ่ริมบึง

ขับร้อง: อรุณา สิงห์ศิริ

น้องเป็นสาวขอนแก่น ยังไม่เคยมีแฟน บ้านอยู่แดนอีสาน น้องเป็นสาววัยอ่อน
ได้แต่นอนตะแคงยามเมื่อแสงฟั่นหวาน จะมีชายใด ไผ่ต้องการ จะมีชายใดไผ่ต้องการ
หาทองมาหมั้นแม้ต้องการจะคอย สาวอีสานบ้านป่า เข้าก็ไปทำนา ค่ำแสงมาเหงาหงอย
เขาน้องเป็นลาวเป็นสาวถิ่นอีสาน ใจน้องนั้นเลื่อนลอย จงเอ็นดูแนเคื้ออ้ายเคอ จงปรานี

น้องแนจ๊กหน้อย ฮักน้องค้อย ๆ ถ้าน้องให้คอยจนอาย ใจดวงเดียวที่น้องมีอยู่ เปิดประตู
ให้แล้วดวงใจ ถ้าพี่มองว่าน้องต้อยต่ำ หากจะคำก็คำแต่กาย สาวอีสานมองเหม่อ
นอนละเมอเหม่อคอย ใจเลื่อนลอยคอยหาย เห็นเป็นลูกชานา อ้ายจึงบ่อยากจา บ่อยาก
มาหมั้นหมาย คอยแรมปีน้องนี่ยังอาย คอย ๆ ๆ น้องคอยจนอาย คิดแครงแขนงหน่าย
หรืออ้ายบ่กลับมาแล

สุดท้ายที่กรุงเทพฯ

คำร้อง: จิตรกร บัวเนียม

ทำนอง: จิตรกร บัวเนียม

ขับร้อง: สุณารี ราชสีมา

อยู่บ้านนาดี ๆ ไม่ว่าดีจึงหนีหน้ามา เบื่อต้องทนทำนาจึงจากมาไม่สนใจ
ใครจะเตือนเหมือนคำยุ้ย้ว ตามัวมีคมองไม่เห็นใคร สุดท้ายจึงต้องเจ็บ โอ้กรุงเทพฯ
ฟ้าใส แสงไฟสว่างแต่หนทางมืดมน เจอะแต่คนรวย ๆ หน้าตาสวยมากมี แต่คนใจดี ๆ
ไม่เห็นมีเลยซักคน เจอทีไรเห็นมีแต่แก๊ง เลียดแทงฤทธิ์เราเหลือทน ต้องยอมพลีกาย
แลกกับความจน จันจึงหมองหม่นก็เพราะคนกรุงเทพฯ ลวง

หนุ่มนาข้าวสาวนาเกลือ

คำร้อง: สรเพชร ภิญโญ

ทำนอง: สรเพชร ภิญโญ

ขับร้อง: สรเพชร ภิญโญ-น้องนุช ดวงชีวัน

ข. บ้านของพี่ทำนา ทำนาปลูกข้าวทุกเมื่อ
ญ. น้องก็ทำนาเกลือ ขายเกลือไว้ซื้อข้าวกิน
ข. บ้านของพี่ อยู่ที่กาฬสินธุ์
ญ. ส่วนตัวยุพินอยู่สมุทรสาคร
ข. พี่มาเจอะคนงาม คนงามมาเที่ยวดาวคนอง

ญ. นับว่าเป็นบุญของน้อง มาพบพี่ที่ทักน้องก่อน

ช. อยากไปอยู่จังที่สมุทรสาคร

ญ. อย่ามาแ้ววอน พูดยากแล้วไม่จริง

ช. (ซำ) พี่ทำนาปลูกข้าว รักน้องสาวแถมเรือ

ญ. น้องเป็นสาวนาเกลือ

ช. หนูมนาข้าวไม่ทอดทิ้ง ถ้าพี่จะไปขอ ไปขอ พ่อจะว่า อย่างไร

ญ. น้องสุดแสนดีใจ ถ้าพี่ไปขออน้องจริง ๆ

ช. หนูมนาข้าวรับรองไม่ทอดทิ้ง

ญ. ถ้ารักน้องจริง อย่าทิ้งสาวนาเกลือ

อย่าลืมเมืองไทย

คำร้อง: เพลิน พรหมแดน

ทำนอง: เพลิน พรหมแดน

ขับร้อง: เพลิน พรหมแดน

อย่าลืมเมืองไทย ๆ ๆ หนูคนไทยสาวไทยเด็กไทยจำไว้ให้ทุก ๆ คน อย่าได้รังเกียจ
อย่าหยาบหย่าเหยียดจะมีหรือจน หญิงชายชาวไทยทุกคน อย่าได้ลืมตนคนไทย ได้อยู่
เมืองกรุงเจริญดี จังอย่าหยิ่งผยอง เห็นคนบ้านนาป่าคลองโง่งมเป็นดังเหมือนควาย
กินหมูแกล้มโป่ง อย่าเมินคนกินหอยโข่งเผาไฟ นั่งโต๊ะเก้าอี้ยิ่งใหญ่ อย่าข่มคนไทยหากิน
เข้าเย็น สะเน็ค ๆ ฟิต ๆ ฐ ๆ ปลา ๆ ฟังเพลงไทยแล้วอย่าส่ายหน้า จังฟังเพลงไทยไม่เป็น
ทีเพลงฝรั่ง ฟังได้เป็นวรรคเป็นเวร นิยมว่าดีว่าเด่นอวดทำเป็นลืมของไทย แม่คุณทูนหัว
ได้พี่ต่างชาติต่างศาสนาอย่าลืมพระปณิธาณวัดวาอารามของไทย ไปเรียนเมืองนอก
กลับมาบางกอก อย่าลืมหลงไปว่าตนเป็นผู้ยิ่งใหญ่ฟุตฟิตโฟวไฟร์จันลืมไทยแลนด์

อีสานทรานซิสเตอร์

คำร้อง: ชลธิ์ ธารทอง

ทำนอง: ชลธิ์ ธารทอง

ขับร้อง: อ้อยทิพย์ ปัญญาธร

ฉันคนชานาหน้าตาเซ่อ ฟังทรานซิสเตอร์ก็พอใจ ไปไหนก็เอาไปด้วย ขึ้นเขา
ลงห้วยก็เอาไป ฟังเพลงตะลุงบ้านนา ๆ เขาว่าเราบ้าช่างเขาอะไร บ้านนาไม่โก้สะเทอริ
โอไม่มีใช้ ถึงมีก็ไม่สนใจเปิดแต่เพลงสากลฟุตฟิตฟอไฟ พวกฉันมันบ้าเห่อ ชอบทราน-
ซิสเตอร์ลูกทุ่งไทย เลี้ยงควายไถนาหน้าเกี้ยวข้าว เปิดฟังกันอ้าวสบายใจ คุณพ่อฉันชอบ
ฟังข้าว ฉันกับพี่สาวไม่สนใจ ฟังเพลงลูกทุ่งบ้านนา ๆ บางทีก็บ้าฟังไปร้องไป
สาวทรานซิสเตอร์ว่างนะเออ รักฉันไหม รักกันไม่ผิดหวัง ขอเพลงให้ฟังฉันก็พอใจ
หัดร้องเพลงให้เก่ง ประภาคร้องเพลงวัดไหนเราก็ไป

ไอ้หนุ่มตังเก

คำร้อง: ชลธิ์ ธารทอง

ทำนอง: ชลธิ์ ธารทอง

ขับร้อง: ไพรวัดย์ ลูกเพชร

ไอ้หนุ่มตังเกร้อนร่ำหาปลา ล่องลอยนาวา เห็นน้ำกับฟ้าเป็นเพื่อน ลากอวนจับปลา
กลางทะเล นอนบนตังเกแรมเดือน ผิวคล้าดำเปื้อนคาวปลา หุ่นก็ไม่งามรุ่มร่ามเหลือเกิน
สาวแลก็เมินเคอะเขินไม่หันมองหน้า จับปลาหาง่ายเต็มลำ จีบแม่คนงาม หวานตา ผมจน
ปัญญาสั้นดี มีแฟนกับเขาหนึ่งคน หน้ามนเรียนรามคำแหงปี 4 คนลูกน้ำเค็มเหมือนกัน
เคยมีสัมพันธ์หลายปี ป่านนี้เขาลืมเราแล้วก็ไม่รู้ เหม่อมองทะเลยิ่งเศร้าร้างจวน เห็นนก-
นางนวลโผบินบินหวานคอยคู่ สั่งลมทะเลบอกคนงาม จบจากเรียนรามโหมตรุกกลับมา
เป็นครูสอนเด็กบ้านเรา (ซ้ำ)

ตัวอย่างเนื้อเพลงที่ใช้ในการวิจัย (ส่วนที่ 2)

กรรมกรแก้แค้น

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนใกล้เมื่อไกลบ้าน

สาวรากหญ้า เข้ามาขายแรงเมืองใหญ่ แต่งตัวเหมือนเป็นเจ้านาย แต่อยู่ฝ้าย
ให้บริการ เดินทางมาจากบ้านนอก ทำงานหนักเงินเดือนหลักพัน ตากแอร์ในที่ทำงาน
กลับเมื่อบ้านนอนห้องพัสดุ เหนื่อยห้ามท้อ หนึ่งเงินเดือนบ่ออก ท้องคำเจ้านายเพิ่น
บอก ยืมให้ออกถึงใจซานชม แอบร้องไห้ในห้องน้ำ เมื่อโดนคำย่ำใจชื่นชม คนจนละ
บ่มีสิทธิ์จ่ม ช่อนอารมณ์หลังรอยยิ้มงาม แก้มใสบ่ให้ตกสี ทำหน้าที่บ่ให้ตกค้าง รับใช้
จึงได้รับตังค์ ต้องใช้กำลังทุกงานที่ทำ เป็นกรรมกรแก้แค้น ขายแรงในชุดงาม ๆ
ตามร้านตามห้างตามปั้ม

มีเพื่อนเราทำ ทุกตำแหน่งงาน เกือบใจมัน อดออดทุกวันทุกอย่าง ของใช้ก็ซื้อนอก
ห้าง จึงพอมีตังค์ส่งให้ทางบ้าน ส่วนคนเป็นคู่เคียงใจ น้องเรียนจบจึงค่อยคิดกัน ฟังเพลง
ลูกทุ่งปลอบฝัน ให้ใจก้าวผ่านวันบ่มีแฟน แก้มใสบ่ให้ตกสี ทำหน้าที่บ่ให้ตกค้าง รับใช้
จึงได้รับตังค์ ต้องใช้กำลังทุกงานที่ทำ เป็นกรรมกรแก้แค้น ขายแรงในชุดงาม ๆ
ตามร้านตามห้างตามปั้มมีเพื่อนเราทำ ทุกตำแหน่งงาน เกือบใจมัน อดออดทุกวันทุกอย่าง
ของใช้ก็ซื้อนอกห้าง จึงพอมีตังค์ส่งให้ทางบ้าน ส่วนคนเป็นคู่เคียงใจ น้องเรียนจบ
จึงค่อยคิดกัน ฟังเพลงลูกทุ่งปลอบฝัน ให้ใจก้าวผ่านวันบ่มีแฟน ฟังเพลงลูกทุ่งปลอบฝัน
ให้ใจก้าวผ่านวันบ่มีแฟน

กลับบ้านกันบ่

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: เป็นเพื่อนไม่ได้ หัวใจอยากเป็นแฟน

ไอ้ยน้ำ หลับตาลงเห็นนาข้าว เห็นปลาบ่อนข้างคันแท เห็นหน้าพ่อหน้าแม่
ผู้แก่เฒ่า นั่งข้างตึกสูงเสียดฟ้า ใจฮ้องว่ามันเหงาเหงา กดเบอร์ชวนผู้สาว น้อเมื่อบ้าน
ทำงานอยู่เมือง นี้นานปีเหนียวบ่ ทางบ้านยังรออ้อมอุ่นความรักยังคอยกอด บ่ต่างกันเด้อ
เพื่อนพี่น้อง เขาต่างมีคนคิดฮอด ปีใหม่สงกรานต์ชวนกลับบ้านตลอด ไปชาร์จแรงมา
สู้ใหม่ ยามที่ใจมันท้อฝืนที่ยังเฝ้ารอ ก้าวผ่านก็ พ.ศ. ยังอยู่ไกล เขาเมื่อบ้านกันบ่ เขากลับ
บ้านกันใหม่ เต็มเต็มกำลังใจด้วยบ้านเขา ไปเต็มกำลังใจที่บ้านเขา นักฝันบ้านนอก
รอนแรมไร้ราก เมื่อยามลำบาก ก็มีแต่เขา ฮักกันมันแก่น สายเนนวันเก่า เอ็นกันกินข้าว
นัดกันกลับบ้าน คนงามได้ยื่นคำฝากถามว่าจั่งได้ ลางานเจ้านายได้บ่บ่ช่วยส่งข่าว
กลับไปกินข้าวใหม่ปลามัน เก็บความฝันคืนบ้านเขา จะได้ซ่อมแซมที่แหงที่เว้า เมื่อใจ
เหงาเหงาซบอุ่นไอ่ ยามที่ใจมันท้อฝืนที่ยังเฝ้ารอ ก้าวผ่านก็ พ.ศ. ยังอยู่ไกล เขาเมื่อบ้าน
กันบ่ เขากลับกันใหม่ เต็มเต็มกำลังใจด้วยบ้านเขา ไปเต็มกำลังใจที่บ้านเขา นักฝัน
บ้านนอก รอนแรมไร้ราก เมื่อยามลำบาก ก็มีแต่เขา ฮักกันมันแก่น สายเนนวันเก่า
เอ็นกันกินข้าว นัดกันกลับบ้าน ยามที่ใจมันท้อฝืนที่ยังเฝ้ารอ ก้าวผ่านก็ พ.ศ. ยังอยู่ไกล
เขาเมื่อบ้านกันบ่ เขากลับกันใหม่ เต็มเต็มกำลังใจด้วยบ้านเขา ไปเต็มกำลังใจที่บ้านเขา
เมื่อบ้านนำกันบ่จ๋า

กลับมาถามหากำลังใจ

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากบอกว่าอ้ายเหงา

ลมหนาวลูบข้าวรวง ไหวลู่ตามแรง ตะวันโอบแสง กอดผืนนาปลายฟ้าหน้าหนาว
กลับมาเหยียบดิน บนผืนแผ่นดินบ้านเดิมของเรา กลิ่นหอมของอ้อมรักเก่า ได้มาแนบเนา
ก็ยังชื่นใจ ไปเพื่อขายแรงงาน พลัดบ้านไกลถิ่น บางวันได้ยินเสียงหัวใจบ่น กับเงาเดือน-

หงาย ตื่นเพื่อแข่งขัน หลับเพื่อหยุดฝันถึงวันต่อไป เก็บเหงากลับมาถามไถ่ ถึงกำลังใจ
 ในยามล้าอ่อน ก็รู้ว่าเธอ คอยอยู่เสมอทุกลมหายใจ ก็รู้ว่าใคร สิ่งที่อยู่ในหัวใจคนจร
 กลับมากอบกอด คำรักทุกคำที่เคยไว้วอน ก่อนหวนมหานคร เป็นกรรมกรเหงื่อรินแลกเงิน
 ลมหนาวลอบดวงใจ ให้ยิ่งหนาวหนัก กุมมือคนรัก อีกไม่นานนักคงต้องห่างเหิน สองตา
 สบตา ทวนคำสัญญาหัวใจสะเทือน ปลายฝันที่ยังไกลเกิน เธอจะร่วมเดินสู่ด้วยหรือเปล่า
 ก็รู้ว่าเธอ คอยอยู่เสมอทุกลมหายใจ ก็รู้ว่าใคร สิ่งที่อยู่ในหัวใจคนจร กลับมากอบกอด
 คำรักทุกคำที่เคยไว้วอน ก่อนหวนมหานคร เป็นกรรมกรเหงื่อรินแลกเงิน

ลมหนาวลอบดวงใจ ให้ยิ่งหนาวหนัก กุมมือคนรัก อีกไม่นานนักคงต้องห่างเหิน
 สองตาสบตา ทวนคำสัญญาหัวใจสะเทือน ปลายฝันที่ยังไกลเกิน เธอจะร่วมเดินสู่ด้วย
 หรือเปล่า

กัณกราวเข้ากรุง

ศิลปิน: จินตหรา พูนลาภ อาร์ สยาม

อัลบั้ม: จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 5

คำร้อง/ทำนอง: ต๋อง ร็อกดำเป็ก

เรียบเรียง: สมบูรณ์ ปาราชิตัง

เออ เอิง เออ เอิง เออ สะ เอิง เอย เออ เอิง เออ สะ เอิง เออ สะ เอิง เอย เรียนจบ
 ม. ปลาย นื่องนี้บ่ได้เอ็นทรานซ์ เรียนจบ ม. ปลาย นื่องนี้บ่ได้เอ็นทรานซ์ จากบ้านนา
 สู่เมืองสวรรค์ เป็นสาวโรงงานในเมืองกรุง อยู่เมืองสวรรค์เข้ามาทำงานในเมืองกรุง
 ความจนบังคับ ครอบครัวขาดทรัพย์เลยเรียนไม่สูง เป็นสาวโรงงานในเมืองกรุง เช่าห้อง
 ข้างซอยอาศัยชั่วคราว สิ่งที่เคยเป็น กลับบ้านตอนเย็น ก็คือความเหงา สิ่งที่เคยเป็น
 กลับบ้านตอนเย็น ก็คือความเหงา เป็นสาวโรงงานแสนเศร้า อยากมีผู้บ่าวรู้ใจสักคน
 สาวโรงงานแสนเศร้า มีบ่ผู้บ่าวรู้ใจสักคน กราบพระก่อนนอน ลูกนี้ขออนเทวดาช่วยคล
 ให้พ้อผู้บ่าวสักคน มีบ่ใครสนอยากเชื่อมสัมพันธ์ ขอบคุณเทวดาที่ท่านเมตตาสาวโรงงาน
 สะ เอิง เอย เมตตาสาวลูกอีสาน ให้ได้มาพ้อกันกับหนุ่มโรงงานคน ตจว. เราแลกเบอร์
 โทรคุยกัน หลังจากเลิกงานมีแรงกลับหอ เดิมแรงใจที่ท้อ ให้ชื่นชุ่มพอมิแรงสู้งาน

ลำบากไม่ท้อ อุปสรรคที่ร้อมีแรงฝ่าฟัน สะ เอ็ง เอ็ง เอย สะ เอ็ง เออ สะ เอ็ง เอย ไม่ค่อย
ได้เจอหน้า เพราะว่าเวลายังอยู่กับงาน ไม่ค่อยได้เจอหน้า เพราะว่าเวลายังอยู่กับงาน
แต่ใจสองเราประสานละไม่เจอหน้ากัน ละก็ไม่เป็นไร เอาไว้ออกพรรษา เขากลับบ้านนา
ประเพณีของไทย งานทอดกฐินบ้านไพร เขากลับบ้านไปละค่อยเจอหน้ากัน ฮักเฮา
สุขสันต์ เฮ็ดบุญนำกันวันออกพรรษา สะ เอ็ง เอ็ง เอย สะ เอ็ง เออ สะ เอ็ง เอย

กินข้าวหรือยัง

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ขอใจกันหนาว

กินข้าวแล้วยัง กำลังเฮ็ดหยังน้ออ้าย คืดซอดหลาย ๆ หัวใจให้โทรมาถาม นับตั้งแต่
อ้ายห่างมาไกลเพื่อหางานทำ ซื่อบัตรเติมเงินประจำ มือถือโทรตามถามใจ งานหนักบ่อ้าย
เจ้านายใจคืออยู่บ่ ค่าจ้างเคยขอ ได้ตามที่รอบ้างไหม สู้งานนานเนิ่น เหงื่อแลกเงินพังแล้ว
เห็นใจ สุขภาพพลานามัย เป็นจั่งได้ห่วงใยเหลือเกิน ใ้บัตรเติมเงิน ใ้กลายเป็นบัตร-
เติมใจ โทรศัพทมาซบเหงื่ออ้าย ถามไถ่ให้ความเพลิดเพลิน กินข้าวแซ่บบ่ พักผ่อน
เพียงพอ หรืองานหนักเกิน วอนอ้ายอย่าทำงานเพลิน มุ่งทำเงินจนเกินกำลัง กินข้าวแล้วยัง
อีกครั้งกับคำถามนี้ เป็นห่วงอีหลี คนดีที่ใจเฟ้อหวัง เฮ็ดงานสาอ้าย บัตรเติมเงินน้องใกล้
หมดตังค์ เอาไว้มือได้ว่าง ๆ ค่อยมานั่ง กินข้าวนำกัน กินข้าวแล้วยัง อีกครั้งกับคำถามนี้
เป็นห่วงอีหลี คนดีที่ใจเฟ้อหวัง เฮ็ดงานสาอ้าย บัตรเติมเงินน้องใกล้หมดตังค์ เอาไว้มือได้
ว่าง ๆ ค่อยมานั่ง กินข้าวนำกัน

ขอแค่มีเธอให้รัก

ศิลปิน: ตั๊กแตน ชลดา

อัลบั้ม: ดอกนีออนบานค่ำ

ผู้หญิงจนจน คนไม่มีใคร มีลมหายใจไว้ทำแต่งงานจนเบลอ ยี่สิบกว่าฝน คนที่ใช้
ยังหาไม่เจอ ก็จนวันนี้พบเธอ โดนใจจนเก็บมาฝัน อบอุ่นอ่อนโยน เป็นคนจริงใจ คนนี้

ใจท่องจำไว้ในจินตนาการ ผ่านงานผ่านเหงา เพราะมีเงาเธอในฝัน ไม่เจอแค่วันสองวัน
ใจออกอาการหวั่นไหว ตรงโน้น ตรงนี้ ตรงนั้น เธอเคยเดินผ่าน ยามเจอจะหน้ากันส่งยิ้ม
ทักทาย อยากบอกจ้ะว่าฉันรักเธอ รักเธอทุกลมหายใจ หากยังไม่มีรักใคร่ อยากมีเธอไว้
รักไปอย่างนี้ เบอร์โทรที่เคยฝากเพื่อนขอ ยังซ่อนอยู่ในใจไม่กล้าโทรหาสักที ข้อความ
ว่ารักและคิดถึง หมิ่นพันคำซึ่งซึ่งก็ไม่กล้าส่งทั้งปี เอานะ เอานะ เป็นใจเป็นกันละวันนี้
นึกถึงหน้าเจ้าของเบอร์โทร จะเซย์ฮัลโลยังไงกะเขาดี ลองคิดทบทวนอีกที ก็ไม่วาย
เงินอายอยู่ดี ได้ปลื้มแค่นี้ ก็รักเองเออเอง บอกใจร้องเพลง ขอแค่มีเธอให้รัก ตรงโน้น
ตรงนี้ ตรงนั้น เธอเคยเดินผ่าน ยามเจอจะหน้ากันส่งยิ้มทักทาย อยากบอกจ้ะว่าฉันรักเธอ
รักเธอทุกลมหายใจ หากยังไม่มีรักใคร่ อยากมีเธอไว้รักไปอย่างนี้ เบอร์โทรที่เคยฝาก
เพื่อนขอ ยังซ่อนอยู่ในใจไม่กล้าโทรหาสักที ข้อความว่ารักและคิดถึง หมิ่นพันคำซึ่ง ๆ
ก็ไม่กล้าส่งทั้งปี เอานะ เอานะ เป็นใจเป็นกันละวันนี้ นึกถึงหน้าเจ้าของเบอร์โทร
จะเซย์ฮัลโลยังไงกะเขาดี ลองคิดทบทวนอีกที ก็ไม่วายเงินอายอยู่ดี ได้ปลื้มแค่นี้
ก็รักเองเออเอง บอกใจร้องเพลง ขอแค่มีเธอให้รัก

ขอใจกันหนาว

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ขอใจกันหนาว

เมื่อเลิกงานเดินเหงา มีเงาเป็นเพื่อนเข้าซอย ผู้สาวบ้านไกลใจลอย บ่มีคนคอย
เคียงเงา อยู่ในเมืองใหญ่ อุ่นกายแต่หัวใจหนาว วัน ๆ มีหลายเรื่องราว รุมเร้าให้คอย
หวั่นไหว ฝันยืนสู้แค่ไหน นานไปแรงใจสึกหรอ ห่วงใยทางบ้านที่รอ แม่พ่อจ๊ออยู่จ้งได้
ปัญหาหลายอย่าง สู้ตามลำพังบ่ไหว พรุ่งนี้สิเดินอย่างไร ถ้าใจบ่มีคนเคียง อยากมีพี่เคียง
เคียงข้างบนทางเปื้อนฝุ่น มอบใจอุ่น ๆ กันหนาวกันท้อพอเพียง ยามเจ็บเห็นหน้า ยามมี
ปัญหายืนเคียง ยามเหงาได้โทรฟังเสียง หล่อเลี้ยงหัวใจทุกคราว ขอพึ่งแรงแห่งฝัน
บันดลให้เจอคนดี ให้สาวไกลบ้านคนนี้ ได้มีคนคอยปลอบเหงา งานยุ่งเมืองใหญ่ ขอใจ
ฮักมันกันหนาว นำพาในทุกเรื่องราว ให้สาวดอกหญ้าอุ่นใจ ขอพึ่งแรงแห่งฝัน บันดลให้

เจคอนดี ให้สาวไกลบ้านคนนี้ได้มีคนคอยปลอบเหงา งานยุ่งเมืองใหญ่ ขอใจฮักมัน
กันหนาว นำพาในทุกเรื่องราว ให้สาวดอกหญ้าอุ่นใจ

ข้อความจากเถียงนาน้อย

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากบอกว่าอายเหงา

ก็ความคิดถึง เขียนลงตรงเส้นขอบฟ้า ตั้งแต่แฟนย้ายจากลา คำเลงมานั่งเจ้า
เฝ้าคอย เฝ้าเติมความหวัง ลงเป็นไม้ฮ้างข้างเถียงนาน้อย ข้อความจากใจคนคอย
ณ โพนต้นข่อยฝากไปถึงเจ้า ฟังเสียงลมพัดไฟ ส่งแรงใจไปเยี่ยมยามถามข่าว ข้อความ
จากเถียงนาน้อย ข้างโพนต้นข่อย หม่อมเคยสัญญาเฮา คนอยู่ทางนี้ยังฮักภักดีคือเก่า
สู้กับความเหงา รอเจ้าหวนทวนทางขึ้นรถทัวร์สู่รั้วโรงงาน สู้เพื่อฝันครอบครัวน้องนาง
ไปขอแบ่งคำแรงนำเขา เห็นใจน้องเจ้าบอกอ้ายให้รอจึกหว่าง ห่างกันไกลย่านมีใคร
แทรกกลาง โทรหากันบ้างหากน้องมีเวลา ย่ำคำเลงมาเขียนจ๋า มั่นฮ้องนำ ใจอ้ายคิด
ล่ำล่ำ น้องปรับสายวันนี้อ้ายโทรหา ได้ยินเสียงหัวใจของอ้ายบ่ เฝ้าแต่รอ รอรอเบิ่งใจ
น้องหล่า ข้างโพนต้นข่อยอ้ายย่านเจ้าลืมวาจา ย่านหนุ่มโรงงานม้างคำสัญญา ถึงเทียว
ฝากข้อความหา วันละเกือบเป็นร้อย เถียงนาน้อยลมวอยอ้อยอิ่ง เถียงนาน้อยลมวอย
อ้อยอิ่ง กลัวน้องเจ้าหวั่นไหว กลัวใจเจ้าบ่นิ่ง คือลมต้องบักนุ่นปลิว ลอยลับลี้ลับเห็นไหม
หายโต ย่านยามเห็นเบอร์โซว์ ปรับสายพี่ชายจ้อย คนคอยน้อยใจคิดหนัก บ่อยครั้งที่ฝาก
ข้อความบ่นตัดพ้อ ขอโทษน้องหล่า ถ้ากวนใจเจ้าหนอ ว่างยามได้ โทรหาอ้ายแทนได้บ่
ยามใดอ้ายท้อ หลูโตนอ้ายหน้อย เป็นเถียงนาน้อย มีแต่ฮอยจี่ถ่านไฟ ขาวพาดหัวปิดตัว
โรงงาน ห่วงเจ้านั้น สิเป็นตายร้ายดี หากเขาปิดกิจการ ให้คืนเมื่อบ้านงานให้เฮ็ดพอมิ
ฟ้าฝนเป็นใจปีนี้ข้าวราคาดี สิโทรตามน้องนี้มาคืนสัญญากกข่อย เถียงนาน้อยลมวอย
อ้อยอิ่ง เถียงนาน้อยลมวอยอ้อยอิ่ง กลัวน้องเจ้าหวั่นไหว กลัวใจเจ้าบ่นิ่ง คือลมต้องบัก
นุ่นปลิว ลอยลับลี้ลับเห็นไหมหายโต ย่านยามเห็นเบอร์โซว์ ปรับสายพี่ชายจ้อย คนคอย
น้อยใจคิดหนัก บ่อยครั้งที่ฝากข้อความบ่นตัดพ้อ ขอโทษน้องหล่า ถ้ากวนใจเจ้าหนอ
ว่างยามได้ โทรหาอ้ายแทนได้บ่ ยามใดอ้ายท้อ หลูโตนอ้ายหน้อย เป็นเถียงนาน้อย

มีแต่สอยชีถ่านไฟ ข่าวพาดหัวปิดตัวโรงงาน ห่วงเจ้านั้น สิเป็นตายร้ายดี หากเขาปิด
กิจการ ให้คืนเมื่อบ้านงานให้เสียดพอมิ ฟ้าฝนเป็นใจปีนี้ข้าวราคาดี สิโทรตามน้องนี้มาคืน
สัญญาทุกข้อ

ขอสิทธิเครื่องให้

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ดอกหญ้าในป่าปูน

ชาตินี้เกิดมา เหมือนเทวดาไม่รัก จึงมอบแต่ความลำบาก มาเป็นของฝากหัวใจ
ให้รักสับสน ให้ความจนวิ่งชนเรื่อยไป ช่างเถอะชีวิต ไม่คิดเรียกร้องจากใคร ขอสิทธิ
แค่เพียงร้องไห้ ระบายความซ้าบางคราว รับบทเศร้าไม่เคยพอหนอชีวิต ฟ้าลิขิตหรือกรรม
แต่ปางไหน จึงซ้าเติมสาวบ้านนา ผู้มาไกล ให้หัวใจเจ็บจนมีน้ำตา การศึกษาจบลง
ตรงตอนเริ่ม ราชภัฏครึ่งเทอมเกิดปัญหา ต้องหยุดเรียนเพราะเงิน ไม่นำพา ก่อนเข้ามา
เสี่ยงดวง ในเมืองไกล งานรายได้สูงสุด วุฒิ ม. 6 เงินเดือนตกสามพัน เริ่มหวั่นไหว เก็บ
ส่งน้องส่งแม่ดูแลยายหักค่าน้ำค่าไฟ ไม่ชนเดือน หวังมีเพื่อนพึ่งพา ครายากไร้ ได้พบคน
ที่รู้ใจ หาใครเหมือน คบหาเป็นคู่รัก ไม่ถึงเดือน ก็ถูกเตือนว่าลูกเมีย เขามาตาม ต้องหอบ
ซ้าหนิงงาน เพื่อลี้มรัก (เดือน) ต้องหอบซ้าหนิงงาน เพื่อลี้มรัก งานก็พักรักก็หล่น คนก็หยาม
จากวันนั้นเป็นต้นมา ชะตากรรม ก็ถูกนำสู่เงา ความเศร้าตรม ความหวังล่มจมเรื่องงาน
พิการรัก เหนื่อยใจนักอยากเลิกرا ให้สาสมแต่คิดถึงคนข้างหลัง ที่ยังจม ต้องต่อลม
เสริมแรง สู้ต่อไป เมื่ออ่อนไหวก็ร้องไห้ แต่ไม่หยุด ต้องพิสูจน์ให้รู้ เราสู้ไหว เข้ามาเกิด
ความซ้า หากยามใจ เคยจะมาเท่าไร ยังหยัดยืน ถอนสะอื้นกลืนน้ำตา หันหน้าสู่
ถึงจะรู้คงไม่พอ ก็จะฝืน ไม่ร้องขอโชคชะตา จากฟ้าคืน แต่จะยืนสู้ไป เท่าแรงพอ
เจ็บก็ไม่ขอ อ่อนวอนความเห็นใจ เหนื่อยก็ไม่ท้อ ขอหยัดยืนสู้ต่อไป ขอสิทธิเครื่องให้
แต่หัวใจจะไม่ยอม

ข้างกองไฟคืนนั้น

ศิลปิน: ตึกเตน ชลดา

อัลบั้ม: หนาวแสงนีออน

เมื่อกลับถึงที่ทำงาน จะคิดถึงกันหรือเปล่า คำถามเหงาเหงา จากสาวเกือบสวย คนหนึ่ง พอจะจำได้ไหม นั่งล้อมกองไฟเคียงกันริมบึง ใครทำให้ใครคิดถึง ในค่ายสัมมนา คืนนั้น หน้าต่างกันชัดเจน เข้าเวรก็คนละกะ ทำงานอยู่ร่วมชายคา แต่ไม่ค่อยได้เห็น หน้ากัน หยดปีละหน นายจ้ำรวมพลให้คนทำงาน พาออกค่ายต่างให้รางวัล จึงรู้จักกันอย่างเป็นทางใจ ลา ลาลาลาลาลา ลา ลาลาลาลาลา หนึ่งคืนในค่าย นั่งล้อมกองไฟหน้าเต็นต์ เธอทำเหมือนว่าฉันเป็น บุคคลสำคัญมากมาย มือเกากีตาร์ สายตาจ้องมาจนอาย ลูกมานั่งใกล้ใกล้ ร้องเพลงกล่อมให้ใจฟัง เมื่อกลับถึงที่ทำงาน ยังคิดถึงกันหรือเปล่า คุยกับความเหงา ทำไมหนอเธอจึงเงียบจัง หรือว่าคนเกือบสวย ต้องเกือบใช่ของใครอีกครั้ง คิดแล้วกลุ้มใจจัง ต้องมานั่งใจเหงาเฝ้านาน ลา ลาลาลาลาลา ลา ลาลาลาลาลา หนึ่งคืนในค่าย นั่งล้อมกองไฟหน้าเต็นต์ เธอทำเหมือนว่าฉันเป็น บุคคลสำคัญมากมาย มือเกากีตาร์ สายตาจ้องมาจนอาย ลูกมานั่งใกล้ใกล้ ร้องเพลงกล่อมให้ใจฟัง เมื่อกลับถึงที่ทำงาน ยังคิดถึงกันหรือเปล่า คุยกับความเหงา ทำไมหนอเธอจึงเงียบจัง หรือว่าคนเกือบสวย ต้องเกือบใช่ของใครอีกครั้ง คิดแล้วกลุ้มใจจัง ต้องมานั่งใจเหงาเฝ้านาน ลา ลาลาลาลาลา ลา ลาลาลาลาลา

เขียนฝันไว้ข้างฝา

ศิลปิน: รัชก ศิริโลพันธุ์

อัลบั้ม: เขียนฝันไว้ข้างฝา

เขียนติดฝาห้อง ว่าต้องสู้ไหว ลูกต้องทำให้ได้ เคยบอกแม่ไว้จำได้เสมอ จากบ้านวันฟ้ามัว มาขึ้นรถทัวร์ที่อำเภอ หอบฝันเปื้อนน้ำตาเอ่อ เข้าเมืองเสียงดวงเดียวดาย งานแลกรายได้ที่ใจเสาะหา ไม่ตรงที่เรียนมา ก็ต้องรีบคว่ำรอกทำไมไหว เข้าห้องโทรม ชุกนอน เพื่อลดทอนรายจ่าย จะเก็บเงินพันสักใบ ต้องใช้เวลาหลายเดือน หลังคาเรือนรูรั่ว ข้างหัวเตียงแม่ จักรยานอีเก้ ที่พ่อป็นยี่ห้อลบเลือน นื่องอ้อนวอนขอ อยากมีเสื้อ

ใหม่เหมือนเพื่อน ภาพหวังค้างจ่ายข้าเตือน ผันไม่เลื่อนแต่คงต้องรอ เขียนคำห้ามท้อ
ไว้เตือนใจฝัน สายเลือดความมุ่งมั่น จากแม่นั้นยังมีมากพอ ลูกแม่ยังสู้ไหว แม่เมืองไกล
ใจร้ายต่อ ความฝันที่เราเฝ้ารอ ลูกขอทยอยส่งคืน เขียนคำห้ามท้อ ไว้เตือนใจฝัน สายเลือด
ความมุ่งมั่น จากแม่นั้นยังมีมากพอ ลูกแม่ยังสู้ไหว แม่เมืองไกลใจร้ายต่อ ความฝันที่เรา
เฝ้ารอ ลูกขอทยอยส่งคืน

คนใกล้เมื่อไกลบ้าน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนใกล้เมื่อไกลบ้าน

คนแรกที่ใจนึกเห็นหน้า ยามเจอปัญหา เทียวผ่านครึ่งใจ คืออายคนดี คนที่น้อง
กล้าไว้ใจ รู้จักกันที่เมืองใหญ่ ในวันที่ไกลบ้านมา เป็นที่ปรึกษาแทนแม่และพ่อ ผันที่ใจ
รอมิอายนำพา รู้สึกปลอดภัย อุ่นใจในการคบหา เคียงข้างกลางฝุ่นเมืองฟ้า แวดตามีความ-
ห่วงใย บ่สบาย อ้ายคอยหิบบิ้นหยูกยา น้ำไฟบ่มา อ้ายอาสาแก้ปัญหมาให้ น้ำใจเล็กน้อย
ทยอยเติมด้วยห่วงใย ยกอ้ายเป็นยาทางใจ อยู่ใกล้ในยามท้อถอย ยื่นหน้าปากซอยหลัง
เลิกงาน โอกาสสำคัญ นัดกันมาคอย สัญญาสิ้นเดือน เย็นนี้คงบ่เลื่อนลอย ที่ร้านจิ้มจุ่ม
ปากซอย นัดคอยอ้ายคงบ่ลืม ยื่นหน้าปากซอยหลังเลิกงาน โอกาสสำคัญ นัดกันมาคอย
สัญญาสิ้นเดือน เย็นนี้คงบ่เลื่อนลอย ที่ร้านจิ้มจุ่มปากซอย นัดคอยอ้ายคง บ่ลืม

คนในความคิดฮอด

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนในความคิดฮอด

จดชื่อคนของหัวใจ มาเก็บเอาไว้ในความคิดฮอด เมื่อชีวิตเดินทางมาจอด อยู่ใน
จุดที่จำห่างไกล ต้องเป็นคนพลัดถิ่นถาวร อยู่แบบปอนปอนในชอกเมืองใหญ่ จากบ้านเกิด
มานอนบ้านไกล ฝากฝันเอาไว้กับคำว่าสักวัน เหมือนเอาความเหงามาจ่าย แลกรายได้
ด้วยการไกลบ้าน เก็บแรงใจจากคนคิดฮอดกัน สร้างภูมิคุ้มกันในวันเจ็บร้าว หนาวหัวใจ

ยามต้องชุกกายชายคาบ้านเขา เหนงในหัวใจ คึ้นรนเท่าไรยังไกลบ้านเรา คึงคนในความคิดสอด มากอดในใจเบาเบา แม่พ่อคือพระคຸ້ມเกล้า ส่วนอ้ายเราคนนั้นคือหัวใจ ย่านแต่คนลื้มคิดสอดกัน แอบเปลี่ยนทางฝันเมื่อมีคนไกล้ อยากให้รู้ว่าคนอยู่ไกล หัวใจอยากถูกคิดสอดทุกวัน เหมือนเอาความเหงามาจ่าย แลกรายได้ด้วยการไกลบ้าน เก็บแรงใจจากคนคิดสอดกัน สร้างภูมิด้านทานในวันเจ็บร้าว หนาวหัวใจ ยามต้องชุกกายชายคาบ้านเขา เหนงในหัวใจ คึ้นรนเท่าไรยังไกลบ้านเรา คึงคนในความคิดสอด มากอดในใจเบา ๆ แม่พ่อคือพระคຸ້ມเกล้า ส่วนอ้ายเราคนนั้นคือหัวใจ อ้อมแขนของความหวังโย จะกอดกันไว้ในความคิดสอดทุกวัน อ้อมแขนของความหวังโย จะเติมอุ่นไอ่ให้กันและกัน

คนบ้านเดียวกัน

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากบอกว่าอ้ายเหงา

ไอ้ย่นออ คนบ้านเฮา คนบ้านเดียวกัน แค่มองตากันก็เข้าใจอยู่รู้ว่าเหนื่อยแค่ไหน ว่าหนักแค่ไหนบนหนทางสู้ ยังมีคำปลอบโยน ยังมีคำปลอบใจ มีคำว่าซำบายดิบให้กันเสมอ เคื่อคนบ้านเฮา อ้ายทิดเคน เข้ามาเป็นคนขับแท็กซี่ จากร้อยเอ็ด เฮ็ดนาได้ เอาไปใช้แต่หนี้ ตัดสินใจให้วกระเป๋าดินทาง มาสู่กลางเมืองใหญ่เมืองนี้ ได้เจอกันอยู่ร้านลาบหลายที เป็นจั่งได้พี่โชคหมานบ่น้อ คนบ้านเดียวกัน แค่มองตากันก็เข้าใจอยู่รู้ว่าเหนื่อยแค่ไหน ว่าหนักแค่ไหนบนหนทางสู้ ยังมีคำปลอบโยน ยังมีคำปลอบใจ มีคำว่าซำบายดิบให้กันเสมอ เคื่อคนบ้านเฮา ไอ้ย่นออคนบ้านเฮา ให้โชคให้หมานให้มั่งให้มี ให้อยู่ดีมีแสง อยู่แดงมีฮีเคื่อครับพี่น้อง น้องตักแต่น เข้ามาเป็นสาวโรงงานเย็บผ้า แรงที่ใช้กับเงินที่ได้ ยังบ่เคยคຸ້ມคำ นักเรียน ม.ปลายจากภาคอีสาน กลายเป็นแรงงานถูกกดราคา น้องมาซื้อลาบ เฮาได้เว้าจา จั่งได้อดสาเอาก่อนเดือนาง คนบ้านเดียวกัน แค่มองตากันก็เข้าใจอยู่รู้ว่าเหนื่อยแค่ไหน ว่าหนักแค่ไหนบนหนทางสู้ ยังมีคำปลอบโยน ยังมีคำปลอบใจ มีคำว่าซำบายดิบให้กันเสมอ เคื่อคนบ้านเฮา ไอ้ย่นออคนบ้านเฮา ให้โชคให้หมาน ให้มั่งให้มี ให้อยู่ดีมีแสง อยู่แดงมีฮีเคื่อครับพี่น้อง คนบ้านเฮา คนบ้านเดียวกัน คนบ้านเฮา คนบ้านเดียวกัน

คนมีผู้สาว

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ

ตื่นตอนเช้าก็ มีแสงไปสู้งาน สิ่งที่ฝัน ก็เหมือนว่ามันไม่ไกล เมื่อมีเธอ พกพาอยู่ในหัวใจ คนบ้านไกล จังแหม่นโซครดิแท่นอื้อ เหนื่อยจากไหน ก็มีคนให้ปรึกษา ยืมเธอส่งมา ใช้ทาเป็นยาแก้ท้อ ชีวิตติดดิน ทำมาหากินมอซอ มีสิ่งที่พอ ภูมิใจก็คือผู้สาว คนมีผู้สาว ชีวิตก็เป็นอย่างนี้เอง เพลงรักทุกเพลง เหมือนจงใจแต่งให้เรา อืมอกอืมใจ แม้ยังบ่ได้กินข้าว คิดฮอดผู้สาว ก็พออยู่ได้ทั้งวัน คนมีผู้สาวมีคนไว้ คิดฮอดกันมันมีแสง

อยากกุมมือแล้ว ขอเธอทำสักอย่าง เดิมความหวัง บนทางรักให้แข็งแรง คนบ้านเดียวกัน คนนี้รักจริงหวังแต่ง หัวใจแดงแดง ดวงเดียวเพียงพอหรือเปล่า คนมีผู้สาว ชีวิตก็เป็นอย่างนี้เอง เพลงรักทุกเพลง เหมือนจงใจแต่งให้เรา อืมอกอืมใจ แม้ยังบ่ได้กินข้าว คิดฮอดผู้สาว ก็พออยู่ได้ทั้งวัน คนมีผู้สาวมีคนไว้ คิดฮอดกันมันมีแสง

คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก

ดั่งใบตองบ้านป่า พลัดถิ่นมาเป็นใบตองกรุง ห่อแรงงานมาจากบ้านทุ่ง ฝากคนตึกสูงจ้างไว้ใช้สอย อาศัยข้าวแกง เป็นข้าวแกลงในห้องน้อย ๆ ยามแสงสาดตะวันตกล้อย คิดฮอดคนคอยอยู่ทางบ้านเฮา ป่านนี้คนทางบ้าน ห่มแสงจันทร์อุ่นพออยู่ไหม ห่วงจนอดหัวนบได้ ดั่งใบตองไกวยามต้องลมหนาว อดทนสาก่อน หนี้สินผัดผ่อนยังบ่บางเบา ต่อสัญญาอีกหนึ่งลมหนาว ให้พุ่มนี้เข้าหัดยืนสู้ต่อ คิดฮอดผีนนา ยามฟ้าอุ้มฝน ลุ่มน้ำของเขาคนจน ตจว. ได้ใส่กางเกงยีน บ่เคยลืมหักดินนาค่อกหนอ กราบหมอนขอพร ให้แม่พ่อ อยู่ดีมีแสงคอยลูกกินเมื่อ ดั่งใบตองบ้านป่า พลัดถิ่นมาเป็นใบตองกรุง อยากหวานกินสู่บ้านทุ่งเป็นใบตองกุงบ่กล้า ร. เรือ เมื่อหมดภาระ บนเส้นทางของคนขายเหงื่อ ชีวิตจากนั้นที่เหลือ ขอสร้างทำเพื่อคนที่เฮาฮัก

คิดถึงบ้านนา

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ภาษารักจากดอกหญ้า 2

เด็กบ้านนอกมาอยู่บางกอกตั้งหลายปี ขายแรงรับจ้างตั้งคมี ช่วยพ่อใช้หนี้เงินผ่อน
ตื่นเช้าทำงานเย็นกลับมาเหงาห้องเช่าปอนปอน ความฝันนับวันสั้นคลอน โดนแสงนีออน
เปื้อนใจ คนบ้านนอกทนอยู่บางกอกเพื่อหาเงิน คิดถึงบ้านนาเหลือเกิน ปานี้จะเป็น
เช่นไร คิดถึงพ่อแม่คิดถึงทุกคนที่ห่างมาไกล งานหนักกลัวไม่สบาย เงินที่ส่งให้ได้รับ
หรือเปล่า เงินลูกส่งไป จ้างเขาทำนานะแม่ ข้าวที่มันแกล่ ให้แม่เอาเงินจ้างเขา ไม่ต้อง
ทำเอง เดี่ยวจะเป็นลมล้มเอา ถึงจะยังจนเหมือนเก่า ก็ขอให้เราอยู่ดี สาวบ้านนอกจะลา
บางกอกกลับบ้านเรา พาใจไปลบความเหงา เติมรักบ้านเราแทนที่ ฟังเพลงลูกทุ่งได้เงา
ตึกสูงหล่อเลี้ยงชีวิ ถึงอยู่ในเมืองแสงสี แต่ใจดวงนี้คิดถึงบ้านนา เงินลูกส่งไป จ้างเขาทำ
นานะแม่ ข้าวที่มันแกล่ ให้แม่เอาเงินจ้างเขา ไม่ต้องทำเอง เดี่ยวจะเป็นลมล้มเอา ถึงจะยัง
จนเหมือนเก่า ก็ขอให้เราอยู่ดี สาวบ้านนอกจะลาบางกอกกลับบ้านเรา พาใจไปลบความ-
เหงา เติมรักบ้านเราแทนที่ ฟังเพลงลูกทุ่งได้เงาตึกสูงหล่อเลี้ยงชีวิ ถึงอยู่ในเมืองแสงสี
แต่ใจดวงนี้คิดถึงบ้านนา ลู้งานที่เมืองแสงสี แต่ใจดวงนี้ยังรักบ้านนา

คิดถึงพ่อ คิดถึงแม่ คิดถึงบ้าน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ดอกหญ้าในป่าปูน

ไฉนหมอลำ ครวญคร่ำตามสายลมมา สุดแสนเหวว่า เมื่อมาพักอยู่เมืองไกล
มองสองข้างทาง ตึกสูงบังฟ้าบังใจ ออกเฝ้ายอกคนบ้านไพร น้ำตาหลังไหลไกลบ้าน
เพราะความจน จึงทำให้คนไกลถิ่น นกน้อยโฉบบิน หากินไกลถิ่นเรือนาน แว่วยิน
เสียงพิณ เสียงแคนเล่นลำซำขาน ทำนองของเพลงพื้นบ้าน แว่วหวานสะท้านฤดี
ภาพพ่อแก่ ภาพแม่ชราตามวัย ผุดขึ้นมายามใด น้ำตาร่วงไหลทุกที ลมเอ๋ยลม พัดห่ม
ความรักความดี กลับบ้านไปบอกท่านที ลูกนี้สุดแสนห่วงใย ลูกอยู่เมืองกรุง จะมุ่งมั่นทำงาน

ให้หนัก พ่อแม่เป็นหลัก ความรักเป็นกำลังใจ สังคมวัตถุ รุกรานลูกนั้นห้วนไหว ถึงจะ
อย่างไร หัวใจยังรักบ้านเรา สิเป็นจั่งได้ หัวใจยังรักบ้านเรา

คิดสอด้วันละน้อย

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: ฝนรินในเมืองหลวง

เก็บคำว่าคิดสอด้ หยอด้กระปุกหัวใจ สะสมไว้ ในยามสองใจต้องห่าง น้อยคอย
อยู่บ้านเฮา หากเหงาหรือคิดถึงจั่ง เบ็งดอกจานข้างทาง แทนอ้ายพลาง ๆ ก่อนเคื้อ
อ้ายมาเมืองฟ้าหม่น สู้เพื่อคนอยู่หลัง สร้างความหวัง ด้วยแรงใจที่ลั่นเอื้อ รูปน้องในกระเป๋
ยามเหงาช่วยได้เสมอ ไม่นานเราคงได้เจอ สบตาพลอดพรั้มคำหวาน คิดสอด้กันวันละน้อย
ทยอยฮักกันให้นาน ห่างหลายกิโลฝัน สัญญาอย่าให้เลือนหาย คิดสอด้กันวันละน้อย
ทยอยโทรเติมแรงใจ ให้อ้ายยังคงยิ้มได้ ยามเหนื่อยล้าใจทุกคราว เก็บใจที่ฮักมัน เฝาคอย
วันที่หวัง ยามอ้างว้าง นั่งคิดถึงวันคืนเก่า ท้องทุ่งนาสีทอง เคยมีอ้ายน้องหยอกเย้า
สักวันหนึ่งสองเฮา คงได้ทบทวนความหลัง คิดสอด้กันวันละน้อย ทยอยฮักกันให้นาน
ห่างหลายกิโลฝัน สัญญาอย่าให้เลือนหาย คิดสอด้กันวันละน้อย ทยอยโทรเติมแรงใจ
ให้อ้ายยังคงยิ้มได้ ยามเหนื่อยล้าใจทุกคราว เก็บใจที่ฮักมัน เฝาคอยวันที่หวัง ยามอ้างว้าง
นั่งคิดถึงวันคืนเก่า ท้องทุ่งนาสีทอง เคยมีอ้ายน้องหยอกเย้า สักวันหนึ่งสองเฮา คงได้
ทบทวนความหลัง

จากบ้านนาด้วยรัก

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ภาษารักจากดอกหญ้า

ไ้อ้บ้านนา ฝนฟ้าไม่อำนวย โชคไม่ช่วยบ้านนา ถึงคราระทม แหงนมอง เบ็งฟ้า
เมฆฝนลา ไหลตามคลื่นลม หมู่เฮา ถึงคราวซานชม เข้าเมือง หนีความแห้งแล้ง จากบ้านนา
น้ำตาคอยปลอบใจ เร่ร้อนไป ในฐานะของคนขายแรง แลกเงิน ส่งไป ซ่อมแรงใจ

สู่ความแห้งแล้ง อยู่เมือง คนน้ำใจแห้ง อ่อนแรง ก็ทนเรื่อยมา โอ้ฟ้าไม่เมตตา ต้องจำ
จากจร บ้านเกิดเมืองนอนที่เคยสุขพื้ป่า น้ำอา ไซ้จะอยาก จากไ้อ์ทุยอีรวงบ้านนา แต่ต้อง
จากมา จากบ้านนา ด้วยรักฝังใจ โอ้บ้านนา ปีน้าถ้ำโศกดี ฟ้าปราณี ต้องมีวันพบกันใหม่
ปีนี้อย่าล่า ห่างบ้านมา ทำงานเรื่อยไป เห็นทิวกอไผ่ เอนไหว โอ้ใจ คิดถึงบ้านนา

ใจหล่นที่หน้าราม

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก

พอจบ ม. ปลาย สองเราเข้ากรุงพร้อมกัน น้องได้เรียนรามตามฝัน อ้ายเสิร์ฟอาหาร
อยู่ตะวันตก อยากเรียนกับน้อง คิดซัดเงินทองจนใจอ่อนแรง สัญญาสองเฮ้อฮักแพง
ลิบเปลี่ยนแปลงบ่ว่าจ้งได้ สัมคำปิ้งไก่ ซื่อไปฝากเป็นประจำ ยามว่างเที่ยวมาเยี่ยมยาม
ย่านผู้บ่าวรามแะกล่อ่งดวงใจ สู้เก็บเงินทิป ไว้ซื้อของฝากวันวาเลนไทน์ แหวนทอง
วงไม่เท่าไร มีรูปหัวใจสองดวงเคียงกัน วันอ้ายไปราม เดินผ่านหน้าร้านพิซซ่า
แทบลิบเชื่อสาวยตา ปานว่าฟ้าผ่าแล้งบ่ปาน หนุ่มสาวนิสิต นั่งสวีตป้อนพิซซ่ากัน ใจอ้าย
หล่นลงตรงนั้น ยืนขำสั่นเกาะรั้วหน้าราม ค่อยการศึกษา น้ำตาจึงต้องตกใน สาวราม
คนเรียนกฎหมาย แหกกฎใจอ้ายง่ายด้ายใจดำ เด็กเสิร์ฟคืออ้าย หอบฮักมาพ่ายผู้บ่าว
เรียนราม ฮักเขาสะเดื่อคนงาม ลาก่อนสาวรามคนลืมนสัญญา ค่อยการศึกษา น้ำตาจึงต้อง
ตกใน สาวรามคนเรียนกฎหมาย แหกกฎใจอ้ายง่ายด้ายใจดำ เด็กเสิร์ฟคืออ้าย หอบฮัก
มาพ่ายผู้บ่าวเรียนราม ฮักเขาสะเดื่อคนงาม ลาก่อนสาวรามคนลืมนสัญญา

ขอทำให้คนคิดถึง

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ

แค่ได้ยินเสียง ทุกคำทุกเข้า ความเหงา ลดลงนิดหน่อย สบตาถึงได้ทำบ่อย ก็สุข
อยู่แค่นั้น หากมีเธอเป็นปาท่องเที่ยว อยู่ติดกันทุกวัน ถ้าทำได้อย่างนั้นจะดีมากเลย คือที่ใจ

เพื่อ เธอทำให้นอนไม่หลับ กระสับกระส่าย คิดมากคิดไป วนเวียนอยู่แต่หน้าเธอ เธอเป็นอะไรที่ใจคิดมาก ทุกทีที่เจอ เธอเป็นอะไรของเธอ ชอบทำให้คนคิดถึง กำลังใจของคนสูงงาน เธอนั้นยกเป็นที่หนึ่ง เกิดมาได้เจอครั้งหนึ่ง ไม่อยากให้เดินผ่านเลย ไม่อยากเป็นแล้วแก่เพื่อนกัน เปื่อเป็นแล้วคนคุ้นเคย มันจะดีมากเลย ถ้าได้เป็นแฟนเธอ เธอทำให้นอนไม่หลับ กระสับกระส่าย คิดมากคิดไป วนเวียนอยู่แต่หน้าเธอ เธอเป็นอะไรที่ใจคิดมาก ทุกทีที่เจอ เธอเป็นอะไรของเธอ ชอบทำให้คนคิดถึง เธอเป็นอะไรของเธอ ชอบทำให้อยากเป็นแฟน เปื่อต้องโทรหา เพราะว่าไม่ได้อยู่ใกล้ เปื่อที่อยู่ใกล้แล้วทำได้แค่สบตา ที่เราสองคน เป็นเพื่อนกันไปกันมา อยากบอกเธอว่า อยากบอกเธอว่า อยากบอกเธอว่า เธอทำให้นอนไม่หลับ กระสับกระส่าย คิดมากคิดไป วนเวียนอยู่แต่หน้าเธอ เธอเป็นอะไรที่ใจคิดมาก ทุกทีที่เจอ เธอเป็นอะไรของเธอ ชอบทำให้คนคิดถึง เธอเป็นอะไรของเธอ ชอบทำให้อยากเป็นแฟน

ซ่อนมอเตอร์ไซค์ไปก่อน

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากบอกว่าอายเหงา

อดเอาก่อนเดี๋ยวนาง วันนี้ฟ้ายังไม่เข้าข้างเรา อ้ายยังจน บ่มีอย่างคนอื่นเขา มีแค่ฮักแท้ให้เจ้า นานไปอ้ายย่านบ่พอ ทนซ่อนมอเตอร์ไซค์ไปก่อน บางคราวเห็นเจ้าเปียกปอน ห้วนถอดใจท้อ ขาดขาดเกินเกิน อย่าเดินหนีไปก็พอ ผันไกลที่ใจเฝ้ารอ ขอเอาแรงรักผลักดัน ไร้หลักประกัน งานการบ่แน่นอน กลัวเจ้าบ้ายบายไปก่อน บ่ทนเที่ยวทางสร้างฝัน ถ้าอ้ายอีกปี สิสู้โอทีเพื่อเร่งคืนวัน ปลายทางเคียงข้างพาขวัญ บ่ทนคงซอดดอกหนอ ถ้าได้บ่คนใด ฟังเสียงหัวใจของอ้ายวอนขอ หนึ่งใจหนึ่งหวัง สู้ตามลำพังบ่พอ มีเราด้วยกันสานก่อ เดิมต่อฝันไกลให้เต็ม ไร้หลักประกัน งานการบ่แน่นอน กลัวเจ้าบ้ายบายไปก่อน บ่ทนเที่ยวทางสร้างฝัน ถ้าอ้ายอีกปี สิสู้โอทีเพื่อเร่งคืนวัน ปลายทางเคียงข้างพาขวัญ บ่ทนคงซอดดอกหนอ ถ้าได้บ่คนใด ฟังเสียงหัวใจของอ้ายวอนขอ หนึ่งใจหนึ่งหวัง สู้ตามลำพังบ่พอ มีเราด้วยกันสานก่อ เดิมต่อฝันไกลให้เต็ม

ด้วยใจที่รักกัน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ภาษารักจากดอกหญ้า

รักจากหัวใจ ฝากคนไกลด้วยคิดถึงกัน พักเหนื่อยเรื่องงาน หนุนตักความฝัน
สร้างแรงใจ รู้ว่าหนักเหลือเกิน ทางที่ต้องเดินยังอีกแสนไกล งานที่โถมมา หมั่นปัญหา
คอยถามข่าว หลายอย่างเรื่องราว ที่รู้เราสุขใจกาย รู้สึกได้ถึงกัน งานหนักทางนั้น
คนทางนี้แอบถอนใจ เรามีความผูกพัน คุ่มกันยามยากไว้ เรามีความเข้าใจ ให้กัน ส่งใจ
มาร่วมทาง ช่วยเธอก้าวฝ่าฟัน เพื่อความฝันล้ำแรงไฟ ฟ้าหม่นฝนพรำ ก็โมงยามของคำ
สัญญา ขอใช้จำยเวลา ร่วมทางฝ่าฝืนไม่ร้างไกล ถึงต้องเจออะไรใด ยืนอยู่สู้ไหวด้วยใจ
ที่รักกัน ฟ้าหม่นฝนพรำ ก็โมงยามของคำสัญญา ขอใช้จำยเวลา ร่วมทางฝ่าฝืนไม่ร้างไกล

ดอกนีออนบานคำ

ศิลปิน: ต๊กแตน ชลดา

อัลบั้ม: ดอกนีออนบานคำ

ดอกไม้อะไรดีอยู่แล้วยังไม่นอน ก็ดอกนีออน บานคำ จากดอกไม้ภูธร มาเป็น
ดอกนีออนบานคำ ตะวันลาท้องฟ้ามืดดำ เวลาชีวิตก็ผลิดอกออกฝัน เป็นลูกจ้างตังค์น้อย
ลำบากเท่าใดบ่ย่น ดึกดึก ดื่นดื่น ยังยืนสู้งาน เหนื่อยก็โทรหากันเนาะเราคนภาคคำ
น้องสมพร บ้านอยู่เจียงฮาย เลิกเก็บลำไยก็เลยมาเสิร์ฟอาหาร อยู่ตะวันแดงเดินโต๊ะ
มาตั้งนาน เงินในบัญชีก็มีอยู่แค่นั้น คิดถึงคนทางบ้าน บ่เมินจะปิ๊กบ้านเฮา ดอกไม้อะไร
ดีอยู่แล้วยังไม่นอน ก็ดอกนีออน บานคำ ชลดา บ้านอยู่โคราช ความจนพาพาเข้ามาอยู่ใน
โรงงาน นั่งเย็บผ้าโหลทำโอทีมาทุกวัน เก็บสิบเป็นร้อยเพียรสร้างเป็นทางฝัน อยากมี
ร้านอาหารขายของกินบ้านเอง จากดอกไม้ภูธร มาเป็นดอกนีออนบานคำ ตะวันลาท้องฟ้า
มืดดำ เวลาชีวิตก็ผลิดอกออกฝัน เป็นลูกจ้างตังค์น้อย ลำบากเท่าใดบ่ย่น ดึกดึก ดื่นดื่น
ยังยืนสู้งาน เหนื่อยก็โทรหากันเนาะเราคนภาคคำ ฟีนกเมืองคอน บ้านอยู่ร้อนพิบูลย์
จากสวนยางทางโน้นเข้ามาอยู่แถวลาดพร้าว ทำงานเซเวนขายของชำพร้อมซาลาเปา

ออกกะตีสองถึงห้องก็นั่งเหงา อยากหลบบ้านแล้วกลัวคิดถึงทิวพร้าวลมเล ดอกไม้
อะไรดีก็แล้วยังไม่นอน ก็ดอกลีออน บานคำ จากดอกไม้ภูธร มาเป็นดอกลีออนบานคำ
ตะวันลาท้องฟ้ามืดดำ เวลาชีวิตก็ผลิดอกออกฝั้น เป็นลูกจ้างตั้งคั่น้อย ลำบากเท่าใดบ่ยัน
คึกคึก คื่นคื่น ยังยืนสู้งาน เหนื่อยก็โทรหากันเนาะเราคนภาคคำ

ดอกหญ้าในป่าปูน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ดอกหญ้าในป่าปูน

หัวใจติดดิน สวมกางเกงยีนส์เก่าเก่า ใส่เสื้อตัวร้อยเก่าเก่า กอดกระเป๋าใบเดียว
ติดกาย กราบลาแม่พ่อ หลังจากเรียนจบ ม. ปลาย ลาทุ่งดอกหญ้าไสว มาอาศัยขายคาป่าปูน
เอาแรงเป็นทุน สู้งานเงินเดือนต่ำ ๆ เก็บเงินเข้าเรียนภาคคำ ก่อความหวังบนทางเปื้อนฝุ่น
สังคมเมืองใหญ่ ขาดแคลนน้าใจเจือจุน ใช้ความอดทน เติบโตให้ยืนสู้ไหวทุกวัน
อยู่เมืองสวรรค์ แต่เป็นคนชั้นติดดิน เป็นผู้รับใช้จนชิน หูได้ยินแต่คำสั่งงาน แต่ยังยิ้มได้
เพราะใจเหมือนดอกหญ้าบาน ถึงอยู่ในที่ต่ำชั้น แต่ก็บานได้ตลอดเวลา หัวใจติดดิน
สวมกางเกงยีนส์เก่า ๆ ใส่เสื้อตัวร้อยเก่าเก่า แต่ใจสาวบ่ด้อยราคา หวังไว้วันหนึ่ง
เรียนจบชั้นที่ฟ้ารอมมา จะสวมมงกุฎดอกหญ้า ถ้ายรูปปริญญาหวานมาบ้านเรา หัวใจติดดิน
สวมกางเกงยีนส์เก่าเก่า ใส่เสื้อตัวร้อยเก่าเก่า แต่ใจสาวบ่ด้อยราคา หวังไว้วันหนึ่ง
เรียนจบชั้นที่ฟ้ารอมมา จะสวมมงกุฎดอกหญ้า ถ้ายรูปปริญญาหวานมาบ้านเรา

ดอกหญ้าลาทุ่ง

ศิลปิน: ฟน ธนสุนทร

อัลบั้ม: เรียกที่รักได้มัย

ชีวิตเกิดมา เป็นลูกชานาใต้ฟ้าจอกหรือก ทุ่งแสงแปลงหญ้าหัวหอ ผักตบ
บักจอกบอกเป็นที่หมาย ฟ้าอย่าจี้ก่าลูกยางลูกบ้าจากต้นหล่นหลาย ความหลังยังฝังติดตา
ก่อนจากนาหน้าเข้ากรุง เสื้อฝ้ายลายเทาผ้าชิ้นเก่า ๆ เกือบฉีกไหม้ ห้าง หน้าตามอมเมม

คำต่าง ตัดใจเดินทางห่างไกลเพื่อนฝูง วุฒิแค่ ป. 4 ถือว่ามีดีศักดิ์ศรีป่าดง เบ้าหลอมกล่อม
 เกลาสาวทุ่ง เสียงแคนเสียงซุงพุงให้แกร่ง แม่แบบแม่พิมพ์ ยืมไฟเติมไฟให้สู้ เป็นแม่
 และเป็นคุณครู อุ้มชูให้โลกเข้มแข็ง ชีวิตขาดพ่อ ท่องคำว่ารอดเสริมแรง บ่มิหยังแอบแฝง
 ความจนบรรดลเส้นทาง ดอกหญ้าลาไกลน้ำตารินไหล หัวใจห่อเหี่ยว เผลอเดินทาง
 สายเปลี่ยว โดดเดี่ยวจากนาลาบง ป่าข้ามจิต จี๋หลี่จื่อลือ ข้าวคอตอฟาง เป็นตายจิ้งใต้กะซัง
 ซิไปถามวางชะตาพาเศร้า ดอกหญ้าลาไกลน้ำตารินไหล หัวใจห่อเหี่ยว เผลอเดินทาง
 สายเปลี่ยว โดดเดี่ยวจากนาลาบง ป่าข้ามจิต จี๋หลี่จื่อลือ ข้าวคอตอฟาง เป็นตายจิ้งใต้
 กะซัง สิไปถามวางชะตาพาเศร้า

ดาวเด่น ม. ต้น

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ขอใจกันหนาว

หางเครื่องชั่วคราว สาวนักเรียน ม. ต้น หลบภัยจากความจน กระโดดขึ้นบนเวที
 เรียนคุณครูประจำชั้น ขอสิทธินี้สูงชันอย่างนี้ เงินไปโรงเรียนบ่มิ ต้องหาเวทีทำกิน ศิลปิน
 จำเป็น รับประทานแล้วเดินเต็มที จำทำเดินจากทีวี หากยังบ่ดีอย่าหมิ่น เป็นดาวประจำลำซิ่ง
 แต่ชีวิตจริงติดดิน แลกตั้งค้ค่าตัวพอกิน เป็นศิลปินแก่นจั่น ดาวเด่น ม. ต้น ลูกหลานคนจน
 ขาวนา ขอร้องสายตาคนหน้าเวทีอย่าชุกชน ถ้าสายตาคือ ขอร้องมืออย่าวุ่นวน เดี่ยวสาว
 ม. ต้น จะโดนครูหักคะแนน ดาวเด่น ม. ต้น กลัวโดนครูหักคะแนน แดนซ์เซอชั่วคราว
 เส้นทางดาวบ่ทันเริ่ม รับประทานแค่ยามปิดเทอม เก็บตั้งค้ไว้เติมยามขาดแคลน ขอบคุณ
 คุณครูประจำชั้นที่ปิดกั้นเขตแดน ให้สาว ม. ต้น ออกแดนซ์ รับใช้แฟน ๆ อย่างเข้าใจ
 ดาวเด่น ม. ต้น ลูกหลานคนจนขาวนา ขอร้องสายตาคนหน้าเวทีอย่าชุกชน ถ้าสายตาคือ
 ขอร้องมืออย่าวุ่นวน เดี่ยวสาว ม. ต้น จะโดนครูหักคะแนน ดาวเด่น ม. ต้น กลัวโดนครู
 หักคะแนน แดนซ์เซอชั่วคราวเส้นทางดาวบ่ทันเริ่ม รับประทานแค่ยามปิดเทอม เก็บตั้งค้ไว้
 เติมยามขาดแคลน ขอบคุณคุณครูประจำชั้นที่ปิดกั้นเขตแดน ให้สาว ม. ต้น ออกแดนซ์
 รับใช้แฟน ๆ อย่างเข้าใจ ยามสาว ม. ต้น ออกแดนซ์ ขวอนแฟน ๆ จงเข้าใจ

เด็กขายมัลลย์

ศิลปิน: หนู มิเตอร์ อาร์ สยาม

อัลบั้ม: ลูกทุ่งมิเตอร์ 2

คำร้อง/ทำนอง: ชงชัย เล็กกัมพล

เรียบเรียง: สร้างสรรค์ เรืองศรี

ชีวิตเด็กไทยขายพวงมัลลย์อยู่ข้างถนน ลำบากลำบากกราแดดกรำฝนทุกวัน เสื้อผ้าเปียกปอนแดดร้อนก็แห้งลมแรงเปลี่ยนผัน จนร่างกายหนูนั้น บางวันต้องล้มป่วยลง ค่าหุยกค่ายาการรักษาหนูก็ไม่มี ฟังความปราชญ์ของหนูและพี่ชีพนี้น้อง ขายพวงมัลลย์เพื่อหารายได้ ด้วยใจจำนง หวังได้เงินมาส่งให้น้องเรียนพากเพียรวิชา น้องเอยน้องฟัง คำพี่ พ่อแม่ไม่มีพี่เป็นที่พึ่งพา เรามีเพียงสองพี่น้องร่วมท้องกันมา หวังให้น้องได้ศึกษาเรียนวิชาเพื่อเลี้ยงชีพตน ชีวิตเด็กไทยขายพวงมัลลย์จนได้การุณ ช่วยกันเอาบุญนึกว่าอุดหนุนคนจน พวงเดียวบาทเดียวอย่าเหนียวเลยท่านรางวัลสักหน เหนื่อยกายเท่าไรไม่บ่น น้องทั้งคนที่ทนชีพพลี น้องเอยน้องฟังคำพี่ พ่อแม่ไม่มีพี่เป็นที่พึ่งพา เรามีเพียงสองพี่น้องร่วมท้องกันมา หวังให้น้องได้ศึกษาเรียนวิชาเพื่อเลี้ยงชีพตน ชีวิตเด็กไทยขายพวงมัลลย์จนได้การุณ ช่วยกันเอาบุญนึกว่าอุดหนุนคนจน พวงเดียวบาทเดียวอย่าเหนียวเลยท่านรางวัลสักหน เหนื่อยกายเท่าไรไม่บ่น น้องทั้งคนที่ทนชีพพลี

เด็กปัม

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ภาษารักจากดอกหญ้า 2

ข้อยจากอีสานหลายปี เข้ามาอยู่กรุงศรีวิไลเลิศฟ้า ทำงานแลกกับเงินเลี้ยงชีวา บริการเพิ่มพลังให้รตรา คนเขาขนานนามว่า เป็นเด็กปัมน้ำมัน ตั้งแต่เช้าเพราะกลัวไม่ทัน ถ้าตื่นสายเราพอรู้กัน ค่าแรงงานนั้นมันสำคัญจริงเออแตรรถบีบก็รีบลุก โกรทกราก เป็นความลำบากที่ข้อยต้องเจอ เข้าจนดึกเจิบเย็นยิ่งเช่อ โอ้ละเหออ.ข้อยมันง่วงนอน แต่งตัว กาบ่แม่นสำอาง ย้อนข้อยปัมมีสตาจค์จับจ่ายถ่ายถอน ชุคทำงานเด็กปัมมันแหละชุนอน

คู่หมคู่ควคู่เว้าวอน ข้อยยังบ่ออนซอนย้อนข้อยมันยังจน สิมิไผมาสนใจเรา ผู้อับเงาเรา
ต้องจำทน เก็บดวงใจจนจน มอบเพื่อคนรักจริง มีรตเง้งขี้เก้เข้าที่คึดคอก ข้อยคนบ้านนอก
คือสิบกกล้าแอบอิง ข้อยจึงต้อง เหยดอยู่หนึ่ง เพราะจนทุกสิ่ง เลยไม่สูงสิงกับใคร แต่งตัวกา
บ่แม่นตำอาจ ย้อนข้อยบ่มีสตาจ้จ๊ายถ่ายถอน ชุคทำงานเด็กปั้มนั่นแหละชุนอน
คู่หมคู่ควคู่เว้าวอน ข้อยยังบ่ออนซอนย้อนข้อยมันยังจน สิมิไผมาสนใจเรา ผู้อับเงาเรา
ต้องจำทน เก็บดวงใจจนจน มอบเพื่อคนรักจริง มีรตเง้งขี้เก้เข้าที่คึดคอก ข้อยคนบ้านนอก
คือสิบกกล้าแอบอิง ข้อยจึงต้อง เหยดอยู่หนึ่ง เพราะจนทุกสิ่ง เลยไม่สูงสิงกับใคร

เด็กหนังสือพิมพ์

ศิลปิน: หนู มิเตอร์ อาร์ สยาม

อัลบั้ม: ลูกทุ่งมิเตอร์ 1

ผมเกิดมาอาภัพเหลือทน วิ่งตามท้องถนนหาคนซื้อหนังสือพิมพ์ กลางแดดแผด
เผาถ้าใครซื้อข้าวพ้ออ้ม คำคั้นฝืนยิ้มขายหนังสือพิมพ์เลี้ยงตัวเรื่อยมา ถึงเหนื่อยกายเท่าไร
ไม่บ่น แม่ชราทั้งคน สู้ทนทดแทนมารดา นี่แหละเบื้องหลังผู้ฟังจงได้เมตตา สงสารเถิด
หนากรุณาเอ็นดูเด็กไทย ข่าวดลาดซื้อไทยรัฐ ไปอ่านดู อยากได้ความรู้ มติชนเข้มข้นมาก
หลาย บทความสยิวต้องเคลนิวิสัยเป็นไง ข่าวดกก็น่าสมัย ข่าวกาศได้ไม่ต้องโหมแรง
ขอกราบกรานทุกท่านที่ฟัง ฝากไว้ด้วยความหวังทุกครั้งรถเจอไฟแดง นึกว่าช่วยเหลือ
จนเจอช่วยคนที่้องแห้ง หนังสือพิมพ์ไม่แพงกว่าเบียร์และเหล้าเจ้านาย ข่าวดลาดซื้อไทยรัฐ
ไปอ่านดู อยากได้ความรู้ มติชนเข้มข้นมากหลาย บทความสยิวต้องเคลนิวิสัยเป็นไง
ข่าวดกก็น่าสมัย ข่าวกาศได้ไม่ต้องโหมแรง ขอกราบกรานทุกท่านที่ฟัง ฝากไว้ด้วย
ความหวังทุกครั้งรถเจอไฟแดง นึกว่าช่วยเหลือจนเจอช่วยคนที่้องแห้ง หนังสือพิมพ์
ไม่แพงกว่าเบียร์และเหล้าเจ้านาย

แต่ทุกหัวใจที่ไกลบ้าน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ฝันยังไกล ใจยังหนาว

เป็นอีกหนึ่งคืนที่ต้องตื่นมากลางดึก ยืนข้างหน้าต่างห้องเช่าให้แสงเดือนดาว
สบตา มองดูเดือนหงายเหนือป้ายโฆษณา บ่คือเบิ่งดาวบนฟ้าอยู่ที่ท้องนาบ้านเฮา หัวใจ
ไกลบ้านมีอาจารย์ชื่อความจน สอนวิชาอดทนฝึกลูกอยู่ปณคนบ้านเฮา มาเพื่อหาทางกลับตั้ง
รับกับทุกความเศร้า เหมือนคนรับจ้างเหงาแลกเงินเขาคด้วยแรงงาน ต้องก้าวให้ผ่านแต่ละ
วันที่เป็นไป หนักและนานเท่าใดบอกหัวใจสู้เพื่อฝัน วันไหนท้อเกินทนให้คิดถึงคนทาง
บ้าน ปลอบโยนเพื่อนแรงงานที่ไกลบ้านผ่านเลขเบอร์ อดทนเด้อ เอ้อ เอ้อ เออ เอ้อ เออ
อดทนเด้อคนบ้านเฮา แปลงความเหงาเป็นแรงใจเด้อ ยามลึ้มก็ลูกสู้ใหม่ ยามได้ใจก็อย่า
เผลอ ขุดหาโชคดีให้เจอ เบิ่งเงงกันเด้อ คนบ้านเฮา อดทนเด้อ เอ้อ เอ้อ เออ เอ้อ เออ
อดทนเด้อคนบ้านเฮา แปลงความเหงาเป็นแรงใจเด้อ ยามลึ้มก็ลูกสู้ใหม่ ยามได้ใจก็อย่า
เผลอ ขุดหาโชคดีให้เจอ เบิ่งเงงกันเด้อ คนบ้านเฮา ฝากแสงเดือนดาวหอบเรื่องราวข่าว
คนไกล บอกว่าทุกหัวใจที่ไกลบ้านล้วนเห็บหนาว เก็บออมเงินได้จากงานไปสร้างฝัน
ต่อที่บ้านเฮา ทบทวนสัญญาแก่นั่งมองดาวข้างคนรอ ทบทวนสัญญาเก่าไปนั่งมองดาว
ข้าง ๆ คนรอ

ต.จ.ว. มอ 6

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนในความคิดฮอด

ก็สวได้เท่านี้ละเนาะ เป็นสาว ตจว. เด้ออาย ม. 6 มัธยมตำบล เอาความอดทน
มาแลกรายได้ งานหนักหน้าเลย์บัส ต้องขอภัยหลาย ๆ เด้อจ้า มาอยู่กรุงก็มั่งแต่งาน
ทางบ้านยังรอพร้อมหน้า เรื่องดั่งคั้ยังขาดแคลน เรื่องแฟนจึงยังบ่กล้า ขอบพระคุณ
ที่อายมองมา เกรงใจสายตาย่านน้องสวบ่พอ ตจว. ยี่หื้อของคนขยัน บ่ยืนยัน เรื่องสว
เรื่องงามดอกหนอ ตจว. ยี่หื้อของคนจริงใจ หน้าบัส แต่คิดว่าใจดีพอ ถ้าอายอยากมา

อยู่นำ จำปลาแดกได้บ่ หากว่าอ้ายจริงจัง ฟังหมอลำเป็นบ่ โอ้ โส๊ะ โอละหนอ เป็นสาว
 ตจว. เคื้ออ้าย โอ้ โส๊ะ โอละหนอ เป็นสาว ตจว. เคื้ออ้าย กะพยายามสวายแล้วละเคื้อ
 คงหาเจอความงามน้องได้ ปากบ่แดงทาแป้งกระป๋อง ใส่เสื้อมือสองริมทางเคื้ออ้าย เว้าตู้
 ฟังให้ลองซังใจ ว่าอ้ายสิรับได้บ่ เว้าตู้ฟังให้ลองซังใจ ว่าอ้ายสิรักได้บ่ ตจว. ยี่หื้อของคน
 ขยัน บ่ขยัน เรื่องสวายเรื่องงามดอกหนอ ตจว. ยี่หื้อของคนจริงใจ หน้าบ่ใส แต่คิดว่าใจ
 ดีพอ ถ้าอ้ายอยากมาอยู่นำ จำปลาแดกได้บ่ หากว่าอ้ายจริงจัง ฟังหมอลำเป็นบ่ โอ้ โส๊ะ
 โอละหนอ เป็นสาว ตจว. เคื้ออ้าย โอ้ โส๊ะ โอละหนอ เป็นสาว ตจว. เคื้ออ้าย มาจาก
 ตจว. เคื้ออ้าย มาจาก ตจว. เคื้ออ้าย

เตรียมนายฮ้อย

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากมีเธอเป็นแฟน

จบภาคบังคับจากโรงเรียนประจำตำบล ไม่หนีความจนเข้า กทม. เหมือนคนอื่น
 ยังอยู่ที่ริมน้ำมูล ที่พ่อแม่พาห้วยคีน เป็นชาวนา เหมือนบรรพชน ได้อาศัยทุ่งกุลาร เป็น
 ดำราเรียน มีเพื่อนอ่านเขียน เป็นควายทามชื่อไอ้โชน ป่าบุงป่าทามน้ำมูล ยังมีพ่อเลี้ยง
 ผู้คน ปลุกข้าวหอมให้ พ่อค้าคนกลางส่งขาย ภูมิใจในแผ่นดินบ้านเฮา มุลมังก่อนเก่าปู่ย่า
 ตายาย เป็นนักเรียนเตรียมนายฮ้อย แปลว่าเด็กน้อยเลี้ยงควาย คาวบอยแห่ง ยุคสมัยรถไถ
 ครองนา เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย อยู่ถิ่น
 ไหนไม่อุ่นใจ เทาอยู่บ้านเฮา ไอ้ดินกลิ่นรวงข้าว ผู้คนยังหอมงามน้ำใจ ปู่ย่าเพิ่นพา
 พอเพียง ควายเลี้ยงคนคนเลี้ยงควาย ยืนหยัดเพื่อสืบสาย ตำนานชาวนา เอ้าฮุยเลฮุย เอ้า
 ฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย ภูมิใจในแผ่นดินบ้านเฮา มุลมังก่อนเก่าปู่ย่าตายาย เป็น
 นักเรียนเตรียมนายฮ้อย แปลว่าเด็กน้อยเลี้ยงควาย คาวบอยแห่ง ยุคสมัยรถไถครองนา
 เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย เอ้าฮุยเลฮุย

ถนนคันฝัน

ศิลปิน: ตึกเตน ชลดา

อัลบั้ม: ถนนคันฝัน

เนิ่นนาน ที่เราเดินตามฝันจากบ้านมาไกล จากทุ่งนาเขียว ภูเขาสูงข้างทุ่งดอกไม้ มาสู่อู่กลางแสงไฟ เมืองไม่ยอมหลับ สัญญา ไม่ได้ดีขึ้นมาจะไม่ยอมกลับ งานหนัก เพียงไหน บอกหัวใจให้ยืนตั้งรับ แม้ความจริงเฝ้าแต่นับคำว่าผิดหวัง ยืนบนถนนคนรู้ เพื่อฝันล้าพัง คว้างดังเศษฟางที่ถูกลมพัดมาไกล จากเจ้าจรดเย็น ต้องเป็นคนมีเจ้านาย เลิกงานค่อยมีลมหายใจ เป็นของตัวเอง เหนงจ้ง กลับห้องมามีเพื่อนก็เพียงเสียงเพลง วันที่ปัญหา หอบภาระเข้ามาข่มเหง ได้แต่บอกใจตัวเองไม่ให้หยุดฝัน ยืนบนถนนคนรู้ เพื่อฝันล้าพัง คว้างดังเศษฟางที่ถูกลมพัดมาไกล จากเจ้าจรดเย็น ต้องเป็นคนมีเจ้านาย เลิกงานค่อยมีลมหายใจ เป็นของตัวเอง เหนงจ้ง กลับห้องมามีเพื่อนก็เพียงเสียงเพลง วันที่ปัญหา หอบภาระเข้ามาข่มเหง ได้แต่บอกใจตัวเองไม่ให้หยุดฝัน

ถามข่าวหัวใจ

ศิลปิน: ฝั่ พงศธร

อัลบั้ม: เป็นเพื่อนไม่ได้ หัวใจอยากเป็นแฟน

โอละนอ พี่น้องเอ๋ย เป็นจิ้งจืดละอีพ่ออีแม่ เป็นจิ้งจืดละพ่อใหญ่แม่ใหญ่ ถามข่าว เจ้าละถามข่าวหัวใจ ยุคนี้อะไรโลกหมุนไวหายใจทันบ่ ยุคข่าวสารการติดต่อย่อส่วนโลกา ยุคข่าวเหินยวปลาร้า พ่อค้าจับขายใส่กล่อง สายสัมพันธ์มันขาด ต้องละลดป้องหัวใจ ความรักเริ่มเลือน หายบ่ไปหามาเว่ ตุ่มไว้ไหนละฮักกันไว้ไหน ตุ่มไว้ไหนละฮักกันไว้ไหน อุดคันแทหัวใจที่มันฮั่ว พี่น้องเอ๋ย กะแมนว่าเอาเด้อ ฟังเคื้อเจ้าคนเหงาในเมืองใหญ่ ฟังเคื้อเจ้าคนเหงาในเมืองใหญ่ มาทำงานรับใช้ยามเมืองบ้านแบ่งสี ทุกมือนี่ลิ้นย่าง ทางได้ จักแมนไผเป็นไผบ่ส่องในใจชอด เป็นค้อมอดแรงงานบ่ด้านกล่าว บ่มีข้าวอยู่แล้ว ชุมหมู่ช้อยหมู่เจ้าลิ้นหน้าเผิงไฟ เผิงไฟลิ้นหน้าเผิงไฟ บอกใจว่าให้ออดสาเอา มันบ่ถือ เก่ายุคบ้านเมืองเฮาเปลี่ยนแปลง หากินลำบากข้าวยากมากแพง อยู่อย่างหวาดระแวง

ใครจะเห็นใจใคร โอ้อ้อ ๆ ๆ ๆ ๆ ถามข่าวหัวใจคนที่ไกลบ้านมา อยู่โรงงานร้านรวง
 ผับบาร์ ขายตำหมากหุ่งขับแท็กซี่มือนี้นหา ได้แต่ภาวนาให้ดีขึ้นไว ๆ ได้แต่ภาวนาให้ดีขึ้น
 ใจ ๆ หันใจไว้เผื่อคนไทยน้องพี่ หันใจไว้เผื่อคนไทยน้องพี่ บ่มีไผ่แฮปปี้อ่าเบะหน้า
 ไล่กัน ความฮักนั้นหายากกว่าแนวได้ บ่ได้มีวางขายอยู่ในเซเว่น ตะเวนแจ่งแสงจันทร์ยัง
 ส่อง อดเอาเคื่อพี่น้อง อดเอาเคื่อพี่น้อง กัดฟันสู้ต่อไป ต่อไปกัดฟันสู้ต่อไป โอ้อ้อ ๆ ๆ ๆ ๆ
 ถามข่าวหัวใจคนที่ไกลบ้านมา อยู่โรงงานร้านรวงผับบาร์ ขายตำหมากหุ่ง ขับแท็กซี่
 มือนี้นหา ได้แต่ภาวนาให้ดีขึ้นไว ๆ ได้แต่ภาวนาให้ดีขึ้นไว ๆ หันใจไว้เผื่อคนไทย
 น้องพี่ หันใจไว้เผื่อคนไทยน้องพี่ บ่มีไผ่แฮปปี้อ่าเบะหน้าไล่กัน ความฮักนั้นหายากกว่า
 แนวได้ บ่ได้มีวางขายอยู่ในเซเว่น ตะเวนแจ่งแสงจันทร์ยังส่อง อดเอาเคื่อพี่น้อง อดเอา
 เคื่อพี่น้อง กัดฟันสู้ต่อไป ต่อไป กัดฟันสู้ต่อไป พี่น้องเอ๋ย

ทุ่งนางคอย

ศิลปิน: ฝน ธนสุนทร

อัลบั้ม: แก้วตาดวงใจ 2

มองลิบลัวแถวทิวพนา ใกล้คำย่าสนธยา กลุ่มชวานาก็เริ่มจากงาน คุณพ่อเดินหน้า
 เราพากันเดินกลับบ้าน ท้ายสุดนั่นคือแฟนฉัน เมื่อก่อนนั้น รักปานจะกลืน สองเราเดิน
 เคียงคู่สุขสันต์ อยู่อย่างนี้ทุกวัน เธอกับฉันรักกันหวานชื่น เป็นบางโอกาส เรานัดพบกัน
 กลางคืน ว่ารักจะ ไม่เป็นอื่น จะยังจะยืนไม่จากไม่จร แต่พอไม่นาน เธอจากบ้านเกิด
 เมืองเรา ทุ่งนาดูช่างเงียบเหงา จากบ้านเราเข้าพระนคร คงลืมเสียแล้วน้องแก้วเคยรัก
 มาก่อน มันเหมือนเป็นลางสังหรณ์ ว่าต้องจรจากฉันไกลแล้ว ต่อมาไม่นานเท่าไร ข่าวเธอ
 นั้นหายไปก็กระจายอายคนแถวนั้น จะรองกันว่า เธอนั้นจะมาเยี่ยมบ้าน ฉันคอยเธอนาน
 แสนนาน ไม่เห็นเธอนั้นผ่านมามากเลย แล้ว ต่อมาไม่นานเท่าไร ข่าวเธอนั้น หายไปก็กระจาย
 อายคนแถวนั้น จะรองกันว่า เธอนั้นจะมาเยี่ยมบ้าน ฉันคอยเธอนานแสนนาน ไม่เห็น
 เธอนั้นผ่านมามากเลย

โทรมาอีกหนเด้อ

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากเป็นใครคนนั้นที่เธอฝันถึง

เนื้อร้อง-ทำนอง: สิทธิพิเศษ ต้นคำ

โทรมาอีกหนเด้อ โทรมาอีกหนเด้อ ยังบ่หายคิดฮอด ก็โดนตัดสายเสมอ
โทรมาอีกหนเด้อ โทรมาอีกหนเด้อ ไม่อยากฟังเสียงใคร เท่าไคยินเสียงเธอ ในเวลา
หนึ่งวัน นั้นทำแต่งงานวันวาย มีเวลาคุยสาย ก็ตอนที่พักกินข้าว งานที่โดนมอบหมาย
ดิ่งตัวให้มาไกลเจ้า คิดฮอดอยู่คือเก่า ห่วงเจ้าก็เหงาทุกที อยากจะโทรไปหา ยอดเงินของ
อ้ายมันเ็น ถึงเวลาเติมเงิน ที่เดินไปเติมไม่มี หวันคนดีโมโห เจ้าโทรเข้ามาพอดี คุยบ่ถึง
นาที แบตเตอร์ก็ตัดสาย โทรมาอีกหนเด้อ โทรมาอีกหนเด้อ ยังบ่หายคิดฮอด ก็โดน
ตัดสายเสมอ โทรมาอีกหนเด้อ โทรมาอีกหนเด้อ ไม่อยากฟังเสียงใคร เท่าไคยิน
เสียงเธอ ในเวลาหนึ่งวัน นั้นทำแต่งงานวันวาย มีเวลาคุยสาย ก็ตอนที่พักกินข้าว งานที่โดน
มอบหมาย ดิ่งตัวให้มาไกลเจ้า คิดฮอดอยู่คือเก่า ห่วงเจ้าก็เหงาทุกที อยากจะโทรไปหา
ยอดเงินของอ้ายมันเ็น ถึงเวลาเติมเงิน ที่เดินไปเติมไม่มี หวันคนดีโมโห เจ้าโทรเข้ามา
พอดี คุยบ่ถึงนาที แบตเตอร์ก็ตัดสาย หากไคยินเสียงนี้ คือแบตเตอร์อ้ายหมด ขอคนดี
อย่าโกรธ อย่าเคียดให้อ้ายเด้อ โทรมาอีกหนเด้อ โทรมาอีกหนเด้อ ยังบ่หายคิดฮอด
ก็โดนตัดสายเสมอ โทรมาอีกหนเด้อ โทรมาอีกหนเด้อ ไม่อยากฟังเสียงใคร เท่าไคยิน
เสียงเธอ

โทรหาหนเด้อ

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ดอกหญ้าในป่าปูน

โทรหาหนเด้อ จำเบอร์โทรน้องได้บ่ น้องจะเฝ้ารอ อ้ายโทรหาเวลาเลิกงาน
มีเรื่องเ้า้นำ อยากคุยสองคนเท่านั้น วันก่อนที่เราพบกัน คนหลายน้องเ้าบ่ได้ เชื้อใจ
แท้เ้า จิงเ้าใจคบเ้าเ้าเ้า เป็นที่ปรึกษา คอยปรับทุกข์เวลาเ้าเ้าเ้า จากพ่อแม่เ้า ที่เ้าเ้าเ้า

เดียวคืออ้าย ถึงตัวทำงานห่างไกล แต่ใจยังตามเป็นเงา เบอร์เก่าเวลาเดิม ช่วยเติมเสียงให้ได้ยิน เป็นวิตามิน สร้างภูมิคุ้มกันความเหงา บ่ได้ฟังเสียงคือจั่ง บ่ได้กินข้าว ก็ดสอดบวกับความเหงา นั่งเฝ้ามือถือคือบ้ำ โทรหาแทนเด้อ กดเบอร์ที่ใจเฝ้าจำ มีผู้ผู้นำ ย้านอ้ายทำเป็นลืมเวลา มีเรื่องอยากถาม เก็บไว้นานย้านใจอ่อนล้า เอาไว้บาคอ้อโทรหา ค่อยปรึกษาทั้งสองคน โทรหาแทนเด้อ กดเบอร์ที่ใจเฝ้าจำ มีผู้ผู้นำ ย้านอ้ายทำเป็นลืมเวลา มีเรื่องอยากถาม เก็บไว้นานย้านใจอ่อนล้า เอาไว้บาคอ้อโทรหา ค่อยปรึกษาทั้งสองคน

ธรรมชาติโหด

ศิลปิน: ฝน ธนสุนทร

อัลบั้ม: แก้วตาดวงใจ 2

มองนาใจแห้ง ฟ้าดินเหมือนแกล้ง สถาปแห่งชาวนา สงสารบิตรมารดา กู้เงินเขามา น้ำตาทำนริน โอ โอไอ้ ความหวัง รักที่จริงจั่ง ก็มลายไปสิ้น ขาดผลประโยชน์จากนา ครอบครัวของข้าก็แทบจะไม่มีกิน ท่วมแล้วท่วมอีก คนรักก็ปลื้กจะคิดโบายบิน ธรรมชาติโหดร้าย น้ำมากเกินไป กล้าก็ตายทั่วถิ่น เหนื่อยยังไม่พอ ยังโดนโกงต่อ ไม่มีที่ทำกิน ทั้งจนทั้งเจ็บ เหมือนโดนตอกเล็บ เมื่อมองผืนดิน สู้ กัดฟันทำมา ถางดงพงป่า ปักกล้าลงดิน หนี้สินรุงรัง ต้นบ้างดอกบ้าง เพราะกู้เขามากิน ช่วยไม่ได้จ้องเขาขาด แถ่แถมาวัด ยึดกรรมสิทธิ์ผืนดิน ย้ายแล้วย้ายอีก จำต้องหลีก เพราะกู้หนี้ยืมสิน นุกป่าต่อไป ถางดงพงใหม่ ก็เพื่ออาศัยทำกิน อยากเกิดมาจน แม้พวกเราบ่น ก็ไม่มีคนเขาได้ยิน

ธิดาร้านลาบ

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: ฝนรินในเมืองหลวง

แก้มปอยลอยสาวสำน่อยใจงาม ประจำที่ร้านก้อยชอยเก่า เป็นหม่องเดิมแสง คนขายแรงขี้เหงา มานั่งแนมแก้มเหล้า รินใจเหงาตากลม อ้ายก็เป็นขาประจำคือกัน

เลิกงานเป็นต้องมานั่งชม ให้เจ้าเสิร์ฟลาบชอยก้อยชม จิบหางตามคมป้อนอารมณ์ทุกวัน
 ลังก้อยรอยยิ้มมา ชิมแกล้มใจไหวหวั่น ย่างสาวเสิร์ฟแห่นักงานให้คนสูงงาน ลูกคอยยับ
 แล้วหยอดเพลงออนซอนสาวเสิร์ฟ ผู้ที่นั่งาแตกเก็บมาเฮ็ดงานต้อนรับ อ้ายกลืนแก้มเจ้า
 แทนกับธิดาร้านลาบ จ้าบใจคนจร ลาบอีสานกัตดาการคนจน ได้อิ่มบนน้ำใจอาทร
 ลังออร์เคิร์ฟเสิร์ฟฮักด้วยสัมผัสอ่อน ยามเห็นหน้าอ้ายป้อนอย่าคัดรอนเดือนาง ลังก้อย
 รอยยิ้มมาชิมแกล้มใจไหวหวั่น ย่างสาวเสิร์ฟแห่นักงาน ให้คนสูงงานลูกคอยยับ
 แล้วหยอดเพลงออนซอนสาวเสิร์ฟ ผู้ที่นั่งาแตกเก็บมาเฮ็ดงานต้อนรับ อ้ายกลืนแก้ม
 เจ้าแทนกับธิดา ร้านลาบจ้าบใจคนจร ลาบอีสานกัตดาการคนจน ได้อิ่มบนน้ำใจอาทร
 ลังออร์เคิร์ฟเสิร์ฟ ฮักด้วยสัมผัสอ่อน ยามเห็นหน้าอ้ายป้อนอย่าคัดรอนเดือนาง ลังก้อย
 รอยยิ้มมาชิมแกล้มใจไหวหวั่น ย่างสาวเสิร์ฟแห่นักงาน ให้คนสูงงานลูกคอยยับ
 แล้วหยอดเพลงออนซอนสาวเสิร์ฟ ผู้ที่นั่งาแตกเก็บมาเฮ็ดงานต้อนรับ อ้ายกลืนแก้ม
 เจ้าแทนกับ ธิดาร้านลาบจ้าบใจคนจร ลาบอีสานกัตดาการคนจน ได้อิ่มบนน้ำใจอาทร
 ลังออร์เคิร์ฟเสิร์ฟฮักด้วยสัมผัสอ่อน ยามเห็นหน้าอ้ายป้อนอย่าคัดรอนเดือนาง

นอนฟังเสียงฝน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ขอใจกันหนาว

เหวว่า แทบน้ำตาหล่น นอนฟังเสียงฝน รินหล่นหลังคาเบา ๆ เดียวดาย อยู่ใน
 ห้องเช่า คึดฮอดบ้านเฮา ที่จำจากมา ฝนตกปีก่อน อยู่กลางท้องนา ปีนี้จำจากมา อยู่กลาง
 ป่าซิเมนต์ ผู้คนทางบ้าน ได้พบกันแค่ฝันเห็น มือได้ละน้อ ลีกล้วยผ่านความยากเข็ญ
 อยากกลับเมื่อเล่น น้ำฝนที่บ้านเฮา อยากกลับเมื่อเล่น น้ำฝนที่บ้านเฮา โอ้ออกเหงา
 สาวไกลบ้าน กลับจากงาน วันฟ้าเศร้า ฟังเสียงฝน หล่นเม็ดพราว คึดฮอดคราว เนาบ้านนา
 ได้แผ่นฟ้า ทุ่งนาข้าว พี่น้องเฮา อยู่พร้อมหน้า นั่งหลบฝน บนเตียงนา ฟังเสียงฟ้า
 ก้องไกล ๆ พ่อเตรียมไถ แม่เตรียมกล้า คอยฝนซา ดำนาได้ อ้ายลงหนอง น้องเลี้ยงควาย
 เรายิ้มได้ ในความจน ฟังเสียงฝน อื้ออื้อ ๆ อื้อ ๆ ๆ ฟังเสียงฝน หล่นหลังคา เหมือนเตือน
 ว่า อย่าลืมตน ฝีกหัวใจ ให้อุดทน มีหลายคน ยังห่วงใย แกงหน่อไม้ฝีมื้อแม่ รสแซบแท้

จิตใจหลาย บ่ลืมนตา แม้มาไกล รอเมื่อไร ได้พบกัน ฝัารอวัน อื้ออื้อ ๆ อื้อ ๆ ๆ ฝัารอวัน
ลูกหายจน เอ็นต้งฝน บอกทางบ้าน เก็บเงินพอ ตามต้องการ สิหอบฝน เมื่อบ้านเฮา
ฝากความเหงา งามสู้งาน หวังสักวัน ได้เมื่อบ้านเฮา

นั่งนอนที่โรงงาน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: มาจากดิน

อ้ายบอกว่าฮัก เป็นหยั่งคือเฮ็ดจ้งจ้ง ให้สาวโรงงาน ต้องเสียน้ำตาจนได้ บ่สม
แท้น้อคนไว้ใจ เจอคนสวยสวย ก็ลาไกล คำบักหุ้งก็เลิกซื้อมาฝากให้ หยูกยาเคยถึงเวลา
ที่น้องเป็นไข้ วันนี้ความห่วงใย เอาไปฝากใครเล่า น้อ เว้าหยอกซื้อซื้อ บ่ถือบ่เคืองอ้ายดอก
ผู้สาวบ้านนอก ฮักใครฮักจริงฮักบ่ แม้วาหมดหวังก็ยังรอ เพื่ออ้ายจะหวานคืนมาจ้อ
เบอร์คนบ่งามยามนี้อ้ายลบแล้วบ้อ หากคนสวยสวย เขาทำอ้ายน้ำตาคลอ คิดเห็นไฟ
บ่พ้อ น้องยินดีให้ปริกา นั้งนอนอยู่หน้าโรงงาน เพื่อน ๆ เดินผ่านก็บ่มีแสงเว้า จากิน
ก้วยเตี๋ย ก็คิดเห็นแต่ใบหน้า กินน้ำอัดลม ก็ชมในคอขึ้นมา คิดฮอดแสง ๆ ทุกครา
น้ำตาก็ข้อยลงใจ บ่ายวันเสาร์ อ้ายคงไฟน้อเดินห่าง คิดฮอดความหลัง แล้วอดใจแป้ว
บ่ได้ ฮอดวันสงกรานต์บ่มีใคร กลับบ้านด้วยกันเป็นเพื่อนใจ งานสู้บ่ถอยความฮักมีแต่
แพ้ว่าย เป็นสาวโรงงานน้องนี้ก็มีหัวใจ ฮอดมือเสี่ยอ้ายไป หัวใจก็เฝ้าอำซอน นั้งนอน
อยู่หน้าโรงงาน เพื่อน ๆ เดินผ่านก็บ่มีแสงเว้าจา กินก้วยเตี๋ย ก็คิดเห็นแต่ใบหน้า
กินน้ำอัดลม ก็ชมในคอขึ้นมา คิดฮอดแสง ๆ ทุกครา น้ำตาก็ข้อยลงใจ บ่ายวันเสาร์
อ้ายคงไฟน้อเดินห่าง คิดฮอดความหลัง แล้วอดใจแป้วบ่ได้ ฮอดวันสงกรานต์บ่มีใคร
กลับบ้านด้วยกันเป็นเพื่อนใจ งานสู้บ่ถอยความฮักมีแต่แพ้ว่าย เป็นสาวโรงงานน้องนี้
ก็มีหัวใจ ฮอดมือเสี่ยอ้ายไป หัวใจก็เฝ้าอำซอน

นางแบบงานบุญ

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ส่งใจมาใกล้ซิค

ขอสิทธิ์สวยแค่ยามบุญ ขอเป็นวัยรุ่น เฉพาะยามเมื่อบ้าน คำร้อง จากสาวแรงงาน
ที่ฝากความฝัน ไว้กับงานเพื่อนฝูง ชุตทำงานใส่ตามนายสั่ง แบบจ๋มสิจาง แถมยังบ่เข้า
กับหุ่น ชุตถูกตาที่เก็บตังค์ซื้อมาตุ๋น เมื่อบ้านยามบุญ จึงได้ไปรื้อมาใส่ ขอเทห์ ชดเชย
คืนวัน เดินตามแฟชั่น เลาะบ้านแทนเดินห้าง แต่งสวยตามใจคู่บ่าว เช็ครถดีดังทาง สายตา
คนยิ้มให้ สองสามวันทีนอนบ้านนา อยากหลุดออกมา จากกตกาไค ๆ ให้ชีวิตได้สิทธิ์ดัง
เกรงใจใคร อยู่แบบที่ใจบ่มีเจ้านายสักวัน เทียวงานกับแฟชั่นถูกใจ หอมกลิ่นเสื้อใหม่
ปานได้ขึ้นสวรรค์ ผู้บ่าวแซว ว่าเป็นนางแบบงานบุญ เสื้อสวยเกินหุ่น กีบ่เงินบ่ห้วน
ทางไปเอาบุญ เหมือนเวทีแฟชั่น ให้สาวแรงงาน เดินแบบในบุญบ้านเฮา อยากสวยยัง
ต้องรอนะคนจน ได้ปีละหน เฉพาะยามเมื่อบ้าน หลุดไป เวอร์ไปบ่ว่ากัน ขอสร้างสีสัน
เป็นการชั่วคราว ได้พักใจพักกายบ่นาน ก็ต้องจากบ้านไปสู้งานคือเก่า ชุตถูกใจต้องเก็บ
ใส่กระเป๋า เพราะเสื้อฟอร์มตัวเก่า ที่โรงงานยังรอ เทียวงานกับแฟชั่นถูกใจ หอมกลิ่น
เสื้อใหม่ ปานได้ขึ้นสวรรค์ ผู้บ่าวแซว ว่าเป็นนางแบบงานบุญ เสื้อสวยเกินหุ่น กีบ่เงิน
บ่ห้วน ทางไปเอาบุญ เหมือนเวทีแฟชั่น ให้สาวแรงงาน เดินแบบในบุญบ้านเฮา อยากสวย
ยังต้องรอนะคนจน ได้ปีละหน เฉพาะยามเมื่อบ้าน หลุดไป เวอร์ไปบ่ว่ากัน ขอสร้างสีสัน
เป็นการชั่วคราว ได้พักใจพักกายบ่นาน ก็ต้องจากบ้านไปสู้งานคือเก่า ชุตถูกใจต้องเก็บ
ใส่กระเป๋า เสื้อฟอร์มตัวเก่า ที่โรงงานยังรอ ชุตถูกใจต้องเก็บใส่กระเป๋า เพราะเสื้อฟอร์ม
ตัวเก่า ที่โรงงานยังรอ

นายฮ้อยแรงงาน

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: ตั้งใจแต่ยังไม่ถึง

ข้ามลำตะคลองด้วยลำแข่งลำขา ที่ถูกสร้างมาเพื่อสู้งานหนัก สะพายชีวิตบนทาง
ลำบาก อนาคตฝากไว้กับโชคชะตา จากความหลังจากท้องนา แผ่นดินหอมอีเก็งเดือนดาว
เข้าสู่โรงงานห้างใหญ่ห้างน้อย ชีวิตซ้ารอยยังเป็นเหมือนเก่า เหนื่อยยามใดก็คิดถึงบ้านเฮา
เป็นอยู่อย่างนี้ เส้นทางของคนพลัดบ้าน มาเป็นนายฮ้อย เร่ขายแรงงาน เป็นลูกอีสาน
กำปั้นแก่นหล่อน อาศัยชอกเมืองมหานคร ปลุกต้นฝืนด้วยน้ำพักน้ำแรง มาเป็นนายฮ้อย
นายฮ้อยแรงงาน สัญชาติอีสานคนหัวใจแกร่ง ก้มหน้าสู้ไปแลกเงินใบแดง ซ่อมแซม
ความจน ของคนทางบ้านที่รอ ขอความเห็นใจผู้ใหญ่เจ้านาย อย่าเอาเปรียบหลายบางที่
มันท้อ เป็นคนเหมือนกันแค่อยู่ ตจว. ไม่ได้แบมือขอ แต่เอาแรงมาขาย มาเป็นนายฮ้อย
เร่ขายแรงงาน เป็นลูกอีสานกำปั้นแก่นหล่อน อาศัยชอกเมืองมหานคร ปลุกต้นฝืนด้วย
น้ำพักน้ำแรง มาเป็นนายฮ้อย นายฮ้อยแรงงาน สัญชาติอีสานคนหัวใจแกร่ง ก้มหน้าสู้ไป
แลกเงินใบแดง ซ่อมแซมความจน ของคนทางบ้านที่รอ ขอความเห็นใจผู้ใหญ่เจ้านาย
อย่าเอาเปรียบหลายบางที่มันท้อ เป็นคนเหมือนกันแค่อยู่ ตจว. ไม่ได้แบมือขอ แต่เอา
แรงมาขาย นายฮ้อยแรงงาน นายฮ้อยแรงงาน นายฮ้อยแรงงาน ลูกอีสานคนจน

บอใจยังงี้ดี

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ส่งใจมาใกล้ซิด

ก่อนนั้น ทุกห้องหัวใจ มีผู้อาศัยชื่อความว่างเปล่า เทียวทางเส้นเดิมซ้ำ ๆ กับงาน
ประจำเก่า ๆ จนชีวิตของฮ้ายทอดเงา มาแบ่งเบาความเดียวดาย

หายเหงาได้เพียงไม่นาน ผู้หญิงคนนั้นก็มาทวงใจ บอกว่าฮ้ายกับเขา ชีวิตขาดกัน
บ่ได้ เขาขอให้น้องถอนใจ อย่าให้เขาต้องเจ็บเลย ฮ้ายมีใครก็ไม่บอก ฮักกับใครก็ไม่เอ่ย
ปล่อยให้น้องฮักจนเลย จุดที่ไม่ต้องเสียใจ ถอยกลับคืนก็เจ็บ ฮักต่อกีบ่ได้ พรุ้งนี้ที่ฮ้าย

หายไป จะบอกหัวใจว่ายังงี้ดี เมื่อคิดถึงวันข้างหน้าใจก็ล้ำแรงผันทันที ฝ้าคิดเรื่องเดิมซ้ำ ๆ นับความซ้ำแทนเลขวันที่คิดฮอด ฮักที่เคยมี ใจดวงนี้ก็เจ็บจ้งเลย อ้ายมีใครก็ไม่บอก ฮักกับใครก็ไม่เอ่ย ปล่อยให้น้องฮักจนเลยจุดที่ไม่ต้องเสียใจ ถอยกลับคืนก็เจ็บ ฮักต่อกับได้ พรุ่งนี้ที่อ้ายหายไป จะบอกหัวใจว่ายังงี้ดี พรุ่งนี้ที่อ้ายหายไป จะอธิบายใจยังงี้ดี

เบอร์โทรนี้มีแฟนหรือยัง

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: ชุดที่ 2 คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก

เจ้าของเบอร์นี้มีแฟนหรือยัง อยากถามทุกครั้งที่คุณกดเบอร์มาหา แต่ไม่กล้าพอ พูดผ่านลำคอแค่คำว่าจ๋า วางงานที่ทำตรงหน้า เดินวนซ้ายขวาพูดไปยิ้มไป ติดต่อธุระจนได้ขอเบอร์ ไม่เคยถามเธอถึงเรื่องส่วนตัวหัวใจ ที่ทำงานห่างนานนาน เจอครึ่งถึงได้ อยู่ใกล้ รู้เลยว่าเธอไม่ใช่ คิดแค่หัวใจเธอว่างหรือเปล่า ลำบากต่อไปถามว่า นึกใครไว้ตอนเลิกงาน หากไม่มีพี่รู้จักร้านส้มตำอร่อย สำหรับสองเรา อยากนั่งสบตาพอ ให้พาหัวใจ ลืมเหงา ความคิดถึงคงจะบรรเทา ชีวิตหนาวหนาวคงอุ่นพอดี เจ้าของเบอร์นี้ มีแฟนหรือยัง อยากถามสักครั้ง ก่อนวางสายเธอวันนี้ เพื่อว่าคำตอบตรง กับใจฝันไว้พอดี จะได้ทุ่มเทเต็มที่ ใช้หมดใจนี้คิดถึงแต่เธอ เจ้าของเบอร์นี้ มีแฟนหรือยัง อยากถามสักครั้ง ก่อนวางสายเธอวันนี้ เพื่อว่าคำตอบตรง กับใจฝันไว้พอดี จะได้ทุ่มเทเต็มที่ ใช้หมดใจนี้คิดถึงแต่เธอ

ปลายก้อยของความฮัก

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ปลายก้อยของความฮัก

จากลูกสาวของแม่ เข้ามาเป็นลูกจ้างของนาย จากเด็กน้อยท้องนาบ้านไกล มาเป็นสาวโรงงาน อยู่กับงานกับเหงา ใจคิดฮอดบ้านเฮาทุกวัน อยู่ตรงนี้มีเงินมีงาน แต่คนน้ำใจ แล้งนั้ก ก็รู้ความจน ต้องการเงินใช้ แต่หัวใจ อยากได้ความฮัก คนเหงาในเงา งานหนัก

หวั่นใจ สอบผ่านความท้อ ขออยากขอแรงหน่อย ปลายก้อยของคำว่ารัก ยื่นมาเกี่ยวใจ
 ช้าหนัก ขาดแคลนรักจึงอยากจะขอ ส่งยื่นมาหน่อย รักจริงของใจที่รอ เท่าปลายก้อยก็พอ
 คุ่มใจให้อุ่นทุกวัน คนใช้บ่เจอสักหน เจอะแต่คนแวงมาตัวกัน รอปลายก้อย รักจริง
 เนื่อนาน ยังเป็นไปไต่ยาก ก็รู้ความจต้องการเงินใช้ แต่หัวใจอยากได้ความรัก คนเหงา
 ในเงา งานหนักหวั่นใจ สอบผ่านความท้อ ขออยากขอแรงหน่อย ปลายก้อยของคำว่ารัก
 ยื่นมาเกี่ยวใจช้าหนัก ขาดแคลนรักจึงอยากจะขอ ส่งยื่นมาหน่อย รักจริงของใจที่รอ
 เท่าปลายก้อยก็พอ คุ่มใจให้มีแรงทน และเป็นคนรักแท้ของกันและกันได้บ่หนอ

ปลายทางของความคิดถึง

ศิลปิน: ตึกแตน ชลดา

อัลบั้ม: ถนนคันฝัน

แถมองขอบฟ้าก็เจอสายตา อีกคนที่คอยห่วงใย รู้ว่าเป็นใคร ไม่ว่าอยู่ไหนก็ยัง
 คิดถึง ยามสายลมผ่าน หนทางสายเก่า หอบความเหงามาทักทายคราหนึ่ง หัวใจก็ถึงเวลา
 นึกทบทวนความจำ แ่ได้ยินเสียงเหมือนได้คู่เคียง มีรักอุ่นไอร่วมทาง งานที่โถมถ้ง
 เหนื่อยมาที่ครั้งมีคนไถ่ถาม เมืองแล้งน้ำใจ ความทุกข์โอบไหล่ ซอกหัวใจยังมีดอกไม้
 ขึ้นงดงามคือเธอที่ถาม ถึงทุกข์สุขของกันและกัน ความคิดถึงเดินทางมาไกล ฝากเก็บไว้ใน
 ในอ้อมกอดรัก นานเหลือเกินที่เราพลัดพราก ต่างลำบากบนเส้นทางฝัน นับทุกเข็มนาที่
 เคลื่อนไป สู่จุดหมายที่มีเธอกับฉัน นั่งกุมมือให้หัวใจคุยกัน นานเท่าความต้องการของ
 หัวใจ ช่วยรอก่อนนะฝากบอกใจว่า อีกคนห่วงใยเช่นกัน สายลมไหวหวั่น เทียวพัดเข้ามา
 อย่าเพิ่งเปลี่ยนไป กลับบ้านด้วยกันคือสัญญามั่น เมื่อเทศกาลหวนมาเมื่อไหร่ เราจะเคียงใจ
 สู่ปลายทางของความคิดถึง ความคิดถึงเดินทางมาไกล ฝากเก็บไว้ในอ้อมกอดรัก
 นานเหลือเกินที่เราพลัดพราก ต่างลำบากบนเส้นทางฝัน นับทุกเข็มนาที่เคลื่อนไป
 สู่จุดหมายที่มีเธอกับฉัน นั่งกุมมือให้หัวใจคุยกัน นานเท่าความต้องการของหัวใจ

เป็นห่วงเคี้ยว

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนในความคิดซอค

งานหลายบ้อจ๋า บ่เห็นโทรหาถือเก๋า หรือลืมน้องสาว ของอ้ายคนนี้จะบ่ เมื่อคืน
ฝันเห็น ใจบ่ดีจึงโทรติดต่อกัน เป็นจั่งได้ซำบายดิบ คนแล้วคนเนาะเฮาบ่พ้อกัน เสื่อหนาว
ตัวนั้น ของขวัญเมื่อวาเลนไทน์ ก็อันดีหลาย ลองใส่เบิ่งแล้วเมื่อวาน ใฝ่ใจซื่อให้
เพื่อนถามแซวในที่ทำงาน คิคซอคผู้ให้ของขวัญ หลายวันบ่เห็นเบอร์อ้าย คือหายไปนาน
แท้น้อ ฮู้บ่คนรอใจหาย ห่วงจอกถึงรอกก็ทน แต่กลัวคนสิเปลอห่วงใจ ทำงานรับค่าแรง
จากนาย แต่แรงใจรับจากอ้าย ฮู้บ่ เป็นห่วงเคี้ยว รักษาสุขภาพบ้างเคี้ยว ส่งใจช่วยเสมอ
ผ่านเบอร์รู้ใจหน้าจอ อย่าเครียดงานหลาย เดี่ยวเบิ่งใกล้ ๆ บ่หล่อ กะเว้าหยอกซื่อ ๆ
ดอกเนาะ อย่าหน้าจอใส่จอเคี้ยวอ้าย คือหายไปนานแท้น้อ ฮู้บ่คนรอใจหาย ห่วงจอกถึงรอก
ก็ทน แต่กลัวคนสิเปลอห่วงใจ ทำงานรับค่าแรงจากนาย แต่แรงใจรับจากอ้าย ฮู้บ่
เป็นห่วงเคี้ยว รักษาสุขภาพบ้างเคี้ยว ส่งใจช่วยเสมอ ผ่านเบอร์รู้ใจหน้าจอ อย่าเครียด
งานหลาย เดี่ยวเบิ่งใกล้ ๆ บ่หล่อ กะเว้าหยอกซื่อ ๆ ดอกเนาะ อย่าหน้าจอใส่จอเคี้ยวอ้าย

ฝนรินในเมืองหลวง

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: ฝนรินในเมืองหลวง

ฝนตกกรีน ๆ หอมกลิ่นดินถูกไอน้ำ จากบ้านนาผาโดน ลิเป็นจั่งได้ หนอปานนี้
ฝนย่อยลงมา ท้องไรท้องนาหญ้าเขียวจี หนอไม้ไฟผัดตัวกูจี้ ซอคมือนี่ไผ่สิสนใจ
หนอแนวอีสาน มาหางานในเมืองหลวง เสียงไซค์เดินตามดวง เหมือนแมลงงำบินดำ
แสงไฟ บ้างก็ไซค์ดี มีงานทำได้เงินกลับไป บางคนสู้จนแพ้พ่าย เมื่อบ่ได้อยู่ไม่มีหวัง
คือภาพที่เห็น จากพี่น้องบ้านเฮา เหมือนหนังขายยาเรื่องเศร้า ฉายภาพเก่าซ้ำเดิมอีกครั้ง
ข่อยก็หนึ่งคน ที่ติดวังวนเหมือนปลาหลงวัง คิคซอคบ้านเฮาวังวัง ทุกยามฝนหลังริน
ในเมืองหลวง ฝนตกกรีน ๆ หอมหืนหืนอยู่ในหัว คือกลิ่นชีควายจี๊ว กลิ่นดอกสเบง

เบ่งบานเป็นพวง ส่งสายตาเหงาผ่าน ม่านฝนโค้งฟ้าเมืองหลวง ฝากใจกลับไปถามทาง
 คึดซอดซ้อยบ้อีพ้ออีแม่ ฝนตกริน ๆ หอมหื่นหื่นอยู่ในหัว คือกลิ้นจี่ควายขี้วัว กลิ่นดอก
 สเบงเบ่งบานเป็นพวง ส่งสายตาเหงาผ่าน ม่านฝนโค้งฟ้าเมืองหลวง ฝากใจกลับไป
 ถามทาง คึดซอดซ้อยบ้อีพ้ออีแม่

ฝันจมน้ำตา

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ

หนีความจน จาก ตจว. บ้านเฮา ชายวัยหนุ่มสาว ให้กับโรงงานชานเมือง การเมือง
 ไม่นิ่ง ค่าแรงไม่วิ่งเงินไม่กระเตื้อง เคราะห์ร้าย โทมมานองเนื่อง น้ำเหนือไหล มาบ่าท่วม
 โรงงาน จากนครแรมรอน กลับคืนบ้านเฮา นั่งกอดกระเป๋ อยู่ท้ายรถเหมาเมื่อบ้าน
 นื่องเป็นใบ้าง เก็บเงินค่าจ้างไว้พอไหนนั้น กว่าเขาจะซ่อมโรงงาน เปิดรับอีกครั้งไม่รู้
 เมื่อไหร่ ขอเป็นแรงใจ ให้ทุกฝันที่จมน้ำตา ขอวันเวลา ช่วยเยียวยาหัวใจเคราะห์ร้าย
 ในยามลำบากที่ถือ มาฝากคือความหวัง ฝันที่ถูกพัดหายไป ขอเป็นแรงใจช่วยสร้าง
 อีกครั้ง น้ำตาเหือดหาย หัวใจผลิฝันอีกที คืนวันดีดี ถูกโลกหมุนมาเปิดทาง ฝันที่บ้านเฮา
 คงได้ส่งข่าวบอกเล่าความหวัง หอบแรงเข้าเมืองอีกครั้ง สองมือก่อสร้างฝันคนบ้านไกล
 ขอเป็นแรงใจ ให้ทุกฝันที่จมน้ำตา ขอวันเวลา ช่วยเยียวยาหัวใจเคราะห์ร้าย ในยามลำบาก
 ที่ถือ มาฝากคือความหวัง ฝันที่ถูกพัดหายไป ขอเป็นแรงใจช่วยสร้างอีกครั้ง น้ำตา
 เหือดหาย หัวใจผลิฝันอีกที คืนวันดีดี ถูกโลกหมุนมาเปิดทาง ฝันที่บ้านเฮา คงได้ส่งข่าว
 บอกเล่าความหวัง หอบแรงเข้าเมืองอีกครั้ง สองมือก่อสร้างฝันคนบ้านไกล ฝันที่บ้านเฮา
 คงได้ส่งข่าวบอกเล่าความหวัง หอบแรงเข้าเมืองอีกครั้ง สองมือก่อสร้างฝันคนบ้านไกล

ฝันมีไฟใจเกินร้อย

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: มีเธอจึงมีฝัน

เส้นทางสายเก่า ที่เราก้าวเดิน เหนื่อยหนักเหลือเกิน หัวใจมันล้า ข้าวของก็แพง
ค่าแรงไม่ก้าวหน้า ตัดสินใจออกค้นหา เส้นทางสายใหม่ ฟ้ายังมีตะวันพรุ่งนี้ยังมีหวัง
ให้คนที่แพ้ไม่ได้ บอกตัวเองว่าต้องสู้ไหว เมื่อยังมีลมหายใจ ก้มหน้าอยู่ทำไม ปลุกหัวใจ
ที่ล้า ลุกขึ้นก้าวไปหา พรุ่งนี้ของเรา หน้าอกข้างซ้ายก็ยังมิไฟ ด้วยพลังใจเกินร้อยหนุ่มสาว
ก้าวจากความท้อทน บนเส้นทางสายเก่า ให้โอกาสใจเรา สู้ใหม่อีกครั้ง ทุกข์ที่โถมมา
เหมือนเงาเมฆบัง ลักวันทุกอย่าง คงจะสดใส ฟ้ายังมีตะวันพรุ่งนี้ยังมีหวัง ให้คนที่แพ้
ไม่ได้ บอกตัวเองว่าต้องสู้ไหว เมื่อยังมีลมหายใจ ก้มหน้าอยู่ทำไม ปลุกหัวใจที่ล้า ลุกขึ้น
ก้าวไปหา พรุ่งนี้ของเรา หน้าอกข้างซ้ายก็ยังมิไฟ ด้วยพลังใจเกินร้อยหนุ่มสาว ก้าวจาก
ความท้อทน บนเส้นทางสายเก่า ให้โอกาสใจเราสู้ใหม่อีกครั้ง ไม่มีลิมิตชีวิตเกินร้อย

ฝากเพลงถึงยาย

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: อยู่ในใจเสมอ

ยายอยู่บ้านนอก อยากเห็นหลานออก ทิวี ประกวเครื่องเพลง มานานปี ตรอบ
หลายที บ่มีท้อ ห่างยายไกลบ้าน มีหลักประกันเพียงวุฒิชั้น ม. ใต้ฝันจนถึงวันรอ ยายดีใจป
ที่หลานทำได้ เส้นทางคลให้ ทุกก้าวฝ่าไปมีคนเมตตา ตำแหน่งนักร้องที่รอมมา เหมือน
เทวดาเปิดทางให้ ออกเทปเทื่อนี้ อยู่แกรมมีพูนเค้คุณยาย เมื่อออกทีวีส่งไป ขอยายได้
เตรียมใจรอ กินข้าวหลาย ๆ เคื่อยาย สิได้แข็งแรง คอยเปิดทีวียามแลง นั่งแงหลานอยู่
หน้าจอ ได้ร้องเพลงดังหวัง เหมือนพบเส้นทางไปต่อ ยามใดเพลงหลานผ่านจอ ยายคง
ลืพอี่ยมได้ ฝากเสียงเพลงให้ ฝากใจผ่านจอทีวี ถ้าหากหลานไปได้ดี ความหวังเคยมี
คงมาใกล้ ขอเพลงดังก้อง ได้เงินทองส่งน้องและยาย กลับบ้านเมื่อเก็บเงินได้ สร้างเฮือน
ให้ยาย หลังใหม่งาม ๆ ฝากเสียงเพลงให้ ฝากใจผ่านจอทีวี ถ้าหากหลานไปได้ดี ความหวัง

เคยมี คงมาใกล้ ขอเพลงดังก้อง ได้เงินทองส่งน้องและยาย กลับบ้านเมื่อเก็บเงินได้
สร้างเรือนให้ยาย หลังใหม่งาม ๆ

เพื่อนกันโรงงานเก่า

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนใกล้เมื่อไกลบ้าน

ยังจำบ่ลืม คนที่ให้ยืมน้ำใจ มือที่ยื่นมาแตะไหล่ ในวันใจเปื้อนน้ำตา มีคำว่าเพื่อน
ส่งผ่านมากอยนำพา ร่วมเจ็บร่วมจนเคยบ่า จนก้าวมายืนจุดนี้ บนทางที่มี ความเศร้า
เป็นเงารุกราน จากทุ่งเข้ามาบ่กั้น อยู่ในโรงงานหลายปี ทางเดินบ่มี หลายสิ่งรุมเร้าชีวิต
อยู่ได้เพราะมีเพื่อนดี ช่วยทันทุกที่มีภัย เจ็บแทนกันได้ ร้องไห้ด้วยกันยามจน ในคราว
ขาดสน เหยียดสืบเคยแบ่งกันใช้ เป็นผู้ช่วยล้น เป็นกองหนุนในทุกก้าวใจ เพื่อนแท้แปลว่า
อะไร อธิบายด้วยคน ๆ นี้ ยังจำได้ดี ว่าเคยเป็นหนี้น้ำใจ ห่างกันหลังเข้างานใหม่ แล้วบ่เจอ
กันซักที วันที่ยิ้มได้ อยากให้เพื่อนมาร่วมยินดี อดีตสาวโรงงานคนนี้ ยังคอยใช้หนี้น้ำใจ
ยังจำได้ดี ว่าเคยเป็นหนี้น้ำใจ ห่างกันหลังเข้างานใหม่ แล้วบ่เจอกันซักที วันที่ยิ้มได้
อยากให้เพื่อนมาร่วมยินดี อดีตสาวโรงงานคนนี้ ยังคอยใช้หนี้น้ำใจ

ภูมิคุ้มกันในวันปมีเจ้า

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ

ผ่านงาน ผ่านคน ผ่านถนน ที่ปมีเจ้า ห่อความฮักเฮา พกติดกระเป๋าเดินทาง ชีวิต
เมืองใหญ่ ที่ถูกหุ้มไว้ด้วยคลื่นบาง ๆ สะเลเต คลอเคล้าแก้มนาง หอมโชน ลอยมาชวนใจ
คำคำเจ้านาย เลื่อนลบได้ด้วยเสียงเจ้า สู้งานหนักเบา ก้าวผ่านปัญหาวุ่นวาย
ปากทางเข้าบ้านมีเจ้ายืนรอ นั่นคือจุดหมาย ช้อนความเหงาซุกความแพ้อาย มีเจ้าเข้าใจ
ก็พอ ยามที่ใจท้อ ต่อสายไปนอนหนุนตัก ส่งคลื่นความฮัก ไปแนบห้องใจคนรอ อยากฟัง
คำหวาน ให้ใจไกลบ้านมีแสงสู้ต่อ เชื่อเฮาฮักกันมากพอ ไว้ใจในยามไกลกัน เมืองที่

ความฝัน หายใจด้วยไอเครื่องจักร เมืองที่ความฮัก ถูกออนไลน์แจกจ่ายรายวัน ได้ฟ้า
 กรุงเทพฯ ยามโศกเศร้าเจ็บจากทางที่ฝัน อ้ายยังได้ภูมิคุ้มกัน จากเจ้าคอยเป็นแรงใจ ยามที่
 ใจห่อ ต่อสายไปนอนหนุนตัก ส่งกลิ่นความฮัก ไปแนบห้องใจคนรอ อยากฟังคำหวาน
 ให้ใจไกลบ้านมีแสงสู้ต่อ เชื่อเฮฮักกันมากพอ ไว้ใจในยามไกลกัน เมืองที่ความฝัน
 หายใจด้วยไอเครื่องจักร เมืองที่ความฮัก ถูกออนไลน์แจกจ่ายรายวัน ได้ฟ้ากรุงเทพฯ
 ยามโศกเศร้าเจ็บจากทางที่ฝัน อ้ายยังได้ภูมิคุ้มกัน จากเจ้าคอยเป็นแรงใจ

มอเตอร์ไซค์รับแฟน

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: เป็นเพื่อนไม่ได้ หัวใจอยากเป็นแฟน

รูปหล่อ พ่อบ่ดังกระเป๋าดังคับใหญ่ มีแต่มอเตอร์ไซค์ คันเก่าคู่ใจที่เล่นได้ก็บุญ
 สอบเอ็นท์ติดบ่มี เครดิตปริญญาเป็นทุน มีเพียงกองหนุนส่ง กำลังใจคือสาวบ้านไกล
 คือกัน ลูกจ้างรายวันคืองานประจำ ในยามเลิกงานบ่ได้ จนเจอหวานใจขายส้มตำปิ้งไก่
 อยู่ใต้ร่มหมากทัน ไปแะกินบ่อยก็เลย ค่อย ๆ กลายเป็นแฟนกัน ตกเย็นทุกวันเหนื่อย
 หนัก จากงานน้องเอ๋ยคำหวานช่วยผ่อน ขับมอเตอร์ไซค์รับจ้างหัวใจ เอ็นมอเตอร์ไซค์
 รับแฟน กอดแหวแน่น ๆ ถนนสายแฟนยังลุ่ม ๆ ดอน ๆ อดทนสอ้ออ้ายแห่ ทางฝัน
 หินแห่ หลุมความทุกข์ยากโยกคลอน หากน้องยังนั่งซ้อน สียากสิไกล สิไปให้ฮอดสักวัน
 กลับจากเที่ยวงาน คอนเสิร์ตหมอลำฝนฮารธ้าง จุงเดินไหล่ทางหลู โตน้องจ้งผู้รธ้าง
 นำกัน มอเตอร์ไซค์รับแฟน มันขยันเล่นแบบวันเว้นวัน กัดแหวสอ้อกันขั่น ยู่บ่ไหว
 ค่อยไปเซาฮ่มเซาเว่น ขับมอเตอร์ไซค์รับจ้างหัวใจ เอ็นมอเตอร์ไซค์รับแฟน กอดแหว
 แน่น ๆ ถนนสายแฟนยังลุ่ม ๆ ดอน ๆ อดทนสอ้ออ้ายแห่ ทางฝันหินแห่ หลุมความ-
 ทุกข์ยากโยกคลอน หากน้องยังนั่งซ้อน สียากสิไกล สิไปให้ฮอดสักวัน ขับมอเตอร์ไซค์
 รับจ้างหัวใจ เอ็นมอเตอร์ไซค์รับแฟน กอดแหวแน่น ๆ ถนนสายแฟนยังลุ่ม ๆ ดอน ๆ
 อดทนสอ้ออ้ายแห่ ทางฝันหินแห่ หลุมความทุกข์ยากโยกคลอน หากน้องยังนั่งซ้อน
 สียากสิไกล สิไปให้ฮอดสักวัน สู้ไปนำกัน ก่อนเนาะผู้สาว สู้ไปนำกัน ก่อนเนาะผู้สาว

มาเลี้ยงดวง

ศิลปิน: ฝน ธนสุนทร

อัลบั้ม: เรียกที่รักได้มัย

จนเหลือคณาเลยมาเลี้ยงดวง นั่งรอตงตงจิดจิด มีคนมานั่งติด ๆ มาตีสนิท จะหา
งานให้ดี ๆ พอรอวังมา ไม่ทันเท่าไร คนนั่งใกล้จับโน่นลูบนี้ จะหนีก็ไม่ใช่ที่ ชัดใจเขาซิ
เดียวเขาจะไม่ให้งาน จวบเลยต้องปล่อยเขาจวบ จับเลยต้องปล่อยเขาจับ ไม่กล้าขยับทนนั่ง
อีกนาน นึกในใจนี้กว่าจะได้ทำงาน ต้องทนอีกนานเท่าไรหนา ดิร้ายก็ต้องไปลองเลี้ยงดู
ทนนั่งคู่กับคนพามา เป็นใจก็เป็นเถิดหนา เอาใจ เอาวา บอกแล้วฉันมาเลี้ยงดวง ดิร้าย
ก็ต้องไปลองเลี้ยงดู ทนนั่งคู่กับคนพามา เป็นใจก็เป็นเถิดหนา เอาใจ เอาวา บอกแล้ว
ฉันมาเลี้ยงดวง

มือถือไม้ไฟส่องหน้า

ศิลปิน: ฝน ธนสุนทร

อัลบั้ม: แก้วตาดวงใจ 3

ยืนอยู่หลังไม้ไฟส่องหน้า เพราะจรร้องเพลงกล่อมคน หนีเมียมาเที่ยว
น้ำหอมน้ำเหล้า เคล็ดลับวันพุธและไฟแสงสีฉิมเขียว คนหัวใจเปื้อนยว ชอบมานั่งเมา
คืนหนึ่งฉันยืนร้องเพลงแก้ลมเหล้า น้ำชา เผลอไปสบตาผู้ชายหน้าเศร้า เขายิ้มซื้อซื้อดู
ทึมทึม ท่าทางขริบขริบ และชิมเซา นึกสงสารเขาขึ้นมาทันใด หนุ่มแก้มเผลอเสนอ
ให้ฉัน จะยกสวรรค์ชั้นดาวมาให้ เพชรทองแก้วแหวน บ้านรถยนต์ ฉันไม่เคยสนใจใคร
ถนอมตัวไว้เรื่อยมา พอสบสายตา เขาคนนั้นเข้าครั้งเดียว ครั้งเดียวแน่เขียว เสียใจ
ประหม่า แม้เขาหายหน้าไปคืนหนึ่ง ฉันเฝ้าคิดถึงดวงตา อยากให้เธอมา สบตาทุกคืน
คนอยู่หลังไม้ไฟและไฟส่องหน้า รับรองสังคมหมิ่นมอง เหมือนคนไร้ค่า เสี่ยงก้องสองหู
ไม่รู้สิ้น รับคำติฉินจนชินชา ชายไหนจะมารักเราจริงใจ

แมงหมดวันหมดคีน

ศิลปิน : หนู มิเตอร์ อาร์ สยาม

อัลบั้ม : เชีครักจากเจ้าพระยา

สังคมเจริญรุดหน้า ชักช้าจะไม่ทันกิน เมื่อก่อนอาหารการกิน มีเต็มดินเก็บกิน
สบาย เดียวนี้ของกินหายาก บางวันมันแทบไม่พอกิน แมลงวันนอนคิดติดดิน จะหากิน
กันทั้งวันทั้งคืน หากินกันทั้งวันทั้งคืน จะหากินกันทั้งวันทั้งคืน หากินกันทั้งวันทั้งคืน
จะหากินกันทั้งวันทั้งคืน ตามร้านอาหารที่บานเบอะ เลอะเทอะฟุ่มเฟือยเต็มกลืน เขาค้ม
กินกันทั้งวันทั้งคืน เราต้องฝืนเวลาออกหากิน ต้องรีบปรับตัวให้เท่าทัน แมลงวันกลาย
พันธุ์ไปหมดคีน เปลี่ยนชื่อสรรพนามเคยได้ยิน เป็นแมงบินหมดวันหมดคีน เป็นแมงหมด
วันหมดคีน เป็นพวกแมงหมดวันหมดคีน เป็นแมงหมดวันหมดคีนเป็นพวกแมงหมดวัน
หมดคีน สังคมของคนจะเปลี่ยนแปลง มีเรี่ยวแรงเท่าไรรู้ก็ทู่เม่ ทำงานทั้งวันจนเดินเซ
พอล้มแต่ละคอพับหลับเพลีย ขนาดนี้ยังไม่เพียงพอ ปากท้องยังร้องขอเหล่าเบียร์
ต้องทำงานโอเวอร์ไทม์ เพื่อลูกเมีย มาช่วยเชียร์ให้กำลังใจ ทำงานกันทั้งวันทั้งคืน
ก็ทำงานกันทั้งวันทั้งคืน ทำงานกันทั้งวันทั้งคืน ก็ทำงานกันทั้งวันทั้งคืน หากินกันทั้งวัน
ทั้งคืน จะหากินกันทั้งวันทั้งคืน หากินกันทั้งวันทั้งคืน จะหากินกันทั้งวันทั้งคืน เป็นแมง
หมดวันหมดคีน เป็นพวกแมงหมดวันหมดคีน เป็นแมงหมดวันหมดคีน เป็นพวกแมง
หมดวันหมดคีน เป็นแมงหมดวันหมดคีน เป็นพวกแมงหมดวันหมดคีน เป็นแมงหมด
วันหมดคีน เป็นพวกแมงหมดวันหมดคีน

ไม้ค้อยลำปาง

ศิลปิน: ตึกเตน ชลดา

อัลบั้ม: คนเหงาที่เข้าใจเธอ

ก้าวขึ้นไปยืนบนเวทีคันทนา ก้มก้มลำปางมาทำหน้าที่ไม้ค้อย แล้วร้องเพลง
แข่งวิทยุ สมมติว่าเรายืนอยู่กลางคนดูไม่น้อย ระเบิดฟอร์มซุ่มลูกค้อยบ้อยบ้อย ถึงโดน
เขี่ยคน้อยร้องแซวกี่ไม่สน ฐานะจนแต่ไม่ขัดสนความฝัน ความจริงเจอทางตันแต่ความฝัน

ไม่มีดมน เอาเสียงดีที่พ่อแม่ให้มา เป็นเครื่องมือฟันฝ่าข้ามหุบเหวความจน เป็นลูกชานา
 ไม่มีหน้าที่บ่น สองแถมเพื่อนโคลนใจจนจนเพื่อนฝัน สักวันถ้าสวรรค์ลืมตา ส่งเห็น
 แวดดาราดลให้สาวนาสอบผ่าน แกล้งให้ทุกอย่างเปิดทางเป็นรางวัล ใจกล้ายืนยันจะไม่ให้
 ฝันหลุดลอย วันที่รอคอยอย่าคำนวณลอยเลื่อนตา ขวอนเทวดาบอกโชคชะตารอหน่อย
 จับไม้ค้ำฟ้าวางท่าแบบเบิร์ต เบิร์ต ร่วมจัดพีรคอนเสิร์ตกลางทุ่งนาป่าดอย กล่อมชีวิต
 กล่อมหัวใจดวงน้อย ผ่านเสียงไม้ค้ำลอยลำฟ้าสร้างฝันรอ สักวันถ้าสวรรค์ลืมตา ส่งเห็น
 แวดดาราดลให้สาวนาสอบผ่าน แกล้งให้ทุกอย่างเปิดทางเป็นรางวัล ใจกล้ายืนยันจะไม่ให้
 ฝันหลุดลอย วันที่รอคอยอย่าคำนวณลอยเลื่อนตา ขวอนเทวดาบอกโชคชะตารอหน่อย
 จับไม้ค้ำฟ้าวางท่าแบบเบิร์ต เบิร์ต ร่วมจัดพีรคอนเสิร์ตกลางทุ่งนาป่าดอย กล่อมชีวิต
 กล่อมหัวใจดวงน้อย ผ่านเสียงไม้ค้ำลอยลำฟ้าสร้างฝันรอ

ยั้งห่างยั้งคิดฮอด

ศิลปิน: ไผ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากมีเธอเป็นแฟน

สบายดี หรือเปล่า กินข้าวแล้วบ่นคนดี อยากสู้อยู่ทางโน้น ยังกิดฮอดคนทางนี้
 อยากฟังถ้อยคำ หวาน ๆ เดิม ๆ ซ้ำเก่า ฟากฝั่งเมือง ขวางกั้น ที่ทำงาน ห่างกันสองเฮ
 วันอาทิตย์ค่อยเจอหน้ากัน สู้กับงานวันจันทร์ฮอดเสาร์ บอกใจเหงา ๆ คิดฮอดอดเอาสักก่อน
 ยามอยู่ห่างสาขตา ลมหนาวผ่านมา ห่มผ้าหนา ๆ ยามนอน ฮัก จึงเป็นห่วง ฝันเห็นหน้า
 ฟ้าตื่นขึ้นมากลับหมอน อย่างเล่น ในฝันนำกันสักก่อนเก็บรักษาสัญญาของเธอเอาไว้
 กดเบอร์โทร คนคิดฮอด เทียวมาหยอด เก็บฮักเต็มใจ เพื่อไว้สู้ร้อยความอ้างว้าง เดิมวันนี้
 ให้มีความหมาย อยากได้แรงใจ กักตุนไว้ใช้ยามไกลห่าง ยามอยู่ห่างสาขตา ลมหนาว
 ผ่านมา ห่มผ้าหนา ๆ ยามนอน ฮักจึงเป็นห่วง ฝันเห็นหน้าฟ้าตื่นขึ้นมากลับหมอน
 อย่างเล่น ในฝันนำกันสักก่อน เก็บรักษาสัญญาของเธอเอาไว้ กดเบอร์โทร คนคิดฮอด
 เทียวมาหยอด เก็บฮักเต็มใจ เพื่อไว้สู้ร้อยความอ้างว้าง เดิมวันนี้ให้มีความหมาย อยากได้
 แรงใจ กักตุนไว้ใช้ยามไกลห่าง

ยืมหน้ามาเข้าฝัน

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: ฝนรินในเมืองหลวง

บ๊องบอกว่า เจ้าดอกคำแพง เว้นำพ้ออ้ายมีแสง อย่าแห้งหลายเดือนน้ำใจ จอบแนม
เจ้านาน จนย้ายมาเฮ็ดงานใกล้ใกล้ อาชีพขายแรงเลี้ยงกาย หัวใจไว้ว่าสนา อย่าเคียดอย่าว่า
กันเถาะเดือนาง ถ้าเห็นผู้บ่าวฮ้างฮ้าง รบควนน้องทางสายตา เป็นลูกจ้างเขา งานหลาย
เจ้านายเขาว่า ทางออกคือหลอยส่งตา เก็บภาพเจ้ามาหล่อเลี้ยงแรงใจ ช่วยเดินผ่านใกล้
ทักทายสักคำนำพา เทคแคร์อ้ายด้วยหางตา แลวันละหน่อยได้ไหม ส่งยิ้มมาบ้าง คงไม่
เปลืองเวลาเกินไป พ้อได้ตัวหัวใจ มีแสงสิดลยสร้างฝัน บ๊องบอกว่า เจ้าดอกคำแพง เว้นำ
พ้ออ้ายมีแสง เดินแข่งปัญหารายวัน บ่หวังได้ครอง ขอแค่มองให้มีใจมัน ขอยืมหน้ามา
เข้าฝัน แค่นั้นก็เป็นบุญใจ บ๊องบอกว่า เจ้าดอกคำแพง เว้นำพ้ออ้ายมีแสง เดินแข่งปัญหา
รายวัน บ่หวังได้ครอง ขอแค่มองให้มีใจมัน ขอยืมหน้ามาเข้าฝัน แค่นั้นก็เป็นบุญใจ

รักนอกเครื่องแบบ

ศิลปิน: ตึกเตน ชลดดา

อัลบั้ม: ถนนคันฝัน

(พูด) ฮัลโหล อู๋ ยังอยู่ในชุดทำงานอยู่เลยเดียวเจ้านายว่า เลิกงานแล้วเดียวจะตัด
ไปบอก โอเคนะ ใส่ชุดปั๊บกั๊บน้ำที่พนักงาน วันทั้งวันวันงานเสียจนห่วยๆ นี่แหละ
หนาชีวิตได้เงาดีสูง ฎกงานหนักจนแข่งกับเวลาทั้งวัน คิดถึงเธอคนเคยโทรมาดั่งหน่อง
คนที่กองหัวใจให้เลยไม่อื่น อยู่ในเครื่องแบบเจ้านายห้ามแอบคุยกัน นัคที่เราฝันต้องรอ
เลิกงานจึงมีสิทธิ์ทำ ว่างยังจ๊ะ ว่างยังจ๊ะ นะ ๗ โทรกลับมาหน่อย โทรได้ไม่บ่อยแต่ก็แอบ
ตูดประจำ ส่งความคิดถึงจากข้างข้างห้องน้ำ อย่าเพิ่งใจคาคดเบอร์โทรทิ้งไป เปลี่ยนชุดปั๊
จะรีบไปตามนัคเธอ ที่เคยนัดเจอร้านจิมมุ่มก็ได้ ทำงานก่อนนะเกรงสายตาเจ้านาย
เลิกงานเมื่อไรจะกดเบอร์ไปดั่งหน่อง

รัชดาชอยห่าง

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: เสียใจกี่ครั้ง ก็ยังเลือกเธอ

มาจากไหนก็พี่น้องบ้านเฮา มีสุขมีเศร้าก็เว้าสู่กันฟัง ผับบาร์คนจนก็คือ ร้านลาบ
ริมทาง มาชดลาบก้อย ชอยห่างให้หัวใจมีแสง อยากอยู่ บ้านเฮาทำนา กลัววันหนึ่งข้างหน้า
มีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เลยเข้ากรุงเทพ วดใจได้เสีย ไม่มีเงิน ไม่มีเมียไม่กลับบ้าน มาขาย
ลาบอยู่ รัชดาชอยสี่ ข้างร้านบะหมี่ขายสี่ คนบ้านเดียวกัน เป็นที่ชุมนุม จุดพักนักฝัน
ของคนไกลบ้าน ร้านรัชดาชอยห่าง จะมาจากไหน ก็พี่น้องบ้านเฮา มาจากไหน ก็พี่น้อง
บ้านเฮา มีสุขมีเศร้า ก็เว้าสู่กันฟัง ผับบาร์คนจน ก็คือร้านลาบริมทาง มาชดลาบก้อยชอย
ห่างให้หัวใจมีแสง จะมาจากไหน ก็พี่น้องบ้านเฮา สักกันคือเก่า บัดดี ไฟเหลืองไฟแดง
แยกไปทำงานอวยพร โชคดีมีแสง น้ำใจบ่แล้งคือ คนบ้านอื่นเพื่อนดอก ขอให้ยู่ดีมี
แสงความฝันแข็งแรง เต๋อพี่น้องบ้านเฮา ทุกข์ยากปากหมอง ยังสักกันคือเก่า ยามเจ็บ
ยามเหงาเข้าใจกัน คึดฮอดลาบ ผมมันสั้มแข่ว ผู้บ่าวผู้แพะชวน กันมาสังสรรค์ ณ ที่ชุมนุม
จุดพักนักฝันของคนไกลบ้าน ร้านรัชดาชอยห่าง มาจากไหน ก็พี่น้องบ้านเฮา มีสุขมีเศร้า
ก็เว้าสู่กันฟัง ผับบาร์คนจน ก็คือร้านลาบริมทาง มาชดลาบก้อย ชอยห่างให้หัวใจมีแสง
จะมาจากไหน ก็พี่น้องบ้านเฮา สักกันคือเก่า บัดดีไฟเหลืองไฟแดง แยกไปทำงาน
อวยพร โชคดีมีแสง น้ำใจบ่แล้งคือคนบ้าน อื่นเพื่อนดอกเนาะคนบ้านเดียวกัน

แรงใจ แรงงาน

ศิลปิน: หนู มิเตอร์ อาร์สยาม

อัลบั้ม: วอนฟ้าห่มดาว

จากบ้านนามาหางานทำ ตากแดดหน้าคำย่ำไปในเมืองกรุง สมัครเข้าโรงงาน
ความรู้บ่ได้สูง บ้านนอกเข้ากรุง อยากปรับปรุงชีวิตจน ๆ จนได้ทำงาน กินค่าแรง
ตามกฎหมาย ต้องใช้แรงกาย สู้งานแม้มันล้าเลื่อย ตอกบัตรเข้างาน ตั้งแต่เช้าจนค่ำเย็น
ถึงเหนื่อยแสนเข็ญ หน้าแก่ไหนก็ทนเอา เหน็ดเหนื่อยเพียงใด หยิบรูปน้องมาดูต่างหน้า

เห็นภาพแก้วตา เห็น้อยแค่ไหนก็คงบรรเทา โอทง โอที่ ปีนี่จำเป็นต้องเอา สิ้นปีจะกลับ
บ้านเรา หอบเอาแหวนไปหมั้นกานดา น้องนางเป็นเหมือนยาใจ ให้พี่ได้สู้กับงาน
อย่าเปลี่ยนใจนะนงคราญ อีกไม่นานพี่จะกลับไป สัญญากันด้วยหัวใจ พี่ขายแรงเพื่อ
แต่งงาน รอหน่อยนะแม่ตาหวาน แรงใจแรงงานคือกำลังใจ แรงใจแรงงานคือกำลังใจ
เกิดมาจน ต้องดิ้นรนมันถึงจะมี แต่อย่ารอริวาสนาจะมาประทาน กู้กองโลกาเถิดหนา
มาร่วมประสาธน์ หมั้นแสนล้านผู้ไช้แรงงาน ต้องการแรงใจ น้องนางเป็นเหมือนยาใจ
ให้พี่ได้สู้กับงาน อย่าเปลี่ยนใจนะนงคราญ อีกไม่นานพี่จะกลับไป สัญญากันด้วยหัวใจ
พี่ขายแรงเพื่อแต่งงาน รอหน่อยนะแม่ตาหวาน แรงใจแรงงานคือกำลังใจ แรงใจแรงงาน
คือกำลังใจ เกิดมาจน ต้องดิ้นรนมันถึงจะมี แต่อย่ารอริวาสนาจะมาประทาน กู้กองโลกา
เถิดหนาร่วมประสาธน์ หมั้นแสนล้านผู้ไช้แรงงาน ต้องการแรงใจ

เราจะสู้ไปด้วยกัน

ศิลปิน : หนู มิเตอร์ อาร์ สยาม

อัลบั้ม : เชีครักจากเจ้าพระยา

เปล่าเปลี่ยวเดียวดาย ไม่เคยนึกเลยมาก่อน แล้วเราก็ตกใจมาพบกัน ช่วยมาต่อเติม
ให้ความฝัน สัญญาว่ารักจะผูกพัน เธอจุดประกายให้ชีวิต ถูกคำเหยียดหยาม ว่าเราเต็นกิน
รำกิน ดูหมิ่นว่าเราไม่มีชิ้นดี หัวใจเคยท้อเคยหมดหวัง เห็นทางอีกครั้งก็คราวนี้ ได้เจอ
คนดีให้กำลังใจ เราจะสู้ด้วยกัน เราจะไปด้วยกัน จนถึงวันสิ้นลมหายใจ เราจะไม่ทิ้งกัน
ร่วมฝ่าฟันพองภัย แม้จะไกลจะไปให้ถึง กำแพงจะสูง และคอยขวางกั้นตรงหน้า อุปสรรค
โหมมา ก็ไม่คำนึง ขอเพียงแค่เรากุมมือไว้ ก้าวเดินต่อไปคงได้ถึง ซึ่งฝั่งฝันนั้น ถึงมัน
แสนไกล เราจะสู้ด้วยกัน เราจะไปด้วยกัน จนถึงวันสิ้นลมหายใจ เราจะไม่ทิ้งกัน ร่วมฝ่า
ฟันพองภัย แม้จะไกลจะไปให้ถึง เราจะสู้ด้วยกัน เราจะไปด้วยกัน จนถึงวันสิ้นลมหายใจ
เราจะไม่ทิ้งกัน ร่วมฝ่าฟันพองภัย แม้จะไกลจะไปให้ถึง แม้จะไกลจะไปให้ถึง แม้จะไกล
จะไปให้ถึง

ไร้อัยรยซ้ำ

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ภาษารักจากดอกหญ้า 2

น้องต้องมาแสนเศร้าอยู่ในไร้อัย พี่แอบคล้อยหนีไกลจากจร ลมโบกอัยพลั่ว
หัวใจอาวรณ์ พี่คนสอนรักให้ไซ้ไหม เคยผูกพันรักใคร่ด้วยใจแสนซื่อ ไม่เคยถือถึงจน
อย่างไร ขอให้ใจนั้นรักกันจริงใจ เพื่อไซ้ไหมหายไปหลายปี กินอัยจนเสียความหวาน
หมด ก็กลับทรยศเสียจนซ้ำตรมเหลือที่ เห็นไร้แดงคนอื่นเขาดี พี่ก็มาหลบลิ้ดังผีที่มา
หลอกกัน วอนให้ลมนั้นช่วยหอบความรักกลับ ช่วยไปรับเขามาเจอฉัน เพราะพ่อแม่รู้
ถึงความสัมพันธ์ ให้พี่นั้นกลับคืนไร้อัย กินอัยจนเสียความหวานหมด ก็กลับทรยศเสีย
จนซ้ำตรมเหลือที่ เห็นไร้แดงคนอื่นเขาดี พี่ก็มาหลบลิ้ดังผีที่มาหลอกกัน วอนให้ลมนั้น
ช่วยหอบความรักกลับ ช่วยไปรับเขามาเจอฉัน เพราะพ่อแม่รู้ซึ่งถึงความสัมพันธ์
ให้พี่นั้นกลับคืนไร้อัย

ลูก ตจว.

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: มีเธอจึงมีฝัน

ลูก ตจว. จากบ้านมาไกล ยังมีน้ำใจให้กันเสมอ เธอเคียงข้างฉัน ฉันเคียงข้างเธอ
ฮักกันไว้เด้อพี่น้องบ้านเฮา เศรษฐกิจ มันตกสะเก็ด คนกรุงเทพฯ หรือร้อยเอ็ด ก็ทุกข์ยาก
พอกัน โชคดีที่ยังได้ทำงาน โชคดีที่ยังมีข้าวใส่จาน สู้ไปวันต่อวัน พอไม่ให้อดตาย
อยู่ตึกสูง หรือในโรงงาน ขับแท็กซี่โดยสาร หรืออยู่วินมอเตอร์ไซด์ นั่งเย็บผ้าอยู่อ้อมน้อย
อ้อมใหญ่ คนบ้านเดียวกันยังยิ้มได้อยู่ไหม สุขทุกข์ยังไ ม่เล่าให้ฟังบ้างเด้อ ลูก ตจว.
จากบ้านมาไกล ยังมีน้ำใจให้กันเสมอ เธอเคียงข้างฉัน ฉันเคียงข้างเธอ ฮักกันไว้เด้อพี่
น้องบ้านเฮา ร้านเดิมที่เคยไปบ่อย พอกะดังค์เริ่มกร่อย ก็เปลี่ยนที่คลายเหงา คาราโอเกะ
ร้านลาบก้อยบ้านเฮา แบ่งไม้คั่นร้องกับเพื่อนพ้องน้องสาว กอดคอชวนหมู่เฮา กินข้าว
ร้องเพลงกันเด้อ คนบ้านเดียวกัน แค่มองตากันก็เข้าใจอยู่ ลูก ตจว. กอดคอมน้ำใจ

ลำบากจากไหน ก็ยืมให้กันเสมอ เธอเคียงข้างฉัน ฉันเคียงข้างเธอ อักกันไว้คือ พี่น้อง
บ้านเฮา ลูก ตจว. จากบ้านมาไกล ยังมีน้ำใจให้กันเสมอ เธอเคียงข้างฉันฉันเคียงข้างเธอ
อักกันไว้คือพี่น้องบ้านเฮา โอ้ละหนอ ลูก ตจว. จากบ้านมาไกล ยังมีน้ำใจให้กันเสมอ
เธอเคียงข้างฉัน ฉันเคียงข้างเธอ อักกันไว้คือพี่น้องบ้านเฮา

ลูกจ้างเขาสาวโรงงาน

ศิลปิน: ตึกเตน ชลดา

อัลบั้ม: คนเหงาที่เข้าใจเธอ

อีกคืนที่สายลมช่างเหน็บหนาว แหงนมองดาวที่ริมข้างทาง กอดกระชับตัวเอง
เอาไว้ พออุ่นใจในเมืองอ้างว้าง ภาพจำสีจาง ย้อนคืนวันจากบ้านมาไกล ปูทางฝันด้วย
งานเหนื่อยล้า สะสางภาระที่เต็มสองไหล่ ทำงานบนดึกหลายสิบชั้น วันเวียนวันเวียน
วันวาย นอกกระจกใส ที่ขอบฟ้าไกลบ้านเราคอยอยู่ จากลูกสาวชานา มาเป็นลูกจ้างเขา
เพื่อนรักคือความเหงา เพื่อนแท้คือใจสู้ เป็นฟันเฟืองของเมืองเจริญ ลำบากเหลือเกินใคร
บ้างจะรู้ ดาวที่มองดู สมมุติเป็นสายตาคนห่วงใย สู้ไหวด้วยแรงใจทางบ้านส่งมา ปัญหา
ใหญ่หน่อยจึงพอรับได้ เลิกงานเดินกลับพร้อมความเหงา ได้แสงดาวส่องเป็นเพื่อนใจ
หวังว่าเมืองไกล คงไม่จืดจางกับสาวบ้านนอก จากลูกสาวชานา มาเป็นลูกจ้างเขา
เพื่อนรักคือความเหงา เพื่อนแท้คือใจสู้ เป็นฟันเฟืองของเมืองเจริญ ลำบากเหลือเกินใคร
บ้างจะรู้ ดาวที่มองดู สมมุติเป็นสายตาคนห่วงใย สู้ไหวด้วยแรงใจทางบ้านส่งมา ปัญหา
ใหญ่หน่อยจึงพอรับได้ เลิกงานเดินกลับพร้อมความเหงา ได้แสงดาวส่องเป็นเพื่อนใจ
หวังว่าเมืองไกล คงไม่จืดจางกับสาวบ้านนอก เลิกงานเดินกลับพร้อมความเหงา ได้แสง
ดาวส่องเป็นเพื่อนใจ หวังว่าเมืองไกล คงไม่จืดจางกับสาวบ้านนอก

ลูกจ้างความจน

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากบอกว่าอายเหงา

ตื่นเช้าขึ้นมา ก็ก้มหน้ารับคำสั่ง งานหนักประดังเข้ามาโถมใส่ คนเรียด้อย่างเรา
ทางเลือกไม่มีมากมาย มีคนจ้างเอาไว้ถือเป็นรางวัล ชีวิตไม่พอเพียง ฟังเสียงหัวใจร้องบอก
จึงจากบ้านนอกเข้ามาหางาน ชีวิตครอบครัวรำเคี้ยว คล้ายเป็นดังค่างการ ให้หนุ่มอีสาน
ต้องพนจร ความจนคอยเป็นเจ้านาย สั่งให้ขายแรงเป็นสินค้า ดูดวงเดือนต่างหน้า
บ้านเกิดเมืองนอน ความเหนื่อยที่ใจเทียวเจอ มีรูปเธอช่วยไถ่ถอน อยู่กับชีวิตปอน ๆ
เป็นคนจนไปวัน ๆ หากยังมีงาน ให้รับจ้างพอมีเงิน ก็ยังคงเดินสู้ไปไม่หวั่น อยู่บน
เส้นทางคนดี トラบที่ยังมีแรงฝัน ฝากบอกคนทางบ้าน ไม่ต้องเป็นห่วง ความจนคอยเป็น
เจ้านาย สั่งให้ขายแรงเป็นสินค้า ดูดวงเดือนต่างหน้า บ้านเกิดเมืองนอน ความเหนื่อยที่ใจ
เทียวเจอ มีรูปเธอช่วยไถ่ถอน อยู่กับชีวิตปอน ๆ เป็นคนจนไปวัน ๆ หากยังมีงานให้
รับจ้างพอมีเงิน ก็ยังคงเดินสู้ไปไม่หวั่น อยู่บนเส้นทางคนดี トラบที่ยังมีแรงฝัน ฝากบอก
คนทางบ้าน ไม่ต้องเป็นห่วง ฝากบอกคนทางบ้าน ไม่ต้องเป็นห่วง

ลูกจ้างอย่างเรา

ศิลปิน: หนู มิเตอร์ อาร์ สยาม

อัลบั้ม: ลูกทุ่งมิเตอร์ 1

อกเอ๋ยหัวอกลูกจ้างอย่างเรา ชีวิตมีแต่เศร้า เป็นบ่าวคนเขมอมองผ่าน ความหวัง
จากใจ แค่เพียงให้นายสงสาร มอบใจรับใช้นายท่าน ไม่เคยหวั่นงานที่ทำ อกเอ๋ยใครเป็น
เช่นฉันคงตรม คนชั้นสูงสังคม เขากล่าวทับถมว่าคนชั้นต่ำ สุดเงยหน้ามอง พวกพ้อง
ที่เขาล่าช้า สู้งานทั้งวันยันค่ำ ไฟแดงไฟดำ ก็จำต้องทน ทนได้ไม่ได้ก็ต้องทน เขาว่า
เขาว่า เขาบ่น ต้องทน ๆ สู้ความซ้ำ หากทนไม่ไหว เพราะว่าเจ้านายใจดำ ต้องลาจากงาน
ที่ทำ คืบดินสลับ ถิ่นแห่งความหลัง อกเอ๋ยหัวอกลูกจ้างอย่างเรา หนทางร่ำรวยนั่นเล่า
ดูช่างอัปเภาทุกอย่าง ชาตินี้มีแต่เพื่อนแท้ก็คือกำลัง หากสิ้นสิ่งนี้มีหวัง คงสิ้นคนจ้าง

มีหวังตงงาน ทนได้ไม่ได้ก็ต้องทน เขาว่า เขาว่า เขาบ่น ต้องทน ๆ รู้ความซ้ำ หากทน
ไม่ไหว เพราะว่าเจ้านายใจดำต้องลาจากงานที่ทำ คืบถิ้นสลับ ถิ้นแห่งความหลัง ออกเอ๋ย
หัวอกลูกจ้างอย่างเรา หนทางร้ายวุ่นนั้นเล่า คู่ช่างอับเฉาทุกอย่าง ชาตินี้มีแต่ เพื่อนแท้
ก็คือกำลัง หากสิ่งนี้มีหวัง คงสิ้นคนจ้างมีหวังตงงาน

ลูกทุ่งคนยาก

ศิลปิน: หนู มิเตอร์ อาร์ สยาม

อัลบั้ม: ลูกทุ่งมิเตอร์ 3

ผมจรรรอนแรม จากลุ่มน้ำมูล ทุ่งดินดอกคูณ เพราะความรู้้น้อย ต่ำด้อยเพียงดิน
เอาเสียงสวรรค์ สร้างสรรค์ด้านศิลปิน เป็นนักร้องลูกทุ่งพลัดถิ่น หากินอยู่กับเสียงเพลง

ขอแฟน เห็นใจผมด้วยสักคน ไ้หนุ่มหนัมน นักร้องคนจน จะกล่อมบรรเลง
ยามไหนมีรัก สุขนักเมื่อรับฟังเพลง จะกล่อมขวัญ แม่สาวแก้มปลั่ง ร้องเพลงเบา ๆ ข้างหู
เพลงนี้ผมร้องจากใจฝากมา จากหนุ่มลูกทุ่งท้องนา พี่ป้าน้ำอาช่วยโปรดเอ็นดู ลูกทุ่ง
คนยาก ฝากให้คุณอุ้มชู หากคุณเปลี่ยนใจไว้คู่ เชิญยอดพฐฟังเพลงหวาน ๆ เสียงเพลง
บรรเลงขับกล่อมยามเหงา หวิวแว่วแผ่วเบา แม้ยามคุณเศร้าก็คงชื่นบาน ยามไหน
หม่นหมอง จะร้องกล่อมขวัญดวงมลาย ฝากเพลงลอยตามลมถึงบ้าน กลับฝันถึงผมสักนิด
เสียงเพลงบรรเลง ขับกล่อมยามเหงา หวิวแว่วแผ่วเบา แม้ยามคุณเศร้าก็คงชื่นบาน
ยามไหนหม่นหมอง จะร้องกล่อมขวัญดวงมลาย ฝากเพลงลอยตามลมถึงบ้าน กลับฝัน
ถึงผมสักนิด

ศิลปินลูกจ้าง

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: มาจากดิน

จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังทนได้ จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรา
ก็ยังมีได้ ถึงฐานะเป็นผู้รับใช้ แต่มีหัวใจเป็นศิลปิน จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรา

ก็ยังทนได้ จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังยิ้มได้ ถึงฐานะเป็นผู้รับใช้ แต่มีหัวใจ
เป็นศิลปิน ข้างงานลูกจ้างเพื่อนฝูง ยังต้องลงทุนปลัดบ้านมาไกล สวรรค์ให้แรงมาจ่าย
แต่บ่ได้ให้โชคมาค้าจุน ได้ทำงานให้คนมีบุญ ก็หอมละมุนแล้วชีวิตเรา ทำตัวง่าย ๆ ดิน ๆ
ฟังคำคนหมิ่น เป็นเพลงเดิมแรง ความสุขราคาบ่แพง นายยิ้มแห้งแห้ง ให้ก็ยั้งลิ้มเหงา
เต็มทีกับงานทุกคราว คติใจเราคือ บ่เป็นไร ศิลปินลูกจ้าง เจ้าของเพลงดังชื่อคำสั่งนาย
ความจนนำเข้าสู่วงการ มีคอนเสิร์ตทุกวัน คืองานท่วมกาย คำชมจากใจเจ้านาย
ต่างพวงมาลัยที่รับมาคล้องคอ จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังทนได้ จะหนัก
จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังยิ้มได้ ถึงฐานะเป็นผู้รับใช้ แต่มีหัวใจเป็นศิลปิน ความหวัง
ในทางสายหม่น อยากมีสักคนมาช่วยดูแล ค่าแรงบ่ขึ้นบ่แคร่ ถ้าถูกดูแลจากคนไข้ที่รอ
ซ่อมแซมยามใจสีกหรือ ให้มีแรงพอ ยิ้มรับคำสั่งเจ้านาย ศิลปินลูกจ้าง เจ้าของเพลงดัง
ชื่อคำสั่งนาย ความจนนำเข้าสู่วงการ มีคอนเสิร์ตทุกวัน คืองานท่วมกาย คำชมจากใจ
เจ้านาย ต่างพวงมาลัยที่รับมาคล้องคอ จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังทนได้
จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังยิ้มได้ ถึงฐานะเป็นผู้รับใช้ แต่มีหัวใจเป็นศิลปิน
จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังทนได้ จะหนัก จะเหนื่อย จะเหงา พวกเรากียังยิ้ม
ได้ ถึงฐานะเป็นผู้รับใช้ แต่มีหัวใจเป็นศิลปิน

สบายดีบ่อ้าย

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ผืนยังไกล ใจยังหนาว

สบายดีฝากคำนี้มาทักใจอ้าย เห็นเงียบไปก็เลยลองกดเบอร์หา เป็นจั่งได้งานยุ่ง
หลายหรือกลัวนายว่า สู้บ่ว่าคนทางนี้คิดฮอดหลาย ๆ ได้แต่เทียวทำใจได้แต่ทลายเหตุผล
ได้แต่ทนฝืนรอ ข่าวกนไกล เป็นจั่งได้ คือบ่ส่งข่าวกันหนอ สบายดีบ่ สบายดีบ่อ้าย งานที่
ทำไปรายได้ดีขึ้นเนบ่ หายดีละยังที่ว่าเป็นหวัดลงคอ ได้กลับบ้านเนบ่ แม่พ่อเพื่อนอยู่จั่ง
ได้ ส่งแรงใจไปกับสายใยความห่วงหา บ่สู้ว่าได้รับเนบ่น้ออ้าย อธิษฐานให้อ้ายนั้นอยู่
สุขสบาย ว่างยามใดอ้ายอย่าทิ้งให้ใจต้องรอ ได้แต่เทียวทำใจได้แต่ทลายเหตุผล ได้แต่ทน
ฝืนรอ ข่าวกนไกล เป็นจั่งได้ คือบ่ส่งข่าวกันหนอ สบายดีบ่ สบายดีบ่อ้าย งานที่ทำไป

รายได้ดีขึ้นแน่ หายคิดละยังที่ว่าเป็นหวัดลงคอ ได้กลับบ้านแน่ แม่พอเพื่อนอยู่จึงได้
แล้วชักสองเฮลละอ้าย ยังสบายดี

สักคนที่เข้าใจ

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากมีเธอเป็นแฟน

หนูนัดกันได้นะเธอ เมื่อเจอเรื่องทุกข์ใจ ๆ ตักนี้ไม่มีเมื่อก่อน ข้าเติมให้เธอ
ร้องไห้ มีแต่กำลังใจ ให้เธอไว้สู้พรุ่งนี้ ฉันจะร้องเพลงเบาเบา กล่อมเธอเหมือนเคยทุกที
ฉันยังรักเธอเสมอ ได้ยินอยู่นะคนดี กลับชนะนะ แล้วผ่านคืนนี้ด้วยรักของเรา เกิดหนึ่ง
ครั้งขอเพียงหนึ่งคน ที่เคียงข้างแทนที่เงา เป็นแดดอุ่นเมื่อยามเหน็บหนาว เป็นแสงดาว
ในคืนมืดมน ดังนั้นที่เรามีกัน ก้าวผ่านทุกความทุกข์ทน ท่ามกลางคนเป็นล้านคน
สักคนเข้าใจก็พอ หัวใจต้องมีรูปร่าง คู่กันให้ฝนหลบฝน เหนื่อยกายจากงานหนักเกิน
เหนื่อยใจจากคำของคน แคกลับมามหาหนูนัดกัน ๆ ทุกข์ในใจก็ได้บรรเทา เกิดหนึ่งครั้ง
ขอเพียงหนึ่งคน ที่เคียงข้างแทนที่เงา เป็นแดดอุ่นเมื่อยามเหน็บหนาว เป็นแสงดาวในคืน
มืดมน ดังนั้นที่เรามีกัน ก้าวผ่านทุกความทุกข์ทน ท่ามกลางคนเป็นล้านคน สักคน
เข้าใจก็พอ รักเธอ รักเธอ รักเธอ ฉันรักเธอ รักเธอ รักเธอ รักเธอ รักเธอ ฉันรักเธอ

สัญญาหน้าคอม

ศิลปิน: ตึกเตน ชลดา

อัลบั้ม: นวนางแสงนีออน

จากบ้านนอกมา ทำงานอยู่หน้าเครื่องคอม ยิ้มแบบอ้อม ๆ ใส่ชุดฟอร์มสาวมัน
คนทางบ้านส่งเรียน ก็มันปากเพียรมาจนได้งาน พูดคำได้กะทั้งวัน ทำตามคำสั่งได้ปาน
หุ่นยนต์ เก็บไม่ทันกิน หนี้สินมิให้จ่ายประจำ โอ๊ย มันเวอร์กรรม แรงใจทยอยถอยร่น
ยังต้องกระเบียดกระเสียด เจียดให้น้องเรียนอีกตั้งหลายคน ถึงหนักเท่าใดก็ทน นั่งบ่นไป
ก็ใจเหนื่อยพร ถึงมานั่งสบตา กับเครื่องคอม แต่ใจไม่ยอมหลงเทคโนโลยี ยังคงคิดถึงถิ่น

วันดี ๆ ภูพานาไร่น้ำใจไมตรี ไฟที่ไสกว่านี้ นะบ้านเราที่จากมา จากบ้านนอกมา ทำงาน
อยู่หน้าเครื่องคอม ขยันและอดออม พร้อมยิ้มสู้ฟันฝ่า ถึงทำงานตึกสูง แต่สาวบ้านทุ่ง
ไม่ลืมสัญญา ส่งอีเมลสายตา ฝากข้ามขอบฟ้าสู่ท้องนาบ้านเรา

สัญญาหน้าฮ้าน

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ดอกหญ้าในป่าปูน

เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกฟ้อน
นำกัน เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮาเต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกเต็น
นำกัน หน้าฮ้านหมอลำ จำได้หรือเปล่า ลานวัดบ้านเฮา คีนบุญผ้าป่า เต็นกันโหง้ง
ฉลองการกลับมา หมู่เฮาสัญญา ลิกกลับมาทุกปี บุญแล้วจั่งหนี หากินเมืองใหญ่ แยกย้าย
กันไป ตามเส้นทางที่มี ทำงานไกลถิ่น หวังกินคืออยู่ดี หนึ่งครั้งหนึ่งปี มีนัดกันที่บ้านเฮา
เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกฟ้อน นำกัน
เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกเต็น นำกัน
ดนตรีห้าว เสียงกลองก้องผ่าน ดนตรีห้าว เสียงกลองก้องผ่าน ลูกขึ้นเต็นหน้าฮ้าน
ลิ้มโลกชั่วคราว หย่าวเจ้าหย่าว เสียงพิณเจ้าหย่าว หย่าวเจ้าหย่าว เสียงแคนเจ้าหย่าว
ซึ่งรับขวัญเฮา ให้พ่อแต่ความมงคล รับขวัญหมู่เฮา ให้พ่อแต่ความมงคล เต็นหน้าฮ้าน
บุญบ้านเฮา เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกฟ้อน นำกัน เต็นหน้าฮ้าน
บุญบ้านเฮา เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกเต็น นำกัน หน้าฮ้านหมอลำ
จำได้หรือเปล่า ฝากถึงหมู่เฮา อยู่บ่อนได้กะตาม กลับเมื่อยามบ้าน ให้ถือเป็นงานประจำ
ถึงยามฟังตำ อย่าลืมคำสัญญา เอาบุญผ้าป่า ฟ้อนหน้าฮ้านนำกัน เฮ็ดบุญผ้าป่า เต็นหน้า
ฮ้านกัน เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกฟ้อน
นำกัน เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา เต็นหน้าฮ้าน บุญบ้านเฮา หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกเต็น
นำกัน หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกฟ้อน นำกัน หมอลำหย่าว หมู่เฮาลูกเต็น นำกัน

สาวเย็บผ้า

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: มีเธอจึงมีฝัน

ซิกซัค ซิกซัค นั่งเย็บจักรหละอยู่ในโรงงาน รับจ้างรายวันหละ ขายแรงงานมา
 น้องสาวเย็บผ้า อยู่แถวชานเมือง มีนบุรีบางพลี พระประแดงนวนคร โอ้ละหนอ น้องว่า
 ย่อนจนทางบ้าน บ่ยังฝันพอให้คิดต่อ จ๊ั้น บขส. โสตาชดาบหน้า ขาดปริญญาหอบมาจั้น
 แข่ง เอาเหงื่อเอาแสง สม่ักรเข้าเฮ็ดงาน หล่อเลี้ยงความฝันพอได้กินอยู่ สู้กั่มหน้าหละเพื่อ
 คนทางบ้านยามเหงาชวนกันโทรขอเพลงฟัง พอได้กำลังหละเย็บปักถักร้อย กว่งเหงาหา
 มาพอได้มีเพื่อน แทนดาวแทนเดือนคืนที่เฮ็ดโอที ซิกซัค ซิกซัค นั่งเย็บจักรหละอยู่ใน
 โรงงาน รับจ้างรายวันหละ ขายแรงงานมา น้องสาวเย็บผ้า อยู่แถวชานเมือง มีนบุรีบางพลี
 พระประแดงนวนคร โอ้ละหนอ เสื่องามกางเกงยี่ห้อ เอาไปขายต่อติดป้ายแพง ๆ เกิดจาก
 เหงื่อแสง ผู้สาวบ้านนอก นั่งอยู่ในชอกใต้แสงนีออน ถ่มบ้านเคยนอนเถียงไร่เถียงนา
 คิดฮอดหลับตาฝันเห็นเนืองเนือง เฟื่องน้อยน้อยอุตสาหกรรม เป็นคนด้อยต่ำเป็นแสน
 เป็นล้าน เป็นสาวโรงงานหละเย็บปักถักร้อย คนดีมีค่าอยู่ในสังคม อ้ายขอชื่นชมเคื้อ
 น้องสาวคนงาม ซิกซัคซิกซัค นั่งเย็บจักรหละอยู่ในโรงงาน รับจ้างรายวันหละ ขายแรง
 นานมา น้องสาวเย็บผ้า อยู่แถวชานเมือง มีนบุรีบางพลี พระประแดงนวนคร โอ้ละหนอ
 เสื่องามกางเกงยี่ห้อ เอาไปขายต่อติดป้ายแพง ๆ เกิดจากเหงื่อแสง ผู้สาวบ้านนอก นั่งอยู่
 ในชอกใต้แสงนีออน ถ่มบ้านเคยนอนเถียงไร่เถียงนา คิดฮอดหลับตาฝันเห็นเนืองเนือง
 เฟื่องน้อย ๆ อุตสาหกรรม เป็นคนด้อยต่ำเป็นแสนเป็นล้าน เป็นสาวโรงงานหละเย็บปัก
 ถักร้อย คนดีมีค่าอยู่ในสังคม อ้ายขอชื่นชม เคื้อน้องสาวคนงาม ซิกซัคซิกซัค นั่งเย็บจักร
 หละอยู่ในโรงงาน รับจ้างรายวันหละ ขายแรงงานมา น้องสาวเย็บผ้า อยู่แถวชานเมือง
 มีนบุรีบางพลี พระประแดงนวนคร โอ้ละหนอ น้องสาวเอย

สาวโรงงานที่บ้านนา

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ไม่ร้องให้ ไม่ใช่ไม่เจ็บ

อ้างว้างกลางดึกซีเมนต์ ยามคิดถึงภาพบ้านเฮา อยากกลับไปกอบแสงดาว มาอุ่นใจ
 หนาวให้สาวโรงงาน กลายมาเป็นฝันเฟื่องเครื่องจักร ทำงานหนักอยู่ในโรงงาน เส้นทาง
 ผู้สาวสำน่อยไต่บัน ทอดยาวจากนามาไกลแสนไกล เหงาเหลือทนเป็นคนแปลกถิ่น
 หยดเหงื่อรินเปียกชุ่มหัวใจ บนภาระที่เต็มสองไหล่ ปัญหามากมายทำให้เจ็บร้าว ไม่เคย
 ผันสูงเกินยอดใบหญ้า วิญญาณชานาเต้นในใจสาว อ้างว้างกลางดึกซีเมนต์ ยามคิดถึง
 ภาพบ้านเฮา อยากกลับไปกอบแสงดาว มาอุ่นใจหนาวสะท้อน เห็นสายตาบางดวงหวังใย
 ส่งมาจากคนบ้านไกลคือกัน พัดเมฆทุกซ์ให้ลอยผ่านไป คนจนเหมือนกันเท่านั้นเข้าใจ
 ไม่เคยผันสูงเกินยอดใบหญ้า วิญญาณชานาเต้นในใจสาว อ้างว้างกลางดึกซีเมนต์
 ยามคิดถึงภาพบ้านเฮา อยากกลับไปกอบแสงดาวมาอุ่นใจหนาวสะท้อน เห็นสายตา
 บางดวงหวังใย ส่งมาจากคนบ้านไกลคือกัน พัดเมฆทุกซ์ให้ลอยผ่านไป คนจนเหมือนกัน
 เท่านั้นเข้าใจ คนจนเหมือนกันเท่านั้นเข้าใจ

สาวโรงงานลานเบียร์

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: เจ้าชายของชีวิต (ชุดที่ 10)

บ่อยากกลับไปเหงา ในห้องเช่าคนเดียวหลังเลิกงาน บ่อยากไปรับประทาน
 กับข้าวถุงปากชอยคือเก่า เพื่อนชวนมานั่งอยู่หน้าฮ้านลานเบียร์ ลบรอยละเหี่ยจาก
 เรื่องงานให้บางเบา รินความเหงาจากใจ จังหวะกลองละลาย จังหวะใจคนจรก็โจัดพอ
 บ่ต้องพึ่งแอลกอฮอล์ หนุ่มสาว ตจว. ก็ดื่มได้ ยกแก้วดำจอกบอกทุกซ์ใจให้ลืม วันนี้ขอ
 ดื่มเพื่อขอพรจากเจ้านาย ขึ้นค่าแรงให้เรา ลืมโลกลืมเหงา มาพวกเราร่วมกันสุดสุด พรุ่งนี้
 วันหยุดบ่ต้องกลัวหลุด บ่ย่านเป็นข่าว บ่ได้ไปหาเดินหน้าฮ้าน หมอลำคือเก่า ซึ่งให้ลืม
 เสรำ หน้าฮ้านลานเบียร์ สุดซอด แก้วความคิดฮอดบ้านเฮา ยามนั่งเบิ่งตาเพื่อนเรา มีรอย

เศร้าซ่อนในใจเหมือนกัน แต่ผู้สาวโรงงาน มีสิ่งเหมือนกันก็คือหัวใจแกร่ง ทุกข์บ้างเหงาบ้างแต่ก็ยังยืนยง หัวใจไกลบ้านบ่มีวันโรยแรง ยังเข้มแข็งคือเก่า (ม่วนให้มันสุด ๆ พวกเขาม่วนให้มันสุด ๆ ม่วนให้มันสุด ๆ พวกเขาม่วนให้มันสุด ๆ) ลืมโลกลืมเหงา มาพวกเราเต้นกันสุด ๆ พรุ่งนี้วันหยุดต้องกลัวหลุด บ่ย่านเป็นข่าว บ่ได้ไปหาเต้นหน้าฮ้าน หมอลำคือเก่า ซึ่งให้ลืมเศร้า หน้าฮ้านลานเบียร์ สุดซอด แก่ความคิดซอดบ้านเฮง

ลืมโลกลืมเหงา มาพวกเราเต้นกันสุด ๆ พรุ่งนี้วันหยุดต้องกลัวหลุด บ่ย่านเป็นข่าว บ่ได้ไปหาเต้นหน้าฮ้าน หมอลำคือเก่า ซึ่งให้ลืมเศร้า หน้าฮ้านลานเบียร์ สุดซอด แก่ความคิดซอดบ้านเฮง (ม่วนให้มันสุด ๆ พวกเขาม่วนให้มันสุด ๆ ม่วนให้มันสุด ๆ พวกเขาม่วนให้มันสุด ๆ)

ดาวท้ายชอย

ศิลปิน: ตักแตน ชลดา

อัลบั้ม: คนเหงาที่เข้าใจเธอ

จากบ้านนา เข้ามาหางานในเมืองหลวง เลี้ยงตามดวงจะหนักแค่ไหนก็ยังไม่วาย
ค่าแรงถูกแค่ลูกจ้างเขา ห้องเช่าก็อยู่ลึกจนท้ายชอย เลิกงานบางวัน ไฟดับฝนปรอย
ยิ่งเหงาน่าดู ตั้งแต่เช้า ห้อยโหนรถเมล์ไปทำงาน อยู่วันต่อวัน วังคอยรับใช้ใครไม่รู้
เหนื่อยเท่าใดไม่เคยนั้งบ่น เกิดเป็นคนเมื่อยังจนก็ต้องสู้ เหมือนเป็นเวอร์กรรม ที่ข้าเราอยู่
ทุกลมหายใจ ชีวิตลูกจ้างท้ายชอย โชคดีไม่ค่อยหันมอง สู้ไปเพื่อปากท้อง ให้คนหลาย
คนได้อยู่สบาย เป็นดอกไม้ท้ายชอย สายตาความรักไม่เคยสนใจ ก็ทำแต่งงานเลยไม่มีใคร
ให้กุมมือไว้พอได้อุ่นใจยามก้าวเดิน ยังคิดถึงบ้านที่จำจากมาทุกค่ำเช้า เมืองนี้มันเหงา
น้ำใจถูกขายเป็นเศษเงิน ให้สัญญาว่าคงไม่นาน จะหอบความฝันทวนทางที่เคยเดิน
ไปหนุนตักที่ คิดถึงเหลือเกินในยามห่างไกล ชีวิตลูกจ้างท้ายชอย โชคดีไม่ค่อยหันมอง
สู้ไปเพื่อปากท้อง ให้คนหลายคนได้อยู่สบาย เป็นดอกไม้ท้ายชอย สายตาความรักไม่เคย
สนใจ ก็ทำแต่งงานเลยไม่มีใคร ให้กุมมือไว้พอได้อุ่นใจยามก้าวเดิน ยังคิดถึงบ้านที่จำจาก

มาทุกคำเช้า เมืองนี้มันเหงา น้ำใจถูกขายเป็นเศษเงิน ให้สัญญาว่าคงไม่นาน จะหอบ
ความฝันทางที่เคยเดิน ไปหนูดักที่ คิดถึงเหลือเกินในยามห่างไกล

สาวนาขาแดนซ์

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก

พอฝนลาฟ้าสั่ง เจ้าออกเดินสายไปกับวงดนตรี ล้างขี้โคลบ่ทันล่อนดี โคดขึ้นเวที
โยกย้ายลีลา โบกปีกความฝัน แด้มแต่งสีสังงานบุญบ้านนา ยามน้องคิดแข่งคิดหา
สาวน้อยบ้านนาคนน่ารักน่าชัง สาวบ้านนาขาเล่น ใจอายสะเทือนเมื่อแนมขึ้นบนเวที ถึกคิง
อายคักอิหลี สาวโคโยตี้เทียบดีกรีน้องนาง บ่ว่างานได้คืนสุดซาดใจ เหงื่ออ้อยหย่ามหย่าง
อายห่วงย่านเวทีพัง ผู้แก้มบางบางเด่นค่อยค่อยกะได้เคื้อ ลำสาวแดนซ์เซอร์ แดนเซอร์
ผู้กินนอนร่อนเส้นร่อนเส้นร่อนเส้น เจ้าผู้สูงเงินเท็น เงินเท็นมารำฟ้อนอ่อนแขน
เห็นเจ้าแดนซ์แต่หัวคำโดนโดน คิดสิโดนคำแพงเอาเหื่อแสงแต่ไสน้องคืน ไหง่องอ้อย
ไหง่องยามเลื่อสิงห์ออกเส้น กระโปรงเงินเงินกกาขาวหยาบแดนซ์แฟนคลับน้องนี้คิด
นำ ถ้อยคำของคนดิฉิน เต็นกินรำกินใครเขามองต้อยคำ เสร็จจากงานนา น้องจึงมาเต็นรำ
บไฟเกินฝัน ขอแค่มีงานให้ทำ อ้ายบ่จะล่ำถ้าหากได้น้องเป็นแฟน แม่แก้มแป้นแหวน
สาวนาขาแดนซ์บ้านดง พอฝนมาฟ้าใหม่ จนงานสุดท้ายอ้ายตามไปเชียร์คนดี จดหมาย
น้อยยื่นหน้าเวที ฝากเบอร์อายนีไว้พิจารณา เผื่อว่าจั่งได้ สิโทรให้อ้ายไปช่วยคานา
โซว์เบอร์มาแทนน้องหล้า เพื่องานบุญปีหน้าสิได้จ้าวหามังงัน ลำสาวนาสิลาฮ้าน ลาฮ้าน
ฤดูกาลย้ายอ่วย เก็บชุดสวยลิปสติก เครื่องแป้งเอาแสงไว้ถ้าเฮ็ดนา ไปหลกกกล้าเอาชาฮ่า
ลงคม คิคนำตาคมคมที่ส่งมาแต่เทิงฮ้าน อ้ายอยากจัดงาน จ้างวานน้องมาคุยทักทาย
เจ้าภาพหัวใจมีใครจองไว้หรือยังนงคราญ สาวกระโปรงบานผู้ชาแดนซ์ผู้ชาแดนซ์เอ๋ย

สาวนาพเนจร

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนใกล้เมื่อไกลบ้าน

ก้าวขึ้นรถไฟ ใจสาวชาน้อยคอยอำส้อง ต้องจากพี่น้อง พ่อแม่ที่ฮักมาไกลห่าง
เมืองหลวง คนเฝ้าว่าช่างแสนกว้าง กลัวจะหลงทาง หลงคำเฝ้าทำให้เข้าใจ คอยจับฝ้าย
ผูกแขน แม่มัดข้อมือให้มิโซค วันที่ลูกนก ต้องไปหากิน เพียงเดียวดาย บ้านเฮา คึดฮอด
แล้วใจมันหาย กอดกระเป๋านแนบกาย ก้าวลงรถไฟ ใจลนลาน กทม. หาเงินยากนัก
เดินตามคนฮัก เพิ่นพาไปสมัครงาน เงินเดือนสามพัน ลูกจ้างในห้องอาหาร ต้องล้าง
ถ้วยล้างจาน จนใบสุดท้าย ค่อยได้นอน ยืนเกาะลูกทรงมอง จากห้องฮังหนูแบ่งเช่า
ดวงจันทร์ห่มหมอกหนาว เหมือนใจสาวนาพเนจร เจ้านาย ใช้งานลูกจนล้าอ่อน
อยากคืนเมื่อบ้านดอน พักใจจนจน บนดักแม่

กทม. หาเงินยากนัก เดินตามคนฮัก เพิ่นพาไปสมัครงาน เงินเดือนสามพัน
ลูกจ้างในห้องอาหาร ต้องล้างถ้วยล้างจาน จนใบสุดท้าย ค่อยได้นอน ยืนเกาะลูกทรงมอง
จากห้องฮังหนูแบ่งเช่า ดวงจันทร์ห่มหมอกหนาว เหมือนใจสาวนาพเนจร เจ้านาย
ใช้งานลูกจนล้าอ่อน อยากคืนเมื่อบ้านดอน พักใจจนจน บนดักแม่

สาวบักซี

ศิลปิน: จินตหรา พูนลาภ

อัลบั้ม: จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 5

คำร้อง/ทำนอง: ต๋อง ร็อกคำเป็ก

เรียบเรียง: สมบูรณ์ ปาราชิตัง

เอ๋อ เออ เอ็ง เอย สะ เออ สะ เออ สะ เออ สะ เอี้ย เอี้ย ชีวิตลูกจ้างมาเป็นสาวห้างบักซี
ทำงานทั้งปีฐานะบ่ดีบ่รวย เป็นสาวบ้าน ๆ หน้าตาเก็บค๋อยสวย โชคยังบ่ช่วย ความรักยัง
บ่สมหวัง อายุหลักสอง แต่ยังมีคู่สร้าง เข้าห้องข้างซอย อยู่คนเดียวเหงาจัง เป็ดวิทุ
โทรขอเพลงดีเจฟัง มอบให้ชมรมผู้บ่าวยังมีแฟน มีเบ้าผู้บ่าวคนดีจริงใจสักคน มาร่วม

พุ่มพุก ผูกสมัคเป็นสายแนน เลือกลูกสาวบักชีพิจารณาเป็นแฟน รับรองหนักแน่น ว่าจะ
บ่ทำให้ผิดหวัง สาวบักชีคนนี้ยังบ่มีแฟน สาวบักชีคนนี้ยังบ่มีแฟน สาวบักชี สาวบักชี
เอ๋อ เออ เอ็ง เอย สะเออ สะเออ สะเออ สะเออ เอ้ย

สาวร่วง

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ภาษารักจากดอกหญ้า

อายุสิบห้า ได้มาเป็นสาวร่วง มาไล่กระโปรงวับ ๆ แวม ๆ ไฟสลัวมัวเหมือนคืน
เดือนแรม อะร้าแอร่ม อยู่บนฟลอร์เต้นรำ เราเกิดมาเป็นคนด้อยต่ำ กระจ่างกระจ่า คังเม็ค
ดินเม็ดทราย สาวน้อยใจกล้า ต้องมาเป็นสาวร่วง นั่งตีควักโขง รอบตรอกโขงจากชาย
ปากพุดจา ขอย่ำมากล้ากราย นิดเดียวพอได้ ขอย่ำมากไปนะพี่จ๋า โปรดมองฉัน เป็นแค่
เพียงอาหารตา เห็นใจเถิดหนา คู่ขาเต้นร่วง มีผู้เฒ่ากำลังเฝ้ารอ ทั้งแม่และพ่อ คอยเฝ้า
รอใจบุญหนุนส่ง จึงปล่อยลูกสาว ที่รักมาเป็นสาวร่วง จึงปล่อยลูกสาว ที่รักมาเป็นสาว
ร่วง ก็คงเข้าใจแล้วว่า ไยสาวใจกล้า กระโดดขึ้นบน เวที กลืนผ้าป่า ทั้งงานวัดงานโยม
มาแอ่วมาห้อม มาเต้นฟ้อนร่วง หนู่มใหญ่หนู่มน้อย เข้ามาโค้งนวลองค์ สามช่าร่วง
ตะบึงฮ่อจนเหงื่อไหล แต่งสี่สรวชีวิตชีวา คนบ้านไพร ชวนาชาวไร่ เป็นสุขใจในงานบุญ
ท้องฟ้าสว่าง ยามรุ่งอรุณทัย เราเริ่มต้นใหม่ ยามเมื่อฟ้าราตรี เปลี่ยนเวียนไป รักน้ำใจ
ไมตรี ร้อยวันพันปี รับไมตรีอยู่เสมอ จากคืนนี้ คงต้องมิวันพบเจอ แล้วใครที่เหม่อ
คราวโบกมืออำลา

สาวอุดรนอนกรง

ศิลปิน: จินตหรา พูนลาภ

อัลบั้ม: จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 3

สาวเมืองอุดร มานอนห้องเช่าในกรุง เปิดร้านขายตำบักหุ้ง กับปิ้งไก่สุ่มื้อสุเว็น
เข้ามาทีแรก ไม่มีทุนค้าสัสมารถเงิน เรื่องจริงบ่แม่นเว้าเล่น พอสิ้นรถเงินเปิดร้านติดทาง

ทั้งพ่อแม่มา ทั้งนาผู้ได้ลิเฮ็ด ห่วงควายน้อยไฟลิเซ็ด มันเกือกตมผู้ได้ลิล้าง คราดไถอยู่นา
เห็นอีพ่อเลื่องไว้กองฟาง ย่านขโมยลักไถพ่อนาง ตอนฝนลงบมีลิไถ สาวอุดรนอนกรุง
หมายมุ่งหาเงินช่วยแม่ คุณพ่อของน้องก็แก่ คุณแม่หุตาบไส ขายคำบักหุ้ง ต่อวันสิได้
తోได้ฝีมือกะพอใช้ได้ ปิ้งไก่อ้นัวอีหลี สาวเมืองอุดร มานอนห้องเช่าในกรุง สาวเซย ๆ
บ้านทุ่ง จากที่นอนอุดรธานี จากคนรักเก่า อ้ายเอาลูกเมียแล้วดี ถ่าน้องแแนรอไม่ถึงปี
ห้ามอ้ายมีผู้ใดกอดนอน สาวอุดรนอนกรุง หมายมุ่งหาเงินช่วยแม่ คุณพ่อของน้องก็แก่
คุณแม่หุตาบไส ขายคำบักหุ้ง ต่อวันสิได้తోได้ ฝีมือกะพอใช้ได้ ปิ้งไก่อ้นัวอีหลี
สาวเมืองอุดร มานอนห้องเช่าในกรุง สาวเซย ๆ บ้านทุ่ง จากที่นอนอุดรธานี จากคนรักเก่า
อ้ายเอาลูกเมียแล้วดี ถ่าน้องแแนรอไม่ถึงปี ห้ามอ้ายมีผู้ใดกอดนอน

ตู้เคื่องพี่น้อง

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากมีเธอเป็นแฟน

เปิดทีวีก็มีแต่ข่าวปลุกมือบ๊องที่ยังไม่มีคำตอบให้กับสังคม ชีวิตลูกจ้างอย่างเรา
ก็เลยปลิวตามลม พายุเศรษฐกิจ พัดจนตกไกล ค่าน้ำมันค่าแก๊ส ขึ้นไม่ยอมลง นายจ้าง
ก็คอยแต่ โกงค่าแรงเราไป ลาบก้อยส้มตำ ก๊วยเตี๋ยวขึ้นราคาใจหาย ก็ช่วยช่วยกันไป
เคื่อพี่น้องบ้านเฮา สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ พี่น้อง เฮาเป็นคนบ้านนอกแมนบ่
ทุกข์ยากมานำกันแมนบ่ เป็นแสงใจให้กันได้บ่ มีแต่พวกเฮาที่จะดูแลกัน เป็นกำลังใจให้
คนเฮ็ดไร่เฮ็ดนา ยามข้าวขึ้นราคา ให้ได้เงินหลาย ๆ พี่น้องชาวโรงงาน ก็ให้นายทุนเห็นใจ
อย่ากดขี่กันหลาย เฮาคนไทยเหมือนกัน เป็นกำลังใจให้พี่น้อง แรงงานเหนือได้อีสานว่า
สู้เคื่อสู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ พี่น้อง เฮาเป็นคนบ้านนอกแมนบ่ ทุกข์
ยากมานำกันแมนบ่ เป็นแสงใจให้กันได้บ่ มีแต่พวกเฮาที่จะดูแลกัน เป็นกำลังใจให้ คน
เฮ็ดไร่เฮ็ดนา ยามข้าวขึ้นราคา ให้ได้เงินหลาย ๆ พี่น้องชาวโรงงาน ก็ให้นายทุนเห็นใจ
อย่ากดขี่กันหลาย เฮาคนไทยเหมือนกัน เป็นกำลังใจให้พี่น้อง แรงงานเหนือได้อีสานว่า
สู้เคื่อสู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ พี่น้อง สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้
เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ สู้เคื่อ พี่น้อง สู้เคื่อ

แสงเดือนตามข้าว แสงดาวนำทาง

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากมีเธอเป็นแฟน

ฝากแสงเดือนตามข้าว ฝากแสงดาวนำทาง หัวใจดวงอ้างว้าง คั่นสู่หมู่บ้านเฮ
เป็นแรงงานพนจร ห่างดินชุ่มภูมิลำเนา ยามความท้อตั้งเค้า หัวใจเฮกะโหลกหา บ้าน
โอ โส๊ะ โอ โส๊ะโอ โส๊ะ โอ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ้ละหนอ คึดฮอดเขื่อนเขยนอน คึดฮอด
หมอนเคยหนุน คึดฮอดมืออุ่นอุ่น ผู้สาวอายผู้อยู่หลัง เสียงลมพัดยอดพร้าว ในใจเฮ
ยังก้องดัง ร้อยทุกข์ทนโถมถั่ง ยังยืนยั้งเพื่อคนไกล ที่คึดฮอด โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ
โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ้ละหนอ ฟ้าไม่เคยกั้น ดวงจันทร์ไม่เคยบ้ายเบี่ยง ที่จะรับเอาเสียง
ความคิดฮอดกลับคืนนา ฝากกระซิบข้างหู คนที่ใจห้วงหา โปรดเก็บซานชาลา หัวใจไว้
คอยอ้ายกลับบ้านเฮ คั้งนกงดงหลงคอย กลางนครเมืองใหญ่ ยามความเหงาสุ่มรมใส่
นกในใจก็ละเมอ เมืองสีหม่นคนสีเทา หาฝันเฮยังไม่เจอ สิ่งที่เกี่ยวข้องคือคำเฝ้าว่า
ทุกข์ได้ โชคชะตา โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ้ละหนอ ฟ้าไม่เคยกั้น
ดวงจันทร์ไม่เคยบ้ายเบี่ยง ที่จะรับเอาเสียง ความคิดฮอดกลับคืนนา ฝากกระซิบข้างหู
คนที่ใจห้วงหา โปรดเก็บซานชาลา หัวใจไว้คอยอ้ายกลับบ้านเฮ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ
โส๊ะ โอ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ้ละหนอ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ โอ โส๊ะ โอ โส๊ะ โอ้ละ
หนอ ... บ้านเฮ

เสริมสวยป่วยใจ

ศิลปิน: จินตหรา พูนลาภ

อัลบั้ม: จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 5

คำร้อง/ทำนอง: ธีรภัทร นันททัต

เรียบเรียง: หนู่ม ภูไท

ช่างเสริมสวย มีหน้าที่ช่วยให้คนดูดี พกกรรไกรกับหวี พร้อมทำหน้าทีอย่างดีใน
ร้าน สระ ไคร์ คัด คัด ซอย โปรดนั่งคอยรับบริการ ช่างล่วนฝีมือทั้งนั้น รับรองทุกท่าน

หล่อสวยสมใจ สบตาเขา ผู้ที่เคยเข้าลูกค้าประจำ ผมเส้นใหญ่คดดำ รูปหล่อหุ่นล่ำมาด
 คมสมชาย พุดคุยกันถูกคอ คนอะไรหนอหล่อแท้ถูกใจ ตัดเสร็จมีพิเศษให้ คำพูดสุดท้าย
 มีไหมเบอร์โทร โทรมาจิบ พุดย้าตั้งสามเวลา รักกันนะ คอนเฟิร์มเสริมสวยมือโปร
 โทรจิบกันไม่นาน เมียพี่ที่บ้านคันเจอเบอร์โทร โทรค่าอารมณ์โมโห หล่อนแจกเบอร์โทร
 ผัวฉันทำไม ช่วงเสริมสวย ไม่มีมาช่วยป่วยใจเต็มที คิดแล้วอยากจะหนี วันที่ย้ายพาภรรยา
 หายใจ สระ ไคร้ ตัด ตัด ซอย เมียอ้ายนั่งคอยทำหน้ายักยักใส่ แถมคำว่าหน้าไม่อาย
 เสริมสวยป่วยใจขอไกลงาน

หนาวแสงนีออน

ศิลปิน: ตึกเตน ชลดา

อัลบั้ม: หนาวแสงนีออน

มองดาวใสผ่านใจเต็มฝัน คนอยู่ทางบ้านจะรู้หรือเปล่า คืบนี้มิหนึ่งคนเหงา
 ฝากคำกับดาวบอกว่ายังหวัง ในวันที่นกบินแรมทาง โบกปีกกว้างอยู่กลางเมืองหลวง
 พกความรู้ต่ำกับดวง ติดตามตามทงหนทางสร้างฝัน อยู่ห้องเช่ากินข้าวริมทาง ทำงาน
 รับจ้างได้ตั้งคั่นคั่นน้อย คือความจริงที่ทำให้ถอย แต่ใจดวงน้อยไม่ยอมไหวหวั่น
 ความฝันและคำสัญญา ก่อนหักใจลาบ้านเรานั้น ความหมายไม่เคยแปรผัน ยังเชื่อสัก
 วันฟ้าคงเข้าข้าง อยู่บ้านเรายามหนาวก็หนาวแค่เพียงกาย ข้างกองไฟยังมีไอรุ่น กลับจาก
 นายังหอมละมุน กรุ่นดอกราตรีลอยลมข้างทาง อยู่เมืองหลวงยามเหงาทนหนาว
 โดยเดียวดาย ตากแสงไฟนีออนก็ไม่สร้าง ดังเศษดาวลอยในฟ้ากว้าง พຽນนี้เส้นทางจะ
 เป็นอย่างไร หลับตาฝันถึงภาพบ้านเรา ยังเห็นยอดพร้าวไหวในแสงเดือน ลมหนาวคืบนี้
 ย่ำเดือน ผ่านอีกหนึ่งเดือนแล้วในเมืองไกล ฟ้าฝันถึงวันได้ดี มีงานที่ตามวาดหวังไว้
 คือวันหนึ่งที่หัวใจ จะหอบรักไปซบอุ่นไอรุ่น อยู่บ้านเรายามหนาวก็หนาวแค่เพียงกาย
 ข้างกองไฟยังมีไอรุ่น กลับจากนายังหอมละมุน กรุ่นดอกราตรีลอยลมข้างทาง อยู่เมือง
 หลวงยามเหงาทนหนาวโดยเดียวดาย ตากแสงไฟนีออนก็ไม่สร้าง ดังเศษดาวลอยในฟ้า
 กว้าง พຽນนี้เส้นทางจะเป็นอย่างไร หลับตาฝันถึงภาพบ้านเรา ยังเห็นยอดพร้าวไหว
 ในแสงเดือน ลมหนาวคืบนี้ย่ำเดือน ผ่านอีกหนึ่งเดือนแล้วในเมืองไกล ฟ้าฝันถึงวันได้ดี

มีงานที่ตามวาดหวังไว้ คือวันหนึ่งที่หัวใจ จะหอบรักไปซบอุ่นไอดิน คือวันหนึ่งที่หัวใจ จะหอบรักไปซบอุ่นไอดิ

หนุ่มบ้านไกลใจฮักจริง

ศิลปิน: ไพ่ พงศธร

อัลบั้ม: ตั้งใจแต่ยังไม่ถึง

อ้ายหนุ่มบ้านไกล หัวใจฮักจริงหวังแต่ง แก้มน้องแดงแดง แผลงไว้ให้ไผหอมหนอ สาวโรงงานทอผ้า อ้ายขอเป็นแฟนได้บ่ สาว ตจว. มีแล้วบ่คนเป็นยามเฝ้าใจ เลิกงานวันนี้ มีนัดกับไผแล้วบ่ อ้ายนี้สืขอเลี้ยงข้าวสักวันได้ไหม ลาบก้อยชอยแซ่ แวเดิมฮักเดิมใจ คนคืออ้ายหนุ่มบ่เท่ห่าปานได้ สิมิสิทธิ์ได้ไปกินข้าวแดงนាប់ พอมีสิทธิ์ได้ไปนั่งในใจบ่หนอ สักอย่างความฮักกับอ้อมผักไส้ฮักที่จริงใจ ไม่ไกลไม่ไกลร้านลาบอยู่หน้าโรงทอ น้องสาว คนงามบ่ต้องย่านอ้ายตัวดอกหนอสาว ตจว. อ้ายพอสิมีสิทธิ์ไหมสาว ตจว. อ้ายนั่นพอสิมีสิทธิ์ไหม อ้ายหนุ่มบ้านไกลหัวใจอ้ายยังขาดคู่ ขอหม่นไปอยู่ไปนั่งในใจได้ไหม บ่ฮัก อ้ายบ่ว่า ขอแค่น้องมาเป็นยาทาใจ ขอให้ไอ้หนุ่มบ้านไกลได้มีแสงสว่าง ให้ผู้บ่าวไกล บ้านคืออ้ายได้เดินผ่านความท้อ สักอย่างความฮักกับอ้อมผักไส้ฮักที่จริงใจ ไม่ไกลไม่ไกล ร้านลาบอยู่หน้าโรงทอ น้องสาวคนงามบ่ต้องย่านอ้ายตัวดอกหนอ สาว ตจว. อ้ายพอสิมีสิทธิ์ไหม สาว ตจว. อ้ายนั่นพอสิมีสิทธิ์ไหม อ้ายหนุ่มบ้านไกลหัวใจอ้ายยังขาดคู่ ขอหม่นไปอยู่ไปนั่งในใจได้ไหม บ่ฮักอ้ายบ่ว่า ขอแค่น้องมาเป็นยาทาใจ ขอให้ไอ้หนุ่ม บ้านไกลได้มีแสงสว่าง ให้ผู้บ่าวไกลบ้านคืออ้ายได้เดินผ่านความท้อ

หยดสุดท้าย

ศิลปิน: หนู มิเตอร์ อาร์สยาม

อัลบั้ม: คนสำคัญ

เกิดมาจน ต้องทนใช้ไหม ไม่มีใคร ให้ข้าวเรากิน เหมือนมองฟ้าก้มหน้ามองดิน ไม่มีปีกบิน คนธรรมดา ไม่มีสิทธิ์มีเสียง ได้แค่เสียงลองทำ งานก็หนักประจำ เหนื่อยซ้ำ

ต้องทำจำทน เพราะคนอย่างเรา เดินหน้าเข้าไปไม่มีถอย ไม่ต้องถอยให้โหยอ่อน แดจะร้อนสักเท่าไร ลมจะหนาวสักปานใด ก้าวลงไปไม่หยุดยั้ง ก็รู้ว่าเกิดมาแล้วไม่รวย แต่ก็
ไม่ท้อ เดินหน้าเข้าไปไม่มีถอย ไม่ต้องถอยให้โหยอ่อน แดจะร้อนสักเท่าไร ลมจะหนาว
สักปานใด ก้าวลงไปไม่หยุดยั้ง ก็รู้ว่าเกิดมาแล้วไม่รวย แต่ก็ไม่ท้อ โชคดีแล้ว ที่เรายังมี
ไม่เป็นหนี้ เรียวแรงใคร ๆ หากชีวิต ต้องดับสลาย เหงื่อหยดสุดท้าย พลิกให้ลูกเมีย ไม่มี
สิทธิ์มีเสียง ได้แค่เสียงลองทำ งานก็หนักประจำเหนื่อยซ้ำต้องทำจำทน เพราะคนอย่าง
เรา เดินหน้าเข้าไปไม่มีถอย ไม่ต้องถอยให้โหยอ่อน แดจะร้อนสักเท่าไร ลมจะหนาว
สักปานใด ก้าวลงไปไม่หยุดยั้ง ก็รู้ว่าเกิดมาแล้วไม่รวย แต่ก็ไม่ท้อ เดินหน้าเข้าไปไม่มี
ถอย ไม่ต้องถอยให้โหยอ่อน แดจะร้อนสักเท่าไร ลมจะหนาวสักปานใด ก้าวลงไปไม่
หยุดยั้ง ก็รู้ว่าเกิดมาแล้วไม่รวย แต่ก็ไม่ท้อ เดินหน้าเข้าไปไม่มีถอย ไม่ต้องถอยโหยอ่อน
แดจะร้อนสักเท่าไร ลมจะหนาวสักปานใด ก้าวลงไปไม่หยุดยั้ง ก็รู้ว่าเกิดมาแล้วไม่รวย
แต่ก็ไม่ท้อ เดินหน้าเข้าไปไม่มีถอย ไม่ต้องถอยโหยอ่อน แดจะร้อนสักเท่าไร ลมจะ
หนาวสักปานใด ก้าวลงไปไม่หยุดยั้ง ก็รู้ว่าเกิดมาแล้วไม่รวย แต่ก็ไม่ท้อ เดินหน้าเข้าไป
ไม่มีถอย ไม่ต้องถอยโหยอ่อน แดจะร้อนสักเท่าไร ลมจะหนาวสักปานใด ก้าวลงไป
ไม่หยุดยั้ง ก็รู้ว่าเกิดมาแล้วไม่รวย แต่ก็ไม่ท้อจริง

หวานใจหน้าจอ

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: คำสัญญาของหนุ่มบ้านนอก

กตอักษรเรียงร้อยถ้อยคำ ในนามของความคิดสอ ด่งข้อความไปจด กลางใจ
คนให้เบอร์มา สาวโรงงานอาหารกระป๋อง ชื่อนวลละอองรุ่นน้องฉันทนา อ้ายบ่าวลูกจ้าง
ร้านซ่อมชอยห้ำ แอบยืมหน้ำน้องมาเข้าฝัน ปากบ่หวานทำงานด้อยด่ำ ขาดความน่าคบ
ไปบ้าง ขอบพระคุณอย่างจัง ที่เจ้ายังมีน้ำใจแบ่งปัน กล้วย่งงานนานนานโทรหา
ฝากข้อความมา รายงานตัวทุกวัน อ่านແหน่เด้อยามได้ว่างงาน หากคิดคือกันก็ตอบบ้าง
ແหน่เดื่อน้อง สอดสายตาส่อง จอบเบิ่งน้องผ่านทางทุกวัน อยากเห็นแต่หน้าเจ้านั้น
สาวโรงงานชื่อนวลละออง เพียงเจ้าส่งยิ้มไกลไกล ยังมีแรงใจเป็นกำเป็นกองเขียนชื่อ

ไว้ข้างฝาห้อง ได้อ่านได้ท่องก็หลับตาฝัน ฝากความหวังค้างใจไว้แทน คุณเลบั้งยามคิดพ้อ ให้ใจรู้ว่ามิตีที่คิดต่อ ส่งภาพมารอที่หน้าจอทุกวัน ช่วยมาเป็นหวานใจหน้าจอ บ่าว ตจว. พอได้มีแรงสร้างฝัน ไปเบิ่งคอนเสิร์ตพ้อกัน เจ้าอย่าลืมหันมามิ้ม ให้ยายแทน สอดสายตาส่อง จอบเบิ่งน้องผ่านทางทุกวัน อยากเห็นแต่หน้าเจ้านั้น สาวโรงงานชื่อนวลละออง เพียงเจ้าส่งยิ้มไกล ๆ ยังมีแรงใจเป็นกายเป็นกอง เขียนชื่อไว้ข้างฝาห้อง ได้อ่านได้ท่อง ก็หลับตาฝัน ฝากความหวังค้างใจไว้แทน คุณเลบั้งยามคิดพ้อ ให้ใจรู้ว่ามิตีที่คิดต่อ ส่งภาพมารอที่หน้าจอทุกวัน ช่วยมาเป็นหวานใจหน้าจอ บ่าว ตจว. พอได้มีแรงสร้างฝัน ไปเบิ่งคอนเสิร์ตพ้อกัน เจ้าอย่าลืมหันมามิ้ม ให้ยายแทน

หอมกลิ่นบ้านเกิด

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนไกลเมื่อไกลบ้าน

หอมผักกะแยง จากทุ่งแก่งแพงลอยริมทาง สะกิดใจลอยทามฟ้ากว้าง คั่นสู่กองฟางทุ่งนาเคยเนา อุ่นใจเหงา เหมือนเฮได้คืน กลับไปยืน ที่บ้านหลังเก่า พร้อมหน้าพ่อแม่แม่แก่เฒ่า นั่งตากแสงดาว กินข้าวนอกชาน ปานนี้บ้านเฮ ข้าวเต็มลานลมหนาวคงล่องเถียงน่าน้อย กลางแสงเดือนส่อง เสียงเอื้อยอายน้อง หยอกเฝ้าเฝ้ากัน เป็นตาม่วนนำพินแค้นอยู่ทาง คิดสออดทุกวัน อยากขึ้นรถเมื่อยามบ้าน แต่คิดเรื่องงานเลยหยุดได้ ฝากความหวังไย จากหัวใจคนไกลถิ่นฐาน ให้ลมหนาวหอบใจคืนบ้าน โอบกอดเยือนชานพี่น้องญาติสาย แทนมือน้อยน้อย ส่งไปคอยเบิ่งแง่งหัวใจ ขอพรคุณพระคุ้มภัย อย่าได้เจ็บไข้ ยามลมเปลี่ยนทาง หอมผักกะแยง จากทุ่งแก่งแพงลอยยังขึ้น ดังใจนี้ได้นอนเต็มตื่น มีไฟหยดเย็นขึ้นเต็มความหวัง จะใช้แรงของความคิดถึง เป็นเข็มทิศแทนทุกก้าวย่างไต่ความขาดเงินเดินทาง คั่นเมื่อไปสร้าง ซ่อมเยือนซ่อมฮัก ฝากความหวังไย จากหัวใจคนไกลถิ่นฐาน ให้ลมหนาวหอบใจคืนบ้าน โอบกอดเยือนชาน พี่น้องญาติสาย แทนมือน้อยน้อย ส่งไปคอยเบิ่งแง่งหัวใจ ขอพรคุณพระคุ้มภัย อย่าได้เจ็บไข้ ยามลมเปลี่ยนทาง หอมผักกะแยง จากทุ่งแก่งแพงลอยยังขึ้น ดังใจนี้ได้นอนเต็มตื่น มีไฟหยดเย็นขึ้นเต็ม

ความหวัง จะใช้แรงของความคิดถึง เป็นเข็มทิศแทนทุกก้าวย่าง ได้ความขาดเงินเดินทาง
คืนเมื่อไปสร้าง ซ่อมเขื่อนซ่อมสัก

ให้น้องเอาหยังไปสู้เขา

ศิลปิน: จินตหรา พูนลาภ

อัลบั้ม: จินตหราครบเครื่อง ชุดที่ 3

ผู้สาวขายแรง คำเช่า คนกายติดดาว อยู่แต่โรงงาน เมื่ออ้ายเลิกเขา น้องกะบ่ขอ
ทักทาน สียอมตกเป็นทางผ่าน ปลงกับเหตุการณ์ ที่มันเกิดขึ้น บ่มีดิกิริ ลีไปสู้เพิ่น ลีเสีย
ต่างกันเหลือเกิน น้องบ่อาจเ็น ทวงอ้ายหวานคืน เงินเดือนหลักพัน คงแพ้เงินเดือน
หลักหมื่น สียอมหวานอมขมกลืนปลอบใจให้ชื่น อ้ายบ่แม่นคู่ ฮักซูลือดเอาดอก ลีบ
เอาใจไปอ้ออก ไปเชื่อมความเก่า ให้เขาลบหลู่ ความฮักให้ไป อ้ายยังไปเลิกเขาอยู่ ลีเอา
อิหยังไปสู้ แนวอ้ายเป็นผู้ เลือทางอย่างใจ ให้น้องเอาหยัง น้อไปสู้เขา สียอมตกเป็น
คนเก่า หลีกทางให้เขา ได้ครอบครองอ้าย สียอมจำนน กับเหตุผลที่อ้ายเปิดหน้าย แม่ต้อง
เจ็บปวดหัวใจ ยามเขาควงอ้าย อย่างกรายโรงงาน ฮักซูลือดเอาดอก ลีบเอาใจไปอ้ออก
ไปเชื่อมความเก่า ให้เขาลบหลู่ ความฮักให้ไป อ้ายยังไปเลิกเขาอยู่ ลีเอาอิหยังไปสู้
แนวอ้ายเป็นผู้ เลือทางอย่างใจ ให้น้องเอาหยัง น้อไปสู้เขา สียอมตกเป็นคนเก่า หลีกทาง
ให้เขา ได้ครอบครองอ้าย สียอมจำนน กับเหตุผลที่อ้ายเปิดหน้าย แม่ต้องเจ็บปวดหัวใจ
ยามเขาควงอ้าย อย่างกรายโรงงาน

อยากฝันดีที่บ้านเรา

ศิลปิน: ตั๊กแตน ชลดา

อัลบั้ม: ดอกนีออนบานค่ำ

กรุงนไกลไอดิน บ้านเรายังหอม ถึงได้ดมดม แค่เพียงภาพจำในใจ มองตะวันลา
ใจก็ลึบหาย โบกบินไป ชุกไอรุ่นบ้านที่จากมา คำนีบ้านเรา เรไรคงรำร้อง ลมหนาวคง
ล่อง แสงเดือนคงส่องลอดฟ้า เหนือจากเมืองนี้ อยากกลับไปหา แต่มีภาระ บังคับให้สู้

เพียงลำพัง ที่นี้ไม่มีดอกไม้ ที่ใจเคยคุ้นกลิ่นฝัน มีเพียงละอองหมอกควัน จากโรงงาน
 ลอยข้างทาง ที่นี้ไม่มีความรักที่จริงใจไม่จีจาง มีเพียงตึกรามอ้าวร้าง กับคนหัวใจป่วย
 ไข้ เดือนที่แรมดวง ยังห้วงท้องฟ้า คนไกลบ้านมา ฝ้าฝากถ้อยคำกลับไป เมื่อความ
 ลำเค็ญ เบบางลงวันไหน จะหอบดวงใจ กลับไปฝันดีที่บ้านเรา ที่นี้ไม่มีดอกไม้ ที่ใจเคย
 คุ้นกลิ่นฝัน มีเพียงละอองหมอกควัน จากโรงงานลอยข้างทาง ที่นี้ไม่มีความรัก ที่จริงใจ
 ไม่จีจาง มีเพียงตึกรามอ้าวร้าง กับคนหัวใจป่วยไข้ เดือนที่แรมดวง ยังห้วงท้องฟ้า คน
 ไกลบ้านมา ฝ้าฝากถ้อยคำกลับไป เมื่อความลำเค็ญ เบบางลงวันไหน จะหอบดวงใจ
 กลับไปฝันดีที่บ้านเรา

อยากมีเธอเป็นแฟน

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากมีเธอเป็นแฟน

คนไม่มีแฟนก็เหมือน เพลงที่มีแค่ทำนอง ขาดอีกคนที่เป็นคำร้อง มาเติมทำนอง
 ชีวิตให้เต็ม ขาดคนร่วมฝัน แลกเงินด้วยงานเหงื่อเม็ดเต็ม ๆ ให้เจ้านายน้ำเสียงเข้มเข้ม
 ชี้นิ้วสั่งงานอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่รู้ว่าเธอเคยรู้สึกคล้าย ๆ กันหรือไม่ ชีวิตลูกจ้างห่างบ้าน
 มาไกล แบบว่าเดี๋ยวค่อยค่อยไหมคนดี ทำงานไม่ไกลเจอหน้า ทักทายตามฟอร์มทุกที
 แต่จริงจริงแล้วลึ้นเต็มที ชาตินี้จะมีโอกาสบอกไหม อยากมีเธอเป็นแฟน อยากเดินควง
 แขนกับเธอคนที่โดนใจ อย่างน้อยยามเหงา ยังพอมีคนโทรคุยได้ ถามทุกข์สุขให้กำลังใจ
 เป็นอะไรที่เข้าใจกัน ก็เลยอยากมีเธอเป็นแฟน หากได้ควงแขนกับเธอคงสุขดังฝัน
 ฝ้าแอมมองเธอ พอลืมเหงาไปวัน ๆ ประสาคนคุ้นหน้ากัน ที่เธอไม่รู้อะไรจริงบ้างเลย
 หากเธอเข้าใจชีวิต เดี่ยวดายของคนไกลบ้าน แค่นั่งมาสบตากันสักครั้งต่อวัน แทนการ-
 เลยเมยหรือเธอจะให้โอกาส เลขหมายสร้างความคุ้นเคยโทรมาฟังถ้อยคำเชยเชย ที่ใช้
 เฉลยทุกอย่างในใจ อยากมีเธอเป็นแฟน อยากเดินควงแขนกับเธอคนที่โดนใจ อย่างน้อย
 ยามเหงา ยังพอมีคนโทรคุยได้ ถามทุกข์สุขให้กำลังใจ เป็นอะไรที่เข้าใจกัน ก็เลยอยาก
 มีเธอเป็นแฟน หากได้ควงแขนกับเธอคงสุขดังฝัน ฝ้าแอมมองเธอพอ ลืมเหงาไปวัน ๆ

ประสาคนคุ้นหน้ากัน ที่เธอไม่รู้ความจริงบ้างเลย ฝ่าแอบมองเธอพอ ลืมเหงาไปวัน ๆ
 ประสาคนคุ้นหน้ากัน ที่เธอไม่รู้ความจริงบ้างเลย

อยากมีเสื้อกันเหงา

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: ไม่ร้องไห้ ไม่ใช่ไม่เจ็บ

บ่กล้าสบตาคนหนาว ผู้สาวพลัดถิ่นมาไกล จากแผ่นดินที่onganมาสู่งาน พอโดน
 ลมหมันต์ก็หวั่นไหว ถูกลมเหงาเร้ารุมใจ บ่มีใครคุ้มกัน รับมือกับงานพอไหว เจ้านายใช้
 หนักบ่ย่าน แต่เรียวแรงหัวใจบ่ค่อยดี กลับห้องเช้าทุกที ก็เจิบงัน บ่มีไฟ หัวใจเดียวดาย
 ก็เลยต้องเศร้า หนาวมีเสื้อกันหนาว เหงามีเสื้อกันบ่ โอ๊ะ โอ ละ นอ หัวอกผู้สาว ได้แต่
 ปรีกษาเงา หนาวนี้เราสิเฮ็ดจั่งได้ อยากได้เสื้อกันหนาวดี ๆ โลตัสบักซี้ก็บ่มีขาย อยากมี
 ใครสักคนพึ่งพา ลองเข้าเน็ตหาคะบ่เห็นมีใคร ลูกจ้างอย่างเราไฟสิมาเกี่ยวพัน แต่ละวัน
 ให้งาน ลบเลือนฝุ่นใจเรื่องแฟนยังสอบบ่ผ่าน หนาวนานต้องทนให้ไหว บ่กล้าสบตา
 ความเหงา ลมหนาวก็ยิ่งกวนใจ คอยอายคนขอเบอร์เจอเมื่อวาน หากเพิ่นคิดสอดกันคงดี
 หลาย ว่างยามได้ ช่วยโทรถามใจกันแนเด้ออาย หนาวมีเสื้อกันหนาว เหงามีเสื้อกันบ่
 โอ๊ะ โอละนอ หัวอกผู้สาว ได้แต่ปรีกษาเงา หนาวนี้เราสิเฮ็ดจั่งได้ อยากได้เสื้อกันหนาว
 ดี ๆ โลตัสบักซี้ก็บ่มีขาย อยากมีใครสักคนพึ่งพา ลองเข้าเน็ตหาคะบ่เห็นมีใคร ลูกจ้าง
 อย่างเราไฟสิมาเกี่ยวพัน แต่ละวันให้งาน ลบเลือนฝุ่นใจ เรื่องแฟนยังสอบบ่ผ่าน
 หนาวนานต้องทนให้ไหวอยากมีเสื้อกันเหงา หนาวนี้เรายังทนบ่ได้ อยากมีเสื้อกันเหงา
 ไว้บรรเทาเวลาหนาวใจ

อย่าคอยวาสนา

ศิลปิน: หนู มิเตอร์ อาร์สยาม

อัลบั้ม: ความรัก ความหวัง ความฝัน

ทุกอย่างก็ล้วน เป็นไปตามกรรมก็จำทน โอ้อนิจจัง โอ้อนิจจัง อย่าไปเพื่อ อยากมีบ้านเล็ก ๆ สักหลัง อยากมีรถมอไซค์สักคัน นอนฝันเอาสิเออเกิดแก่เจ็บตาย ก็เหมือนใคร ๆ ทุกคนต้องเจอ เกิดแก่เจ็บจน ชัดสนจนเบลอ แต่ก็ทนไหว สู้กันหน่อยนะสู้กันไป ไม่ต้องคอยวาสนา ไม่หล่อและจน สู้ทนลำบาก และตรากตรำ งานหนักก็เอา งานเบาที่ทำก็เพื่อเธอ อยากมีบ้านเล็ก ๆ สักหลัง อยากมีรถมอไซค์สักคัน นอนฝันเอาสิเออเกิดแก่เจ็บตาย ก็เหมือนใคร ๆ ทุกคนต้องเจอ เกิดแก่เจ็บจน ชัดสนจนเบลอ แต่ก็ทนไหว สู้กันหน่อยนะสู้กันไป ไม่ต้องคอยวาสนา พออยู่พอกิน หนี้สินรุงรังก็ยังทำ เหล้ายาไม่สนหาเข้ากินคำอยู่เสมอ อยากมีบ้านเล็ก ๆ สักหลัง อยากมีรถมอไซค์สักคัน นอนฝันเอาสิเออเกิดแก่เจ็บตาย ก็เหมือนใคร ๆ ทุกคนต้องเจอ เกิดแก่เจ็บจน ชัดสนจนเบลอ แต่ก็ทนไหว สู้กันหน่อยนะสู้กันไป ไม่ต้องคอยวาสนา เกิดแก่เจ็บตาย ก็เหมือนใคร ๆ ทุกคนต้องเจอ เกิดแก่เจ็บจน ชัดสนจนเบลอ แต่ก็ทนไหว สู้กันหน่อยนะสู้กันไป ไม่ต้องคอยวาสนา

แถมของอ้าย

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: อยากบอกว่าอ้ายเหงา

แถมของอ้าย ขายฝอยอยู่มุกดาหาร สองเขาพบกัน ที่ท่าตลาดซื้ออินโคโน อ้ายคนพลัดบ้าน ขายแรงงานเพื่อซื้อข้าวกิน ฮักหลานสาวสูงโฮจิมินท์ เจ้าดอกกระถินริมโขงบ้านเฮา กำฝายอ้าย สืบสายมาจากชานา ไถทำหว่าน คำข้าวกล้า ถูกฝนแล้งมารุกราน บ่เซา ผ่อนส่งหนี้สิน บ่คอยพอกินจนอ้ายเป็นบ่าว เมื่อโรงงานยึดครองบ้านเฮา อ้ายเลยเอาแสงมาเสนอ บุญวาสนา จุงอ้ายมาพบพ้อสาวบุญคน ขาวขาว เสียงเว้าม่วน ๆ ฮ้องเอ็นเชิญชวน ให้อ้ายกินฝ่อ ผู้สาวในฝัน วาดในใจนั้นวันนี้ได้เจอ เฮ็ดงานก่อสร้าง บางวันก็เพลอ คิดฮอดหน้าเธอ สาวบุญของอ้าย อยากชวนน้องเจ้า นั่งเปลญวนเบิ่งดาว

นำกัน ซ่อนจักรยาน แนมดวงตะวันลับโขงฝั่งซ้าย ชีวิตวันหน้า บ่รู้ว่าสิเป็นจั่งได้แค่วันนี้
มีแถมของอ้าย กอดแอมซ่อนท้ายใจก็มีแสง บุญวาสนา จูงอ้ายมาพบพ้อสาวญวน คนขาว ๆ
เสียงเว้าม่วน ๆ ฮ้องเอ็นเชิญชวน ให้อ้ายกินเฟอ ผู้สาวในฝัน วาดในใจนั้นวันนี้ได้เจอ
เฮ็ดงานก่อสร้างบางวันก็เพลอ คิดสออดหน้าเธอ สาวญวนของอ้าย อยากชวนน้องเจ้า
นั่งเปลญวนเบิ่งดาวนำกัน ซ่อนจักรยาน แนมดวงตะวันลับโขงฝั่งซ้าย ชีวิตวันหน้า
บ่รู้ว่าสิเป็นจั่งได้ แค่วันนี้มีแถมของอ้าย กอดแอมซ่อน ท้ายใจก็มีแสง

โอเคเนาะ

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: คนใกล้เมื่อไกลบ้าน

โอเคเนาะ จำได้บ่อ้ายเคยบอกใคร โทรหายามใด ก่อนวางสายอ้ายเว้าคำนี้ เหมือน
อยากยืนยัน ว่าไกลกันปัญหาบ่มี การงานภาระหน้าที่ วันนี้ทุกอย่าง โอเคอย่าลืมเค้
อย่าเกรเมื่อไปห่างตา อยากให้รู้ว่า ตลอดเวลาคิดสออดแท้ได้ น้องห้วนยามไกล อ้ายเจอใคร
แล้วใจเกร โทรมาพูดคำเท่ ๆ โอเคแต่บ่ตกลง ซื่อตรง ต่อใจเฮาคือคนดี น้องอยู่ทางนี้
เทียวกดสัญญาณใจส่ง ตั้งใจทำงาน สร้างฝันสร้างความมั่นคง โอเคแปลว่าตกลง เสมอ
สำหรับคนรอ โอเคเนาะ อดใจรอไว้พ้อหน้ากัน โทรหาทุกวัน ส่งคำหวานมาห้ามใจท้อ
อยากคุยนาน ๆ แต่มีงานคั่งค้างยังรอ วันหน้าค่อยคุยกันต่อ วันนี้ โอเคเนาะ อ้ายโอเคเนาะ
อดใจรอไว้พ้อหน้ากัน โทรหาทุกวัน ส่งคำหวานมาห้ามใจท้อ อยากคุยนาน ๆ แต่มีงาน
คั่งค้างยังรอ วันหน้าค่อยคุยกันต่อ วันนี้โอเคเนาะอ้าย

เอาใจช่วยเด้ออ้าย

ศิลปิน: ต่าย อรทัย

อัลบั้ม: หมอลำดอกหญ้า

บัดนี้ น้องลิขอดีอั่งแสงอ้าย ขวัญใจนางเฮีย ฝากถ้อยคำนำส่งแสงใจได้ อ้ายเฮีย
ยามความจนเด้อมาขึ้นจ้อง ต้องทำงานหนัก เอาแสงทุ่มเทเข้าใส่ เห็นใจที่เห็นอ้ายสู้งาน

ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก โอ้หนอ เอาใจส่อยอ้ายแม่นทุกด้าน ถ้ามี
 แนวได้ น้องส่อยได้ให้อ้ายส่งข่าวได้ อ้ายเอ๋ย คั่นสอยงานเคื่อแม่นบ่ได้ บ่วคนไคเอ๋ย
 ขอเอาใจส่อยอ้ายก้าวผ่าน อ้ายนั้นอย่าได้หวั่นไหว ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก ขวก
 ขวก ขวก เราจะผ่านความยุ่งยากนี้ไปพร้อมกัน มีฮักเป็นภูมิด้านทานมีกันและกันเป็นภูมิ
 คุ่มใจ เอาใจส่อยเคื่อ แม้นอ้ายเจอปัญหาใด ๆ ส่งฮักมานั่งใกล้ ๆ ส่งกำลังใจมาคอยซับ
 เหงื่อ หากความเอื้อเฟื้อ ยากเอาเหลือเมื่อบ้านเมืองหม่น ต้องใช้ทุนความอดทนและใจจน ๆ
 สองเราจนเจือ ฝุ่นควันเปื้อนกายแต่หัวใจอย่าให้เปื้อนเหงื่อ น้ำใจและความเอื้อเฟื้อน้อง
 ยังมีเหลือเฟืออ้ายเสมอ อ้ายเอ๋ย อดเอาเคื่อยามเจอความท้อ คงบ่บานดอก หากหัวใจอ้าย
 บ่ยอมแพ้ได้ โอ้หนอ ค่อยนัคเจอยามใดอ้ายว่าง บ่วคนงามเอ๋ย พาหัวใจสู่งานเปื้อนฝุ่น
 มาหนุนตักน้องซ่อมใจ เราจะผ่านความยุ่งยากนี้ไปพร้อมกัน มีฮักเป็นภูมิด้านทาน
 มีกันและกันเป็นภูมิคุ้มใจ เอาใจส่อยเคื่อ แม้นอ้ายเจอปัญหาใด ๆ ส่งฮักมานั่งใกล้ ๆ
 ส่งกำลังใจมาคอยซับเหงื่อ หากความเอื้อเฟื้อยากเอาเหลือเมื่อบ้านเมืองหม่น ต้องใช้ทุน
 ความอดทนและใจจน ๆ สองเราจนเจือ ฝุ่นควันเปื้อนกายแต่หัวใจอย่าให้เปื้อนเหงื่อ
 น้ำใจและความเอื้อเฟื้อน้องยังมีเหลือเฟืออ้ายเสมอ อ้ายเอ๋ย อดเอาเคื่อยามเจอความท้อ
 คงบ่บานดอก หากหัวใจอ้ายบ่ยอมแพ้ได้ โอ้หนอ ค่อยนัคเจอยามใดอ้ายว่าง บ่วคนงาม
 เอ๋ย พาหัวใจสู่งานเปื้อนฝุ่น มาหนุนตักน้องซ่อมใจ

ฮักสาวอีเลคโตน

ศิลปิน: ไข่ พงศธร

อัลบั้ม: ฝนรินในเมืองหลวง

อ้ายตามมาเชียร์หน้ามน สาวอีเลคโตนบ้านดงพงไพร วันนี้มีงานแสดง เมื่อยาม
 คำแถลง น้องต้องเปล่งกาย เปลี่ยนชุดนักเรียน ม. ปลาย มาขึ้นหลังไมค์ กลายเป็นศิลปิน
 คำลงขั้มมอเตอร์ไซด์ ไปเป็นแรงใจใกล้ไกลทุกถิ่น เขาเอิ้นว่าแฟนพันธุ์แท้ บ่เคยเปลี่ยน
 แปรฮักแท้ยพิน แค่มมไม้ได้คมกลื่น ใจอ้ายถวิล คิดฮอดแต่น้อง บ่เซา คนฮู้ผู้ใด อ้ายมี
 ดอกไม้มาฝาก จากใจแฟนเพลงคนยาก เงินอ้ายบ่มี ดิบน้องคือเขา ห่วงเจ้าสาวอีเลคโตน
 ย่านพวกมือชน หลอยบายน้องเจ้า อยู่บนเวทีดนตรีเร่เร้า อ้ายแนมดูเจ้าถึงดินถึงห่อน

ติดอ่อนต่อนอนซอน นอนซอนเค้แก้มแป้งแสง เจ้าผู้น้อยต้องแดง หัวใจอ้ายท่าวไถ่ นาง
 คนฮ้างฮ้างที่คอยส่งแรงใจ ส่งสายตามาลัย อยู่ชงงานบ่เคยเว้น ยามเจ้าเดินหัวใจฟี้ไหว่ สิ้น
 ได้ยินเสียงเจ้าผู้เข่นอันตั้น หัวใจอ้ายแสงละเมอ ถูกเบอร์วังวนนี้จั่ง ๆ สิเอาเงินวางมัดจำไว้
 ก่อน จะจ้างมาคุยสบตา มาสื่อภาษาหัวใจก่อนนอน ผู้สาวอีเลคโทนบ้านคอน ใจอ้ายสะ
 ออน ย่อนแอบฮักคนงาม ติดอ่อนต่อนอนซอน นอนซอนเค้แก้มแป้งแสง เจ้าผู้น้อยต้อง
 แดง หัวใจอ้ายท่าวไถ่ นาง คนฮ้างฮ้างที่คอยส่งแรงใจ ส่งสายตามาลัย อยู่ชงงานบ่เคยเว้น
 ยามเจ้าเดินหัวใจฟี้ไหว่ สิ้น ได้ยินเสียงเจ้าผู้เข่นอันตั้น หัวใจอ้ายแสงละเมอ ถูกเบอร์
 วังวนนี้จั่ง ๆ สิเอาเงินวางมัดจำไว้ก่อน จะจ้างมาคุยสบตา มาสื่อภาษาหัวใจก่อนนอน
 ผู้สาวอีเลคโทนบ้านคอน ใจอ้ายสะออน มันแอบฮักคนงาม

บรรณานุกรม

- กรรณชญา พูนพนิช. (2541). ประวัติศาสตร์ขบวนการสหภาพแรงงานไทยยุคเริ่มต้น ถึง พ.ศ. 2500. ใน *ประวัติศาสตร์แรงงานไทย ฉบับกึ่งศตวรรษ* (หน้า 115-128). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชาประวัติศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2532). *กึ่งศตวรรษ เพลงลูกทุ่งไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2522). วรรณกรรมชาวนา. *จุลสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 3(1), 54-56.
- คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. (2529). *สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.
- จินตนา ดำรงค์เลิศ. (2531). *รายงานการวิจัยเรื่อง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สถาบันไทยคดีศึกษา.
- จินตนา ดำรงค์เลิศ. (2533). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2530). ข้อคิดและวัฒนธรรม ศรีราชาบางอย่างของเพลงลูกทุ่ง. *ถนนคนตรี*, 2(1), 32-35.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. (2533). *เอกสารคำสอนรายวิชา ปถ. 321 การสอนคำนิม*. สงขลา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เซอร์ จอห์น เบาริง. (2556). *บันทึกประจำวันของเซอร์ จอห์น เบาริง และสนธิสัญญาเบาริง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นันทนา ตันติเวสส ผู้แปล. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ญาณิกา อ้อมมณฑา. (2548). การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากบทเพลงของสลา คุณวุฒิ ที่ขับร้องโดยไมค์ ภิรมย์พร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ เลี้ยงประชา. (2539). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- คุชฎี आयुวัฒน์. (2553). วิถีชีวิตแรงงานไทยในไต้หวัน: การศึกษาในถิ่นปลายทาง. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 27(1), 1-28.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2558). ชาย เมืองสิงห์ คว่ำรางวัลเกียรติยศ มหานครอวอร์ดส. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.dailynews.co.th/entertainment/297514>
- เต็มศิริ บุญยสิงห์. (2518). อ้อ วรรณกรรมมวชนในปากไก่ ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย.
- เทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. (2534). กิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย.
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2558). เศรษฐศาสตร์แรงงาน = *Labor Economics*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะเศรษฐศาสตร์.
- นวลจันทร์ ตูลารักษ์. (2547). ประวัติศาสตร์: การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาชาติไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บรรพต วีระสัย. (2520). สังคมวิทยา มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุปผา เมฆศรีทองคำ. (2534). ศึกษาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต: วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ. 2532-2533. วิทยานิพนธ์-วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2522). สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2538). การดำรงชีวิตที่มีคุณค่าในสังคมสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.

- ปิยพร แก้วภิรมย์. (2554). *การศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตแรงงานเด็กของอังกฤษในสมัย-
วิคตอเรียน: กรณีศึกษา แนวนิยายเรื่อง โอลิเวอร์ ทวิสต์*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2526). *การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรรณธิพา ชีระโรจนพงษ์. (2547). *วิเคราะห์บทบาทแรงงานไทย พ.ศ. 2475-2505*.
สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พลอย เจริญสุข. (2530). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุดรดิตถ์: สำนักพิมพ์-
วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์.
- พิชิต จงสถิตย์วัฒนา. (2517). เสียงจากชนบทวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งไทย. *สังคมศาสตร์-
ปริทัศน์*, 12(7), 59-72.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2531). เพลงลูกทุ่งในสายตาของนักฟังเพลงไทย. *ถนนคนตรี*, 2(1),
66-69.
- ไพฑูรย์ มีกุล. (2546). *เพลงลูกทุ่งวรรณกรรมที่สะท้อนวิถีชาวบ้าน*. เอกสารประกอบ-
การสัมมนาวัฒนธรรมศึกษา ครั้งที่ 2 เรื่อง วิถีเพลงลูกทุ่งปักษ์ใต้, โครงการ-
อาศรมวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช.
- ภาสพงศ์ ผิวพอใจ. (2548). *รายงานวิจัยเรื่อง เพลงลูกทุ่งอีสานกับการสะท้อนวัฒนธรรม
ท้องถิ่น: ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- เมธี ดุลยจินดา. (2518). *รวมกันเราอยู่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- ลองดูดอทคอม. (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485*. ค้นเมื่อ
10 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.law.longdo.com/law/511>
- ลักขณา สุขสุวรรณ. (2521). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วิเชียร รักการ. (2529). *วัฒนธรรมและพฤติกรรมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- ศูนย์บริการร่วมกระทรวงแรงงาน. (2518). *พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518*.
 ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2559, จาก [http://counterservice.mol.go.th/download/
 article/2_2_3_2_18.pdf](http://counterservice.mol.go.th/download/article/2_2_3_2_18.pdf)
- สถานีวิทยุ FM 95 ลูกทุ่งมหานคร. (2558). *มหานคร News รวมสาระและบันเทิงครบ
 ทุกรส เติมความรักให้เต็มที่ เติมความดีให้เต็มหัวใจ: มหานครอวอร์ดส ครั้งที่ 11
 วันพฤหัสบดีที่ 23 มกราคม 2558 ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่ง-
 ประเทศไทย [เอกสารแผ่นพับ]. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.*
- สมยศ สิงห์คำ. (2534). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 2*. กรุงเทพมหานคร:
 ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติประเทศไทย.
- สหภาพแรงงานไทย. (2526). *เอกสารประกอบการศึกษาของสหภาพแรงงาน*. กรุงเทพ-
 มหานคร: มูลนิธิอารมณ์ พงศ์พงัน.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2541). การฟื้นตัวของขบวนการสหภาพแรงงานไทย พ.ศ. 2501-
 2519. ใน *ประวัติศาสตร์แรงงานไทย ฉบับกึ่งศตวรรษ* (หน้า 313-329).
 กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชา-
 ประวัติศาสตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2544). *เพื่อความสุข*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขใจ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2541). *พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541*.
 กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2532). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 1*.
 กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2534). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 2*.
 กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สุธรรม นันทมงคลชัย. (2546). แบบแผนการย้ายถิ่นของแรงงานไทยในยุควิกฤตเศรษฐกิจ.
วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 29(1), 1-15.
- สุพัตรา สุภาพ. (2531). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*.
 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- สุริชัย หวันแก้ว. (2531). สังคมและวัฒนธรรม. ใน *เอกสารประกอบการศึกษาวิชา 313-183* (หน่วยที่ 12). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะรัฐศาสตร์.
- สุวรรณ บัวทวน. (2524). เพลงลูกทุ่งภาพสะท้อนการย้ายถิ่น. *จุลสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 3(2), 110.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2557). การศึกษาวิถีชีวิตพื้นบ้าน = *Folk life studies: FOL 4301 (FL 488)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุนามราชชน, พระยา. (ม.ป.ป.). *ประเพณี เรื่องแต่งงานป่าวสาวของไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, กองวัฒนธรรม.
- อัญชลี สุสายัณห์. (2541). แรงงานไพร่ในสังคมไทยโบราณ. ใน *ประวัติศาสตร์แรงงานไทย ฉบับผู้ศักดิ์ศรีกรรมกร* (หน้า 3-29). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชาประวัติศาสตร์.
- Goeppinger, J., & Labuhn, K. T. (1988). Self-health care through risk appraisal and reduction. *American Journal of Maternal Child Nursing*, 13(2), 106-109.
- Green, A. W. (1972). *Sociology* (16th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Hoult, T. F. (Ed.). (1969). *Dictionary of modern sociology*. Totowa, NJ: Littlefield, Adams.
- Pender, N. J., Walker, S. N., Sechrist, K. R., & Frank-Stromborg, M. (1990). Predicting health-promoting lifestyle in the workplace. *Nursing Research*, 34(1), 351-362.
- Robbins, S. P. (1982). *The management of human resources*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นายกนกนภา จำปาไทย
วัน เดือน ปีเกิด	24 สิงหาคม 2524
สถานที่เกิด	จังหวัดชัยภูมิ
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 สำเร็จปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2550
ตำแหน่งหน้าที่ การงานปัจจุบัน	-